

Službeni list

Europske unije

C 341

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Svezak 56.

21. studenoga 2013.

<u>Obavijest br.</u>	Sadržaj	Stranica
I. Rezolucije, preporuke i mišljenja		
MIŠLJENJA		
Europski gospodarski i socijalni odbor		
492. plenarna sjednica od 18. i 19. rujna 2013.		
2013/C 341/01	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Jačanju partnerstava civilnog društva u cilju učinkovitije primjene strategije za Baltičku regiju u razdoblju od 2014. do 2020. godine“ (razmatračko mišljenje)	1
2013/C 341/02	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Zaposlenosti žena u odnosu na rast“ (razmatračko mišljenje)	6
2013/C 341/03	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Utvrđivanju ciljeva održivog rasta — Doprinos europskog civilnog društva stajalištu EU-a“ (razmatračko mišljenje)	11
2013/C 341/04	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Sigurnosti upotrebe prehrambenih proizvoda i bioenergiji“ (samoinicijativno mišljenje)	16
2013/C 341/05	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora na temu „Za usklađeni europski pristup prevenciji i borbi protiv energetske siromaštva“ (samoinicijativno mišljenje)	21

HR

 Cijena:
4 EUR

(Nastavlja se na sljedećoj stranici)

III. Pripremni akti

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

492. plenarna sjednica od 18. i 19. rujna 2013.

2013/C 341/06	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 u vezi s mjerama opreza pri financijskom upravljanju za određene države članice koje imaju ozbiljne poteškoće, ili bi ih mogle imati, u pogledu svoje financijske stabilnosti i u vezi s odredbama za ukidanje odobrenih sredstava određenim državama članicama“ COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD)	27
2013/C 341/07	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije prema Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija: EU politika svemirske industrije — oslobađanje potencijala za gospodarski rast u svemirskom sektoru“ COM(2013) 108 final	29
2013/C 341/08	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „priopćenju Komisije Europskom parlamentu, Vijeću Europske unije, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Stanje Unije inovacija 2012. — promicanje promjena“ COM(2013) 149 final	35
2013/C 341/09	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o usporedivosti naknada za posjedovanje bankovnog računa, promjeni bankovnog računa i pristupu bankovnom računu s osnovnim uslugama“ COM(2013) 266 final – 2013/0139 (COD)	40
2013/C 341/10	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća kojom se mijenja Uredba (EU) br. 528/2012 o plasiranju na tržište i upotrebi biocida u vezi s određenim uvjetima za pristup tržištu“ COM(2013) 288 final — 2013/0150 (COD)	44
2013/C 341/11	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o uporabi interoperabilnog sustava ePoziv (eCall) u cijeloj Europskoj uniji“ COM(2013) 315 final — 2013/0166 (COD) i o „prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća koji se odnosi na zahtjeve za homologaciju za uvođenje sustava ePoziv u vozila te izmjena Direktive 2007/47/EZ“ COM(2013) 316 final — 2013/0165 (COD)	47
2013/C 341/12	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uvjetima ulaska i boravka državljana trećih zemalja u svrhu istraživanja, studiranja, razmjene učenika, plaćenog i neplaćenog osposobljavanja, dobrovoljnog rada i rada <i>au pair</i> “ COM(2013) 151 final – 2013/0081 (COD)	50
2013/C 341/13	Mišljenje Europskog ekonomskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za lakše ostvarivanje prava radnika u kontekstu slobode kretanja radnika“ COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD)	54

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

MIŠLJENJA

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

492. PLENARNA SJEDNICA OD 18. I 19. RUJNA 2013.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Jačanju partnerstava civilnog društva u cilju učinkovitije primjene strategije za Baltičku regiju u razdoblju od 2014. do 2020. godine” (razmatračko mišljenje)

(2013/C 341/01)

Izvjestitelj: **g. SMYTH**

Dana 15. travnja 2013. Vytautas Leškevičius, litavski zamjenik ministra za vanjske poslove, zatražio je od Europskog gospodarskog i socijalnog odbora, u ime predstojećeg litavskog predsjedništva, izradu razmatračkog mišljenja o

Jačanju partnerstava civilnog društva u cilju učinkovitije primjene strategije za Baltičku regiju u razdoblju od 2014. do 2020. godine.

Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 15. srpnja 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor je mišljenje usvojio na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sastanak od 19. rujna), sa 148 glasova za, 0 protiv i 2 suzdržana.

1. Uvod

1.1 U mišljenju se izlaže argument da je provođenje načela partnerstva, utvrđenog Komisijinim Kodeksom ponašanja u partnerstvu, učinkovit način jačanja partnerstava civilnog društva u primjeni strategije za Baltičku regiju.

1.2 Europski parlament, Odbor regija i EGSO podržavaju Kodeks ponašanja u partnerstvu ali ga Vijeće još nije prihvatilo. Za pristalice načela partnerstva ovo predstavlja značajan izazov.

1.3 EGSO priznaje da Kodeks ponašanja u partnerstvu ne uživa potpunu političku potporu među baltičkim državama članicama te da je potrebno ojačati kulturu partnerstva.

1.4 EGSO preporuča da Strategija za Baltičku regiju neformalno prihvati proces opisan u Kodeksu ponašanja u partnerstvu te da ga primjeni tijekom svog razvoja i provedbe.

1.5 U Baltičkoj regiji dovoljno je organizacijskog iskustva i stručnosti na kojima bi se temeljila jača nadzorna uloga predviđena Kodeksom ponašanja.

1.6 Baltička strategija mogla bi, po uzoru na Dunavsku strategiju, uspostaviti Baltički forum civilnog društva. EGSO je odigrao istaknutu ulogu u stvaranju Dunavskog foruma civilnog društva te je spreman odigrati istu koordinacijsku ulogu i na Baltiku.

2. Makroregionalne strategije suradnje

2.1 Pojam makroregije ušao je u rječnik EU-a 2007. godine u sklopu političke rasprave o odgovarajućim oblicima teritorijalnog upravljanja. Naknadno su usvojene strategije makroregionalne-suradnje za Baltičku regiju (2009.) i Dunavsku regiju (2011.).

2.2 Strategija za Baltičku regiju bila je prvi pokušaj suradnje na makroregionalnoj razini te pokusni slučaj za ovaj novi oblik regionalne suradnje. U središtu strategije stoji jednostavno stajalište da se u regiji poput Baltičke ozbiljni problemi poput sigurnosti pomorskog prometa, ekološko onečišćenje i pristupačnost mogu prevladati učinkovitom suradnjom. Osim toga, točan zemljopisni položaj makroregija može varirati ovisno o definiciji i prirodi problema koji treba riješiti. Bivši povjerenik za regionalnu politiku jezgrovito je sažeo ovu točku izjavom da je makroregionalna strategija definirana „na osnovi izazova i međunacionalnih prilika koje zahtijevaju zajedničko djelovanje”.

2.3 Strategija za Baltičku regiju ima tri glavna cilja: očuvati more, povezati regiju i uvećati blagostanje. Kako bi se to postiglo države članice i Komisija dogovorile su akcijski plan s 15 prioritetnih područja te oko 80 različitih vodećih projekata.

2.4 Strategija za Baltičku regiju temelji se na postojećim razinama suradnje u regiji i upotrebljava se već četiri godine. Uključene države i regije potaknula je na visok stupanj suradnje. Načelo višerazinskog upravljanja primijenjeno je za usklađivanje rada nacionalnih i regionalnih vlasti u cilju poboljšanja sigurnosti pomorskog prometa i smanjenja stupnja eutrofikacije u Baltiku. EU je organizirao godišnje Forume civilnog društva u sklopu Strategije Europske unije za regiju Baltičkog mora, od njezinog osnutka 2009. godine.

2.5 Provedba strategije nije umanjila gospodarski uspjeh regije. Godine 2010. Baltička regija oporavila se brže od ostalih dijelova Europe te je tijekom cijele 2011. godine bilježila solidan rast. Godine 2012. rast je usporio na 1,5 % što je još uvijek znatno iznad prosjeka EU-a. Izgledi za 2013. godinu su skromni, ali prema podacima Baltičkog foruma za razvoj, regija bi trebala nadmašiti europske partnere.

3. Načelo partnerstva

3.1 EGSO već dugo smatra da je istinsko partnerstvo nužno za opći uspjeh kohezijske politike EU-a. Partnerstvo je sredstvo za postizanje održivog gospodarskog i socijalnog razvoja. Uključeno je u mehanizam za provođenje kohezijske politike te je službeno navedeno u članku 11. Uredbe o zajedničkim odredbama.

3.2 Tumačenje članka 11. u državama članicama je problematično, jer je u nekim državama samo slovo na papiru dok ga druge države članice u potpunosti provode. Komisija je u

travnju 2012. godine izradila prijedlog kodeksa ponašanja u partnerstvu pri provođenju zajedničkog strateškog okvira čime je pokušala uspostaviti službeni mehanizam za učinkovito sudjelovanje svih dionika u kohezijskoj politici.

3.3 Kodeks ponašanja u partnerstvu koji je predložila Komisija sadrži minimalne zahtjeve potrebne za kvalitetno partnerstvo kod provedbe fondova, pri čemu države članice zadržavaju potpunu fleksibilnost u izboru načina na koji će organizirati sudjelovanje različitih partnera. U Europskom kodeksu ponašanja za partnerstvo stoji da „javne vlasti, gospodarski i socijalni partneri i organi koji zastupaju civilno društvo mogu na svojem području djelovanja uspostaviti platforme ili krovne organizacije u cilju lakšeg uključivanja u partnerstvo. Mogu imenovati jednog predstavnika koji bi u partnerstvu zastupao stajališta platforme ili krovne organizacije. Pri imenovanju predstavnika partneri trebaju poštovati sljedeća načela: znanje, mogućnost aktivnog sudjelovanja te zastupanje na odgovarajućoj razini.”

3.4 Prijedloge Komisije podržavaju Europski parlament, EGSO i Odbor regija. Međutim, Europsko vijeće izbrisalo je kodeks ponašanja s liste općih prijedloga Komisije. Takva neriješena situacija je vrijedna žaljenja te zahtijeva zajedničko djelovanje svih zagovornika načela partnerstva kako bi se nadvladala.

3.5 Kodeksom ponašanja utvrđene su tri kategorije partnera koji čine partnerstvo u okviru kohezijske politike:

— nadležna regionalna, lokalna, urbana i druga javna tijela;

— gospodarski i socijalni partneri;

— tijela koja predstavljaju civilno društvo, uključujući partnere na području zaštite okoliša, nevladine organizacije i tijela zadužena za promicanje jednakosti i nediskriminacije.

3.6 Kodeks također postavlja načela za uključivanje različitih kategorija partnera u pripremu programa te daje informacije koje im se trebaju pružiti pri njihovom uključivanju te u različitim fazama provedbe. Po mišljenju Komisiji partnere treba uključiti u:

— analizu razlika i razvojnih potreba s obzirom na tematske ciljeve uključujući i one iz preporuka za svaku državu posebno;

— odabir tematskih ciljeva, okvirno dodjeljivanje sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova te određivanje glavnih rezultata koji se mogu očekivati;

- popis programa i mehanizama na nacionalnoj i regionalnoj razini kojima se osigurava usklađenost strukturnih i investicijskih fondova sa drugim financijskim instrumentima Unije i nacionalnim financijskim instrumentima, kao i usklađenost s EIB-om;
- dogovore u cilju osiguranja integriranog pristupa uporabi strukturnih i investicijskih fondova za teritorijalni razvoj gradskih, ruralnih obalnih i ribarskih područja te područja s posebnim teritorijalnim značajkama;
- dogovore u cilju osiguranja integriranog pristupa rješavanju posebnih potreba zemljopisnih područja najpogođenijih siromaštvom ili ciljnih skupina kojima najviše prijeti diskriminacija ili isključenje, uzimajući posebno u obzir marginalizirane zajednice;
- provođenje horizontalnih načela iz članaka 7. i 8. Uredbe o zajedničkim odredbama fondova za kohezijsku politiku.

3.7 Pri pripremi programa partnere treba uključiti u:

- analiziranje i prepoznavanje potreba;
- definiranje ili biranje prioriteta i s njima povezanih određenih ciljeva;
- dodjeljivanje sredstava;
- definiranje pokazatelja specifičnih za programe;
- provođenje horizontalnih načela iz članaka 7. i 8. uredbe o zajedničkim odredbama;
- utvrđivanje sastava odbora za praćenje.

3.7.1 U kodeksu su sadržana i detaljna načela na kojima se temelje pravila za članstvo i upravljanje partnerstvima i odborima za praćenje.

3.7.2 Kako bi mnoge manje nevladine organizacije i ostale organizacije civilnog društva učinkovito sudjelovale u novom postupku partnerstva trebalo bi razmisliti o tome kako im pružiti tehničku i financijsku potporu.

3.8 Strategija za Baltičku regiju proizašla je iz rekordnog broja savjetovanja s dionicima, međutim možemo primijetiti da se načelo partnerstva, opisano u kodeksu ponašanja, u regiji većinom ne primjenjuje. U nekim državama članicama načelo partnerstva još nije prihvaćeno na političkoj razini.

3.9 U Baltičkoj regiji uspješno djeluje više organa i organizacija u kojima su široko zastupljeni dionici civilnog društva. To bi mogao biti temelj baltičkog partnerstva ili krovne organizacije, kao što je predviđeno u kodeksu ponašanja. Nije potrebno umnažati ono što već postoji.

3.10 Kao što je Strategija za Baltičku regiju utjecala na novu strategiju Sjeverozapadnog federalnog okruga, novi partnerski pristup među članovima Vijeća baltičkih država mogao bi imati sličan učinak na suradnju s Rusijom.

3.11 Široka potpora kodeksu ponašanja pomogla bi nanovo potaknuti dionike na davanje potpore Strategiji za Baltičku regiju, ne samo za vrijeme trenutnog teškog razdoblja, već i u budućim razdobljima. Strategija za Baltičku regiju smatrala se testom makroregionalne suradnje, a provedba načela partnerstva mogla bi biti još jedan od procesa koji se po prvi puta provode na tim prostorima.

3.12 U prilogu se nalazi ugovor o partnerstvu u višerazinskom upravljanju između Vijeća i Europskog parlamenta koji bi mogao biti osnova delegiranih akata kojim bi izmijenjeni kodeks ponašanja u okviru partnerstva postao valjan.

U Bruxellesu 19. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

PRILOG

Vijeće i Europski parlament usuglasili su se dana 19. prosinca 2012. o članku 5. Europskog kodeksa ponašanja u partnerstvu

Partnerstvo i višerazinsko upravljanje

1. Za ugovor o partnerstvu i svaki pojedinačni program država članica u skladu sa svojim institucionalnim i pravnim okvirom organizira partnerstvo s nadležnim regionalnim i lokalnim vlastima. Partnerstvo će uključivati sljedeće partnere:

- a) nadležne gradske i druge javne vlasti;
- b) gospodarske i socijalne partnere;
- c) relevantna tijela koja predstavljaju civilno društvo, uključujući partnere na području zaštite okoliša, nevladine organizacije i tijela zadužena za promicanje socijalne uključenosti, jednakosti spolova i nediskriminacije.

2. U skladu s pristupom višerazinskog upravljanja, države članice partnere iz stavka 1. uključuju u pripremu ugovora o partnerstvu i izvješća o napretku tijekom svih faza priprema i provedbe programa, što uključuje i sudjelovanje u odborima za praćenje programa sukladno članku 42.

3. Sukladno članku 142. Komisija se ovlašćuje za usvajanje delegiranih akata kako bi omogućila uspostavu Europskog kodeksa ponašanja te podržala države članice i olakšala im organizaciju partnerstava u skladu sa stavicama 1. i 2. Kodeks ponašanja uspostavlja okvir unutar kojeg države članice provode partnerstvo u skladu sa svojim institucionalnim i pravnim okvirom, kao i svojim nacionalnim i regionalnim nadležnostima. Poštujući u potpunosti načela supsidijarnosti i proporcionalnosti kodeks ponašanja utvrđuje sljedeće elemente:

- a) glavna načela transparentnih postupaka kojih se treba pridržavati pri identificiranju odgovarajućih partnera uključujući, gdje je to primjereno, njihove krovne organizacije kako bi se državama članicama pomoglo pri imenovanju odgovarajućih najreprezentativnijih partnera u skladu s njihovim institucionalnim i pravnim okvirom;
- b) glavna načela i najbolje prakse u vezi s uključivanjem različitih kategorija odgovarajućih partnera iz stavka 1. u pripremu ugovora o partnerstvu i programa te informacije koje im se trebaju pružiti pri uključivanju i u različitim fazama provedbe;
- c) najbolje prakse u vezi s oblikovanjem pravila članstva i međunarodnih postupaka odbora za praćenje o kojima, kako je to primjereno, odlučuju države članice ili odbori za praćenje u skladu s odgovarajućim odredbama ove Uredbe i pravilima za pojedine fondove;
- d) glavne ciljeve i najbolje prakse u slučajevima u kojima upravno tijelo odgovarajuće partnere uključi u pripremanje poziva za podnošenje prijedloga te posebice najbolje prakse za izbjegavanje mogućih sukoba interesa u slučajevima u kojima su odgovarajući partneri potencijalni korisnici, za uključivanje odgovarajućih partnera u pripremu izvješća o napretku u vezi s praćenjem i ocjenjivanjem programa u skladu s odgovarajućim odredbama ove Uredbe i pravilima za pojedine fondove;
- e) okvirna područja, teme i najbolje prakse kako bi nadležne vlasti država članica mogle upotrijebiti fondove ZSO-a, uključujući tehničku pomoć, za ojačavanje institucijskih mogućnosti odgovarajućih partnera u skladu s odgovarajućim odredbama ove Uredbe i pravilima za pojedine fondove;
- f) ulogu Komisije u širenju dobrih praksi;
- g) glavna načela i najbolje prakse koji će državama članicama olakšati ocjenjivanje provođenja partnerstva i njegovih dodanih vrijednosti.

Odredbe kodeksa ponašanja ni na koji način neće osporavati relevantne odredbe ove Uredbe ili pravila za pojedine fondove.

4. Komisija će u roku od četiri mjeseca nakon usvajanja ove Uredbe istovremeno obavijestiti Europski parlament i Vijeće o delegiranom aktu o Europskom kodeksu ponašanja u partnerstvu, usvojenim u skladu s člankom 142. i utvrđenim stavkom 3. Delegirani akt ne smije kao dan svog stupanja na snagu odrediti niti jedan dan koji prethodi datumu njegovog usvajanja, nakon stupanja na snagu ove Uredbe.

5. U primjeni ovog članka, kršenje bilo koje obaveze nametnute državama članicama bilo ovim člankom Uredbe ili delegiranim aktom, usvojenim sukladno članku 5. stavku 3., ne predstavlja nepravilnost koja bi dovela do financijskog ispravka u skladu s člankom 77. ove Uredbe.

6. Najmanje jednom godišnje, i za svaki fond ZSO-a, Komisija će se savjetovati s organizacijama koje predstavljaju partnere na razini Unije o provedbi potpore iz europskih strukturnih i investicijskih fondova te će Europski parlament i Vijeće izvijestiti o rezultatima.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Zaposlenosti žena u odnosu na rast“ (razmatračko mišljenje)

(2013/C 341/02)

Izvjestiteljica: **Indrė VAREIKYTė**

U pismu od 15. travnja 2013. godine, g. Vytautas Leškevičius, zamjenik ministra u Ministarstvu vanjskih poslova Republike Litve, zatražio je od Europskog gospodarskog i socijalnog odbora da u ime litavskog predsjedništva Vijeća EU-a izradi mišljenje o

Zaposlenosti žena u odnosu na rast

Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 5. rujna 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor usvojio je mišljenje na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sastanak od 18. rujna 2013.), sa 144 glasova za, 3 protiv i 3 suzdržana.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Zaposlenost žena ne bi više trebalo smatrati temom još jedne u nizu rasprava o jednakosti spolova, već gospodarskim imperativom koji Europskoj uniji donosi blagostanje i radna mjesta, a društvu je potreban za suočavanje s demografskim izazovima te društvenim i ekološkim problemima kako bi se osigurao održiv rast.

1.2 Porast stope zaposlenosti žena već je značajno doprinio rastu u proteklih 50 godina. Međutim, da bi se u potpunosti iskoristio potencijal doprinosa žena rastu moraju se primijeniti ciljanije mjere kako na razini EU-a, tako i na nacionalnim razinama. Ipak, važno se osigurati da takve politike budu opsežne i obuhvate ne samo najočitije gospodarske prepreke, već da se u koštac uhvate i s poreznim i mirovinskim sustavima, sustavima socijalnih naknada, pravima radnika, donošenjem odluka, poduzetništvom, obrazovanjem, stereotipima i nasiljem. Naravno, u rješavanju tako složenih pitanja svoju ulogu moraju odigrati i muškarci i žene, koji također moraju biti uključeni u dijalog i suradnju među relevantnim dionicima i provedbu uspješnih praksi.

1.3 Osim specifičnih preporuka navedenih dolje i u daljnjem tekstu, ključni preduvjeti za postizanje veće zaposlenosti žena i njihovog sudjelovanja u rastu su sljedeći:

- ugrađivanje jednakosti spolova u sve politike Europske unije;
- razvrstavanje podataka prema spolu tijekom svakog sakupljanja statističkih podataka, što će osigurati korištenje najmanje 52 pokazatelja za spol ⁽¹⁾;

- dodjeljivanje financijskih sredstava Europske unije s obzirom na spol, provedba preporuka sadržanih u Ocjeni podrške Europskog socijalnog fonda u korist jednakosti spolova ⁽²⁾;
- smanjenje odvojenosti spolova u obrazovanju, što gospodarstvima dozvoljava da u potpunosti upotrijebe sav talent koji im se nudi;
- podrška prijelazu s obrazovanja na tržište rada pomoću ciljanog osposobljavanja i razvoja vještina.
- pristup tržištu rada pod jednakim uvjetima (uključivši i spolnu raznolikost na radnom mjestu i stvarnu jednakost u odnosu na radno vrijeme i plaću);
- dostojan posao i profesionalno zadovoljstvo, uključivši i pristup uslugama koje omogućavaju ravnotežu između profesionalnog i privatnog života, bez obzira na to da li ih pruža država ili privatni sektor;
- prilagodba poreznih sustava i sustava socijalnih naknada kako se primatelje drugog dohotka u kućanstvu ne bi odvratilo od toga da rade ili povećaju broj radnih sati;
- jačanje položaja poduzetnica kako bi povećale svoja poduzeća i stvorile radna mjesta;
- jednako sudjelovanje muškaraca i žena u procesu donošenja odluka;
- pomaganje samohranim roditeljima u nevolji;
- omogućavanje kvalitetnih, pristupačnih i financijski dostupnih cjelodnevnih službi za čuvanje djece, kao jedan od glavnih načina da se žene potaknu na sudjelovanje na tržištu rada;

⁽¹⁾ Gospodarski i socijalni odbor Ujedinjenih Nacija, Izvještaj glavnog tajnika Statističkog povjerenstva o statistikama koje se odnose na spol (E/CN.3/2013/10).

⁽²⁾ *Evaluation of the European Social Fund's support to Gender Equality*; Europska komisija, Glavno tajništvo za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti, 2011.

- borba sa svim oblicima stereotipova o spolu, zajedno s politikama koje osiguravaju jednake mogućnosti u obrazovanju, jednak pristup tržištu rada i napredovanju;
- sprečavanje diskriminacije i uznemiravanja na radnom mjestu te borba protiv spolnog nasilja.

2. Utjecaj na rast

2.1 Odbor je čvrsto uvjeren da gospodarski rast sam po sebi, ukoliko nije uključiv i održiv, više nije dovoljan da bi se osigurao stvarni napredak društva. U tom kontekstu, jednakost spolova postaje važan uvjet postizanja takvog napretka. Istovremeno, mjerenje BDP-a više se ne bi smjelo temeljiti isključivo na proizvodnji i potrošnji, već bi trebalo uključivati i pokazatelje poput blagostanja i održivosti (u gospodarskom, socijalnom i ekološkom smislu) kako bi se moglo krenuti "prema uravnoteženijoj politici" (3).

2.2 Na jednakost spolova često se gleda kao na ograničenje ili trošak. Treba prepoznati, s jedne strane, troškove nastale zbog nejednakosti, a s druge, pozitivan gospodarski doprinos jednakosti spolova kao ulaganja i proizvodnog čimbenika.

2.3 Bez većeg sudjelovanja žena na tržištu rada i u javnom životu nemoguće je postići ciljeve Strategije Europa 2020., naročito povećanje stope zaposlenosti osoba od 20-46 godina na 75 % do 2020. godine i smanjenje broja siromašnih, ili onih kojima siromaštvo prijeti, za barem 20 milijuna. Osim toga, postizanje potpuno jednake stope zapošljavanja muškaraca i žena dovelo bi do povećanja BDP-a po glavi stanovnika od otprilike 12 % do 2030. godine (4).

2.4 S obzirom na sve veće smanjivanje broja radnog stanovništva (5), Europa planirani rast neće postići ako ne poveća potencijal žena na tržištu rada. Godine 2012., stopa zapošljavanja muškaraca (20-64) bila je 74.6 %, dok je za žene bila tek 62.4 %. Situacija je još gora ako se zapošljavanje mjeri prema ekvivalentu punog radnog vremena: u tom slučaju trenutna stopa zapošljavanja žena iznosi 53.5 % ukupne ženske radne snage zaposlene na puno radno vrijeme (6).

2.5 Porast stope zaposlenosti žena već je značajno doprinio rastu tijekom proteklih 50 godina. Ipak, treba napomenuti da se neplaćeni rad koji žene obavljaju u obitelji ne smatra doprinosom gospodarstvu. Stvaranje radnih mjesta za pružanje usluga obiteljima pomoglo bi da se taj nevidljivi rad pretvori u plaćeni rad, čime bi se ostvarili porezni prihodi, mirovinski doprinosi, itd.

2.6 Odbor skreće pažnju na činjenicu da nezaposlene žene nisu uvijek uključene u statistike i registrirane kao nezaposlene, ali da predstavljaju neiskorišten potencijal. Smanjena zaposlenost žena ne iskazuje se uvijek kao nezaposlenost, već kao neaktivnost ili neprijavljeni rad zato što je, zbog "destimulacije", ponuda ženske radne snage manja. Stoga statistički podaci na nacionalnoj i europskoj razini ne prikazuju stvarnu situaciju. EGSO poziva da se prikupljeni i razrađeni statistički podaci o ženskom zaposlenju bolje raščlane prema privatnim uslužnim sektorima.

2.7 Odbor napominje da bi godišnji pregled rasta trebao odrediti ciljeve ženskog zapošljavanja (7) jer ciljane politike mogu ukloniti razlike među spolovima i promicati uključivanje, čime u velikoj mjeri mogu doprinijeti potencijalu rasta gospodarstva Europske unije (8). Takve mjere, koje, između ostaloga, uključuju pružanje usluga skrbi o uzdržavanim članovima obitelji i uklanjanje financijskih destimulacija koje primatelje drugog dohotka u obitelji odvrću od rada, od ključne su važnosti za sudjelovanje žena na tržištu rada. Države članice trebale bi takve politike iskoristiti za poboljšanje zapošljivosti te podržavanje pristupa radnim mjestima i povratka na posao.

2.8 Stroge mjere štednje dovode do rezova u javnom sektoru i uslugama, a budući da žene tvore većinu radne snage u tom sektoru, veća je vjerojatnost da će one izgubiti posao. Skupina izložena najvećem sniženju životnog standarda uslijed rezova u javnim službama su samohrani roditelji, od kojih su većina također žene. Istovremeno, žene su većinom te koje pružaju neplaćenu njegu pa će one najvjerojatnije snositi posljedice kad dođe do rezanja usluga socijalne skrbi (9). Komisija bi trebala pripremiti opsežnu studiju o učinku štednje na jednake mogućnosti kako bi predvidjela kvalitativnija rješenja, a trebala bi i istražiti način na koji su mjere štednje utjecale na kvantitetu i kvalitetu ženskog zapošljavanja kako u javnom, tako i u privatnom uslužnom sektoru.

2.9 Vrijedi napomenuti da se kreatori politika Europske unije bave općom zaposlenosti, ali ne utvrđuju mjere kojima bi se angažirao potencijal gospodarski neaktivnih žena koje bi mogle u velikoj mjeri doprinijeti rastu EU-a.

2.10 EGSO preporučuje da EU pri dodjeli financijskih sredstava više pažnje posveti spolnoj jednakosti te potiče njegove institucije i institucije država članica da primjene preporuke sadržane u Ocjeni potpore Europskog socijalnog fonda jednakosti među spolovima (10).

(3) SL C 181, 21.6.2012, str. 14.-20.).

(4) Uklanjanje razlika među spolovima: djelujmo sada "Closing the Gender Gap: Act Now", OECD, prosinac 2012.

(5) Očekuje se da će se tijekom otprilike sljedeće tri decenije radno stanovništvo smanjivati za otprilike 1-1,5 milijuna godišnje, nedavna iskustva zemalja OECD-a i Europske unije, OECD 2012.

(6) "Sudjelovanje žena na tržištu rada", Europska komisija, 2013.

(7) "Godišnji pregled rasta 2013.", Europska komisija, 2012.

(8) Radni dokument osoblja Komisije o napretku na području jednakosti između žena i muškaraca u 2012. godini – popratni dokument izvješća Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – izvješće o primjeni Povelje o temeljnim pravima EU-a za 2012. godinu, SWD (2013) 171 final

(9) Priručnik TUC-a za žene suočene s proračunskim rezovima (*TUC Women and the Cuts Toolkit*), Britanski kongres sindikata (TUC), 2011.

(10) Europska komisija, Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti, 2011.

3. Obrazovanje

3.1 Povećanje dostignuća u obrazovanju odgovorno je za oko 50 % rasta BDP-a u državama EU-a između 1960. i 2008. godine, a otprilike polovina tog rasta može se pripisati boljim obrazovnim dostignućima žena ⁽¹¹⁾.

3.2 Prema izvještajima Europskog instituta za jednakost spolova (EIGE) ⁽¹²⁾ i OECD-a, iako su danas u većini zemalja EU-a žene dosegle veću razinu u obrazovanju od muškaraca, one zbog raznih razloga imaju manje prilika za zapošljavanje od muškaraca i manje zarađuju za isti posao od njih.

3.3 Sustavne nejednakosti između spolova ⁽¹³⁾ u izboru predmeta sprečavaju gospodarstva da u potpunosti iskoriste sav talent koji im stoji na raspolaganju što ukazuje na lošu raspodjelu ljudskog kapitala i gubitak u smislu mogućih inovacija i gospodarskog rasta. Institucije EU-a i država članica trebale bi početi rješavati pitanje nejednakosti spolova u obrazovanju potičući promjenu stava među studentima, učiteljima, roditeljima i društvu uopće. Treba početi djelovati na samom početku školovanja, prije nego što se ustale stereotipne predstave i stajališta o tome po čemu se dječaci i djevojčice odlikuju i što rado čine.

3.4 Odbor preporučuje da se posebna pažnja posveti inicijativama i projektima koji se financiraju iz instrumenata EU-a (ESF-a, programa cjeloživotnog učenja, itd.). Ti instrumenti mogli bi se upotrijebiti za povećanje mogućnosti žena koje se žele ponovo osposobiti i dobiti pristup zaposlenju i/ili za napredovanje žena.

4. Tržište rada

4.1 Većina država članica EU-a suočena je s dvojnim problemom starenja stanovništva i niskim stopama plodnosti, što daje naslutiti da će se u sljedećih 20 godina smanjiti radna snaga ako stope zaposlenosti muškaraca i žena ostanu na sadašnjim razinama ⁽¹⁴⁾.

4.2 Postoji potreba za sustavnom promjenom prevladavajuće neravnopravnosti spolova u europskim društvima. Jedan od važnih koraka na putu ka ravnopravnoj podjeli plaćenog i neplaćenog rada među ženama i muškarcima jest da se muškarcima omogućući uspostava bolje ravnoteže između poslovnog i obiteljskog života. Kad bi se roditeljski dopust ravnopravnije podijelio između oba roditelja, zapošljavanje žena u dobi za rađanje djece poslodavcima više ne bi predstavljalo odvratajući faktor.

⁽¹¹⁾ Učinci smanjenja razlika među spolovima u obrazovanju i sudjelovanju na tržištu rada na gospodarski rast u zemljama OECD-a (*Effects of Reducing Gender Gaps in Education and Labour Force Participation on Economic Growth in the OECD*), DELSA/ELSA/WD/SEM(2012)9, OECD, 2012.

⁽¹²⁾ Izvještaj o indeksu jednakosti spolova (*Gender Equality Index Report*), Europski institut za jednakost spolova, 2013.

⁽¹³⁾ Dok su 2010. godine europske žene predstavljale 77 % diplomanata na području obrazovanja, 74 % na području zdravstva i socijalne skrbi i 65 % u humanističkim znanostima, na području inženjerstva predstavljale su ih tek 25 %, a u prirodoslovnim, matematičkim i kompjutorskim znanostima 38 %, Izvještaj o inicijativi za jednakost spolova: jednakost u obrazovanju, na radu i u poduzetništvu (*Report on the Gender Initiative: Gender Equality in Education, Employment and Entrepreneurship*), OECD, 2011.

⁽¹⁴⁾ Pokretači sudjelovanja žena na tržištu rada u zemljama OECD-a (*Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD*), DELSA/ELSA/WD/SEM(2013)1, OECD, 2013.

4.3 Promjene u potražnji radne snage do kojih je došlo uslijed pojave novih proizvodnih metoda i promjena u radnim uvjetima te, pogotovo, prelaska s poljoprivrednih i proizvodnih na uslužne djelatnosti, važan su pokretač sve većeg sudjelovanja žena na tržištu rada i odgovorne za sve veću potražnju radnica.

4.4 Iako je rad sa skraćenim radnim vremenom potakao veći broj žena da se uključi u formalnu radnu snagu, on dugoročno gledano može smanjiti mogućnosti obuke, ugroziti razvoj karijere, utjecati na mirovinu i povećati opasnost od siromaštva kako kratkoročno, tako i u poznijim godinama. To se naročito dobro vidi u slučaju "neželjenog" rada sa skraćenim radnim vremenom kojeg u zadnjih nekoliko godina ima sve više ⁽¹⁵⁾: jedna od posljedica krize je da se ženama nudi rad sa skraćenim radnim vremenom kojeg ne mogu odbiti jer nemaju izbora kad se radi o vrsti ugovora ili ne žele izgubiti posao. Treba obratiti pažnju na veliki nesrazmjer između broja žena i muškaraca na poslovima sa skraćenim radnim vremenom (31.6 % žena i 8 % muškaraca). Trebale bi se ukloniti sve prepreke koje sprečavaju prijelaz sa rada sa skraćenim radnim vremenom na rad s punim radnim vremenom.

4.5 Odbor primjećuje da su politike koje potiču obitelji u kojima dva člana zarađuju, i koje pomažu zaposlenim odraslim osobama da se nose sa svojim obiteljskim obvezama, važni faktori za povećanje sudjelovanja žena. Važnu ulogu igra i odgovarajuća kombinacija pomoći u novcu i u naravi.

4.6 Veće porezne stope na drugi dohodak u obitelji mogu smanjiti sudjelovanje žena na tržištu rada budući da ih od odvrataju od rada ⁽¹⁶⁾. Stoga se porezni sustav i sustav olakšica moraju prilagoditi kako ne bi obeshrabrili druge primatelje dohotka u obitelji.

4.7 Posebnu pažnju treba posvetiti neformalnom, nesigurnom zaposlenju koje uključuje i lažno samozapošljavanje. To na žene utječe više nego na muškarce što olakšava njihovo iskorištavanje. Države članice trebale bi bez odlaganja ratificirati 189. konvenciju Međunarodne organizacije rada (ILO) koja uspostavlja standarde za dostojanstveni rad radnika zaposlenih u kućama ⁽¹⁷⁾.

5. Plaće i mirovine

5.1 EGSO poziva kreatore politika da smanje nejednakost spolova uklanjajući razlika u plaćama (u prosjeku 16.2 %) jer će jednake plaće donijeti korist ne samo ženama, već i cijelom društvu. Prema Procjeni europske dodane vrijednosti (European Added Value Assessment), smanjenje razlike u plaćama između spolova od jednog postotnog boda povećava gospodarski rast za 0.1 % ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁵⁾ Od ukupnog broja ugovora sa skraćenim radnim vremenom koje su potpisale žene 23.4 % to je učinilo neželjeno (prosječno u EU-u, 2011.). Izvor: Lisbon Assessment Framework Database.

⁽¹⁶⁾ Pokretači sudjelovanja žena na tržištu rada u zemljama OECD-a, OECD, 2013.

⁽¹⁷⁾ Međunarodna organizacija rada, C189 - Konvencija o radnicima zaposlenim u kućama, 2011.

⁽¹⁸⁾ Europski parlament, prijedlog rezolucije (B7-XXXX/2013), 17.6.2013.

5.2 EGSO također izražava zabrinutost zbog izuzetno velike razlike između spolova u mirovinama: prosječna razlika u EU-27 je 39 %⁽¹⁹⁾, što je više od dvostruko od razlike u plaćama. Ono što osobito uznemirava je da taj problem ne privlači pažnju. Ne samo da u većini država Europske unije postoje velike razlike, one su i izuzetno kompleksne jer ovise o radnom vijeku (naročito razlikama u plaći te satima i godinama rada), mirovinskom sustavu i, naročito, utjecaju zarade tijekom radnog vijeka na mirovinu te na načinu na koji mirovinski sustav kompenzira prekide u radnom vijeku napravljene zbog skrbi za djecu ili uzdržavane srodnike.

5.3 EGSO stoga smatra da bi uklanjanje razlika u plaćama između spolova i uvođenje "vremena za obitelj" tj. za skrb za djecu ili starije, pomaganje članu obitelji tijekom dugotrajne bolesti, itd., u kumulativne mirovinske sustave kako za žene, tako i za muškarce, smanjilo razliku među spolovima u mirovinama⁽²⁰⁾. EGSO stoga smatra da bi uklanjanje razlika u plaćama između spolova i uvođenje "vremena za obitelj" tj. za skrb za djecu ili starije, pomaganje članu obitelji tijekom kratkotrajne i/ili dugotrajne bolesti, itd., u kumulativne mirovinske sustave kako za žene, tako i za muškarce (uz istovremenu garanciju da zaposlenici mogu dobiti obiteljski dopust ako za nekoga trebaju skrbiti ili nekome pomoći), smanjilo razliku među spolovima u mirovinama⁽²¹⁾.

6. Poduzetništvo

6.1 U jednoj od nedavnih studija OECD-a⁽²²⁾ naglašava se da u brojnim aspektima poduzetništva postoje velike razlike među spolovima koje se teško uklanjaju, a prisutne su u najrazličitijim aspektima, između ostalog u subjektivnim prioritetima u poduzetništvu, veličini i financijskoj uspješnosti poduzeća te pristupu financijskom kapitalu i njegovom korištenju. Poduzetnicama maksimalno povećanje profita nije jedini cilj, a njihova opća mjerila uspješnosti ukazuju na njihov doprinos socijalnom i gospodarskom razvoju.

6.2 Odbor vjeruje da pomaganje većem broju žena u osnivanju poduzeća i poticanje rasta već postojećih poduzeća kojima upravljaju žene može doprinijeti⁽²³⁾ stvaranju novih radnih mjesta, inovacijama, povećati konkurentnost i rast gospodarstva te smanjiti socijalnu isključenost. Potrebno je poduzeti značajne mjere da bi se iskoristio potpuni potencijal poduzeća za održiv gospodarski rast i stvaranje radnih mjesta u Europi, naročito tijekom kriznog razdoblja.

⁽¹⁹⁾ Razlike između spolova u mirovinama, Glavna uprava za pravosuđe Europske komisije, 2013.

⁽²⁰⁾ U svom mišljenju "Povezanost jednakosti spolova, gospodarskog rasta i stopa zapošljavanja" (*Links between gender equality, economic growth and employment rates*) (SOC/338, SL C 318, 23. 12. 2009., str. 15.-21.), EGSO brani stanovište prema kojem bi vrijeme odvojeno za skrb trebalo financirati na isti način kao mirovine.

⁽²¹⁾ U svom mišljenju "Povezanost jednakosti spolova s gospodarskim rastom i stopama zapošljavanja" (SOC/338, SL C 318, 23. 12. 2009, str. 15.-21.), EGSO brani stajalište prema kojem bi vrijeme odvojeno za skrb trebalo financirati na isti način kao mirovine.

⁽²²⁾ Poduzetnice u državama OECD-a: ključni dokazi i izazovi politika (*Women Entrepreneurs in the OECD: key evidence and policy challenges*), DELSA/ELSA/WD/SEM(2013)3, OECD, 2013.

⁽²³⁾ Svjetska banka, Žene poduzetnice: smjernice programa i analize pojedinačnih slučajeva (*Female Entrepreneurship: Program Guidelines and Case Studies*), 11.4.2013. – "U Sjedinjenim američkim državama, na primjer, poduzeća u vlasništvu žena rastu više nego duplo brže od svih drugih poduzeća, doprinose gotovo 3 milijuna dolara američkom gospodarstvu i izravno su odgovorna za 23 milijuna radnih mjesta".

⁽²⁴⁾ SL C 299, 4. 10. 2012., str. 24.

6.3 EGSO je već predložio da se na razini EU-a poduzmu sljedeći koraci za promicanje ženskog poduzetništva⁽²⁴⁾:

- stvaranje Ureda za europske vlasnice poduzeća da bi se uspostavila infrastruktura koja podržava poduzetništvo žena;
- imenovanje direktor(ic) za žensko poduzetništvo u sklopu Europske komisije i ministarstava za poduzetništvo u državama članicama kako bi se podigla svijest o koristi koju bi za gospodarstvo imalo poticanje žena na otvaranje i razvijanje poduzeća;
- prikupljanje podataka, razvrstanih po spolovima, o poduzetima koja vode žene širom Europe.

7. Odlučivanje

7.1 Međunarodna istraživanja⁽²⁵⁾ potvrdila su da žene na rukovodećim položajima pozitivno utječu na financijsku uspješnost poduzeća, njegovu kulturu i stil rukovođenja te otpornost na krizu. Žene manje riskiraju i daju prednost održivom rastu, ali prepreke postizanju jednakosti spolova u donošenju odluka mnogo su ukorjenjenije nego što se priznaje.

7.2 EGSO se nada da će sve javna i privatna tijela koja donose odluke u duhu samoregulacije usvojiti minimalne standarde jednakog sudjelovanja u donošenju odluka. Sva trgovačka društva koja kotiraju na burzi i sva tijela u javnom sektoru trebala bi promicati transparentne postupke prijave i imenovanja te kulturu uključivanja i slobodu izbora. Međutim, neće se puno postići ako muškarci i žene sami ne budu voljni poduzeti korake.

7.3 EGSO preporuča da kreatori politika i poduzeća provjere sljedeće kako bi osigurali postizanje ravnoteže u svim tijelima koja donose odluke:

- bolja uočljivost žena na vodećim položajima;
- veća transparentnost pri traženju odgovarajućih profila kandidata;
- uspostava i zadržavanje kritične mase;
- borba protiv stereotipova o ulogama spolova;
- planiranje nasljednika u rukovođenju poduzeća;
- stvaranje rezerve talentiranih kandidata;
- podržavanje uspostave mentorskih mreža u javnim i privatnim sektorima;
- širenje primjera dobrih praksi i
- stvaranje europske usklađene baze podataka o ženama kvalificiranim za popunjavanje položaja na kojima se donose odluke.

⁽²⁵⁾ Žene su važne (*Women Matter*), McKinsey; Da li žene na najvišim rukovodećim položajima utječu na uspješnost poduzeća? (*Do Women in Top Management Affect Firm Performance?*), Smith and Verner; Raznolikost i uravnoteženost spolova u britanskim javnim dioničkim društvima (*Diversity and gender balance in Britain plc*), TCAM; Istraživanje podataka o raznolikosti upravnih odbora (*Mining the Metrics of Board Diversity*), Thomson Reuters; itd.

7.4 U cilju provedbe Strategije za jednakost između žena i muškaraca (2010.-2015.)⁽²⁶⁾ EGSO potiče jednaku zastupljenost muškaraca i žena u javnom životu i, naročito, politici, budući da trenutna nedovoljna zastupljenost ograničava pravo sudjelovanja žena⁽²⁷⁾. Institucije Europske unije i država članica, kao i organizacije socijalnih partnera, trebale bi prve poslužiti kao primjer i uvesti ciljeve za jednakost spolova u svoja politička i upravna tijela, naročito na najvišim razinama.

8. Skrb za djecu

8.1 Važan čimbenik koji utječe na sudjelovanje žena na tržištu rada jest pristup cjelodnevnoj skrbi za djecu, naročito malu djecu. Povećanje javne potrošnje za službe za skrb o djeci izravno je povezano s povećanjem zaposlenja žena na puno radno vrijeme⁽²⁸⁾.

8.2 Stoga je neophodno potrebno postići ciljeve iz Barcelone. Međutim, prema nedavnom izvještaju Komisije iz 2010. godine, samo je 10 država članica ostvarilo ciljeve iz Barcelone za djecu mlađu od tri godine. Te iste godine, samo je 11 država članica ostvarilo cilj od 90 % u kategoriji djece od 3. godine do obavezne školske dobi⁽²⁹⁾.

8.3 Budući da su države članice s najvišim natalitetom istovremeno one koje su najviše napravile da roditeljima olakšaju uspostavljanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života i koje imaju visoku stopu zaposlenih žena⁽³⁰⁾, države članice trebale bi omogućiti učinkovitiju, financijski pristupačniju, dostižniju i kvalitetniju podršku obiteljima s djecom putem politika⁽³¹⁾ kao što su:

- *Ulaganje u djecu*— u okviru intervencijskih programa u ranom djetinjstvu, naročito onih koji obiteljima nude usluge bilo kod kuće bilo u ustanovama.
- *Usklađivanje posla i obiteljskih obveza* – koordiniranjem niza područja kao što su dječja skrb, roditeljski dopust i radna mjesta prikladna za obitelj.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

- *Stvaranje uvjeta pogodnih za porast plodnosti*— uz politike usklađivanja, putem poreznih učinkovitosti (primjer britanskog sustava bonova za djecu), politika namijenjenih širem sudjelovanju u troškovima skrbi za djecu te omogućavanjem pristupačnog stanovanja i sigurnog uporišta na tržištu rada za mlade parove.

9. Stereotipi i diskriminacija

9.1 Iako su u proteklih nekoliko desetljeća sve veća obrazovna dostignuća djevojaka ojačala potencijal žena za zaradivanje, stav društva prema radu žena i sukob između obiteljskih vrijednosti i jednakosti još uvijek predstavljaju prepreku ravnoteži spolova na tržištu rada.

9.2 EGSO je naročito zabrinut zbog diskriminacije protiv žena s invaliditetom, iseljenica ili pripadnica etničkih manjina. U tom smislu poziva na hitnu provedbu Direktive o jednakom postupanju⁽³²⁾.

9.3 Nasilje nad ženama ne predstavlja samo neopravdani društveni problem već i velik gospodarski trošak. Prema procjenama, nasilje nad ženama godišnje košta barem 32 milijarde eura u 47 država članica Vijeća Europe⁽³³⁾. Javne politike za borbu protiv spolnog nasilja igraju važnu ulogu. Tradicionalne ideje o ulozi žene u društvu promijenit će se tek kad žene budu imale jednak pristup vlasti kao muškarci.

9.4 Uloga medijske industrije od ključne je važnosti u promicanju jednakosti spolova. Mediji društvene i kulturne obrasce i norme ne samo da odražavaju, već ih i stvaraju te su moćan akter koji utječe na javno mnijenje i kulturu. Osim toga, upravo medijski sadržaji svim akterima u društvu pomažu da razumiju složenost pitanja jednakosti spolova, kako onima koji donose odluke, tako i javnosti. Stoga se hitno treba uhvatiti u koštac s ustrajnim nejednakostima poput nedovoljne zastupljenosti (naročito na visokim položajima), prepreka napredovanju i niskih plaća (u usporedbi s muškarcima) u medijskom sektoru⁽³⁴⁾.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽²⁶⁾ "Strategija za jednakost žena i muškaraca (2010.-2015.), Europska komisija, 2010.

⁽²⁷⁾ "Baza podataka o ženama i muškarcima koji sudjeluju u donošenju odluka Database on women & men in decision making", Europska komisija, Opća uprava za pravosuđe.

⁽²⁸⁾ Uklanjanje razlika među spolovima: djelujmo sada, OECD, prosinac 2012.

⁽²⁹⁾ "Barcelonski ciljevi", Europska komisija, 2013.

⁽³⁰⁾ SL C 318, 23. 12. 2009., str. 15.-21.

⁽³¹⁾ Veće mogućnosti: Kako aktivna socijalna politika može svima nama biti od koristi (*Extending opportunities: How active social policy can benefit us all*), ISBN 92-64-00794-6, OECD 2005.

⁽³²⁾ COM(2008) 426 final, 2.7.2008.

⁽³³⁾ SL C 351, 15. 11. 2012., str. 21.-26.)

⁽³⁴⁾ EIGE, Pregled provedbe akcijske platforme iz Pekinga u državama članicama EU-a: žene i mediji - veća jednakost žena u procesu donošenja odluka u medijskim organizacijama, (*Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Women and the Media — Advancing gender equality in decision-making in media organisations*), 2013.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Utvrđivanju ciljeva održivog rasta — Doprinos europskog civilnog društva stajalištu EU-a“ (razmatračko mišljenje)

(2013/C 341/03)

Izjaviteljica: **gđa LE NOUAIL MARLIÈRE**

Dana 6. prosinca 2012. Europska komisija, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, je odlučila savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o sljedećoj temi:

"Utvrđivanje ciljeva održivog razvoja – Doprinos europskog civilnog društva stajalištu EU-a"

(razmatračko mišljenje).

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, odgovorna za pripremu rada Odbora na tu temu, usvojila je njegovo mišljenje 3. rujna 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na svom 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna), s 92 glasa za, 52 protiv i 21 suzdržanim.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO institucijama EU-a i "otvorenoj radnoj skupini", osnovanoj na 67. glavnoj skupštini Ujedinjenih naroda održanoj 17. prosinca 2012., preporuča da primjenjuju i insistiraju na metodi *ex ante* procjene gospodarskog, socijalnog i ekološkog učinka, kako u fazi definiranja ciljeva održivog razvoja, tako i tijekom globalnih pregovora o univerzalno primjenjivim ciljevima, kako bi se mogla održavati ravnoteža između povoljnih ili nepovoljnih razlika do kojih bi moglo doći, ili koje bi mogle istovremeno postojati, među pojedinim geografskim područjima i područjima aktivnosti.

1.2 Svi socijalni programi neophodni za postizanje ciljeva održivog razvoja na području obrazovanja i zdravlja, ili oni namijenjeni mladim nezaposlenim osobama, morali bi biti zaštićeni od proračunskih rezova, i to bi se trebalo smatrati prioritetom.

1.3 EGSO podržava volju EU-a da Strategiju 2020. ostvari putem Europskog semestra, koristeći priliku da tome da smisao predlaganjem "nesektorizirane" socijalne, gospodarske i ekološke strategije, kao i putem Europske strategije za *integrirani održivi razvoj*.

1.4 On predlaže da europsko civilno društvo u tome sudjeluje kroz organizacije civilnoga društva, socijalne partnere, nacionalne GSO-e i slične ustanove.

1.5 Države članice i europske institucije poziva da:

1.5.1 Nastave aktivno raditi na partnerstvima za razvoj putem EU-ovog Plana za promjenu i vanjske politike pomoći za razvoj i suradnju, te da vode računa i o vlastitim interesima,

kao i interesima svojih partnera u bilateralnim i multilateralnim pregovorima o vanjskoj trgovini, *uzimajući u obzir ljudska prava, kao i gospodarska socijalna i kulturna prava;*

1.5.2 Jačaju i stabiliziraju europski socijalni model kako bi osigurale čvrstu osnovu i konkurentnost utemeljenu ne samo na njihovoj sposobnosti za tehnološke inovacije, već i za inovacije na području socijalnog napretka;

1.5.3 Sva svoja nastojanja usredotoče na razvijanje takozvanog zelenog gospodarstva koje štedi resurse te primarnu i sekundarnu energiju, od kojeg koristi imaju svi građani zemalja članica i, zahvaljujući poštenom prijenosu tehnologija, njihovi trgovinski partneri, gospodarstva utemeljenog na energetske tranziciji usmjerenoj na svladavanje potreba i ponudu bolje tehnologije skladištenja i niske emisije CO₂;

1.5.4 Jačaju javne službe i službe od javnog interesa kako bi Europa bila područje pravednog blagostanja, kako unutar svojih granica, tako i izvan njih, kroz svoje delegacije i suradnju javnih službi;

1.5.5 Definiraju javne službe u Europi na temelju osnovnih prava koja će europskim građanima zajamčiti okvirnom direktivom o javnim službama koja nadilazi okvir pukog samoupravljanja;

1.5.6 Zahtijevaju od europskih i neeuropskih poduzeća prisutnih na njihovom teritoriju da društvenoj odgovornosti poduzeća dodaju zelenu dimenziju. Zapravo, poduzeća bi trebala podnositi račune o socijalnim i ekološkim posljedicama svog upravljanja. Ta odgovornost mora se na jasan, transparentan i sljediv način primijeniti u lancu davatelj narudžbe/podgovaratelji, i to od transnacionalne do lokalne razine. Transparentnost i neovisnost također bi se trebala ticati agencija za rangiranje i procjenu;

1.5.7 Ohrabruju i potiču razvoj malih i srednjih poduzeća i poduzeća socijalne i solidarne ekonomije;

1.5.8 Učinkovito rješavaju pitanja vezana uz zaštitu okoliša, garantirajući univerzalno pravo na informacije o okolišu i bolju provedbu Konvencije iz Aarhusa a posebno da zaposlenicima osiguraju, putem njihovih predstavničkih tijela u poduzećima, mehanizme upozoravanja na području okoliša;

1.5.9 Preorijentiraju banke i uštedevinu usmjere u industriju i takozvano stvarno gospodarstvo kako bi podržale ekološku tranziciju, financiranje gradnje i prilagodbe stambenih prostora, obrazovanje, energetske politike, pouzdanost opskrbe hranom, pristup vodi, bolnicama te cestovnim, lučkim i željezničkim infrastrukturnama, itd., što su osnovni uvjeti gospodarskog, humanog i ekološkog održivog razvoja i u Europi i u svijetu;

1.6 EGSO potiče EU:

1.6.1 da se angažira na ograničavanju financijskih spekulacija i poticanju dugoročnih ulaganja;

1.6.2 da se kroz zainteresirana europska poduzeća, bori protiv neslužbenog, neprijavljenog ili nepropisno prijavljenog rada u Europi ili izvan nje kako bi se, uvođenjem stvarnog režima sankcija i jačanjem mehanizama neovisnih kontrola (inspekcija rada), osigurala primjena međunarodnih normi na području rada, prikupljanja socijalnih doprinosa i borbe protiv pranja novca;

1.6.3 da se bori i protiv brojnih oblika snižavanja međunarodnih normi rada, devalorizacije rada i dostojanstva određenih radnika (svih onih čija se prava ne poštuju) i da promiče opću kulturu stabilnih radnih mjesta i sigurne socijalne zaštite, kao jamstva napretka i socijalne sigurnosti.

2. Uvod

2.1 Odluka o pokretanju postupka koji će dovesti do utvrđivanja ciljeva održivog razvoja jedna je od glavnih odluka donesenih na Konferenciji Rio+20. Postupak je započeo u siječnju 2013. osnivanjem međuvladine otvorene radne skupine zadužene da, između rujna 2013. i rujna 2014., predstavi izvješće i prijedlog Glavnoj skupštini Ujedinjenih naroda. U skladu s konačnim dokumentom Konferencije Rio+20, taj postupak mora se uskladiti s aktivnostima koje se odnose na program razvitka nakon 2015.

2.2 Ovo mišljenje treba povezati sa samoinicijativnim mišljenjem stručne skupine NAT pod naslovom „Zeleno gospodarstvo - promicanje održivog razvoja u Europi“⁽¹⁾, kojeg je EGSO usvojio u lipnju 2013., i mišljenjem stručne skupine REX o komunikaciji

Komisije „Pristojan život za sve – okončanje siromaštva i pružanje održive budućnosti svijetu“⁽²⁾. U europskoj perspektivi održivog razvoja, treba očuvati i ojačati europski socijalni model bez kojeg nije moguće uspješno prijeći na zeleno gospodarstvo. Čekanje na međunarodnu suglasnost o definiciji Ciljeva održivog razvoja industrijaliziranim zemljama ne može poslužiti kao izgovor za odlaganje ili smanjivanje obveza preuzetih u okviru politika pomoći razvoju i suradnji.

2.3 U zahtjevu za izradu ovog razmatračkog mišljenja, Komisija je povezala ciljeve održivog razvoja, uključivo zeleno gospodarstvo i iskorjenjivanje siromaštva. Ona traži da se istraži kako bi se ekonomska, socijalna i ekološka dimenzija mogle uspješno uklopiti u buduće univerzalne ciljeve održivog razvoja. U vezi s tim je izrazila želju da se u raspravi uzmu u obzir i stajališta međunarodnih pandana Odbora.

2.4 EGSO je tijekom dva sastanka svoje Promatračke skupine za održivi razvoj saslušao predstavnike glavnih skupina (tzv. „Major Groups“) koje je na Konferenciji Rio+20 priznao UN.

2.5 Sa svoje strane, UN je osnovao skupinu predstavnika vlada na visokoj razini čiji je cilj predstaviti početno izvješće u rujnu 2013. godine. Glavni podtajnik UN-a i izvršni direktor UN-ovog Programa za okoliš Achim Steiner, obratio se EGSO-u 14. svibnja, zajedno s drugim predstavnicima civilnog društva, na temu *Kako potaći održivi razvoj nakon Konferencije Rio+20*. Izrazio je potrebu da se provede savjetovanje o ciljevima održivog razvoja koje bi u potpunosti uključilo vlade, civilno društvo i privatni sektor. Gđa Kitty van der Heijden, veleposlanica održivog razvoja za Nizozemsku i članica „otvorene“ radne skupine također je podijelila svoja iskustva u radnoj skupini koju je osnovao UN.

3. Opće napomene

3.1 Ideju da se ciljevi održivog razvoja uključe u deklaraciju Rio+20 dale su vlade Kolumbije, Gvatemale i Perua. Temeljeći se na Programu za 21. stoljeće (Agenda 21) i Planu provedbe iz Johannesburga, one su u zajedničkom prijedlogu iznijele ideju o ograničenom broju mjerljivih ciljeva kako bi se osigurao ponovni politički angažman u korist održivog razvoja. Te tri zemlje Latinske Amerike (s kasnijim doprinosom Ujedinjenih Arapskih Emirata) predložile su osam područja mogućeg djelovanja za ciljeve održivog razvoja: sigurnost opskrbe hranom, voda, energija, gradovi, oceani, prirodni sustavi, učinkovito korištenje resursa i zapošljavanje.

3.2 Prema konačnom dokumentu konferencije Rio+20 pod naslovom „*Budućnost koju želimo*“, ciljevi održivog razvoja trebali bi:

— temeljiti se na Agendi 21 i na Planu provedbe iz Johannesburga;

⁽¹⁾ SL C 271 od 19.9.2013, str. 18.-22.

⁽²⁾ SL C 271 od 19.9.2013, str. 144.-150.

- osloniti se na prethodno preuzete obveze;
- odnositi se prvenstveno na prioriteta područja s ciljem ostvarivanja održivog razvoja, sukladno konačnom dokumentu;
- uzeti u obzir, na uravnoteženi način, tri dimenzije održivog razvoja i veze koje postoje među njima;
- biti sukladni s programom razvoja Ujedinjenih naroda za razdoblje nakon 2015. i u njega integrirani;
- ne zaboraviti milenijske razvojne ciljeve;
- predvidjeti aktivno sudjelovanje svih dionika u procesu, ovisno o slučaju.

Oni bi također trebali biti konkretni, sažeti, jednostavni za razumijevanje, ograničenog broja, ambiciozni, svjetskog opsega i primjenjivi u svim zemljama (uzimajući u obzir posebnosti tih zemalja).

3.3 U idealnom slučaju, Konferencija Rio+20 trebala bi predstaviti plan svijeta u kojem svako ljudsko biće može uživati u svojim pravima i živjeti u ravnopravnim uvjetima, gdje nikome ne prijete nepravda siromaštva i gdje se živi u skladu s resursima planete.

3.3.1 Na primjer, po mišljenju Oxfam Internationala (Oxfam, Razvojni ciljevi nakon 2015.: međunarodno stajalište Oxfama, siječanj 2013.), okvir za razdoblje nakon 2015. trebao bi poduzeti ovu viziju, utvrditi ciljeve koji iz nje proizlaze i pokazati kakav je napredak postignut u njihovom ostvarenju. Želimo li postići blagostanje za sve poštujući kapacitete naše planete, trebali bismo potpuno preusmjeriti gospodarski, socijalni i politički rast.

3.3.2 Oxfam smatra da u raspravama koje se vode o razdoblju nakon 2015. nije jasno definirana uloga koju bi taj okvir morao imati i način na koji bi on mogao konkretno promijeniti situaciju osoba koje žive u siromaštvu. Da bi se to moglo precizno definirati, od presudne je važnosti da se postigne dogovor o načinu postizanja ciljeva. Takvi ciljevi moraju biti usmjereni na jačanje političke volje i javnih inicijativa čiji je cilj iskorijeniti siromaštvo i nejednakosti te zaštititi planetu. Zato moraju:

- izraziti zajedničku viziju i prioritete za javne vlasti i međunarodnu zajednicu, koji će poslužiti kao osnova za radikalne promjene;

- omogućiti građanima aktivizam, taj moćni instrument pomoću kojeg će zahtijevati političke promjene, obvezati javnu vlast i privatni sektor da polažu račune za svoje djelovanje i pokrenuti vlastite inicijative za promjene;
- potaknuti promjene na nacionalnoj političkoj razini i nacionalnoj razini donošenja odluka, i to pomoću aktivizma, financija, pritiska okoline (na primjer od strane drugih zemalja ili na regionalnoj razini), kao i veće transparentnosti i boljeg prikupljanja podataka, koji moraju popratiti nove ciljeve;
- olakšati dijalog i ojačati preuzimanje odgovornosti na svim razinama: između država i njihovih građana, država i privatnog sektora, država i međuvladinih tijela, između partnera u suradnji za razvoj te između građana i odgovornih poduzeća;
- ojačati prikladnost, dosljednost i transparentnost aktivnosti međunarodnih ustanova, kao što su Ujedinjeni narodi i međunarodne financijske ustanove.

3.4 Ekologizacija poduzeća i stvaranje radnih mjesta

3.4.1 Svaki trajni gospodarski oporavak može se postići isključivo na temelju modela proizvodnje u kojem se učinkovite koriste resursi. Uz podržavanje ambicioznijeg i sveobuhvatnijeg europskog političkog okvira za klimu kako bi postigla šire klimatske ciljeve do 2050. godine, Europa bi morala održati i svoju industrijsku bazu te s njom povezane sektore i nadležnosti.

3.4.2 Glavni izazov je znati kako prijeći na niskouglično gospodarstvo koje učinkovito koristi resurse i kako upravljati tim prijelazom. Trebalo bi se usmjeriti na dvije glavne stvari: industrijsku politiku i perspektivu zapošljavanja na putu prema zelenom gospodarstvu koje čuva svoju industrijsku bazu (Béla Galgóczi, Ekologizacija poduzeća i stvaranje radnih mjesta, Europski sindikalni institut, 2012.).

3.4.3 Industrija ima odlučujuću ulogu u istraživanju i razvoju, trgovačkim razmjenama i, u manjoj mjeri, ulaganjima. Prijelaz na niskouglični model razvoja u kojem se energetska učinkovitost povećava, održivi rad vrednuje, a zdravlje štiti, postao je od ključnog značaja.

3.4.4 Europa je suočena s jednom od najnižih stopa rasta od 1929. godine. Međutim, postoje dva ključna čimbenika neophodna za ostvarivanje budućih ciljeva održivog i trajnog razvoja, a to su: 1) niske emisije CO₂ i 2) demokracija.

3.4.5 EU mora i dalje ulagati napore u istraživanje i razvoj kako bi se stvorio potreban broj radnih mjesta za aktivno stanovništvo, a istovremeno se suočiti s budućim razvojnim potrebama koje nastaju uslijed viših stopa rasta na drugim kontinentima, na raznim područjima poput usluga, obrazovanja, zdravlja, okoliša, prijevoza, energije, stanovanja, urbanizacije, poljoprivrede, prehrane, itd.

3.5 *Zapošljavanje, socijalna uključenost i održivi rast moraju biti u središtu akcije, kako u EU-u, tako i na globalnoj razini*

3.5.1 MMF je priznao da je terapija štednjom bila radikalnija nego što je to u početku mislio. Lekcija koju iz toga treba izvući jest da dozu lijeka treba smanjiti. Trebalo bi izbjeći rezanje proračuna za sve osnovne socijalne programe na području obrazovanja, zdravlja, ili one namijenjene mladim nezaposlenim osobama. Potreba za financiranjem u državama članica EU-a nakon međunarodne financijske krize od iznimne je važnosti, a refinanciranje realnog gospodarstva nije dovoljno pokriveno dogovorom Europskog vijeća o višegodišnjem financijskom okviru EU-a. Mjere koje preporuča trojka Svjetske Banke, MMF-a i Vijeća EU-a ne omogućavaju stvaranje uvjeta potrebnih za oživljavanje gospodarstva na temelju trajnog i održivog rasta.

3.5.2 Pametne socijalne politike – kao što su programi koji nezaposlenim osobama pomažu u traženju posla ili sustavi koji najranjivijim članovima našega društva pružaju socijalno osiguranje – ne mogu se smatrati pukim troškom. One su ulaganje u budućnost.

3.5.3 Mladi su osobito bili pogođeni u Eurozoni, gdje je nezaposlenost mladih dosegla 22 %, a u pojedinim zemljama poput Španjolske i Grčke prešla čak i 50 %. Godine 2010., stopa *privremenog zapošljavanja* mladih između 15. i 24. godine života prešla je 50 % i dosegla gotovo 70 % (Eurofound, Treći europski pregled kvalitete života, 2012.).

3.5.4 Stanovništvo je svugdje platilo visoku cijenu za ispravljanje katastrofalnih posljedica praksi financijskoga svijeta koje su se pokazale neodgovornima.

3.5.5 Europska unija mora pridavati više važnosti socijalnoj dimenziji, osobito socijalnom dijalogu, kao što je predviđeno planom dovršenja ekonomske i monetarne unije. Ona bi morala pomoći državama članicama da provedu sustave jamstva za mlade, poboljšaju industrijsku diversifikaciju i inovacije, povećaju učinkovitost službi na tržištu rada, povećaju stvaranje radnih mjesta te ojačaju socijalna ulaganja (ILO, Guy Ryder, Radna mjesta, socijalna uključenost i rast trebali bi biti na vrhu dnevnog reda EU-a, 14. veljače 2013.).

4. Ekologizacija Europskog semestra

4.1 Iz prvih savjetovanja koja je organizirao EGSO proizlazi da doprinosi civilnog društva koje je prikupila EU i oni koje je pokrenuo sustav Ujedinjenih naroda putem izravnog savjetovanja nisu jasno i transparentno artikulirani, što europski građanin ima pravo očekivati. Doprinosi organizacija koje predstavljaju civilno društvo stoje uz doprinose grupa koje vrše

pritisak u ime privatnih interesa, na istoj razini kao i vladinih, a raspored im ne ostavlja mnogo vremena za rasprave u kojima bi se poštovala neovisnost organizacija i autonomija socijalnog dijaloga. Štoviše, tijekom praćenja rada Konferencije Rio +20 i otvorene radne skupine, stekao se dojam da je putanja već unaprijed određena, kao da odluka već donesena negdje drugdje.

4.2 Srećom, EU je cijeli pristup odlučio primijeniti kroz ekologizaciju Strategije Europa 2020. i Europskog semestra kako bi osigurao usklađeni europski doprinos u sklopu kojeg Europa programe provodi i stajališta zauzima složno i jednoglasno na globalnoj razini.

4.3 Danas je važno da se ideja održivosti kao nit provlači kroz ključna politička područja, a to su trenutno Strategija Europa 2020. i Europski semestar, kao glavni stup njezinog upravljanja.

EGSO s velikim zanimanjem uzima na znanje izjave Komisije i Vijeća koji tvrde da će zaključke i proces dogovorene na konferenciji Rio +20 provesti i razviti u Europskoj uniji putem Strategije Europa 2020. On će pomno pratiti da vidi hoće li to zaista tako i biti (Vijeće Europske unije, Rio+20: Rezultati i naknadno praćenje samita UNCSD-a 2012. – zaključci Vijeća, 25. listopada 2012., 15477/12).

4.4 EGSO s puno pozornosti prati širenje kruga aktera koji sudjeluju u Europskom semestru. Ove godine, Glavna uprava za okoliš sudjeluje aktivnije nego ikada; u prosincu prošle godine, Vijeće za okoliš je po prvi puta raspravljalo o godišnjem pregledu gospodarskog rasta. EGSO će doprinijeti time što će civilnom društvu omogućiti da se u proces uključi postavljajući pitanja o održivom razvoju, i to na razini nacionalnih gospodarskih i socijalnih vijeća, neka od kojih sada imaju specifične nadležnosti u tom području, te nacionalnih vijeća za održivi razvoj.

4.5 Što se tiče godišnjeg pregleda gospodarskog rasta, treba napomenuti da nismo uspostavili dovoljno jasnu vezu između različitih kriza (financijske, gospodarske, socijalne, ali i ekološke) i da nismo dovoljno svjesni da je hitno potrebno da, transformacijom cijelog gospodarstva, ozbiljno krenemo putem sve jače ekologizacije i to ne usprkos krizi, nego upravo zbog nje. Nije više moguće nastaviti na ovaj način.

4.6 U kontekstu godišnjeg pregleda gospodarskog rasta Europska unija mora zauzeti jedinstveno stajalište. Ona ne može u svjetskim pregovorima zastupati ekologizaciju gospodarstva, a onda tu temu zanemariti u najvažnijim dokumentima o gospodarskoj politici.

4.7 U tom kontekstu, također zbunjuje činjenica da nije spomenut koncept umjerenog rasta. Kako EU može biti predvodnik u međunarodnoj raspravi o pokazateljima koji nadilaze BDP kad u svom pregledu gospodarskog rasta navodi isključivo BDP? Istina, dokument razmatra i socijalne probleme, ali ne spominje izravno da je cilj dobro živjeti u okviru resursa našega planeta (što je uostalom i naslov sedmog akcijskog programa za okoliš).

4.8 Na svu sreću, rasprava o uputnosti uspostavljanja dodatnih pokazatelja može crpiti inspiraciju iz brojnih priloga diskusiji i sada treba otpočeti s realizacijom na temelju ravnopravnog dijaloga institucionalnih činitelja i predstavnika civilnog društva, u sklopu uključivanja svih zainteresiranih dionika u postupak rasprave.

4.9 EGSO konstatira da su ukidanje subvencija štetnih za okoliš i uvođenje ekoloških poreza postali sastavni elementi godišnjeg pregleda gospodarskog rasta i konkretnih preporuka za države članice, te da su ove godine uključeni i upravljanje otpadom i otpadnim vodama te recikliranje.

5. Povezivanje milenijskih razvojnih ciljeva i ciljeva održivog razvoja

5.1 *Trebalo bi postići kvalitetan sporazum o proračunu Unije za milenijske razvojne ciljeve* ⁽³⁾.

5.1.1 Smanjenje siromaštva pitanje je jednakosti i pravde koje podrazumijeva pristup uslugama kao što su zdravstvena skrb, obrazovanje, te zapošljavanje. U osmišljavanju milenijskih razvojnih ciljeva prevelik je naglasak stavljen na donatore. U budućem okviru treba predvidjeti sljedeće:

- čvršće pridržavanje i jače sudjelovanje zemalja partnera koji su, u konačnici, odgovorni za obavljanje većine posla;
- ojačani okvir uzajamne odgovornosti, kako za zemlje donatore, tako i za zemlje partnere; i

— fleksibilnost, kako bi se zemljama partnerima omogućilo da ciljeve razvoja prilagode situaciji u svojoj zemlji.

5.1.2 Zbog vremenskih ograničenja i usmjerenosti na rezultate, osam Milenijskih razvojnih ciljeva duboko je utjecalo na politike na području međunarodnog razvoja. Koncentrirajući se na ograničeni broj mjerljivih ciljeva, oni su pomogli povećati rast i učinkovitije usmjeriti pomoć za razvoj. Međutim, što se više približavamo konačnom roku predviđenom za 2015. godinu, sve jasnije postaje da će ciljevi imati ograničene rezultate te da će biti i uspjeha i neuspjeha.

5.1.3 Milenijske ciljeve trebalo bi nadopuniti ciljevima održivog razvoja. Postoje dvije velike razlike između ciljeva održivog razvoja i milenijskih razvojnih ciljeva: ciljevi održivog razvoja imaju svjetski doseg (za razliku od milenijskih razvojnih ciljeva koji se uglavnom odnose na jug) i neke njihove dimenzije nadilaze metanormu smanjivanja siromaštva (prirodni resursi, potrošnja, proizvodnja, energija, ljudska prava, itd.).

5.1.4 Dvije sljedeće godine sigurno će biti važne za utvrđivanje sljedećeg programa za razvoj. Dva procesa – revizija milenijskih razvojnih ciljeva i službeno utvrđivanje ciljeva održivog razvoja – trebali bi dati bitne smjernice za izgradnju održivog razvoja nakon 2015.

Trebali bi uključiti osiguranje proračunskih sredstava, na svim razinama javne politike, za jednakost između spolova, kao primarnog čimbenika u borbi protiv siromaštva i nejednakosti ⁽⁴⁾.

Zadatak je ogroman i u njegovom izvršenju mora se više važnosti posvetiti ljudskim pravima i sudjelovanju organizacija civilnog društva u donošenju odluka kako bi se osigurao pristup usmjeren na gospodarstvo i usluge kao sredstva ljudskog razvitka ⁽⁵⁾.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽³⁾ SL C 271 od 19.9.2013, str. 144.-150.

⁽⁴⁾ SL C76 od 14.3.2013., str. 8.-14.

⁽⁵⁾ SL C161 od 6.6.2013., str. 82.-86.

SL C 181 od 21.6.2012., str. 28.-34.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Sigurnosti upotrebe prehrambenih proizvoda i bioenergiji“ (samoinicijativno mišljenje)

(2013/C 341/04)

Izjavitelj: **Franco CHIRIACO**

Dana 14. veljače 2013., sukladno pravilu 29(2) svojeg Poslovnika, Europski gospodarski i socijalni odbor odlučio je sastaviti samoinicijativno mišljenje o temi

Sigurnost upotrebe prehrambenih proizvoda i bioenergija.

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje dana 3. rujna 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor usvojio je mišljenje na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna), sa 173 glasova za, 3 protiv i 13 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) smatra da tema sigurnosti prehrambenih proizvoda zaslužuje središnje mjesto u politici Europske unije kao preduvjet za ostvarivanje strategije globalne stabilnosti.

1.2 U raspravi "hrana ili gorivo", iako se slaže s Europskom unijom da je potrebno smanjiti ovisnost o uvozu fosilnih goriva, EGSO poziva Komisiju da u prvi plan stavi sigurnost opskrbe hranom, zaštitu zemlje, konkurentnost europske poljoprivrede i zaštitu zemljišta ⁽¹⁾, imajući u vidu usku povezanost sigurnosti upotrebe prehrambenih proizvoda i proizvodnje bioenergije ⁽²⁾.

1.3 Odbor vjeruje da bi se budućnost EU-a trebala temeljiti na socijalnoj i gospodarskoj održivosti te održivosti okoliša, a proizvodnja obnovljive energije trebala bi biti usko povezana s ostvarivanjem tih ciljeva.

1.4 EGSO se slaže s odlukom Komisije da se u direktive 98/70/EZ i 2009/28/EZ uključe obvezujuće odredbe o prenamjeni upotrebe zemljišta, s obzirom na to da današnja biogoriva nastaju kao proizvod poljoprivrednih usjeva.

1.5 Potvrđujući ono što je već izneseno u mišljenju TEN/502 ⁽³⁾, EGSO izražava neslaganje s odlukom Komisije da neizravnu prenamjenu upotrebe zemljišta procijeni u odnosu na fosilne i biogenske energetske izvore, uzimajući u obzir isključivo emisije stakleničkih plinova i zanemarujući pitanja poput sigurnosti opskrbe i utjecaja fosilnih izvora energije.

1.6 Odbor podržava prijedlog Komisije o ograničenju proizvodnje biogoriva dobivenih iz usjeva namijenjenih prehrani, uzimajući u obzir već uložena sredstva, i o poticanju "naprednih" biogoriva. Međutim, smatra da bi proizvodnja biogoriva druge generacije pri kojoj se koristi drvo i slama mogla onemogućiti apsorpciju ugljika te na taj način povećati razine ugljičnog dioksida ⁽⁴⁾.

1.7 EGSO smatra da bi ova procjena bila drugačija da se kao sirovina za proizvodnju biogoriva koriste i mikroalge, iako se one još ne upotrebljavaju u komercijalne svrhe, jer bi njihova upotreba u budućnosti, za razliku od goriva prve generacije, smanjila zabrinutost zbog rivalstva oko upotrebe zemlje i vodnih resursa.

1.8 EGSO se u pogledu biogoriva u potpunosti slaže sa zaključkom konferencije EGSO-a iz 2011. g. o sigurnosti prehrambenih proizvoda: „proizvodnja biogoriva morat će biti u skladu s općim principima i podložna studijama o utjecaju na okoliš u kojima će sudjelovati lokalna zajednica, jamčeći tako da se osobita pozornost prida pitanju prava na hranu“.

1.9 Na temelju ove procjene, EGSO potiče Komisiju da na europskoj razini usvoji instrumente kao što su pokazatelji na razini izvođača, kako bi se procijenili eventualni utjecaji koje projekti povezani s bioenergijom mogu imati na sigurnost prehrambenih proizvoda na razini zemalja članica.

2. Opće napomene

2.1.1 Energetski sustav na međunarodnoj razini trenutno prolazi kroz veoma teško razdoblje. Razlog tome nije samo globalna ekonomska kriza, već ponajprije geopolitička situacija zemalja sjeverne Afrike i Bliskog istoka.

⁽¹⁾ SL C 198, 10.7.2013., str. 56.

⁽²⁾ SL C 110, 9.5.2006., str. 49.

⁽³⁾ SL C 198, 10.7.2013., str. 56.

⁽⁴⁾ SL C 198, 10.7.2013., str. 56.

2.1.2 OECD je u 2009. godini procijenio smanjenje energetske troškova za 4,4 % na globalnoj razini, za 5 % u SAD-u i za 5,5 % u EU-u, dok je potražnja u zemljama koje nisu članice OECD-a porasla za 2 %. Ovdje je potrebno spomenuti i incident u nuklearnoj centrali u Fukushimi u Japanu, koji je potaknuo neke zemlje članice, uključujući Njemačku, na napuštanje korištenja nuklearnih izvora za proizvodnju energije.

2.1.3 Europa trenutno uvozi 80 % nafte, 60 % prirodnog plina i 40 % ugljena potrebnih za ispunjavanje vlastitih energetske potreba, procijenjenih na 1 583,3 Mtep (Nomisma). Neobnovljivi energetske izvori zastupljeni su s 91 % (nafta 36,6 %, prirodni plin 24,5 %, ugljen 15,7 %, nuklearna energija 13,6 %), a obnovljivi izvori s 9 % (6,1 % biomasa, bioplin, komunalni otpad, 1,7 % hidroelektrična energija, 0,7 % energija vjetra, 0,3 % geotermalna energija, 0,1 % fotonaponska i solarna energija).

2.1.4 Europa sve više ovisi o uvozu energije. Europska unija s 28 država članica 2030. godine uvest će za svoje potrebe 84 % prirodnog plina, 59 % ugljena i 94 % nafte (Europsko vijeće za obnovljivu energiju (EREC)). Na temelju podataka iz 2009. godine najviša kvota energetske potrošnje je u sektoru prijevoza i iznosi 33 %, stambeni sektor sudjeluje s 26,5 %, industrija s 24,2 %, sektor usluga s 14 %, a posljednja je poljoprivreda s 2,3 %.

2.1.5 Ciljevi koje EU želi ostvariti mogu se ukratko sažeti na sljedeći način:

- smanjiti ovisnost o uvozu neobnovljivih izvora energije, koji predstavljaju 75 % europske potrošnje energije, tj. 890,5 Mtep,
- povećati sigurnost opskrbe,
- povećati primarnu proizvodnju u EU-28, koja trenutno iznosi 812 Mtep,
- boriti se protiv klimatskih promjena, emisije CO₂ i stakleničkih plinova.

2.2 Promjena u energetske politici

2.2.1 Energija temeljena na fosilnim gorivima posljednjih je godina pokazala brojne mane koje su bacile sumnju na njezinu održivost sigurnost opskrbe u budućnosti te se nameće potreba za sigurnim izvorima energije u kontroliranom sustavu uvoza energije.

S obzirom na sve veću potražnju energije (izvor: Međunarodna agencija za energiju, IEA), prijeteće i nezaustavljivo iscrpljivanje fosilnih goriva ugroziti će sposobnost Europe da ispunji svoje

rastuće potrebe za energijom. To iscrpljenje posljedica je neobnovljive prirode fosilnih goriva; proces preobrazbe traje iznimno dugo, što nije u skladu s potrebama za energijom modernog društva.

2.2.2 Osnovne vrste obnovljive energije su:

- solarna energija,
- energija vjetra,
- hidroenergija,
- geotermalna energija i
- biomasa.

Ove vrste energije ne predstavljaju jedine mogućnosti, osobito ako se uzmu u obzir rezultati znanstvenih istraživanja.

2.2.3 Bioenergija se može definirati kao energija dobivena iz biomasa koje se na temelju svojeg fizičkog stanja dijele na:

- čvrste biomase; mogu biti šumskog podrijetla, potjecati od obrađivanja zemlje ili se može raditi o otpacima biljnog i životinjskog podrijetla nastalim pri poljoprivrednim djelatnostima,
- bioplin: plin koji nastaje fermentacijom biomasa u odsustvu kisika kao u slučaju gradskog otpada, stajskog gnoja, poljoprivrednih i poljoprivredno-industrijskih nusproizvoda, industrijskog blata i drvene biomase,
- biotekućine i biogoriva nastale iz biljnih ulja (repice, soje, sjemenki suncokreta, plodova palme), šećernih kultura, škrobnih i celuloznih kultura (šećerne repe, šećerne trske, kukuruza, pšenice i obične trske) te biotekućinu koja se dobiva pirolizom biomasa.

2.2.4 Biomase predstavljaju obnovljivi izvor energije čija se energetska upotreba već pokazala učinkovitom. Pod biomasama podrazumijevamo svaku tvar organskog podrijetla koja za vrijeme procesa fotosinteze izravno ili neizravno nakuplja solarnu energiju. Biomasa potječe od energetske usjeva ili od organskih otpadaka koji mogu biti šumskog podrijetla ili nastaju kao rezultat tehnološke obrade poljoprivrednih proizvoda.

2.2.5 Na globalnoj razini, otprilike 50 % potencijalno dostupnih otpadaka šumskog je podrijetla. Preostalih 50 % dobiva iz poljoprivrede, gdje su od osobite važnosti postrojenja koja za svoj pogon koriste biomasu iz poljoprivrede i biomasu stočnog podrijetla (IEA).

2.3 Inicijative Europske unije za razvoj obnovljivih izvora energije

- Protokol iz Kyota, stupio na snagu 21. ožujka 1994.,

- Program Altener o promicanju energije iz obnovljivih izvora (odluka Vijeća 1993/500/EEZ),
- Zelena knjiga o izvorima obnovljive energije (1996.),
- Bijela knjiga čiji je cilj korištenje 12 % energije iz obnovljivih izvora do 2010.,
- Direktiva 2001/77/EZ o promicanju električne energije iz obnovljivih izvora,
- Direktiva 2003/30/EZ o promicanju korištenja biogoriva,
- Direktiva Vijeća 2003/96/EC od 27. listopada 2003. godine kojom se restrukturira okvir Zajednice za naplatu poreza na energetske proizvode i električnu struju,
- COM(2005) 628 final – Akcijski plan za biomasu,
- COM(2006) 34 final – Strategija EU-a za biogoriva,
- Zelena knjiga o europskoj strategiji za održivu, konkurentnu i sigurnu opskrbu energijom (2006.),
- Paket Klima-energija (20-20-20), Europsko vijeće, 9. ožujka 2007.,
- Direktiva 2009/28/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju korištenja energije iz obnovljivih izvora te o izmjeni i budućem stavljanju izvan snage Direktiva 2001/77/EZ i 2003/30/EZ (tekst značajan za EGP)
- Komunikacija Komisije Vijeću i Europskom parlamentu: Plan za obnovljivu energiju: obnovljiva energija u 21. stoljeću: stvaranje održivije budućnosti COM(2006) 848 final,
- Komunikacija Komisije - Podrška električnoj energiji iz obnovljivih izvora energije, SEC(2005) 1571 - COM(2005) 627 final.

3. Posebne napomene

3.1 Bioenergija i socioekonomska pitanja

3.1.1 Socioekonomski utjecaj bioenergije u velikom dijelu ovisi o troškovima (poticajima i troškovima proizašlim iz strukturnih nedostataka) i o koristi (vezanim industrijama, učinku na

BDP, smanjenju CO₂, utjecaju na zaposlenost, smanjenju rizika povezanih s gorivom, ukidanju troškova za zbrinjavanje otpada te proizvodnji gnojiva i ostalih nusproizvoda) (Althesis). Nadalje, kada cijena nafte poraste iznad 70 USD po barilu, proizvodnja bioenergije postaje konkurentna.

3.1.2 Trenutni sustav proizvodnje biomasa ima utjecaj na zemlju, ekonomiju, cijene i društvo u cjelini. EGSO smatra da ove utjecaje treba razmatrati u cilju ispravljanja neučinkovitosti i nepravilnosti.

3.1.3 EGSO procjenjuje da se razvoj bioenergije odražava na sigurnost upotrebe prehrambenih proizvoda iz razloga koji su u uskoj vezi s cijenama i lokalnim čimbenicima. Prvi izravan učinak na cijene proizlazi iz potražnje biogoriva jer su tržišta energijom u smislu vrijednosti veća od tržišta poljoprivrednim proizvodima. Cijene energije određuju poljoprivredne cijene energetskih usjeva u smislu da porast potražnje za energijom, koja je vezana za poljoprivredne proizvode, određuje minimalnu cijenu šećera, kukuruza i repice, kao i njihovu maksimalnu cijenu koja, ako je nadmašena, dovodi do toga da korištenje poljoprivrednih usjeva ne bude konkurentno u odnosu na ostale izvore energije poput vjetera te fotonaponske i geotermalne energije. Također treba uzeti u obzir opći problem pri kojemu više cijene energije povećavaju troškove proizvodnje poljoprivrednih proizvoda.

3.1.4 Bioenergija se nudi kao moguće rješenje koje bi dovelo do oporavka ekonomski nerazvijenih područja koja su nedovoljno iskorištena u smislu poljoprivredne djelatnosti, a posebice sektora u razvoju u različitim fazama proizvodnje, berbe, prijevoza i prerade proizvoda. I s gospodarskog gledišta, kao i po pitanju zaposlenosti, moguće je postići pozitivne ciljeve: prema komunikaciji Komisije COM(2005) 628 final pod naslovom *Akcijski plan za biomasu*, izravnim zapošljavanjem u 2010. godini ostvareno je 300 000 novih radnih mjesta, posebno u ruralnim zonama.

3.1.5 Korištenje šumskih površina u energetske svrhe može omogućiti ponovno uspostavljanje teritorijalnih zajednica poljoprivredno-šumskoga karaktera s većim nadzorom nad teritorijem i boljom zaštitom šumskih površina. Osim toga, mogla bi se poboljšati sposobnost šumskih ekosustava u obavljanju njihovih temeljnih funkcija koje se sastoje od proizvodnje drvnih biomasa i od zaštite prirodne baštine i plodnosti zemlje.

3.2 Zemlja

3.2.1 Komisija žali što, kao što se to u prošlosti dogodilo s naftom, određene bogate države s nedovoljno obradive zemlje da bi osigurale sigurnu opskrbu energijom za svoje stanovnike, kao i multinacionalna poduzeća i državni novčani fondovi, uvelike ulažu u treće zemlje u cilju korištenja zemlje. Zbog toga se suočavamo sa situacijom borbe za zemlju, koja bi mogla dovesti do slabljenja ruralnih zajednica i nanijeti štetu poljoprivrednim i šumskim resursima lokalnog stanovništva. Odbor smatra da je ova situacija daleko od primjera održivog razvoja u gospodarskom i socijalnom smislu te u pogledu okoliša.

3.2.2 Problematika sukoba zbog korištenja zemlje posebno je izražena u slučaju zemalja u razvoju, kao i onih čija su karakteristika ogromni i slabo urbanizirani teritoriji (Brazil ili Iowa u SAD-u). Iako se može očekivati sukob oko korištenja zemlje, ta se ideja može još očitije predočiti ako se ima na umu da je za proizvodnju 25 galona bioetanolu potrebno iskoristiti količinu kukuruza koja bi bila dovoljna za ishranu jedne osobe kroz cijelu godinu (Worldwatch Institute).

3.2.3 Sukob oko korištenja zemlje problem je koji se vezuje za uvoz biogoriva od strane Europske unije i za opskrbu hranom u zemljama u razvoju, a nadalje u afričkim zemljama i zemljama Jugoistočne Azije zbog napetosti vezane uz vlasništvo zemlje, s obzirom na nepostojanje katastra i običajnog prava.

3.2.4 EGSO se slaže sa strategijom EU-a za biogoriva, COM(2006) 34 final, a osobito s dijelom u kojem se navodi da je od ključne važnosti postaviti minimalne okolišne norme prikladne za reguliranje proizvodnje sirovina za biogoriva, te naglašava svoju zabrinutost zbog upotrebe terena koji su izuzeti od poljoprivredne proizvodnje zbog mogućeg negativnog utjecaja na biološku raznolikost i na tlo.

3.3 Voda

3.3.1 U svijetu sa sve višim stupnjem razvoja, korištenje vodnih resursa bez nadzora u stalnom je porastu. Uzroci tome leže u rastu stanovništva Zemlje i njegovoj raspodjeli, u promjeni načina prehrane i u utjecaju biogoriva. Trenutačna razvojna strategija za biogoriva zasigurno će produbiti krizu nestašice vode, pa bi pristup vodi mogao postati ograničavajući čimbenik u razvoju proizvodnje sirovina poput kukuruza i šećerne trske.

3.3.2 Odbor vjeruje da bi, u pogledu usjeva namijenjenih proizvodnji biogoriva, trebalo doći do preusmjerenja na usjeve za koje nije potrebno navodnjavanje, s obzirom na to da je za proizvodnju jedne litre biodizela potrebno 4 000 litara vode za navodnjavanje usjeva i za kemijski postupak preobrazbe.

3.4 Okoliš

3.4.1 Iskrivljena uporaba tla, osobito zemljišta namijenjenog proizvodnji kako hrane, tako i bioenergije, donosi potencijalne rizike kao što su:

- povećanje pritiska na poljoprivredni sektor u cjelini, uzrokovano pojačanim sađenjem usjeva (putem zbijanja tla, viška hranjivih tvari, prekomjernog korištenja vode i erozije),
- pretvaranje livada i pašnjaka u obradive površine za energetske usjeve, uz gubitak pohranjenih rezervi ugljika,
- gubitak biološke raznolikosti zbog povratka na modele pojačane proizvodnje i

— homogenizacija pejzaža (izvješće Europske agencije za okoliš br. 7/2006).

3.4.2 Međutim, EGSO drži da se racionalnom upotrebom zemljišta, koja podrazumijeva primjenu uspješnih poljoprivrednih praksi korištenih u EU-u, a temelji se na usjevima koji služe za proizvodnju različitih oblika bioenergije, može povećati biološka raznovrsnost i smanjiti homogenizacija pejzaža. Prema mišljenju EGSO-a, ovo je put s kojeg za Europu više nema povratka.

3.4.3 U ovom kontekstu neophodno je usmjeriti se na biogoriva druge generacije, iako će poljoprivrednici, budući da se ovim gorivima želi upravljati kroz industrijski i intenzivan pristup, ponovno imati samo ulogu onih koji proizvode sirovine, bez ikakve garancije o ekonomskoj isplativosti. EGSO smatra da treba uravnotežiti ulogu poljoprivrednika u odnosu na proizvodnju i komercijalizaciju energetskih usjeva s ciljem da se u cijelom distribucijskom lancu potakne stvaranje udruženja proizvođača. Takve organizacije mogu imati ključnu ulogu u pregovorima za uravnotežene i priznate ugovore.

3.5 Europski izbor bioenergije

3.5.1 Korištenje energetskih usjeva u velikoj mjeri zahtijeva održivo upravljanje šumskim i poljoprivrednim terenima. Proizvodnja biomasa u energetske svrhe predstavlja pozitivan odnos s okolišem samo ako se ostvaruje na ispravan način. Na primjer, napuštenost ruralnih zona dovela je do pojave destabilizirajućih prirodnih čimbenika. Zemljišta koja nisu zbrinuta kroz pozitivnu ljudsku aktivnost nose visoki rizik od odrona, opustošenosti i požara.

3.5.2 EGSO smatra da je za promicanje cjelovitog razvoja bioenergije iz zemljišnih potencijala potrebno razviti određeni model distribucije i kratki energetska distribucijski lanac, s postrojenjima malih dimenzija koja bi obrađivala lokalno proizvedenu biomasu, ostvarujući na taj način prednosti u smislu utjecaja na okoliš, kao i zbog stvarne mogućnosti uključivanja poljoprivrednika (pojedinačno ili u obliku udruženja) u lanac proizvodnje.

3.5.3 EGSO odobrava smjernice za uspješnu praksu koje je donijela Europska agencija za okoliš i koje bi trebalo primijeniti na različite bioenergetske usjeve, kao na primjer:

- jamčiti obrađivanje zemljišta tijekom cijele godine,
- omogućiti obrađivanje zemljišta i na obroncima,
- stvoriti vjetrobrane sadeći usjeve različite visine,
- održavati i stvarati vjetrobrane duž granica imanja te uvesti prakse koje bi onemogućile gubitak organske materije iz tla.

3.5.4 EGSO smatra da se razvojem poljoprivrede usmjerene na energiju potiče stalna prisutnost čovjeka na zemljištu te da se na taj način osigurava nadzor nad zemljištem kao i vrednovanje izvora, posebice šumskih.

3.5.5 Osim toga, bioenergetska proizvodnja unutar poljoprivrednog sektora profilira se kroz djelomičnu i kontroliranu integraciju s poljoprivredno-prehrambenom proizvodnjom, doprinosi diversifikaciji tržišnih kanala, ublažava prijelaz prema poljoprivrednoj djelatnosti rastuće kompetitivnosti te nudi nekonfliktna rješenja za distribuciju poljoprivrednih proizvoda od strane novih zemalja članica.

3.6 Sustav kontrole kvalitete proizvodnje bioenergenata

3.6.1 Postoje brojne različite metode koje se koriste za proučavanje utjecaja bioenergije na okoliš. Među njima EGSO navodi dvije:

— ekološki otisak pri proizvodnji biomasa i

— istraživanja po modelu DPSIR (*driving force, pressure, state, impact, response* - pokretačke sile, pritisak, stanje, utjecaj, odgovor).

3.6.2 Kod utvrđivanja utjecaja na okoliš tehnika procjene životnog vijeka LCA (*Life Cycle Assessment*) omogućuje određivanje i kvantificiranje energetskih i okolišnih opterećenja, kako stvarnih, tako i potencijalnih, koja se javljaju u različitim fazama proizvodnje i potrošnje bioenergije. Ta tehnika omogućuje usporedbu okolišnog profila različitih izvora bioenergije s profilom fosilne energije koja ima slične funkcije.

3.6.3 EGSO smatra da je stajalište zemalja koje pripadaju Globalnom partnerstvu za energiju (*Global Energy Partnership*), među kojima su i SAD i Kina, u skladu s gore navedenim načelima. Te zemlje su potpisale međunarodni sporazum o kontroli korištenja biogoriva i o njegovu utjecaju na okoliš i prehrambenu ravnotežu. Svaka pojedina zemlja moći će procijeniti okolišnu održivost bioenergije na temelju 24 neobavezna kriterija i pokazatelja.

3.6.4 U tom kontekstu, EGSO smatra da kod korištenja viška zemlje za proizvodnju sirovina namijenjenih stvaranju bioenergije treba utvrditi ne samo okolišna, ekonomska i društvena ograničenja, već i ispitati, koristeći činitelj posredne promjene u korištenju zemljišta (*indirect land-use change factor, ILUC*), može li zemlja namijenjena energetskim usjevima izazvati povišenje razine CO₂.

3.6.5 EGSO se slaže s Komisijom da treba nadzirati rizike povezane s biogorivima u sektoru prijevoza (Direktiva 28/2009), da je potrebno ograničiti udio biogoriva i biotekućina proizvedenih iz usjeva namijenjenih prehrani i u skladu sa stupnjem zrelosti različitih tehnologija te da je potrebno poticati proizvodnju bioenergije iz izvora koji ne stvaraju dodatnu potrebu za zemljom, kao što je na primjer spaljivanje gradskog otpada.

3.6.6 EGSO smatra da korištenje biogoriva prve generacije ne treba spriječiti Europsku uniju da ulaže u istraživanje novih čistih izvora energije ⁽⁵⁾.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ SL C 271, 19.9.2013., str. 111.-115.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora na temu „Za usklađeni europski pristup prevenciji i borbi protiv energetske siromaštva“ (samoinicijativno mišljenje)

(2013/C 341/05)

Izvjestitelj: **g. COULON**Suizvjestitelj: **g. HERNÁNDEZ BATALLER**

Dana 12. veljače 2013. Europski gospodarski i socijalni odbor odlučio je, sukladno članku 29. stavku 2. svoga Poslovnika, donijeti samoinicijativno mišljenje o sljedećem pitanju:

Za usklađeni europski pristup prevenciji i borbi protiv energetske siromaštva

(samoinicijativno mišljenje)

Stručna skupina za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 2. rujna 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna 2013.), sa 177 glasova za, 2 protiv i 4 suzdržana.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Cijene električne energije, plina, nafte i ostalih goriva osjetno rastu, a situacija se dodatno pogoršala zbog društveno-ekonomske krize koja pogađa sve više ljudi. Namjera ovoga mišljenja nije pronaći uzroke toga povećanja cijena, već ponuditi progresivne prijedloge za promicanje usklađenog europskog pristupa uz poštivanje načela supsidijarnosti kako bi se spriječilo i suzbilo energetske siromaštvo, promicala solidarnost na tom području te bolje zaštitili osjetljivi (europski i drugi) građani.

1.2 Suočen s tim velikim političkim izazovom, EGSO se zauzima za utvrđivanje europske obveze energetske sigurnosti i solidarnosti u okviru Europske energetske zajednice za koju se zalaže.

1.3 Ta će europska obveza energetske sigurnosti i solidarnosti potaknuti istinsku europsku politiku solidarnosti i borbe protiv energetske siromaštva koja će počivati na priznanju prava općeg pristupa energiji, kojeg EGSO smatra ključnim općim dobrom, kako bi svi mogli živjeti dostojno. Kratkoročni i dugoročni ciljevi te obveze bit će:

— štiti građane od energetske siromaštva i sprječavati njihovu društvenu isključenost,

— raditi na smanjenju strukturnih čimbenika osjetljivosti (jamčenjem osnovnog pristupa energiji po pristupačnim i stabilnim cijenama);

— potaknuti sve ljude da preuzmu odgovornost za korištenje održivih i obnovljivih izvora energije (čime se osigurava prijelaz na društvo niskih emisija ugljika).

1.4 EGSO se zalaže za utvrđivanje europskih pokazatelja energetske siromaštva i usklađivanje statističkih podataka kako bi se bolje odredio, spriječio i riješio taj problem na europskoj razini te razvila europska solidarnost na tom području.

1.5 EGSO preporuča osnivanje Europske promatračke skupine za siromaštvo koja bi se prvenstveno bavila energetske siromaštvo, ujedinjavala sve zainteresirane strane te pridonijela utvrđivanju europskih pokazatelja energetske siromaštva (u suradnji s Eurostatom), ocjenjivanju situacije, određivanju najboljih praksi te oblikovanju preporuka kako bi se na najbolji način spriječio i riješio problem te uspostavila europska solidarnost na tom području.

1.6 EGSO preporuča da na Građanskom forumu o energiji (tzv. Londonskom forumu) budu prisutni predstavnici EGSO-a te da Forum blisko surađuje s nacionalnim gospodarskim i socijalnim vijećima i sličnim institucijama država članica.

1.7 EGSO se zalaže za energetske tržište koje bi se više usmjerilo na potrošače i, šire gledano, (europske ili druge) građane, posebice one najosjetljivije. EGSO podržava sve mjere kojima bi se potonjima omogućilo da ponovo preuzmu kontrolu nad svojom upotrebom energije. EGSO preporuča da Europska komisija u izvješće koje je zatražilo Europsko vijeće

(do kraja 2013. godine) uključi i analizu energetske siromaštva u Uniji u koju će uključiti i čimbenike osjetljivosti te predložiti europsku strategiju i plan za njegovu prevenciju i iskorjenjivanje. Najvažnije pitanje je kako spriječiti bilo kakav porast troškova koji bi se mogao izbjeći učinkovitim i usklađenom europskom energetske politikom (vidi mišljenje TEN/508 "Gospodarski učinci elektroenergetskih sustava nastali uslijed povećane i nestalne opskrbe energijom iz obnovljivih izvora", CESE 2599/2012) ⁽¹⁾.

1.8 EGSO preporuča da se prije usvajanja glavnih mjera energetske politike EU-a i država članica prouče njihovi gospodarski učinci na različite skupine potrošača (npr. prema dohotku, sastavu kućanstva ili načinu grijanja). Cilj bi bio ažurirati kategorije potrošača kojima bi se računali za potrošnju energije mogli neproporcionalno povećati u odnosu na prosječnu populaciju te, po potrebi, predložiti kompenzacijske mjere (prilagodbe propisa, povećanje energetske učinkovitosti kućanstva, itd.) u korist najosjetljivijih potrošača.

1.9 EGSO poziva Europsku komisiju da razmotri uspostavu Europskog fonda za energetske solidarnost, koji bi služio za povezivanje svih europskih mjera poduzetih u vezi s tim pitanjem tako što bi, na odgovarajući način uspostavio europsku solidarnost na tom području.

1.10 EGSO želi potaći održavanje godišnjih sastanaka civilnog društva na kojima bi se raspravljalo o energetske siromaštva i solidarnosti u Europi, razmjenjivale informacije o lokalnim, nacionalnim i europskim inicijativama te oblikovale praktične preporuke za donosioce odluka na nacionalnim lokalnim i europskim razinama koji djeluju u okviru institucija, udruga ili industrija u sudjelovanju s Europskom promatračkom skupinom za siromaštvo.

1.11 Budući da su borba protiv energetske siromaštva i razvoj solidarnosti od općeg europskog interesa, EGSO se nada da će Europska komisija Europskom parlamentu i Vijeću predložiti da oni budu temom jedne Europske godine ("energetske solidarnosti"). Cilj te akcije bio bi osvijestiti javnost i usmjeriti pažnju donositelja odluka na to pitanje koje Europi predstavlja jedan od glavnih problema.

1.12 U vidu toga, EGSO Europskoj komisiji preporuča da organizira europsku informacijsku kampanju o borbi protiv energetske siromaštva te razvoju solidarnosti na tom području, koja bi se odvijala na nacionalnoj i lokalnoj razini. Kampanja bi bila namijenjena promicanju obrazovanja o energetske učinkovitosti, poticanju građana na aktivno sudjelovanje u vlastitoj potrošnji energije, preuzimanju odgovornosti i sudjelovanju predstavnika industrije, itd.

2. Hitno iskorijeniti energetske siromaštvo pomoću europske obveze sigurnosti i energetske solidarnosti

2.1 Energija je osnovno zajedničko dobro. Ona je prijeko potrebna u svakodnevnim aktivnostima i svakome omogućuje dostojan život. Njezin nedostatak dovodi do velikih problema.

Energetske siromaštvo ubija kako fizički, tako i društveno. U Europi je njime pogođeno više od 50 milijuna osoba (Europski projekt pod naslovom Energetske siromaštvo i energetske učinkovitost u Europi 2009., *European Fuel Poverty and Energy Efficiency 2009*). Toj nepodnošljivoj situaciji mora se stati na kraj. EGSO poziva da se hitno poduzmu mjere na europskoj razini i zalaže se za pokretanje Europske obveze energetske sigurnosti i solidarnosti kako bi se promicala istinska europska politika borbe protiv energetske siromaštva i razvoja solidarnosti na ovom području čiji će cilj biti:

- štiti (europske i druge) građane od energetske siromaštva i sprječavati njihovu društvenu isključenost,
- poduzimati mjere da se svakoj osobi u Europi zajamči pouzdan i redovan osnovni pristup energiji po razumnim i stabilnim cijenama, te istovremeno
- osigurati prijelaz na društvo niskih emisija ugljika.

2.2 Takva europska obveza omogućit će provođenje zajedničkih i usklađenih europskih mjera za smanjenje energetske raskoraka i počivat će na priznavanju općeg prava pristupa energiji (kako bi svatko živio u dostojnim životnim uvjetima) koji bi EGSO želio uvrstiti u Lisabonski ugovor. EGSO također želi da sve europske politike, a posebice energetske, u svoje ciljeve uvrste borbu protiv energetske siromaštva i promicanje solidarnosti u okviru toga. EGSO napominje da je energija osnovno opće dobro, da se, stoga, njome na taj način treba i upravljati i da pritom za nju vrijede sve obveze koje iz toga proizlaze, a koje vrijede za sve javne službe. Štoviše, opskrba energijom od strane poduzeća spada među usluge od općeg gospodarskog interesa čiju ulogu u europskoj socijalnoj i teritorijalnoj koheziji potvrđuje Ugovor iz Lisabona (članak 14. UFEU-a, Protokol br. 26). Povelja o temeljnim pravima Europske unije prepoznaje pravo na socijalnu pomoć i na stambeni prostor kako bi se osigurao dostojan život (članak 34.), obvezu jamčenja visoke razine zaštite potrošača (članak 38.) i osnovno pravo pristupa javnim službama (članak 36.).

2.3 Unija će na taj način oživjeti načelo solidarnosti, koje je jedan od njezinih kamena temeljaca, i osnažiti osjećaj za europski projekt kod građana koji postaju sve razočaraniji i skeptičniji. Nadalje, EGSO podsjeća da 81 % ispitanih građana podržava borbu protiv energetske siromaštva (Eurobarometar Europskog parlamenta iz 2011.).

2.4 EGSO pozdravlja zanimanje koje je Europsko vijeće 22. svibnja 2013. pokazalo za pitanja troška i cijene energije i utjecaja na domaćinstva, posebice ona najosjetljivija. Ta pitanja imaju veliku političku težinu. Primjerice, bugarska vlada je 20. veljače 2013. dala ostavku nakon prosvjeda građana protiv naglog i izvanrednog poskupljenja električne energije (više od 20 % između prosinca 2012. i siječnja 2013.) koje je uslijedilo nakon uvođenja nacionalnih mjera otvaranja tržišta i to u državi u kojoj prosječna plaća iznosi manje od 400 eura mjesečno (prema podacima Nacionalnog instituta za statistiku, bugarski građani izdvajaju 17,3 % prihoda za račune za struju).

⁽¹⁾ SL C 198 od 10.7.2013., str. 1.-8.

2.5 EGSO podsjeća da su cijene energije u stalnom porastu: između 2011. i 2012. cijena električne energije porasla je za 6,6 % u EU-u, a posebno na Cipru (+ 21 %), u Grčkoj (+ 15 %), Italiji (+ 11 %), Irskoj i Portugalu (+ 10 %) te Bugarskoj, Španjolskoj i Poljskoj (+ 9 %). Cijena plina za domaćinstva porasla je za 10,3 % u EU-u, a posebno u Latviji (+ 21 %), Estoniji (+ 19 %) i Bugarskoj (+ 18 %) (podaci Eurostata iz svibnja 2013).

3. Stvarnost energetske siromaštva

3.1 Dok su u Europi nekadašnji problemi s pristupom energiji riješeni, na svjetskoj razini 1,2 milijarde osoba još uvijek nema pristupa električnoj energiji a 2,8 milijardi ih se i dalje grije ili kuha na drvo ili druge vrste biomase (podaci Svjetske banke i Međunarodne agencije za energiju (IEA) iz svibnja 2013.). Problem pristupa modernim energetske uslugama takvoga je opsega da su Ujedinjeni narodi 2012. godinu proglasili „Međunarodnom godinom održive energije za sve“ i upravo predložili održivu i sigurnu energije za sve za jedan od 12 svjetskih ciljeva održivog razvoja koji se, po prvi put, odnose i na države u razvoju i na razvijene države.

3.2 U Europi se energetske siromaštvo primjećuje u činjenici da sve veći broj osoba (više od 50 milijuna prema Europskom projektu pod naslovom Energetske siromaštvo i energetska učinkovitost u Europi 2009.) ima poteškoća s plaćanjem računa za potrošnju energije ili ograničen pristup energiji zbog slabih prihoda, neizoliranog stambenog prostora, neučinkovite opreme (za grijanje, kuhanje, toplu vodu) i visokih cijena energije. Troškovi prijevoza također predstavljaju veliko opterećenje za proračun domaćinstava koja su često udaljena od centra grada i kojima posao ovisi o prijevozu. To pogađa starije osobe, samohrane roditelje, nezaposlene, primatelje socijalne pomoći i druge. Posljedice su mnoge jer poteškoće u prijevozu utječu na zaposlenje, a nedostatak grijanja na higijenu i zdravlje (dilema „heat or eat“ – „grijati se ili jesti“, respiratorni problemi i dr.) što često dovodi do povišene stope smrtnosti, prezađivanja te socijalne i geografske izolacije.

3.3 Energetske siromaštvo oslabljuje i, zajedno s drugim čimbenicima, stvara poteškoće koje se međusobno pojačavaju i ugrožavaju osobe koje žive u uvjetima općeg siromaštva. Rizik od siromaštva se povećava, a prema podacima Eurostata iz prosinca 2012. godine, društvena isključenost je 2011. godine prijetila 119,6 milijuna ljudi u 27 zemalja EU-a zbog rizika od siromaštva, teške materijalne situacije ili života u domaćinstvima s vrlo slabim intenzitetom rada. EGSO napominje da je cilj Strategije Europa 2020 smanjiti za barem 20 milijuna broj osoba suočenih sa siromaštvom i društvenom isključenosti.

3.4 Borba protiv energetske siromaštva te razvoj solidarnosti na tom području nameću se više nego ikad kao važan međusektorski prioritet europske politike te pokrivaju sva polja, od socijalnog, javnozdravstvenog, ekološkog, gospodarskog pa sve do političkog.

4. Raspolagati pokazateljima i europskim statističkim podacima o energetske siromaštva

4.1 Energetske siromaštvo/nesigurnost: nesigurnost se odnosi na stanje ozbiljne privremene osjetljivosti. Energetske siromaštvo odnosi se na društvene uvjete na koje utječu vanjski čimbenici (cijena energije, energetska učinkovitost stanovanja itd.) i unutarnji čimbenici (starenje, prihodi itd.). EGSO će za oba aspekta upotrebljavati pojam „energetske siromaštva“.

4.2 Definicija energetske siromaštva postoji samo u Francuskoj, Slovačkoj, Ujedinjenoj Kraljevini i Irskoj.

4.3 Ujedinjena Kraljevina energetske siromaštvo "*fuel poverty*" definira na objektivni način: to je stanje pri kojem domaćinstvo mora potrošiti više od 10 % svojih prihoda kako bi u stambenom prostoru osiguralo zadovoljavajuću količinu topline (21° u glavnoj prostoriji i 18° u drugim prostorijama, prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji). Pritom se u obzir uzimaju tri elementa: prihodi domaćinstva, cijena energije i potrošnja energije. Vlada trenutno revidira definiciju budući da ne vodi računa o drugim potrebama domaćinstva za energijom.

4.4 U Francuskoj zakon „Grenelle II“ definira energetske siromaštvo kao situaciju u kojoj se „osoba (...) u svojem stambenom prostoru susreće s osobitim poteškoćama pri opskrbi energijom potrebom za zadovoljavanje osnovnih potreba zbog neprilagođenosti svojih resursa ili uvjeta stanovanja“ (članak 11., podstavak 4.).

4.5 Iako nemaju definiciju, neke su države predvidjele posebne mjere. Belgija je uvela status „zaštićenog korisnika“ kojim se svim osobama koje primaju socijalnu pomoć dodjeljuju subvencionirane tarife i besplatne pogodnosti (kao što su brojilo na bonove i jamstvo isporuke). Italija i Španjolska uvele su mjere "*bonus elettrico*" i "*bono social*". U Njemačkoj su savezne pokrajine uvele lokalne socijalne tarife koje su preuzela lokalna ili regionalna energetska poduzeća. U Švedskoj sustav opće socijalne zaštite preuzima na sebe neplaćene račune. Više od polovice država članica predviđa zaštitu protiv isključenja dovoda energije na temelju zakona ili etičkih kodeksa dobavljača energije (izvješće ERGEG-a iz 2009.).

4.6 U Europskoj uniji ne postoje ni definicija ni pokazatelji energetske siromaštva, kao ni posebna europska politika koja bi se bavila tim problemom kojem se pristupa na fragmentaran način.

4.7 Putem Europske platforme protiv siromaštva i socijalne isključenosti, posebnog instrumenta Strategije Europa 2020, Europska komisija bavi se problemom energetske siromaštva „*koje domaćinstvo može lišiti grijanja ili hlađenja*“, „*tope vode, svjetla i drugih osnovnih kućanskih potreba, što su sve oblici velike neimaštine*“.

4.8 Direktive koje se bave unutarnjim tržištem energije (iz srpnja 2009.) spominju energetska siromaštvo, ali ga ne definiraju i ne govore o europskim obvezama po tom pitanju. One pozivaju države članice da „zajamče odgovarajuću zaštitu osjetljivim potrošačima“ te „definiraju pojam osjetljivih potrošača, pri čemu se definicija može odnositi na energetska siromaštvo i, naročito, isključenje dovoda struje ili plina potrošačima u trenutku krize“. Svojom komunikacijom o dobrom funkcioniranju tržišta energije (od 15. studenog 2012.) Komisija želi pomoći „državama članicama da definiraju tko su osjetljivi potrošači energije i uzroke te osjetljivosti pružajući im smjernice i olakšavajući razmjenu dobrih praksi“.

4.9 Europski parlament definira samo osjetljive potrošače i predlaže da se nadiđe klasična koncepcija (endogena osjetljivost) kako bi se uključili „potrošači koji su osjetljivi“ jer se „nalaze u stanju privremene nemoć prouzročene raskorakom između njihovih pojedinačnih osobina i situacija“ i „vanjske okoline“, a „svaki potrošač u određenom trenutku svog života može postati osjetljiv zbog vanjskih faktora i svojih interakcija s tržištem (...) te stoga treba posebnu zaštitu“ (rezolucija od 22. svibnja 2012.). Parlament od Komisije i država članica traži da usvoje „opsežnu i usklađenu zakonodavnu i političku strategiju kako se bi bolje riješilo pitanje osjetljivosti, vodeći računa o raznolikosti i složenosti svih mogućih situacija“ (rezolucija od 22. svibnja 2012.). Parlament poziva i na usvajanje specifičnih mjera protiv energetske siromaštva (rezolucija od 14. ožujka 2013. o Energetskom planu 2050.). Europski parlament je u svojoj rezoluciji od 11. lipnja 2013. o novom planu za europsku potrošačku politiku pozvao EU i države članice da „osjetljivim potrošačima zajamče odgovarajuću zaštitu“, naročito na području energije, a u rezoluciji od 11. lipnja 2013. o socijalnom stanovanju u EU-u, je pozvao države članice da definiraju pojam energetske siromaštva „na temelju zajedničkih parametara prilagođenih svakoj državi članici kako bi se vodilo računa o posebnim nacionalnim okolnostima.“

4.10 EGSO smatra da su nužno potrebni zajednički europski indeksi i pokazatelji energetske siromaštva koji uključuju dimenziju osjetljivosti kako bi se bolje identificirali i analizirali uzroci, otišlo dalje od puke konstatacije simptoma te uspostavila europska strategija za bolje rješavanje toga problema. EGSO predlaže da njegova definicija „poteškoća ili nemogućnost domaćinstva da osigura odgovarajuće grijanje u prostoru stanovanja i upotrebu drugih osnovnih energetske usluga po razumnoj cijeni“, predložena u mišljenju (TEN/420), posluži kao podloga koju će dalje razviti (uzimajući u obzir opće pravo pristupa energiji kao osnovnom dobru) Promatračka skupina za praćenje siromaštva u Europi koju bi želio uspostaviti. Potonja bi mogla utvrditi zajedničke europske indekse i pokazatelje koji bi državama članicama poslužili kao parametri za određivanje energetske siromaštva uzimajući u obzir njihove specifične nacionalne okolnosti. Kako bi se bolje uskladili postojeći statistički podaci, EUROSTAT i nacionalni instituti za statistiku trebali bi usvojiti jedinstvenu metodologiju kako bi taj problem mogli kvantificirati na nacionalnoj i europskoj razini.

5. Promicati Promatračku skupinu za praćenje siromaštva u Europi s posebnim naglaskom na energetske siromaštvo

5.1 EGSO predlaže osnivanje Promatračke skupine za praćenje siromaštva u Europi koja bi bila usmjerena na

energetsko siromaštvo i ujedinjavala sve zainteresirane strane: nacionalne promatračke skupine, ombudsmane, regulatore, opskrbljivače energijom, razne udruge (na području zdravlja, graditeljstva, energije, potrošača, borbe protiv isključivanja, lokalnih vlasti, itd.), socijalne partnere itd. Ta bi skupina sastavila izvješće o posljedicama liberalizacije energetske tržišta na osjetljive državljane, predložila pokazatelje energetske siromaštva, preporuke, metodologije i mogućnosti koje se nude na europskoj razini na temelju primjera najboljih praksi utvrđenih na lokalnoj i nacionalnoj razini. Zadatak bi joj bio da surađuje s Londonskim forumom. EGSO bi također želio da Londonski forum uključuje članove Odbora te da usko surađuje s nacionalnim gospodarskim i socijalnim vijećima ili sličnim tijelima na borbi protiv energetske siromaštva.

6. Ponovno usmjeravanje europskih politika i inicijativa na mjere za borbu protiv energetske siromaštva i energetske solidarnost te promicanje građana kao aktivnih potrošača

6.1 Otvaranje tržišta energije građanima nije smanjilo cijenu energije. Njih 60 % primijetilo je povišenje, a 3-4 % sniženje cijena kod svojih dobavljača energije, 7 % ih je promijenilo dobavljača plina, a 8 % dobavljača električne energije. Energija je sektor na koji potrošači najviše troše (5,7 % proračuna), i to prije svega na električnu energiju (2,1 %), (2. sustav pokazatelja uspješnosti potrošačkih tržišta za 2009.). Posljednjih godina ti su postoci porasli.

6.2 Odluke Europskog vijeća od 22. svibnja 2013. idu u dobrom smjeru i cilj im je: preusmjeriti europsku energetske politiku na potrošače kako bi im se osigurala sigurna i trajna opskrba po prihvatljivim i konkurentnim cijenama i troškovima, osnažiti ulogu i prava potrošača, bolje zaštititi osjetljive potrošače te što hitnije prenijeti 3. Energetski paket u nacionalna zakonodavstva. Komisija do kraja 2013. treba predstaviti analizu strukture cijena i troškova energije stavljajući naglasak na utjecaj na domaćinstva. Najvažnije pitanje je kako spriječiti bilo kakav porast troškova koji bi se mogao izbjeći učinkovitom i usklađenom europskom energetske politikom (vidi mišljenje TEN/508 "Gospodarski učinci elektroenergetskih sustava nastali uslijed povećane i nestalne opskrbe iz obnovljivih izvora energije", CESE 2599/2012) (?).

6.3 EGSO preporuča da se prije usvajanja glavnih mjera energetske politike EU-a i država članica prouče njihovi gospodarski učinci na različite skupine potrošača (npr. prema dohotku, sastavu kućanstva ili načinu grijanja). Cilj bi bio ažurirati kategorije potrošača kojima bi se računali za potrošnju energije mogli neproporcionalno povećati u odnosu na prosječnu populaciju te, po potrebi, predložiti kompenzacijske mjere (prilagodbe propisa, povećanje energetske učinkovitosti kućanstva, itd.) u korist najosjetljivijih potrošača.

(?) SL C 198 od 10.7.2013., str. 1.-8.

6.4 EGSO ponavlja da je potrebno u potpunosti prenijeti prethodno spomenute direktive u nacionalno zakonodavstvo i zajamčiti pružanje univerzalne usluge, poštivanje obveza javnih službi, zaštitu osjetljivih osoba te razumne, usporedive i transparentne cijene. EGSO želi da Komisija u svoje buduće izvješće za kraj 2013. godine uvrsti procjenu stanja i analizu energetske siromaštva u Uniji i predloži europsku strategiju borbe protiv energetske siromaštva i za solidarnost na ovom području kao i financijska sredstva za njeno djelovanje.

6.5 EGSO bi želio da Europska komisija to pitanje postavi kao međusektorski prioritet svih europskih politika, te da mu u budućim inicijativama posveti više mjesta (npr. u smjernicama za jedinstveno tržište, za provođenje direktive o energetske učinkovitosti 2012., za prava potrošača itd.).

6.6 EGSO preporuča da politika energetske solidarnosti i borbe protiv energetske siromaštva postane sastavni dio energetske politike EU-a za prijelaz na društvo bez emisija ugljičnog dioksida. EGSO savjetuje Europskoj komisiji da osigura da se države članice pridržavaju pravila koja bi mogla pomoći u smanjenju energetske siromaštva. EGSO bi želio da Ugovor uključuje opće pravo pristupa energiji (koje se treba smatrati osnovnim općim dobrom i tako s njime upravljati) te da europske politike, a posebice energetska politika, u svoje ciljeve uvrste borbu protiv energetske siromaštva i solidarnost na tom području. EGSO savjetuje da Europski semestar u svoj rad uključi borbu protiv energetske siromaštva i solidarnost na ovom području kako bi se ova tema uzela u obzir i u nacionalnim programima reforme u državama članicama.

6.7 EGSO smatra nužnim da se na europskoj razini podrže svi mehanizmi koji bi osjetljive potrošače potakli da igraju aktivnu ulogu u svom energetske životu: trošeći manje, ali bolje (u okviru stalnih energetske usluga) kako bi poboljšali kvalitetu života te potičući decentraliziranu proizvodnju obnovljive energije u situacijama gdje se to opravdano s ekonomskog i tehničkog stajališta. Informiranje, osposobljavanje i obrazovanje mogu podići razinu osviještenosti kućanstava te potaknuti na ispravno ponašanje (gašenje uređaja, odabir energetske učinkovitih naprava, odgovarajuća obnova itd.). EGSO bi želio da EU podrži sve takve nadnacionalne projekte, naročito uspostavom Europskog fonda za energetske solidarnost, potakne svaku razmjenu znanja među organizacijama civilnog društva i uspostavu nadnacionalne mreže, osigura širi pristup proizvodnji i širenju informacija te obrazovanju na tom području, kao i dobrim praksama, naročito onima proizašlima iz nadnacionalnih programa koje je financirao EU.

6.8 EGSO se zalaže za to da svi europski istraživački programi promiču inovativne instrumente koji će potrošače, naročito one najosjetljivije, navesti na optimalno korištenje energije. Kako bi bili u potpunosti učinkoviti i korisni za potrošače, EGSO preporuča da pametni brojači u realnom vremenu i bez dodatnih troškova pruže jasne i transparentne informacije o potrošnji energije. Oni će tako biti koristan preventivan alat koji će pomagati potrošačima da budu svjesniji svoje razine potrošnje te da u skladu s tom informacijom djeluju, čime će im omogućiti da postanu aktivni potrošači energije.

6.9 EGSO preporuča otvaranje lokalnih jedinstvenih informacijskih punktova za energetske solidarnost kako bi se razvila sinergija i koncentracija među svim zainteresiranim stranama, uključujući i energetske subjekte, i tako osigurala bolja koordinacija. Time bi se učinkovitije spriječili i riješili problemi te bolje savjetovala, usmjerila i pratila javnost, prije svega ona osjetljiva. EGSO potiče osposobljavanje osoblja tih punktova (kao i osoblja u upravnim i bankovnim službama te u službama industrijskih operatera, itd.) kako bi postali svjesni problema osjetljivih građana, bolje vodili njihovu dokumentaciju te im pomogli identificirati problematične situacije u ranoj fazi. Ti bi punktovi imali globalan, cjelovit i preventivan pristup rješenjima koja nude udruge, lokalne vlasti, poduzeća, itd. i omogućili bi svakom građaninu da postane aktivan sudionik u potrošnji energije, bez stvaranja ovisnosti ili društvene stigme.

6.10 Odbor preporuča utvrđivanje dodatnih i proširivanje postojećih mjera (pogotovo onih koje se tiču samo energetske dobavljača), kao što su jamčenje opskrbe osjetljivim kućanstvima tijekom kritičnih razdoblja u godini (zabrana deložacija tijekom zimskih mjeseci), osiguranje da opskrbljivači neće prekinuti opskrbu u slučaju poteškoća u plaćanju, sprečavanje situacija u kojima računi ne mogu biti plaćeni itd. Odbor stoga preporuča jače uključivanje operatera energetske industrije i drugih operatera u strategiju borbe protiv energetske siromaštva (kako u sprečavanje, tako i u rješavanje problema) i razvoja solidarnosti, čime bi se postiglo više nego kodeksima ponašanja.

6.11 EGSO preporuča jaču regulaciju prakse opskrbitelja energijom kako potrošači s niskim prihodima ne bi plaćali "dodatak na siromaštvo" (*poverty premium*), tj. više jedinične troškove za istu uslugu. Primjerice, mogli bi se uvesti sustavi prethodnog plaćanja kako bi se izbjegao rizik od kažnjavanja najugroženijih korisnika.

6.12 EGSO od Komisije traži da uvede Europsku godinu energetske solidarnosti koja bi omogućila provedbu europske informacijske kampanje (koja bi se odvijala na lokalnoj i nacionalnoj razini) te projekata namijenjenih podizanju svijesti svih dionika o važnosti iskorjenjivanja energetske siromaštva, poticanju građana kao aktivnih sudionika u svojoj potrošnji energije te jačanju energetske solidarnosti.

7. Europski fond za energetske solidarnost

7.1 EGSO predlaže Europskoj komisiji da razmotri uspostavu Europskog fonda za energetske solidarnost kako bi pružila podršku mjerama koje je predložio EGSO, a to su: informiranje i osposobljavanje građana, europsko umrežavanje lokalnih projekata, potpora razmjeni, prijenos i opća upotreba dobrih praksi proizašlih iz nadnacionalnih projekata financiranih u okviru EU-a ili provedenih na lokalnoj i nacionalnoj razini. To, primjerice, uključuje mehanizme za financijsku pomoć koje su uspostavile države ili lokalne vlasti u cilju plaćanja računa (*subvencionirane tarife, čekovi za energiju itd.*), zabranu deložacija tijekom zimskih mjeseci, uvođenje jedinstvenih informacijskih punktova, osposobljavanje savjetnika za energetske

učinkovitost (npr. europski projekt *Achieve*), obnovu stambenih četvrti, pomoć ili tehničku pripomoć za rad na području energetske učinkovitosti (npr. europski projekt *CEB-ELENA* *Europski instrument energetske pomoći na lokalnoj razini – European Local Energy Assistance Facility*), "mikroprodukciju obnovljivih izvora energije kao i financijske pakete prilagođene osjetljivim kućanstvima (npr. europski projekt *FinSH – Instrumenti financiranja i podrške za borbu protiv energetske siromaštva u subvencioniranoj stanogradnji – Financial and Support Instruments for Fuel Poverty in Social Housing*).

8. Usmjeravati mjere energetske učinkovitosti zgrada u borbi protiv energetske siromaštva

8.1 EGSO podsjeća da si je 2007. Europska unija postavila ciljeve $3 \times 20\%$ za 2020., što uključuje smanjenje potrošnje energije za 20 %. Direktiva o energetske učinkovitosti iz listopada 2012. predviđa dugoročnu strategiju (do 2050.) usmjerenja ulaganja u obnovu državnih i privatnih stambenih prostora te poslovnih i stambenih zgrada. Države članice morat će do 30. travnja 2014. predstaviti svoje nacionalne akcijske planove za razvoj ove strategije. EGSO podsjeća koliko je provedba mjera energetske učinkovitosti važna za smanjenje emisija ugljičnog dioksida, stvaranje radnih mjesta, ali i za učinkovitu borbu protiv energetske siromaštva.

8.2 Jedan od glavnih uzroka energetske siromaštva su loše izolirani stambeni prostori koji se često osjetljivim domaćinstvima iznajmljuju po pretjeranim cijenama. Dobro izolirani stambeni prostor (uz odgovarajuće energetske ponašanje) smanjuje potrošnju, a time i račune. Skromnija domaćinstva koja posjeduju ili iznajmljuju stambeni prostor nemaju dovoljno sredstava za termičku obnovu i za promjenu instalacija grijanja zbog toga što nemaju uštede ili imaju poteškoća pri dobivanju bankovnog kredita.

8.3 EGSO predlaže uspostavljanje mehanizama koji bi, s jedne strane, stanodavcima pružili jake poticaje za termičku adaptaciju prostora (npr. uvjetovanjem visine stanarine razinom termičke učinkovitosti itd.), istovremeno im u tome pomažući, a, s druge, pomogli da se s europskog tržišta postupno uklone stambeni prostori koji su po učinkovitosti ispod donjeg praga standarda toplinske izolacije. EGSO preporuča da države članice energetske učinkovitost uvrste u definicije i kriterije prema kojima se odlučuje je li stambeni prostor koji se iznajmljuje prikladan i prihvatljiv ili štetan za zdravlje.

8.4 EGSO želi da Europska komisija razmisli o inovativnim metodama i instrumentima financiranja kako bi državama pomogla da najsiromašnija domaćinstva podrže u postizanju veće energetske učinkovitosti, vodeći računa o njihovim financijskim ograničenjima.

8.5 Bolja izolacija stambenih prostora osjetljivih domaćinstava mora postati prioritet u svim europskim mjerama i programima. Komisija se mora uvjeriti da nacionalni planovi energetske učinkovitosti daju prioritet ulaganjima u stambeni prostor najosjetljivijih domaćinstava.

8.6 EGSO preporuča da strukturni fondovi u programu za razdoblje od 2014. do 2020. više pažnje posvete borbi protiv energetske siromaštva i energetske solidarnosti te da se osigura dovoljno sredstava za energetske učinkovitost i energiju iz obnovljivih izvora u srazmjeru s potrebama.

8.7 Nadalje, EGSO preporuča da se podrži decentralizirana proizvodnja energije iz obnovljivih izvora jer bi se tako mogao riješiti problem pristupa energiji, naročito za najosjetljivije potrošače.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

III.

(Pripremni akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

492. PLENARNA SJEDNICA OD 18. I 19. RUJNA 2013.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 u vezi s mjerama opreza pri financijskom upravljanju za određene države članice koje imaju ozbiljne poteškoće, ili bi ih mogle imati, u pogledu svoje financijske stabilnosti i u vezi s odredbama za ukidanje odobrenih sredstava određenim državama članicama“

COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD)

(2013/C 341/06)

Glavni izvjestitelj: g. PÁLENÍK

Dana 6. i 10. srpnja 2013., sukladno člancima 177. i 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (TFEU), Vijeće i Europski parlament odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 u vezi s mjerama opreza pri financijskom upravljanju za određene države članice koje imaju ozbiljne poteškoće, ili bi ih mogle imati, u pogledu svoje financijske stabilnosti i u vezi s odredbama za ukidanje odobrenih sredstava određenim državama članicama

COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD).

Predsjedništvo Odbora zatražilo je od Stručne skupine za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju da pripremi rad Odbora za taj predmet.

S obzirom na hitnu prirodu posla, Europski gospodarski i socijalni odbor imenovao je g. PÁLENÍKA glavnim izvjestiteljem na svom 492. plenarnom zasjedanju koje je održano 18. i 19. rujna 2013. (sastanak od 19. rujna) i usvojio sljedeće mišljenje s 135 glasa za, 0 protiv i 2 suzdržana.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) uzima u obzir prijedlog Komisije o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1083/2006, kojim bi se trebale povećati isplate tako da se važeći stupanj financiranja za dotično razdoblje povisi za deset postotnih bodova za države članice koje su pogođene krizom te primaju financijsku pomoć iz Europskog financijskog stabilizacijskog mehanizma (EFSM) ili iz mehanizma za platnu bilancu. Međutim, sveukupna sredstva dodijeljena u okviru kohezijske politike EU-a za programsko razdoblje 2007.-2013. neće biti povećana, a putem sufinanciranja ipak će zadržati svoju učinkovitost.

1.2 EGSO uzima u obzir prijedlog Komisije o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1083/2006 s ciljem omogućavanja Rumunjskoj

i Slovačkoj da predaju zahtjeve za plaćanje do kraja 2014. umjesto do kraja 2013. godine (za sredstva odobrena 2011. godine) i do kraja programskog razdoblja umjesto do kraja 2014. (za sredstva odobrena 2012. godine), pri čemu sveukupna sredstva dodijeljena u okviru kohezijske politike EU-a za programsko razdoblje 2007.-2013. neće biti povećana. Na taj se način smanjuje opasnost od automatskog ukidanja odobrenih sredstava za 2011. i 2012. godinu.

1.3 U skladu sa svojim prošlim mišljenjima, EGSO podržava ovaj prijedlog, pod uvjetom da se očuvaju dosljednost i učinkovitost pri korištenju proračunskih sredstava.

2. Obrazloženje

2.1 Prema prijedlogu Komisije, sedam država članica obuhvaćenih Europskim financijskim stabilizacijskim mehanizmom ili mehanizmom za platnu bilancu, trebale bi plaćati niže doprinose za projekte sufinancirane u okviru kohezijske politike EU-a. U tome slučaju države članice ne bi bile prisiljene koristiti sredstva isključivo iz vlastitih izvora. To bi u trenutku kada su njihovi državni proračuni teško opterećeni značajno doprinijelo oživljavanju njihovih gospodarstava pogođenih krizom. Učinkovitost dodijeljene pomoći povećava se sufinanciranjem. Manje sufinanciranja donosi opasnost od manje učinkovitosti pomoći. Tu bi opasnost trebalo svim raspoloživim sredstvima držati na što nižoj razini. EGSO se slaže s prijedlogom Komisije, koji je u skladu s njegovim ranijim mišljenjima ⁽¹⁾.

2.2 S produženjem mogućnosti za predaju zahtjeva za plaćanje do kraja 2014. Slovačkoj i Rumunjskoj bit će omogućeno više manevarskog prostora za bolje ostvarenje projekata sufinanciranih u okviru kohezijske politike EU-a. Produženje

roka za automatsko ukidanje odobrenih sredstava primjereno je i stoga što je ograničeno na one države članice za koje su dodijeljena sredstva za programsko razdoblje 2014.-2020., temeljem suglasnosti Europskog vijeća, bila ograničena na određenu visinu. Produženje razdoblja za predaju zahtjeva za plaćanje temelji se na poticaju Europskog vijeća, koje je u svojim zaključcima od 8. veljače 2013. pozvalo Komisiju da ispita moguća praktična rješenja za smanjenje rizika od automatskog opoziva odobrenih sredstava nacionalne omotnice za Rumunjsku i Slovačku za razdoblje 2017.-2013., po mogućnosti putem izmjene Uredbe (EZ) br. 1083/2006.

2.3 EGSO također smatra da je od odlučujuće važnosti poticati dobrobit i konkurentnost država članica najjače pogođenih krizom i stoga podržava ovaj prijedlog.

2.4 EGSO se slaže s time da ukupna količina sredstava dodijeljenih ovim državama i programima za to razdoblje ostane nepromijenjena.

U Bruxellesu, 19. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ SL C 24, 28.1.2012, str. 81; SL C 24, 28.1.2012, str. 83; SL C 24, 28.1.2012, str. 84.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije prema Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija: EU politika svemirske industrije — oslobađanje potencijala za gospodarski rast u svemirskom sektoru“

COM(2013) 108 final

(2013/C 341/07)

Izvjestitelj: **Joost VAN IERSEL**

Dana 28. veljače 2013. godine, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Komisija je odlučila savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Komunikaciji Komisije prema Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija: Politika svemirske industrije EU-a – oslobađanje potencijala za gospodarski rast u svemirskom sektoru

COM(2013) 108 final.

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje dana 17. srpnja 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor je mišljenje usvojio na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sastanak od 18. rujna), sa 151 glasova za, 1 protiv i 4 suzdržana.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO s velikim odobravanjem pozdravlja industrijsku politiku EU-a u svemirskom sektoru⁽¹⁾. Odobrava također dani proračun od 11 milijardi eura za Galileo, Copernicus, te za istraživanje i razvoj u Obzoru 2020. od 2014. do 2020. godine, uz postojeći godišnji proračun od 4 milijarde eura Europske svemirske agencije (ESA). Te su odluke u skladu s postojećim stajalištem EGSO-a⁽²⁾.

1.2 Svemirska politika EU-a, koja ima političku podršku diljem Europe, trebala bi osigurati nezavisan europski pristup svemiru zajedno s cijelim lancem vrijednosti, tj. od faze koncepta do razvoja, lansiranja i korištenja. Dugoročne i visoko rizične aktivnosti traže predvidivost, sigurnost i trajnu predanost.

1.3 EU treba kritičnu masu. Unutarnje svemirsko tržište zahtijeva bavljenje s dobro definiranim pojmom europskih ravnopravnih uvjeta konkurencije, i iz unutarnjih i iz vanjskih razloga.

1.4 Proaktivna industrijska politika potrebna je kao odgovor velikim institucionalnim tržištima diljem svijeta koja imaju sve

veći strateški i tehnološki utjecaj. Konkurentnost europske industrije mora se poboljšati. Još uvijek je potrebno s vremenom prevladati znatne unutarnje prepreke.

1.5 Industrijska politika EU-a trebala bi objediniti različite strategije država članica te usuglasiti nacionalne preferencije unutar jedinstvenog okvira.

1.6 Sve strane trebaju raditi u istom pravcu. ESA ima posebno mjesto. Njezin rad iznimno je uspješan i nepobitan. U novoj organizaciji ESA će, uz svoju tradicionalnu ulogu, postati podupiratelj svemirskih projekata prema pravilima EU-a. Uspostavit će se nove metode i odnosi. Zahtijevaju dobro razvijenu koordinaciju te dobru usklađenost između svih sudionika, tj. usluga Komisije, ESA-e, i država članica.

1.7 Potrebni su službeni dogovori oko konzultacija s industrijom, posebno s obzirom na mala i srednja poduzeća. Dostatan dio proračuna Copernicusa mora se rezervirati za nove usluge i nove aplikacije.

1.8 Svemirski sektor traži visoko kvalificiranu radnu snagu, na temelju odgovarajućih ugovora. Potrebna je kontinuirana briga oko prikladnih vještina, koje će se osigurati kroz suvremeno obrazovanje i obuku, čime će se olakšati mobilnost.

⁽¹⁾ Politika svemirske industrije EU-a - oslobađanje potencijala za gospodarski sektor u svemirskom sektoru, COM(2013) 108 final, veljača 2013.

⁽²⁾ Vidi posebice SL C 162, 25.6.2008, str. 24., u vezi s komunikacijom EK-a o europskoj svemirskoj politici, COM(2007) 212 final.

1.9 Strateška sigurnost i pitanja obrane pokretačka su snaga za svemirsku politiku u svim zemljama. Nove svemirske politike i radnje EU-a temelje se na članku 173. i, posebice, na članku 189. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Moraju biti ugrađeni u uži sporazum između država članica u vezi sa sigurnošću i obranom te tako i u širu perspektivu vanjske politike EU-a. S druge strane, iskustva svemirske politike mogu u određenim dobro definiranim područjima biti primjer za europsku obranu. Njih je potrebno uzeti u obzir u nadolazećoj raspravi o europskoj obrani.

1.10 Politika svemirske industrije EU-a doista može biti poticaj konkurentnoj, solidnoj, učinkovitoj i uravnoteženoj industrijskoj bazi u Europi, tako da podržava vladine usluge kao i poduzeća i građane. Sektor je još uvijek krhak. Kriza sa sobom donosi nove nesigurnosti. Ono što je sada važno jest provedba!

1.11 S takvom pozadinom, EGSO u potpunosti podupire pet ciljeva koje je definirala Komisija: koherentan i stabilan regulatorni okvir, snažnu industrijsku osnovu, uključujući mala i srednja poduzeća, konkurentnost i učinkovitost troškova, tržišta za aplikaciju i usluge, te tehnološki nezavisan i neovisan pristup svemiru⁽³⁾.

1.12 Položaj Europe u svijetu potrebno je konsolidirati i ojačati davanjem podrške radu i konkurentnosti europske industrije, držeći korak s ambicijama drugih nacija koje putuju u svemir te vodećom svjetskom tehnologijom, promovirajući učinkovitost troškova uz lance vrijednosti, razvijajući tržišta za primjenu u svemiru te usluge.

2. Povijesni kontekst, predanost EGSO-a

2.1 Zbog pitanja sigurnosti i obrane, svemirska politika razvila se izvan okvira Ugovora o EU-u. Države članice imale su svoje vlastite svemirske strategije. Zajednički europski interesi u određenoj su mjeri kanalizirani putem istraživanja i razvoja u industrijskih projekata ESA-e.

2.2 Godine 2003. Okvirnim sporazumom inicirana je nova faza između ESA-e i EU-a. FP7 uključio se u istraživačke projekte i u industrijsku politiku te je industrijska politika EU-a po sektorima postala nadomak ruke. Investicije na višoj i nižoj razini su se intenzivirale, konkurencija se povećala, specijalizirano privatno poslovanje razvilo je nove primjene i usluge.

2.3 EGSO snažno podupire strategiju EU-a glede kombiniranja koncepcije ESA-e s užom uključenošću europskih institucija kao i konkretnim prijedlozima i odlukama u tu svrhu⁽⁴⁾.

2.4 U kasnijim mišljenjima EGSO naglašava značaj svemirskih politika EU-a za javne službe, poduzeća i, posebice, građane. Podupire pozitivne pomake u nekoliko specifičnih područja kao što su Europski program za promatranje Zemlje (GMES), GMES – svemirska komponenta, te Svemirska strategija koja koristi građanima⁽⁵⁾.

2.5 Godine 2012. EGSO je zagovarao dovođenje financiranja GMES-a unutar višegodišnjeg financijskog okvira od 2014. do 2020⁽⁶⁾. Dana 8. veljače 2013. Vijeće je odlučilo shodno tome dodjeljujući 3,78 milijuna eura za GMES – od sada pod nazivom Copernicus – 6,3 milijarde eura za Galileo, te 1,7 milijardi eura za istraživanje i razvoj unutar Obzora 2020. Odluku još mora odobriti EP.

2.6 Nedavna komunikacija EK-a o industrijskoj politici u svemirskom sektoru predstavlja korak dalje, potreban s obzirom na to da "Europa u svemiru trenutno gubi prednost u odnosu na većinu, ako ne i na sve ostale nacije koje putuju u svemir"⁽⁷⁾.

3. Sadašnji razvoj

3.1 Okolnosti su se drastično izmijenile. Investicije diljem svijeta od strane novih nacija koje putuju u svemir brzo rastu. SAD i nadalje ostaje najjači sudionik. Promet SAD-a u ovom sektoru oko deset je puta veći nego u Europi. Kina i Indija postaju ozbiljni takmaci. Nedavno je Rusija najavila da će značajno povećati svoj proračun za svemir.

3.2 Strateška pitanja autonomije i samodostatnosti osnovna su pitanja. Cjelokupno je tržište u Kini, Indiji, Japanu, te skoro i u Rusiji, 100 % institucionalizirano. U SAD-u ono iznosi više od 70 %. To je svakako suprotno od stanja u Europi gdje 50 % tržišta ovisi o privatnom sektoru. Potrebno je napomenuti da u smislu volumena, 20 % tržišnog udjela privatnog sektora u SAD-u predstavlja više od 50 % privatnog tržišnog udjela u Europi.

3.3 Globalno tržište raste dok se konkurencija intenzivira uslijed dolaska novih nacija koje putuju u svemir. To ugrožava teško stečeni položaj europske industrije jer se stvaraju prepreke, dok novopridošli sudionici provode agresivnu izvoznu politiku. Uslijed smanjenja proračuna za obranu, američki svemirski sektor također se orijentira na izvoz diljem svijeta.

⁽⁵⁾ Vidi SL C 339, 14.12.2010, str. 14; SL C 44, 11.2.2011, str. 153; SL C 43, 15.2.2012, str. 20.

⁽⁶⁾ Vidi SL C 299, 4.10.2012, str. 72 o GMES-u i njegovim aktivnostima od 2014. nadalje.

⁽⁷⁾ Vidi ASD-Eurospace dokument o industrijskoj politici, veljača 2013., str. 2.

⁽³⁾ Vidi komunikaciju EK-a, stranica 4.

⁽⁴⁾ Vidi fusnotu 2.

3.4 U takvim okolnostima, EGSO u potpunosti podržava cilj održanja nezavisnog europskog pristupa svemiru kao što je navedeno u nizu zaključaka Vijeća te u komunikacijama EK-a. Više nego ranije, Vijeće i Komisija s pravom naglašavaju potrebu za europskom autonomijom u strateškim područjima svemirskog sektora, promovirajući i štiteći nezavisan europski pristup svemiru.

3.5 Europa trenutno još uvijek uvelike ovisi o američkim tehnologijama. Naponi za smanjenjem te ovisnosti koji bi osigurali sigurnost neprekinute isporuke znanja i materijala visoke tehnologije zahtijevaju veće napore vlada, ESA-e i EU-a.

3.6 Kao odgovor predvidivosti dugoročnih i visoko rizičnih aktivnosti, neophodni su izvjesnost i trajna predanost. Na putu do pune zrelosti sektor je još uvijek krhak, posebice tamo gdje se to tiče malih i srednjih poduzeća koja su ključna za razvoj primjena. Sadašnja kriza samo pridonosi osjetljivosti.

4. Industrijska politika svemirskog sektora

4.1 U ovom izazovnom okruženju Komisija je predstavila svoj prijedlog aktivne industrijske politike EU-a na temelju članaka 173. i 189. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

4.2 Po prvi put Komisija je provela dubinsku analizu izazova kao rezultat konzultacija s nizom javnih i privatnih strana. Ta naširoko prihvaćena analiza vodeći je element za skok od sadašnjih približno 4 milijardi eura proračuna ESA-e na dodatnih 11 milijardi eura svemirskog proračuna od 2014. do 2020. S obzirom na agresivnu politiku ostalih nacija koje putuju u svemir, to je odlučujući korak naprijed.

4.3 To dodatno financiranje također je dobra početna točka u sektoru koji naginje k znatnom rastu u sljedećem desetljeću i to iz dva razloga:

— To je strateški sektor;

— Sa svojim tehnologijama podrške on omogućuje razvoj mnogim drugim gospodarskim aktivnostima, koje generiraju pozitivne sinergije prema sektorima koji izravno imaju koristi od svemirskih tehnologija i usluga.

4.4 Sve se veći broj aktivnosti koristi uslugama u svemiru: sigurnost, poljoprivreda, transport, regionalni razvoj, promatranje oceana, meteorologija, telekomunikacije, emitiranje programa, smanjenje digitalnih razlika.

4.5 Osim toga, svemir daje podršku cijelom nizu globalnih pitanja kao što su klimatske promjene, sigurnost hrane, ribarstvo, sječa šuma, nadziranje prirodnih resursa, motrenje katastrofa. Europa bi trebala biti opremljena vlastitim globalnim sustavom kako bi u potpunosti igrala svoju ulogu u skladu sa svojim ekonomskim položajem u svijetu. Svijest javnosti potrebno je podići na višu razinu.

4.6 EGSO u potpunosti podržava odluku da EU, u kreiranju potrebnih uvjeta, iskoristi prilike koje pruža proaktivna industrijska politika. To vidi kao konkretnu razradu šireg koncepta industrijske politike EU-a kao što je izneseno u komunikacijama EK-a o industrijskoj politici iz 2010. i 2012.

4.7 Ta bi politika, osmišljavanjem i razvijanjem svemirskih sustava kao i pokretanjem i korištenjem programa, trebala osigurati neovisan pristup Europe svemiru i s njime povezanim tehnologijama. Samodostatnost i nezavisna provjera podataka neophodna je, posebice u odnosu na Kinu, pa čak i u odnosu na prijateljske nacije kao što je SAD, s kojima se Europa nužno natječe.

4.8 Glavna masa industrijskih politika, koje pokreću nacionalne strategije, i dalje ostaje u državama članicama. Te su strategije dio šireg područja politike sigurnosti i obrane što također objašnjava usku vezu između vlada, nacionalnog istraživanja i industrija. To vodi do unutarnjih prepreka te na taj način do fragmentacije i rascjepkanosti kao i do zaostajanja Europe.

4.9 Time se ističe da je potreba za ravnopravnim uvjetima konkurencije preduvjet za svaku industrijsku politiku EU-a. Komisija bi trebala razraditi jasne kriterije kako bi precizno definirala pojam "ravnopravnih uvjeta konkurencije". Takav dobro definirani pojam također je neophodan za svaku mjeru "reciprociteta" u međusobno otvorenim međunarodnim tržištima s trećim zemljama.

4.10 EGSO inzistira da ravnopravni uvjeti konkurencije te transparentna unutarnja konkurencija unutar Unije mora biti krajnji cilj. To će značajno pomoći u držanju koraka s ostatkom svijeta.

4.11 S obzirom na politiku Komisije o istraživanju i razvoju, EGSO spominje dva važna pitanja kojima je potrebno udovoljiti:

— Programi Obzor 2020. za podršku konkurencije EU-a putem učinkovitih natječaja, u uskoj suradnji s ESA-om te sa zasebnim svemirskim programima istraživanja i razvoja država članica;

— Jamstvo ujednačenog prijelaza s istraživanja i razvoja na operativne faze programa EU-a.

4.12 Ta pitanja potrebno je razmatrati u vezi sa sve manjim proračunima za istraživanje i razvoj u državama članicama. Cjelokupni izdaci ostaju više ili manje jednaki zbog kompenziranja financijskog sudjelovanja Komisije. Jedina je iznimka Njemačka koja je nedavno povećala svoj svemirski proračun za istraživanje i razvoj za 10 %.

4.13 Kao što je EGSO napomenuo u nekoliko navrata, uspješna industrijska politika je dijagonalna: potrebno je osigurati koordinaciju među različitim glavnim upravama EK-a kako bi se postigli svi ciljevi koje je Glavna uprava za poduzeća iznijela, na primjer, s Glavnom upravom za veze u pogledu SatCom-a, i s Glavnom upravom za trgovinu u pogledu otvaranja tržišta i garantiranja "sigurnosti dobave" ključnih komponenti.

5. ESA i EU

5.1 Znanost i tehnologija su temelj. EGSO još jedanput ističe velik značaj ESA-e za europsku svemirsku politiku. S obzirom na prepreke koje je potrebno prijeći u svakom međuvladinom okviru, prethodni i sadašnji rad ESA-e je neupitan. Od samog početka ESA je značajno doprinosila europskim svemirskim aktivnostima takvima kakve jesu. ESA je imala nezamjenjivu ulogu u istraživanju i razvoju svemira te, u određenom opsegu, također u industrijskim aktivnostima, i to ne samo zbog pozitivnih omjera troškova i kvalitete proizvoda.

5.2 ESA je dobro opremljen partner za nacionalne vlade i industrije. Shodno tome, njezina su postignuća veoma prikladan dio u lancu koji tvori i pojačava osnovu europske industrije. Štoviše, uspostavljeni sustav „prikladne dobiti“ ohrabrio je vlade da drže na oku cjelokupan rad u istraživanju i razvoju kao i naredne aktivnosti u dotičnim zemljama.

5.3 Međutim, postupno je postalo očito da je potrebno otvoriti nove putove ako EU doista želi biti konkurentan globalni igrač. Okvirni sporazum iz 2003. između ESA-e i EU-a počeo je dodavati politike EU-a i financijske resurse kao i jačati konkurenciju i konkurentnost. Došlo je do uspješnog partnerstva između ESA-e i EU-a. Trajna obveza ESA-e bit će čvrst temelj za svaku politiku svemirske industrije EU-a.

5.4 Nadalje, okolnosti koje se brzo mijenjaju zahtijevaju točnu procjenu procedura i postupaka za optimalnu iskoristivost financijskih resursa kako bi se dala podrška trajnoj konkurentnosti i otpornosti europskih poduzeća.

5.5 Uloga ESA-e u stvaranju zdrave osnove za korištenje vlastitih europskih svemirskih sustava kroz fokusiranu i integriranu primjenu je priznata, međutim, podršku koju može dati politikama EU-a tek je potrebno u potpunosti ostvariti. Uža suradnja između EU-a i ESA-e trebala bi stvoriti snažnu dinamiku u tom smislu.

5.6 Od novih se pristupa i mehanizama zahtijeva da održavaju namjernu politiku uspješnog razvoja i održivog korištenja operativnih svemirskih sustava. Isto tako, potrebno je uspostaviti učinkovitu europeizaciju resursa kako bi se održala tri cilja:

— održavanje snažne znanstvene osnove,

— novi poticaji primijenjenoj tehnologiji i tržištu,

— podrška razvoju novih serija primjena i usluga, (koje podržavaju druge sektore).

5.7 Nedavne odluke su u skladu s modernizacijom koju je EGSO branio u svom mišljenju iz 2008. godine⁽⁸⁾. U to je vrijeme EGSO naglašavao da sve veća zrelost svemirskog tržišta zahtijeva više fleksibilnosti koja, u vrijeme sve brzih tehnoloških ciklusa i sve veće sinergije i aplikacija, u pravilu nije zajamčena fiksnim obrascima odnosa koji su rezultat principa prikladne dobiti koji primjenjuje ESA⁽⁹⁾.

5.8 Nagle promjene potrebno je izbjegavati. Stoga je EGSO zagovarao analizu i dijalog o željenim postignućima Europe za deset godina: "dijalog bi trebao uključivati način na koji se ESA financira, dinamičan doprinos srednje velikih poduzeća te održavanje najviše razine konkurencije"⁽¹⁰⁾.

5.9 Rezoluciju Vijeća iz studenog prošle godine u vezi s odnosom između EU-a i ESA-e⁽¹¹⁾ u pogledu novog financijskog okvira, usvojenu 8. veljače, EGSO smatra konkretnom primjenom svoje preporuke iz 2008. godine. EU ulazi u novu fazu.

5.10 U provedbi odluka, ESA će, koristeći svoje dugotrajno iskustvo, postati odgovorna za izvršnu upravu, no to će se odvijati na temelju pravila EU-a. Ako se dobro primijeni, uspostaviti će se optimalna ravnoteža između kompetencija ESA-e i uobičajenih tržišnih mehanizama EU-a.

⁽⁸⁾ vidjeti SL C 162, 25.6.2008., str. 24.

⁽⁹⁾ Vidi ibid točka 1.11.

⁽¹⁰⁾ Vidi ibid točka 1.13.

⁽¹¹⁾ Rezolucija o ulozi ESA-a u održanju konkurentnosti i rasta u Europi, 20. studenoga 2012.

5.11 Još se ne može predvidjeti kako će dogovorene metode rada funkcionirati, posebice ne u prvoj fazi. Unatoč manjim promjenama tijekom zadnjih par godina u kojima su bili promicani marketinški pristupi, potrebno je uspostaviti nov odnos sa znanosti i istraživanjem u svemiru. Odbor stoga pozdravlja razvoj radnih distinktivnih kriterija između načela prikladne dobiti koje se uobičajeno primjenjuje u ESA-i (svrha čega je gajiti i koristiti svestranu svemirsku industriju u Europi) te pravila unutarnjeg tržišta EU-a, koja obvezuju Komisiju, kako bi se razvila plodna suradnja između Komisije i ESA-e te nadalje jačalo europsku svemirsku industriju.

5.12 O ovoj se dimenziji također govori u dodatnom mišljenju Savjetodavnog povjerenstva za industrijske promjene (CCMI) na ovu temu. U međuvremenu je bilo moguće pružiti zadovoljavajuće odgovore na neka od kritičnih pitanja koja se tamo postavljaju.

6. Posebna pitanja

6.1 U izradi nacrtu svemirske politike prema članku 189., potrebno je primijeniti paralelne kompetencije Komisije i država članica što je više moguće. Države članice također trebaju poduzeti inicijativu da međusobno surađuju na posebnim pitanjima. Komisija takve procese može nadzirati.

6.2 Potrebno je definirati prave uvjete u mijenjanju konkurentnog i dinamičnog okoliša kao podršku čvrstoj konkurentnoj osnovi za industriju EU-a. Stoga EGSO inzistira da se od sada pa nadalje industriji dade formalno mjesto u savjetodavnim tijelima, posebice kada se radi o područjima u kojima djeluju manja poduzeća. Zahtjeve je potrebno definirati na otvoren i transparentan način.

6.3 Među pitanjima koja je potrebno razmotriti jesu slobodna i otvorena politika u vezi s podacima, kvalitetom, standardima i certificiranjem. Usluge pružaju i tijela javnog sektora i privatni sudionici, što zahtijeva učinkovit nadzor.

6.4 Dobro uspostavljeni konzultativni dogovori bit će podrška golemom potencijalu koji imaju mala i srednja poduzeća. Dovoljan dio proračuna za Copernicus i Galileo potrebno je koristiti za razvoj novih usluga i aplikacija.

6.5 Uslijed intenziteta tehnologije, radna snaga je, u prosjeku gledano, visoko kvalificirana. Svemir diljem svijeta zapošljava 800 000 zaposlenika, od kojih 25 % u SAD-u, a 4 % (!) u Europi. Postoji sve veća potreba za fakultetski obrazovanim zaposlenicima koji bi osnažili europske potencijale te stvorili pozitivne sinergije. Zadovoljavajući ugovori o radu trebaju biti pravilo kako bi se povećala privlačnost sektora.

6.6 Svemir pobuđuje maštu mladih. EGSO ustraje na aktivnoj politici rada, utemeljenoj na suvremenom obrazovanju i edukaciji te promicanju unutar višeg tehničkog obrazovanja, uključujući i blisku suradnju s istraživanjem i inovacijama. To će također poticati poželjnu i adekvatnu mobilnost.

6.7 S obzirom na velik značaj institucionalnog tržišta, industrijska politika u svemirskom sektoru usko je povezana s politikom nabave. Ona treba udovoljiti visokim zahtjevima kvalitete i transparentnosti. EGSO ističe da bi industrija uvelike pozdravila pripremu posebne politike za svemirsku nabavu, u koju bi EU bio direktno uključen, jednom kada njezin opseg bude definiran između Komisije i država članica.

6.8 Takva će politika utrti put EU-u za preuzimanje njegove uloge vlasnika europskih svemirskih infrastrukture i korisnika svemirskih usluga u cilju ostvarenja brojnih javnih politika.

6.9 EGSO ističe važnu ulogu koju trebaju odigrati regije i regionalne aktivnosti kako bi poduprle razvojne aktivnosti svemirske industrije. Uloga regija je podcijenjena. One moraju biti adekvatno obaviještene i opremljene kako bi imale koristi od mogućeg pozitivnog utjecaja od učinkovite uporabe svemirskih usluga.

6.10 Nedostaju zadovoljavajuće kvantitativne tržišne mjere, što rezultira nedostatkom pouzdanih podataka o konačnom učinku istraživanja svemira na nižim razinama primjene. Analitičko znanje na višim i nižim razinama potrebno je produbiti.

6.11 Analiza Euroconsulta u kojoj se, između ostalog, tvrdi da u SAD-u investicije više razine stvaraju dvostruko više profitabilnih aktivnosti na nižoj razini nego u Europi je pobijana, ali analitički nikad nije opovrgnuta⁽¹²⁾. Drugi je za EU zanimljiv model, jedinstven u svojoj vrsti, ažurirana analiza o gospodarskom utjecaju različitih segmenata britanske svemirske industrije⁽¹³⁾.

6.12 EGSO potiče Komisiju, ESA, i države članice da idu za zajedničkom analizom različitih segmenata sektora te da ih stave u svjetsku perspektivu. Objedinjene brojke o (novom) zapošljavanju, stopama rasta te primjenama, ojačat će relevantnost sektora i održati trajnu podršku javnosti.

⁽¹²⁾ Euroconsult 2011. godine je analizirao da je odnos između primjena na višoj i nižoj razini EUR 1: EUR 16, dok bi u Europi odnos bio „samo“ EUR 1: EUR 8.

⁽¹³⁾ Svemirska industrija Ujedinjenog Kraljevstva, „Najnovije o veličini i stanju britanske svemirske industrije“, Oxford Economics, 2010.

7. Sigurnost i obrana

7.1 Slično svemirskoj politici europskih takmaca, svemirska politika EU-a bi, prema gledištu EGSO-a, bila plodonosnija da je ugrađena u dogovor između država članica u vezi sa strateškim pitanjima obrane i sigurnosti koji se gradi te, stoga, u širu perspektivu vanjske politike EU-a. Tu poveznicu trebalo bi također uključiti u narednu raspravu o europskoj obrani, gdje to bude prikladno.

7.2 Europska suradnja u svemiru znatno je više razvijena od bilo kojeg sektora obrane. Svemirske aktivnosti povezane s obranom mogu se također povezati s razradom obrambene politike EU-a kao piloti ili primjeri za zajedničke obrambene projekte. EGSO bilježi da je takav prijedlog već ponuđen još davne 1987. godine! No otuda se nikad nije krenulo dalje.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „priopćenju Komisije Europskom parlamentu, Vijeću Europske unije, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Stanje Unije inovacija 2012. — promicanje promjena“

COM(2013) 149 final

(2013/C 341/08)

Izvjestitelj: **g. STANTIČ**

Dana 21. ožujka 2013., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija je odlučila savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o sljedećem dokumentu:

Priopćenje Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Stanje Unije inovacija 2012. – promicanje promjena

COM(2013) 149 final.

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje dana 17. srpnja 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor mišljenje je usvojio na svom 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna), sa 161 glasova za, 1 protiv i 1 suzdržanim.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO pozdravlja odluku Komisije da već drugu godinu za redom objavljuje pregled stanja Unije inovacija u kojem ističe značajan napredak, budući da se po planu izvodi više od 80 % obaveza iz vodeće inicijative. EGSO se slaže da je postignut napredak, osobito u pogledu okvirne politike koja se odnosi na provedbu konkretnih obaveza. Stoga očekuje provedbu sviju 34 obaveza do kraja 2014. godine.

1.2 Unatoč postignutom napretku, 2012. godine, na nekim važnim područjima, kao što su jedinstveni patent i nova pravila za fondove rizičnoga kapitala, nema osnove za samodopadnost. Unija inovacija još ne daje rezultate na području gospodarskog rasta i stvaranja radnih mjesta. Također nisu uočljivi značajni pomaci na području globalne konkurentnosti europskog istraživačkog prostora.

1.3 EGSO s velikom brigom već drugu godinu za redom posebno prati trend smanjenja izdataka za istraživanje i razvoj u proračunima većine država članica. Isto tako, zabrinjavajuć je problem povećanja inovacijskog jaza između država članica i između pojedinih regija. To će zahtijevati novo promišljanje o učinkovitosti regionalne kohezijske politike i strukturnih fondova u odnosu na Uniju inovacija, posebice u smislu odljeva mozgova iz regija s ograničenim mogućnostima u uvažene istraživačke centre.

1.4 Kriza je već prisilila Europu na produbljanje integracije na području osiguranja makroekonomske stabilnosti i funkcioniranja monetarne unije. EGSO vjeruje da je također potrebna

veća integracija i produbljenje na području istraživanja i inovacija, ako želimo da projekt Unije inovacija zaista rezultira većom konkurentnošću europskog znanja, gospodarskim rastom i stvaranjem novih radnih mjesta. EGSO poziva Europsko vijeće da podrži produbljenje ideje Unije inovacija u zaključcima svojega samita koji će se održati u listopadu.

1.5 EGSO je uvjeren da je, čak i ako se sve 34 obveze ostvare, potrebno dodatno produbljenje Unije inovacija te u tom smislu podržava preporuke ERIAB-a ⁽¹⁾ i odgovore Komisije. Istovremeno poziva Komisiju da što je prije moguće sastavi niz mjera za područja na kojima je produbljenje Unije inovacija moguće i hitno potrebno. Odbor prilike za produbljenje vidi osobito u daljnjem poboljšanju uvjeta za brzorastuće inovativne tvrtke, u inovacijama u javnom sektoru, u socijalnim inovacijama te u novim, inovativnim poslovnim modelima koji bi mogli radikalno promijeniti postojeće stavove i pristupe inovativnim rješenjima.

1.6 Funkcionalni Europski istraživački prostor neophodna je sastavnica Unije inovacija. Unatoč punoj potpori Europskog vijeća, EGSO sumnja u njegovo dovršenje do kraja 2014. godine jer ne vidi napredak u sljedećim ključnim područjima: mobilnosti istraživača, učinkovitosti nacionalnih istraživačkih sustava, optimizaciji uporabe istraživačkih infrastruktura, konkurentnoj uporabi nacionalnih istraživačkih sredstava, dovršenje tržišta za prava intelektualnog vlasništva itd. Stoga EGSO poziva Komisiju i države članice da što je prije moguće

⁽¹⁾ Odbor za Europski istraživački prostor i prostor inovacija: testiranje otpornosti na stres Unije inovacija, studeni 2012.

osiguraju ispunjenje svih uvjeta za razvoj Europskog istraživačkog prostora, kao što je to Komisija predložila u svojoj komunikaciji (2).

1.7 EGSO pozitivno ocjenjuje napredak pri izgradnji vrhunskih istraživačkih infrastruktura od paneuropskog interesa, kao i ohrabrujuće početne rezultate Europskih inovacijskih partnerstava. Za potonje smatra da su u određenoj mjeri još uvijek neprovjereni i nedovršeni modeli te poziva Komisiju da na temelju dosadašnjeg iskustva napravi sveobuhvatnu analizu učinkovitosti i jedinstvene uvjete za njihov rad i financiranje.

1.8 Sustav potpora za istraživanje i inovacije u Europi je još uvijek previše složen, što odvraća osobito mala i srednja poduzeća od istraživačkih projekata EU-a. Osim složenih i dugotrajnih administrativnih uvjeta, postoje i znatne razlike u postupcima između programa na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini.

1.9 Odbor primjećuje da postoji značajan potencijal za promicanje inovacija putem inovativnije orijentirane javne nabave. Stoga poziva države članice da povećaju uporabu instrumenta predkomercijalne nabave i podijele iskustva i inovacijske modele nabave pogodne za inovacije. To bi se također trebalo odnositi na javnu nabavu koja se financira iz strukturnih fondova.

1.10 Reforma obrazovnih sustava između ostalog bi trebala Europi osigurati znatno veći broj visokoobrazovanih i kvalificiranih znanstvenika i inženjera (3). EGSO smatra da bi bilo dobro u njihove studijske programe uključiti poduzetničku izobrazbu i upravljačke vještine (menadžerska znanja), što je potrebno za učinkovitu transformaciju dobrih ideja u uspješne projekte. Odbor preporučuje uključivanje poduzeća i socijalnih partnera u pripremu nastavnih planova i provedbu doktorskih programa.

1.11 EGSO bi još jednom želio naglasiti specifičnu ulogu socijalne inovacije, koja bi mogla biti od velike važnosti u rješavanju krize i drugih izazova modernog društva. Stoga bi trebalo razviti one mehanizme potpore koji bi bili dostupni potencijalnim socijalnim inovatorima u civilnom društvu i sektoru socijalne ekonomije. EGSO poziva Komisiju da što je prije moguće uspostavi potporu za stvaranje inkubatora za inovativne socijalne projekte.

2. Pozadina mišljenja i priopćenje Komisije

2.1 Unija inovacija je jedna od sedam vodećih inicijativa iz strategije Europa 2020. Njezin je cilj kroz poboljšanje okvirnih

uvjeta stvoriti Europu koja pogoduje inovacijama i tako osigurati provedbu inovativnih ideja u proizvode i usluge koji će ostvariti rast i stvoriti nova radna mjesta. Analize pokazuju da se države koje su u prošlosti više investirale u istraživanje i inovacije znatno brže oporavljaju i imaju višu razinu zaposlenosti (4).

2.2 U komunikaciji Stanje Unije inovacija 2012 (5). Europska komisija već drugu godinu za redom sažima rezultate na području provedbe Unije inovacija, jedne od ključnih vodećih inicijativa Strategije EU 2020., na razini država članica i na europskoj razini.

2.3 Komisija općenito primjećuje značajan napredak pri provedbi Unije inovacija. Prema planu se ostvaruje više od 80 % obveza iz vodeće inicijative. Države članice se sve više usredotočuju na stvaranje poslovnog okruženja naklonjenog inovacijama: snižavaju se stope poreza za investicije u istraživanje i na dobit od patenata, jača se potpora lakšem pristupu rizičnom kapitalu, itd.

2.4 Međutim, komunikacija spominje niz zabrinjavajućih trendova koji su uglavnom nastali kao posljedica ekonomske krize i velikih proračunskih deficita:

- 2011. i 2012. godine došlo je do trenda smanjenja **izdataka za istraživanje i razvoj** u proračunima većine država članica.
- razlike u uspješnosti i učinkovitosti nacionalnih istraživačkih sustava povećavaju **inovacijski jaz između država i regija**.
- u nekim državama vidljiv je **pad investicija u istraživanje i razvoj u privatnom sektoru**, pri čemu osobito manje ulažu mala i srednja poduzeća.
- s obzirom na brojna uska grla koja ometaju rast, **Europa ima premali udio u broju brzorastućih inovativnih poduzeća**.

2.5 Jedan od ključnih zaključaka jest da Europa mora ojačati svoju predanost ostvarivanju rasta temeljenog na inovacijama. Da bi se taj cilj postigao, bit će potrebno hitno daljnje produbljivanje Unije inovacija. U ovome trenutku još nije točno definirano na kojim područjima, kojim mjerama i na koji način će se izvoditi produbljivanje.

(2) Komunikacija Komisije COM(2012) 392 final - Ojačano partnerstvo za izvrsnost i razvoj Europskog istraživačkog prostora.

(3) Europa će do 2020. godine trebati najmanje milijun novih istraživača i inženjera ako želi ostvariti ciljeve iz Strategije EU 2020.

(4) Innovation Union Scoreboard 2013. (Sustav pokazatelja uspješnosti Unije inovacija za 2013. godinu).

(5) COM(2013)149 final od 21.3.2013.

3. Opće napomene

3.1 EGSO pozdravlja odluku Komisije o izradi analize stanja Unije inovacija svake godine. To je jedna od vodećih inicijativa strategije Europa 2020. Pravovremena analiza učinaka omogućuje izvođenje korektivnih mjera na područjima gdje se situacija ne odvija u pravom smjeru.

3.2 Razdoblje od dvije godine, sukladno uobičajenoj praksi provođenja novih zakona u EU-u, prekratko je za realnu procjenu postignutih rezultata⁽⁶⁾. Usprkos tome, EGSO smatra da je politički okvir za Uniju inovacija više ili manje na mjestu, ali se rezultati u smislu gospodarskog rasta i novih radnih mjesta nažalost još ne vide.

3.3 U kontekstu izrazito brojnih i opsežnih rasprava o javnim financijskim manjkovima, omraženim mjerama štednje te općem padu povjerenja u europske projekte, Unija inovacija predstavlja jednu od pozitivnijih i uspješnijih priča. Većina obveza iz vodeće inicijative Unija inovacija ostvaruje se više ili manje prema planu. Stoga EGSO s opravdanjem očekuje da će do kraja 2014. godine biti ostvarene sve 34 obveze.

3.4 EGSO pozdravlja napredak na području izgradnje paneuropske istraživačke infrastrukture, zahvaljujući učinkovitoj ulozi i aktivnostima ESFRI-ja⁽⁷⁾. Od ukupno 48 projekata s ESFRI-jeva popisa, u fazi provedbe ih je već 27, što pruža nadu da će zadani cilj - izgradnja 60 % prioritarnih europskih istraživačkih infrastrukture do 2015. godine - biti postignut⁽⁸⁾. Prema mišljenju Odbora, Europa još uvijek nedovoljno učinkovito koordinira i optimizira korištenje svojih istraživačkih infrastrukture.

3.5 Novi koncept **europskih partnerstava za inovacije**, prvih pilot projekata usmjerenih na rješavanje ključnih društvenih izazova⁽⁹⁾, za sada daje ohrabrujuće rezultate. Njihov je cilj povezati dionike na svim razinama, prevladati rascjepkanost i osigurati kritičnu masu. Unatoč pozitivnim znakovima, Europska partnerstva su, u određenoj mjeri, još uvijek neprovjeren i nedovršen model. Stoga EGSO poziva Komisiju da na temelju dosadašnjeg iskustva što je prije moguće izradi sveobuhvatnu analizu učinkovitosti tih inicijativa i da pripremi jedinstvene uvjete za njihov rad i financiranje u budućnosti.

3.6 Unatoč nedvojbenom napretku na nekim područjima, nema mjesta za samodopadnost. U nastavku EGSO želi staviti

naglasak na područja u kojima se još ne vide pozitivne promjene u dovoljnoj mjeri te je potrebno brzo i učinkovito djelovanje.

3.7 **Sustav potpora za istraživanje i razvoj** u Europi još uvijek je suviše kompliciran. Potencijalni korisnici suočeni su s nepreglednim mnoštvom postojećih instrumenata (nacionalnih i regionalnih programa, međuvladinih inicijativa i postupaka financiranja EU-a). Ni administrativni zahtjevi nisu se znatno smanjili. To koči prekograničnu suradnju i odvraća osobito mala i srednja te mikropoduzeća od istraživačkih projekata EU. Osim administrativnog tereta, tu je i prevelika neusklađenost postupaka.

3.8 Polazišna točka za Uniju inovacija mora biti izgradnja izvrsnog i **modernog obrazovnog sustava** u svim državama članicama, uključujući reformu visokoškolskog obrazovanja. Poduzeća i dalje gotovo uopće ne sudjeluju u izradi nastavnih planova i provedbi doktorskih programa. EGSO ponovno zahtijeva veće uključivanje socijalnih partnera u stvaranje nacrtu budućih obrazovnih sustava.

Integracija menadžerskih i poduzetničkih vještina u obrazovanje budućih inženjera i znanstvenika može olakšati i promicati preobrazbu dobrih ideja u uspješne tržišne projekte.

3.9 EGSO podupire stvaranje široke definicije inovacije, koja se može primijeniti na brojna područja. U svojim prethodnim mišljenjima, EGSO je opetovano naglašavao specifičnu ulogu **socijalnih inovacija**⁽¹⁰⁾, koje često proizlaze izravno iz organizacija civilnog društva. Brojne sastavnice europskih socijalnih sustava plod su inovativnih ideja civilnog društva i činitelja socijalne ekonomije. Stoga potpora inovacijama mora uključivati sva područja društva, a mehanizmi financiranja moraju odražavati izuzetnu raznolikost inovacija.

3.10 Još uvijek smo neučinkoviti u **komercijalizaciji inovativnih ideja**: pristup financijskim sredstvima, osobito za mala inovativna poduzeća, još uvijek je otežan (smanjenje fondova rizičnoga kapitala zbog financijske krize). Poduzetništvo i inovacije često idu ruku pod ruku. Europa je već tradicionalno manje tolerantna prema eventualnom poduzetničkom neuspjehu. Tim smo više rezervirani u odnosu prema rizičnim, inovativnim projektima. Jedinstveno tržište kapitala (osobito rizičnoga kapitala) još uvijek ne djeluje. Afirmacija novih oblika financiranja inovativnih poduzeća kao što su skupno financiranje (*crowd funding*) i poslovni anđeli prespora je. Instrument za podjelu rizika pokazao se pozitivnim iskustvom, no nažalost ne može ispuniti zahtjeve.

⁽⁶⁾ Zakonodavni akti koji bitno utječu na poboljšanje inovacijske okoline (direktiva o intelektualnom vlasništvu, europski patent, putni list fonda rizičnoga kapitala itd.) još nisu na snazi u potpunosti.

⁽⁷⁾ Europski strateški forum za istraživačku infrastrukturu (European Strategic Forum for Research Infrastructure).

⁽⁸⁾ Vidi *ESFRI Implementation report*, studeni 2012.

⁽⁹⁾ Europsko inovacijsko partnerstvo (EIP) za aktivno i zdravo starenje, EPI za poljoprivrednu održivost i produktivnost, EPI za pametne gradove i zajednice, EPI za vodu te EPI za sirovine.

⁽¹⁰⁾ Vidi mišljenja SL C 132, 3.5.2011., str. 39 (t.3.10.4), SL C 229, 31.7.2012., str. 39, SL C 354, 28.12.2010., str. 80.

3.11 Dovršenje **jedinstvenog tržišta inovacija** uvelike ovisi o ispravnom funkcioniranju europskog jedinstvenog tržišta. Ono se još uvijek suočava s brojnim preprekama i nedostacima, osobito na području slobodnog kretanja usluga i kapitala ⁽¹¹⁾. EGSO Komisiji ponovno predlaže da razmisli o uspostavljanju paneuropske elektroničke baze podataka (u obliku pretraživača) koja bi sadržavala specifična znanja pojedinačnih poduzeća i instituta za istraživanje kako bi omogućila brže povezivanje poduzeća i drugih organizacija na inovativnim projektima (po mogućnosti u okviru postojeće Europske poduzetničke mreže) ⁽¹²⁾.

3.11.1 U istu kategoriju ulaze prepreke **dovršenju jedinstvenog tržišta prava intelektualnog vlasništva**. Jedinstveni europski patent je napokon ugledao svjetlo dana, što je važno postignuće, ali postupci još nisu operativni.

3.12 Europa također zaostaje u **dovršenju tržišta inovativne nabave**, osobito kada se radi o javnim mehanizmima ⁽¹³⁾. U EU-u je premalo javnih natječaja usmjerenih na poticanje inovacija. Stoga EGSO poziva države članice da značajno povećaju uporabu instrumenta **predkomercijalnih nabava**, koje bi, prema procjenama Komisije, potaknule nastanak dodatnih tržišta nabave u vrijednosti od 10 milijardi eura. U vezi s time, Odbor također upućuje na prijedloge Europskog parlamenta za modernizaciju javne nabave ⁽¹⁴⁾. Također bi se trebalo u većoj mjeri služiti javnom nabavom sufinanciranom iz strukturnih fondova kako bi se povećala potražnja za inovativnim proizvodima i uslugama.

3.13 Funkcioniranje **Europskog istraživačkog prostora**, koji je sinonim za jedinstveno tržište istraživanja i inovacija, jedan je od ključnih uvjeta za potpuno ostvarenje koncepta Unije inovacija. Europsko vijeće odredilo je 2014. godinu kao rok za njegovu konačnu realizaciju ⁽¹⁵⁾. To znači da bi do tada trebale biti odstranjene sve ključne prepreke za mobilnost i međugraničnu suradnju na području istraživanja i inovacija, uključujući otvaranje tržišta rada za istraživače, osnivanje dodatnih mirovinskih fondova, optimalan protok znanja i rezultata istraživanja te konkurentniju uporabu nacionalnih istraživačkih sredstava. EGSO je svoje viđenje dovršenja Europskog istraživačkog prostora detaljno definirao u jednom od svojih mišljenja ⁽¹⁶⁾ i tom prigodom izrazio strah da je 2014. godina suviše ambiciozan rok.

3.14 Prioritet pri financiranju i promicanju inovativnih aktivnosti treba se odraziti na svim programima financiranja EU-a,

uključujući kohezijske fondove, i to ne samo unutar okvirnog programa za konkurentnost i inovacije. Stoga EGSO poziva države članice da iskoriste mogućnosti koje im pruža nova Uredba o strukturnim fondovima ⁽¹⁷⁾.

3.15 Za dobro funkcioniranje Unije inovacija potrebni su trajan napor i učinkovita suradnja na svim razinama: europskoj, nacionalnoj i lokalnoj. Važno je jače se usredotočiti na ulogu **regionalne inovacijske politike** koja može znatno doprinijeti smanjenju odljeva mozgova iz regija s ograničenim mogućnostima u ugledne europske istraživačke centre.

4. Posebne napomene

4.1 Prema mišljenju EGSO-a, ostvarenje 34 obveze iz vodeće inicijative predstavlja samo prvi korak prema postizanju istinske Unije inovacija. Ako želimo da ona pruži značajan doprinos pametnom, održivom i uključivom rastu, u sljedećoj fazi će biti hitno potrebno njezino **produbljenje** u smislu značajno veće integracije i koordinacije nacionalnih politika istraživanja i inovacija s mjerama i politikama EU-a. EGSO poziva Komisiju da odmah pristupi izradi konkretnih mjera za područja na kojima je produbljenje ne samo moguće, već i hitno potrebno.

4.2 EGSO smatra da za produbljenje postoji mnogo prostora na brojnim područjima, među kojima želi istaknuti samo neka:

— *poticanje inovacija u javnom sektoru* može povećati učinkovitost i smanjiti troškove javne uprave te tako znatno doprinijeti poravnanju proračuna i općoj konkurentnosti država članica;

— *daljnje poboljšanje poslovne okoline za inovativna brzorastuća poduzeća* putem pojačanih mjera na području poreza, potpore novoosnovanim poduzećima (vremenski ograničenih poreznih olakšica), harmonizacije zakona na području autorskih prava itd.

— *socijalne inovacije* mogu uspješno riješiti brojne izazove modernog društva i posljedice gospodarske krize;

— *inovativna rješenja u uslužnom sektoru* otvorila bi nove mogućnosti na području maloprodaje, internetske trgovine, turizmu, softverskih aplikacija itd.

⁽¹¹⁾ Vidi mišljenje - Akt za jedinstveno tržište - određivanje mjera koje nedostaju. (još nije objavljeno u Službenom listu)

⁽¹²⁾ Vidi mišljenje SL C 218, 11.9.2009, str. 8., točke 1.2 i 3.2.4.

⁽¹³⁾ Tržište javne nabave predstavlja samo 17 % europskog BDP-a.

⁽¹⁴⁾ Izvješće odbora IMCO i rezolucija Europskog parlamenta o predkomercijalnoj nabavi.

⁽¹⁵⁾ Odluke Europskog vijeća iz veljače 2011. i ožujka 2012.

⁽¹⁶⁾ SL C 76, 14.3.2013, str. 31.

⁽¹⁷⁾ Članak 9. Uredbe o Europskim strukturnim fondovima.

4.3 EGSO podržava saznanja i preporuke ERIAB-a, koji je proveo prvo testiranje otpornosti na stres Unije inovacija⁽¹⁸⁾. U ovome izvješću izražava potrebu za radikalnom promjenom u razmišljanju o budućoj europskoj strategiji rasta koja bi se više temeljila na znanju i inovacijama. Među ključnim izazovima naglašava sljedeće:

- slabu političku predanost država članica unutar Unije inovacija;
- zastarjele tradicionalne poslovne modele;
- nedostatak povezanosti između vrhunskih znanstveno-akademske postignuća i njihovih stvarnih rezultata u smislu tehnoloških inovacija;

— sporost u odlučivanju i nenaklonjenost inovacijskom riziku.

4.4 EGSO Komisiji predlaže da razmisli o specifičnim instrumentima usmjerenim na promicanje razvoja novih i inovativnih poslovnih modela. Jedna od mogućih ideja mogla bi biti korištenje takozvanih "inovacijskih kupona".

4.5 EGSO je već u vodećoj inicijativi bio pozvan da poduzme, socijalne partnere i nevladine organizacije koje zastupa potakne na pružanje potpore Uniji inovacija i pomoć pri širenju najboljih praksi. Predlažemo da Odbor, osobito putem svojeg Upravnog odbora za europsku Strategiju 2020., izradi konkretan popis inicijativa i aktivnosti kojima bi putem socijalnih partnera, nacionalnih ekonomskih i socijalnih vijeća i drugih organizacija civilnog društva u još većoj mjeri nego do sada pridonio u izgradnji povjerenja u Uniju inovacija.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽¹⁸⁾ Prvi dokument o stajalištu Odbora za Europski istraživački prostor i prostor inovacija (ERIAB): testiranje otpornosti na stres Unije inovacija, studeni 2012.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o usporedivosti naknada za posjedovanje bankovnog računa, promjeni bankovnog računa i pristupu bankovnom računu s osnovnim uslugama”

COM(2013) 266 final – 2013/0139 (COD)

(2013/C 341/09)

Izvjestiteljica: **gđa MADER**

Dana 23. svibnja i 7. lipnja 2013. Vijeće i Europski parlament odlučili su, sukladno članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o usporedivosti naknada za posjedovanje bankovnog računa, promjeni bankovnog računa i pristupu bankovnom računu s osnovnim uslugama

COM(2013) 266 final – 2013/139 (COD)

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 17. srpnja 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna 2013.), sa 163 glasova za, 2 glasa protiv i 3 suzdržana glasa.

1. Sažetak

1.1 EGSO pozdravlja prijedlog Komisije kojim se svim europskim građanima želi osigurati pristup bankovnom računu te poboljšati usporedivost naknada i mobilnost čiji je cilj borba protiv financijske isključenosti te lakše uključivanje potrošača na unutarnje tržište.

1.2 EGSO smatra da je usvajanje direktive najpogodniji način osiguravanja da mjere koje pogoduju i potrošačima i pružateljima platnih usluga budu učinkovite. One će pridonijeti dovršenju jedinstvenog tržišta u području financijskih usluga i pomoći u otklanjanju prepreka slobodnom kretanju osoba, roba, usluga i kapitala. Međutim, uživanje toga prava morat će biti podređeno pravilima Unije o pranju novca i financiranju terorizma te neće smjeti poticati neplaćanje poreza. Odbor također smatra da najveću pozornost treba posvetiti načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti.

1.3 EGSO, međutim, izražava žaljenje zbog ograničenja dosega određenih mjera. Preporučuje da se usklađivanje terminologije odnosi na sve naknade i da informativni dokument ne sadrži samo popis najreprezentativnijih radnja. Procjenjuje da se svjestan izbor može donijeti samo usporedbom naknada primjenjivih na sve tekuće transakcije, budući da svaki potrošač ima drukčije potrebe.

1.4 Odobrava mjere kojima se nastoji poboljšati transparentnost, prije svega u vezi s ponudama u sklopu paketa jer potrošač mora biti u mogućnosti usporediti različite formule

koje predlažu pružatelji platnih usluga i odrediti koja je najpovoljnija i najviše odgovara njegovim uvjetima.

1.5 Podržava uvođenje obveze slanja obavijesti o naplaćenim naknadama koja bi se dopunila obvezom informiranja prije naplate naknade s računa kako bi se potrošačima ostavila mogućnost poduzimanja odgovarajućih mjera ili odustajanja.

1.6 U svrhu transparentnosti, podržava pokretanje nezavisnih stranica s usporedbom usluga i preporučuje da registar postojećih internetskih stranica omogući potrošačima pristup podacima o financijskim institucijama smještenim u svim državama članicama.

1.7 EGSO također podržava prijedloge o bankovnoj mobilnosti. Međutim, smatra da bi se trebala istražiti izvedivost uvođenja "prenosivog broja bankovnog računa i da bi se sustavno trebao provoditi sustav automatskog preusmjeravanja radnja⁽¹⁾. Ovim mjerama trebalo bi prethoditi nezavisno istraživanje.

1.8 Nadalje, skreće pažnju na važnost obuke zaposlenih u institucijama koje pružaju platne usluge jer je informiranost izrazito važna, ali nije dovoljna. Također inzistira na potrebi financijskog obrazovanja od strane samostalnih udruga potrošača⁽²⁾.

⁽¹⁾ SL C 151 od 17.6.2008, st. 1.

⁽²⁾ SL C 318 od 29.10.2011, st. 24.

1.9 EGSO može samo poduprijeti odluke kojima bi se svim europskim građanima omogućilo posjedovanje bankovnog računa s osnovnim uslugama budući da je u današnjem svijetu bankovna uključenost potreba.

1.10 EGSO ostaje suzdržan po pitanju ograničenja „na barem jednog pružatelja usluga” u svakoj državi članici jer bi to moglo onemogućiti potrošačima da biraju u slučaju da nije dostupna nijedna konkurentna ponuda.

1.11 Smatra da se moraju uzeti u obzir stvarni troškovi kako bi se definirali „razumni” dodatni troškovi u slučaju kada ponuda, u smislu posjedovanja i vođenja bankovnog računa, nije besplatna te naglašava potrebu da se ograniče naknade u slučaju pogrešaka pri plaćanju.

1.12 EGSO dijeli mišljenje Komisije o potrebi da se predvide kontrole i sankcije u slučaju nepoštivanja mjera predviđenih direktivom. Naglašava da učinkovitost kontrole počiva na dodjeli odgovarajućih sredstava za povjerene zadatke.

1.13 Podsjeća da podržava sustave alternativnog rješavanja sporova pod uvjetom da budu nezavisni.

2. Kontekst

2.1 Dana 8. svibnja 2013. Komisija je predstavila prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o usporedivosti naknada za posjedovanje bankovnog računa, promjeni bankovnog računa i pristupu bankovnom računu s osnovnim uslugama.

2.2 Taj je prijedlog dio niza inicijativa poduzetih tijekom posljednjih godina s ciljem razvoja jedinstvenog tržišta usluga platnog prometa koji je neophodan za rast i konkurentnost Europe.

2.3 Prijedlog je sukladan članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kojemu je cilj ukloniti prepreke slobodnom kretanju osoba, robe, usluga i kapitala.

2.4 Na temelju procjena Svjetske banke, Komisija utvrđuje da 58 milijuna potrošača u Europskoj uniji ne posjeduje bankovni račun, a otprilike 25 milijuna među njima željelo bi ga imati.

2.5 Ističe da je gospodarstvo usmjereno na proširenje bezgotovinskih i dematerijaliziranih plaćanja koja se tiču poduzeća, potrošača i javne uprave, ali ne predlaže nikakve mjere kako bi se proširila njihova uporaba.

2.6 U tom kontekstu Komisija smatra da su posjedovanje bankovnog računa i pristup financijskim uslugama neophodni ako se potrošačima žele zajamčiti koristi od svih prednosti jedinstvenog tržišta i ako im se želi osigurati financijska i društvena uključenost.

2.7 Nadalje, ističe da trenutni uvjeti na jedinstvenom tržištu mogu odvratiti pružatelje platnih usluga od ulaganja u nova tržišta.

2.8 Komisija želi riješiti ove prepreke i s tim ciljem u vidu predlaže:

— da se svim potrošačima, bez obzira na njihovu financijsku situaciju, omogući pristup bankovnom računu s osnovnim uslugama u bilo kojoj zemlji Europske unije,

— da se usvoje mjere kojima je cilj poboljšati informiranost o bankovnim naknadama i koje promiču usporedivost te

— da se u svakoj državi članici uspostavi mehanizam koji će olakšati mobilnost potrošača u smislu bankovnih usluga.

2.9 Te će mjere, prema mišljenju Komisije, pridonijeti ostvarenju potpune operabilnosti unutarnjeg tržišta u području financijskih usluga i njegovom razvoju. Potrošači će moći lakše usporediti ponude i kretati se unutar Unije. Pružatelji platnih usluga imat će jednak status i moći će profitirati od pojednostavljenih postupaka i usklađivanja pravila kako bi pronašli nova tržišta.

3. Ocjena prijedloga direktive

3.1 EGSO se slaže s analizom Komisije o navedenim preprekama i o potrebi dovršetka jedinstvenog tržišta financijskih usluga. Smatra da svaki potrošač mora biti u mogućnosti otvoriti bankovni račun i imati na raspolaganju sredstva koja mu omogućuju da ga koristi jer je bankovna uključenost potrebna za ostvarivanje željenog cilja.

3.2 Nadalje, podržava prijedloge kojima je cilj otkloniti netransparentnost bankovnih naknada i poboljšati mobilnost. Procjenjuje da će to pridonijeti promicanju konkurentnosti u korist potrošača i pružatelja platnih usluga.

3.3 Smatra da je usvajanje direktive najprigodniji način za to jer je Komisija s pravom ustanovila da preporuka nije imala planirani učinak i da su poduzete dobrovoljne radnje bile zaista nedovoljne.

4. Posebne napomene

4.1 Usporedivost naknada za bankovne račune

4.1.1 Terminologija. EGSO u potpunosti odobrava prijedlog Komisije da se uskladi terminologija u području naknada. Takvo usklađivanje neophodno za usporedivost i za omogućavanje boljeg razumijevanja potrošačima. Ipak, EGSO se pita o ograničenjima dosega te mjere i preporučuje da se terminologija uskladi za sve naknade.

4.1.1.1 Napominje da će izabrana nadležna tijela u svakoj državi članici biti zadužena za uspostavljanje privremenih popisa koji će se proslijediti Komisiji. Smatra da je prilikom izrade tih popisa potrebno povezati potrošače, udruge potrošača i pružatelje platnih usluga kako bi se osiguralo da konačni pojmovi svima budu razumljivi.

4.1.1.2 Skreće pažnju na činjenicu da pojam koji će se koristiti svakako mora pokrivati jednake usluge u svakoj financijskoj instituciji.

4.1.2 **Dokumentacija o naknadama i glosar.** EGSO pozdravlja obvezu koja se nameće pružateljima platnih usluga da prije sklapanja ugovora ispostave informativni dokument o naknadama koji će sadržavati popis najreprezentativnijih usluga i odobrava odluku da se u svakom trenutku osigura besplatan pristup tome dokumentu na internetskim stranicama financijskih institucija. Preporučuje se da se popis uskladi. Predlaže da se takav informativni dokument dopuni obvezom slanja potrošačima novoga informativnog dokumenta kada dođe do promjene cjenika.

4.1.2.1 Pritom smatra da informativni dokument mora uključivati sve naknade. Procjenjuje da ograničenje naknada samo na one najreprezentativnije onemogućava potrošačima da učinkovito usporede ponude različitih financijskih institucija, budući da procjenu moraju donijeti na temelju svojih potreba. Svaki potrošač ima drukčije potrebe koje ne moraju nužno biti navedene na popisu.

4.1.2.2 Ovisno o broju naknada koje će biti na popisu, Odbor preporučuje usklađivanje izgleda svih rubrika takvoga informativnog dokumenta. Nadalje, preporučuje usklađivanje predstavljanja podataka sukladno vrsti radnji (po mjesecu, godini i radnji) kako bi se olakšala usporedba.

4.1.2.3 Budući da se brine za transparentnost i da smatra da potrošači moraju biti u stanju procijeniti isplati li im se ovisno o njihovim potrebama prihvatiti neku ponudu u sklopu paketa ili ne, Odbor pozdravlja obvezu detaljnog navođenja ponuda u informativnom dokumentu.

4.1.2.4 Također, pozdravlja obavezu uporabe usklađene terminologije u informativnom dokumentu i izvatku po računu kako bi se olakšalo njihovo razumijevanje.

4.1.2.5 Napokon, EGSO pozdravlja izradu glosara. Pritom smatra da prioritet treba biti uporaba jasnih i razumljivih pojmova u informativnim dokumentima.

4.1.3 **Obračun naknada.** EGSO odobrava obvezu da se potrošačima barem jednom godišnje pošalje obračun svih naplaćenih naknada. Taj obračun omogućava potrošačima da izmjere trošak pružanja usluga koje kupuju te da izaberu odgovarajuće proizvode. EGSO smatra da su to minimalni zahtjevi te da bi ta usluga trebala biti besplatna.

4.1.3.1 Odbor, međutim, ističe da bi bilo svrshodno dopuniti tu mjeru obvezivanjem pružatelja platnih usluga da u slučaju neuobičajenih naknada informira potrošače prije naplate naknade s računa, čime bi potrošači mogli poduzeti nužne mjere prije same naplate naknade, doplatiti svoj račun ili, ako je potrebno, osporiti naknade.

4.1.4 **Internetska stranica za usporedbu.** EGSO podržava objavljivanje podataka o bankovnim naknadama putem ovlaštenih državnih ili javnih internetskih stranica. Ta će mjera pridonijeti boljoj informiranosti potrošača pod uvjetom da su stranice nezavisne i potpune. Odbor smatra da treba obratiti pozornost na način na koji se te stranice financiraju. Pored toga EGSO se pita o načinima pokretanja tih alata, prije svega o prirodi podataka koji će se objavljivati, o isticanju cijene samo po jedinici radnje i usluge te o mogućnosti individualnog izračuna troškova.

4.1.4.1 Odbor skreće pažnju na činjenicu da treba posebno voditi računa o uvjetima izdavanja odobrenja privatnim operaterima. Smatra da takva odobrenja trebaju izdavati nadležna tijela država članica.

4.1.4.2 Odbor nadalje procjenjuje da je neophodno da se na stranicama za usporedbu naknada koriste dogovoreni pojmovi iz usklađene terminologije.

4.1.4.3 Napokon, Odbor preporučuje da registar sadrži popis na registre ostalih država članica te poveznicu na njih, kako bi se potrošačima omogućio lak pristup informacijama o cijenama svih financijskih institucija u Uniji, što će posebno biti korisno osobama koje se kreću unutar Unije.

4.2 Promjena bankovnog računa

4.2.1 EGSO podržava prijedloge Komisije koji će pridonijeti poboljšanju bankovne mobilnosti, što je neophodno za otklanjanje psiholoških i tehničkih prepreka koje sprječavaju mobilnost.

4.2.2 Ipak, procjenjuje da bi se trebalo provesti nezavisno istraživanje o mogućnosti uvođenja „prenosivog” broja bankovnog računa kao najučinkovitijeg rješenja za ostvarenje potpune mobilnosti.

4.2.3 Smatra da bi se u svim financijskim institucijama trebao uvesti barem automatski sustav preusmjeravanja u razdoblju od 15 mjeseci kako bi se pratila plaćanja izvršena unutar godine dana.

4.2.4 Odbor pozdravlja činjenicu da je Komisija odredila uvjete naplate naknada za uslugu promjene bankovnog računa kako bi se izbjeglo da one budu zapreka promjeni bankovnog računa.

4.2.5 Ističe da i dalje postoje druge prepreke, a to su prije svega cijena transfera određenih instrumenata štednje ili posjedovanje hipotekarnog kredita.

4.2.6 Primjećuje da je informiranost o postojanju mjera koje pomažu mobilnosti odlučujuća. EGSO smatra da bi potrošač trebao komunicirati samo sa svojom odabranom bankom.

4.2.7 Odbor smatra da osoblje koje pruža platne usluge, kao što je osoblje za prihvrat klijenata u poslovnica, treba biti obučeno za olakšavanje bankovne mobilnosti, a financijsko obrazovanje moraju organizirati udruge potrošača.

4.3 Pristup bankovnom računu

4.3.1 EGSO može samo poduprijeti mjere Komisije. Smatra da svaki potrošač mora imati pristup bankovnom računu s osnovnim uslugama kako bi mu se omogućio pristup svim bankarskim uslugama potrebnim u svakodnevnom životu u kojemu dematerijalizacija ima sve veću ulogu. Naglašava da je važno da banke informiraju o postojanju te usluge.

4.3.2 S druge strane, EGSO je oprezan po pitanju ograničenja ponude na „barem jednog pružatelja platnih usluga” na teritoriju države članice. U slučaju da samo jedna institucija predloži takvu ponudu, opteretila bi se i stigmatizirala podjednako i sebe i potrošače koji bi joj bili klijenti. Napokon, nedostatak konkurencije onemogućio bi potrošačima da odaberu i prisilio bi ih da prihvate ponuđene uvjete, prije svega u smislu cijena usluga.

4.3.3 Smatra da treba osigurati barem popis osnovnih usluga spomenutih u članku 16. te da svaka država članica treba slobodno moći uključiti i dodatne usluge koje proizlaze iz posebnosti svake države.

4.3.4 Odbor procjenjuje da banke trebaju same odlučiti dopuštaju li odgovarajuće prekoračenje računa ili ne.

4.3.5 Odbor odobrava činjenicu da naknada za osnovne usluge bude ograničena ili besplatna.

4.4 Nadležna tijela, izvansudsko rješavanje sporova i sankcije

4.4.1 EGSO dijeli mišljenje Komisije o potrebi da se predvide kontrole i sankcije u slučaju nepoštivanja mjera navedenih u direktivi te naglašava da će kontrole biti učinkovite samo ako nacionalna nadležna tijela budu raspolagala odgovarajućim sredstvima za ostvarenje cilja koji im je povjeren.

4.4.2 Podsjeća da podržava sustave alternativnog rješavanja sporova pod uvjetom da budu nezavisni.

4.5 Završne odredbe

4.5.1 EGSO odobrava prijenos ovlasti Komisiji pod uvjetom da se njezine mjere jasno definiraju i da se osigura transparentnost njezina djelovanja.

4.5.2 Podržava Komisijinu politiku procjene.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća kojom se mijenja Uredba (EU) br. 528/2012 o plasiranju na tržište i upotrebi biocida u vezi s određenim uvjetima za pristup tržištu“

COM(2013) 288 final — 2013/0150 (COD)

(2013/C 341/10)

Samostalni izvjestitelj: **Pedro NARRO**

Dana 23. svibnja i 6. lipnja 2013., sukladno članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament i Vijeće odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i vijeća kojom se mijenja Uredba (EU) br. 528/2012, o stavljanju na tržište i upotrebi biocida u vezi s određenim uvjetima za pristup tržištu

COM(2013) 288 final — 2013/0150 (COD).

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, zadužena za pripremu rada Odbora na tu temu, usvojila je mišljenje dana 17. srpnja 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na svom 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna), sa 154 glasa za, 2 protiv i 7 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Prijedlog Europske komisije bitno doprinosi poboljšanju praktične primjene nove Uredbe o biocidima koja će se početi primjenjivati od 1. rujna 2013. godine, pojašnjava djelovanje prijelaznih pravila i subjektima pruža veću pravnu sigurnost.

1.2 EGSO izražava žaljenje što tijekom dugog i složenog procesa prihvaćanja novog europskog zakonodavstva o biocidima Komisija, Vijeće i Parlament nisu prethodno razmotrili nepravilnosti koje bi zbunjujuće i nejasne prijelazne norme mogle izazvati.

1.3 EGSO se slaže da je potrebno uvesti promjene u Uredbu o biocidima prije nego što ona stupi na snagu⁽¹⁾ da bi se olakšao prijelaz s Direktive 98/8/EZ na spomenutu Uredbu. Za pravilno funkcioniranje sustava neophodno je potreban skladan okvir prijelaznih mjera koje omogućavaju postupnu promjenu sustava za subjekte i države članice.

1.4 EGSO pozdravlja promjene sadržane u prijelaznim mjerama koje se tiču tretiranih proizvoda te procjenu postojećih aktivnih tvari i biocidnih proizvoda. Tim će se izmjenama izbjeći *de facto* zamrzavanje plasiranja mnogih novih tretiranih proizvoda na tržište, odnosno omogućiti njihovo plasiranje na

tržište pod uvjetom da potpuna dokumentacija o procjeni aktivnih tvari koje se nalaze u tim tretiranim proizvodima bude predana do 1. rujna 2016. godine⁽²⁾. One će također omogućiti prijelaz na usklađeni sustav izdavanja dozvola za postojeće biocidne proizvode⁽³⁾.

1.5 S obzirom na inovativnu odredbu o obaveznoj razmjeni studija o budućnosti supstanci navedenih u Prilogu II. Uredbe (EZ) br. 1451/2007 i njihovom ponašanju u okolišu, EGSO da Komisije zajamči da nova obaveza neće dovesti do nepravilnosti u tržišnom natjecanju niti negativno utjecati na inovacijski kapacitet pojedinih poduzeća.

1.6 EGSO se slaže s tim da se u okviru ove zakonske izmjene obuhvate ostala važna pitanja poput onih koji se odnose na pristup informacijama, definiranje proizvoda unutar obitelji biocida i obavezu dijeljenja podataka.

2. Uvod

2.1 Biocidi su sva aktivna sredstva ili mješavine koje sadrže jednu ili više aktivnih tvari, u obliku isporučivom za upotrebu, čiji je cilj da na kemijski ili biološki način uništi, spriječi, neutralizira, onemogućiti ili na neki drugi način kontrolira neki štetni organizam; biocidima se također smatraju sve tvari, mješavine i

⁽¹⁾ Stupanje na snagu predviđeno je za 1. rujna 2013.

⁽²⁾ Članak 94. Uredbe (EU) br. 528/2012.

⁽³⁾ Članak 89. Uredbe (EU) br. 528/2012.

proizvodi stavljeni na tržište koji mogu proizvesti aktivne tvari (4). U svakodnevnom životu biocidi se koriste za sprječavanje širenja bolesti i održavanje visoke razine higijene u područjima s povišenom gustoćom naseljenosti.

2.2 Direktivom 98/8/EZ Europskog parlamenta i Vijeća utvrđena su pravila plasiranja biocida na tržište unutar Zajednice (5). Tom se direktivom, na europskoj razini, usklađuju zakonodavstva u vezi s tim proizvodima, utvrđuju se zajednička načela za ocjenjivanje i izdavanje dozvola za biocide i na taj način uklanjaju gospodarske i administrativne prepreke.

2.3 Europska komisija je 16. svibnja 2013. predstavila novi prijedlog kojim se izmjenjuje Uredba (EU) 528/2012 o plasiranju biocida na tržište i njihovoj upotrebi s obzirom na određene uvjete za pristup tržištu (6). Ta „Uredba o biocidima“, odobrena je 22. svibnja 2012. (7), a na snagu bi trebala stupiti 1. rujna 2013. Novo je zakonodavstvo, koje uključuje ukidanje Direktive 98/8/EZ, rezultat opsežne javne rasprave i detaljne studije utjecaja koje je provela Europska komisija (8).

2.4 Cilj uredbe je poboljšati slobodno kretanje biocida unutar Unije i istovremeno osigurati visoku razinu zaštite zdravlja ljudi i životinja te okoliša. Uredba, koja je zadržala strukturu Direktive 98/8, temelji se na načelu predostrožnosti kako bi se osiguralo da proizvodnja i plasiranje aktivnih tvari i biocida na tržište nema štetne posljedice po zdravlje i okoliš.

2.5 Ovim se zakonodavstvom namjeravaju ukloniti nedostaci otkriveni u prethodnom zakonskom okviru te poboljšati djelovanje sustava za izdavanje dozvola putem pojednostavljenja, uklanjanja prepreka koje ometaju trgovinu biocidima i usuglašavanja određenih odredbi.

2.6 Ustanovivši da bi neke od odredbi Uredbe 528/2012 o biocidima mogle poremetiti njezino funkcioniranje, Komisija je odlučila njezinu službenu izmjenu predstaviti prije stupanja na snagu. Osnovni cilj izmjena je:

(4) Direktiva 98/8/EZ

(5) SL L 123 od 24.4.1998.

(6) COM(2013) 288 final.

(7) SL L 167 od 27.6.2012.

(8) SEC(2009.) 773.

— spriječiti da prijelazna pravila Uredbe o biocidima u praksi dovedu do nenamjernog zamrzavanja tržišta u maksimalnom razdoblju od jedanaest godina za proizvode tretirane biocidima koji su na tržištu Unije legalni, ali na razini Europske unije još nisu ocijenjeni;

— ukloniti nenamjerne tržišne prepreke do kojih bi moglo doći uslijed primjene Uredbe i koje bi mogle naštetiti određenim subjektima.

3. Opće napomene

3.1 EGSO je 2010. godine usvojio mišljenje o Uredbi 528/2012 o plasiranju biocida na tržište i njihovoj upotrebi (9). Odbor je podržao zamjenu Direktive Uredbom o biocidima radi pojednostavljenja i usuglašavanja zakonodavstva.

3.2 Unatoč ocjeni učinka, javna rasprava, razni izvještaji podneseni u okviru donošenja Uredbe o biocidima i kritike dobavljača (posebice malih i srednjih) koji smatraju da bi provedba Uredbe mogla dovesti do velikih ograničenja i disfunkcije tržišta, opravdali su hitnu reakciju Europske komisije koja je predložila niz izmjena za uklanjanje mogućih štetnih učinaka europskog zakonodavstva o tvarima za biocidne proizvode i, konkretno, njegovim prijelaznim odredbama.

3.3 EGSO pozitivno ocjenjuje činjenicu da je Komisija izmijenila određene članke, čime je olakšala racionalnu primjenu zakonodavstva o biocidnim proizvodima. Ipak, po mišljenju Odbora, jednom kada je bio pokrenut postupak revizije Uredbe, trebalo je na opsežniji i sistematičniji način riješiti propuste iz prvotnog zakonodavstva koji se tiču pristupa informacijama, obaveze razmjene podataka i definiranja proizvoda unutar obitelji biocida.

3.4 Izmjene prijelaznih pravila, posebice u člancima 86., 89. i 94. Uredbe (EU) br. 528/2012 spriječit će zastoj tržišta određenih postojećih aktivnih tvari ili *de facto* zabranu novih proizvoda tretiranih biocidima od 1. rujna 2013. pa sve do odobrenja zadnje aktivne tvari spomenute u tim člancima. EGSO smatra kako ove promjene prijelaznih pravila umanjuju znatne neželjene učinke i usputnu štetu do kojih je moglo doći uslijed prvobitne verzije tih članaka.

(9) SL C 347 od 18. 12. 2010., str. 62.

4. Posebne napomene

4.1 Članak 89. stavak 4. i članak 93. stavak 2. Uredbe (EU) 528/2012 predviđaju rokove postupnog ukidanja biocida za koje izdavanje dozvole nije odobreno. Novim tekstom predloga predlažu se isti rokovi za postupno ukidanje biocida koji su već prisutni na tržištu i za koje je dozvola odobrena, ali je dobivanje dozvole uvjetovano mijenjanjem proizvoda. EGSO smatra da bi u takvim slučajevima trebalo predvidjeti odstupanje od rokova postavljenih u općem pravilu za slučaj da zahtjev bude odbijen te predlaže da se u slučajevima u kojima se proizvod odobrava uz izmjene odobri dulji rok za postupno ukidanje kako bi se proizvodi mogli koristiti i staviti na tržište do iscrpljenja zaliha.

4.2 Europska agencija za kemikalije (ECHA) mora osigurati da popis kojeg objavi (u skladu s člankom 95.) sadrži samo informacije o odgovarajućim dobavljačima koji podržavaju obnavljanje određene aktivne tvari.

4.3 Što se tiče pitanja pristupa informacijama definirano u članku 66. stavku 3., EGSO smatra da se treba postaviti odgovarajuća ravnoteža između javnog i legitimnog privatnog interesa. Automatsko i sustavno otkrivanje naziva i adrese

proizvođača određene aktivne tvari bilo kojoj trećoj strani koja to traži moglo bi ugroziti zaštitu komercijalnog interesa vlasnika dozvole.

4.4 EGSO je u svom mišljenju o Uredbi o biocidima pozitivno ocijenio obavezu razmjene podataka o testiranju na životinjama. Zapravo, jedan od najpozitivnijih aspekata nove uredbe je sprečavanje nepotrebne patnje kralježnjaka zbog stalnog ponavljanja toksikoloških testiranja. Komisija bi u svakom slučaju trebala ocijeniti je li obaveza razmjene podataka, ne samo toksikoloških i ekotoksikoloških, već i svih studija o budućnosti tvari spomenutih u prilogu II Uredbe (EZ) 1451/2007 i njihovom ponašanju u okolišu, uravnotežena i olakšava li razvoj novih aktivnih tvari. Učinkovita naknada i zaštita podataka do 2025. godine ključni su za onemogućavanje iskorištavanja tuđeg rada.

4.5 EGSO smatra logičnim da se razdoblje u kojem se države članice mogu očitovati o odobrenju biocida nakon što se prihvatiti odluka o odobrenju konkretne aktivne tvari za neku vrstu određenog proizvoda (članak 89., Uredba (EU) br. 528/2012) produlji s dvije na tri godine. Tom se promjenom izbjegava sustavno kršenje rokova do kojih dolazi zbog različitih faza u procesu odobrenja koje dovode do zastoja procesa.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o uporabi interoperabilnog sustava ePoziv (eCall) u cijeloj Europskoj uniji“

COM(2013) 315 final — 2013/0166 (COD)

i o „prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća koji se odnosi na zahtjeve za homologaciju za uvođenje sustava ePoziv u vozila te izmjena Direktive 2007/47/EZ“

COM(2013) 316 final — 2013/0165 (COD)

(2013/C 341/11)

Glavni izvjestitelj: **Thomas McDONOGH**

Dana 1. srpnja, odnosno 5. srpnja 2013., sukladno članku 91. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament i Vijeće odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o uvođenju interoperabilnog sustava ePoziv (eCall) u cijeloj Europskoj uniji

COM(2013) 315 final — 2013/0166 (COD).

Dana 27. lipnja, odnosno 1. srpnja 2013., sukladno članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Vijeće i Europski parlament odlučili su se savjetovati s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o sljedećem dokumentu:

Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća koji se odnosi na zahtjeve za homologaciju za uvođenje sustava ePoziv u vozila te izmjena Direktive 2007/47/EZ

COM(2013) 316 final — 2013/0165 (COD).

S obzirom na hitnu prirodu posla, Europski gospodarski i socijalni odbor imenovao je g. McDonogha glavnim izvjestiteljem na svom 492. plenarnom zasjedanju koje je održano 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 19. rujna) i usvojio sljedeće mišljenje s 141 glasa za i 1 suzdržanim.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Odbor navodi da je 2012. godine na europskim cestama 28 000 osoba izgubilo živote te da ih je 1,5 milijuna ozlijeđeno. Odbor čvrsto vjeruje da je smanjenje nesreća na cestama od iznimne važnosti za društvo te podržava ambiciozan cilj Komisije da u razdoblju od 2011. do 2020. godine umanjí broj nesreća iz 2010. godine na pola.

1.2 Odbor pozdravlja predloženu Odluku i Uredbu Komisije o uvođenju sustava ePoziv kako bi se osiguralo opremanje svih novih modela putničkih vozila i profesionalnih vozila lake kategorije uređajem za elektronički poziv na br. 112 od listopada 2015. godine nadalje, te stvaranje potrebne infrastrukture za odgovarajući prijam i postupanje s ePozivima u pozivnim centrima za hitne situacije (Pozivni centri za javnu sigurnost) osiguravajući usklađenost, interoperabilnost i kontinuitet usluge ePoziv u cijeloj Europskoj uniji.

1.3 EGSO se slaže sa zaključcima ocjene učinka sustava ePoziv u kojima stoji da je obavezno uvođenje sustava ePoziv

bio jedini način da građani Unije od njega imaju koristi. Odbor je u brojnim mišljenjima Komisiji dao do znanja da dobrovoljan pristup neće imati uspjeha.

1.4 EGSO navodi da će se prijedlog primjenjivati samo na nove modele vozila registrirane od 1. listopada 2015. nadalje te da će se postojeći modeli moći i dalje proizvoditi i prodavati bez sustava ePoziv i nakon tog datuma. Iako sagledava moguće financijske troškove za proizvođače motornih vozila, Odbor ih poziva da što prije ugrade tehnologiju za ePoziv i u već postojeće modele vozila koji će se proizvoditi nakon listopada 2015. godine.

1.5 Odbor primjećuje da u prijedloge nisu uključene odredbe o tehnologiji za ePoziv za motocikle ni vozila na dva kotača s pogonom. Kako su vozači i putnici tih tipova vozila u većoj opasnosti od smrti i ozljeda EGSO poziva proizvođače i države članice da u sustav ePoziv uključe i vozila na dva kotača s pogonom što je moguće prije.

1.6 Odbor ponovno poziva Komisiju da što prije podnese prijedloge za izričito poboljšanje aktivne i pasivne sigurnosti vozila s pogonom na dva kotača.

1.7 EGSO izražava zadovoljstvo zbog uspjeha uspostavljanja tijela za sigurnost u cestovnom prometu u brojnim državama članicama koja će pružiti uvid u postupak provođenja nacionalne strategije za sigurnost u cestovnom prometu, davati savjete u području politike za sigurnost u cestovnom prometu i promicati najbolje prakse sigurnosti u cestovnom prometu. Odbor smatra da je potrebno uspostavljanje Europske agencije za sigurnost u cestovnom prometu koja bi pomogla pri usklađivanju sigurnosti u cestovnom prometu diljem EU-a te vodila provođenje sigurnosnih pravila kao i usluge ePoziv. U radu ovog tijela sudjelovali bi stručnjaci za sigurnost na cestama koje bi imenovale države članice.

1.8 Odbor skreće pozornost Komisije na svoja prijašnja mišljenja u kojima se raspravljalo o sigurnosti u cestovnom prometu te u kojima je izražena potreba za obaveznim uvođenjem sustava ePoziv⁽¹⁾.

2. Kratki sadržaj mišljenja

2.1 ePoziv

ePoziv je tehnologija čija je svrha da se u slučaju nesreće automatski, ili po potrebi ručno, uputi hitan poziv iz vozila na broj 112 za hitne intervencije diljem EU-a. U slučaju ozbiljne nesreće sustav ePoziv automatski bira europski jedinstveni hitni broj 112. Sustav centrima za hitne situacije javlja točno mjesto nesreće čak i ako je vozač bez svijesti ili u nemogućnosti da uputi poziv. Komisija je 2011. godine usvojila Preporuku 2011/750/EZ u kojoj stoji da operateri mobilne telefonije trebaju osigurati sposobnost svoje mreže da prenese ePoziv.

2.2 Samo 0,7 % vozila unutar EU-a trenutno je opremljeno privatnim sustavima za ePoziv, a ta brojka jedva da raste. Ovi privatni sistemi Europskoj uniji ne nude interoperabilnost niti kontinuitet.

2.3 Nacrt Uredbe

Nacrtom uredbe želi se odrediti uvjete za homologaciju tehnologije za ePoziv te naložiti njezino obavezno ugrađivanje u nove modele putničkih automobila i gospodarskih vozila lake kategorije od listopada 2015. godine nadalje. Prijedlog iznosi obaveze proizvođača i država članica, uvjete privatnosti i zaštite podataka korisnika, vozila na koja se taj prijedlog odnosi te datum primjene.

2.4 Nacrt odluke

Nacrtom odluke želi se osigurati da u slučaju nesreće svi pozivni centri za hitne intervencije (Pozivni centri za javnu

sigurnost) obavezno rješavaju pozive u trenutku njihove aktivacije, bilo automatskim putem ili ručno. Komisija želi osigurati da se u Europskoj uniji do 1. listopada 2015. godine uspostavi usluga ePoziv odnosno da se pozivi šalju, prenose i da se na njih odgovara.

2.5 Odredbe uredbe:

U predloženoj uredbi uspostavljeni su među ostalim i ovi pravni zahtjevi:

2.5.1 Proizvođači putničkih automobila i vozila lake kategorije moraju osigurati da od listopada 2015. godine novi modeli vozila budu proizvedeni i opremljeni u skladu s odobrenim sustavom ePoziv.

2.5.2 Države članice trebaju osigurati da od 1. listopada 2015. godine novi modeli vozila koji su uključeni u Uredbu dobiju homologaciju EZ-a za cijelo vozilo.

2.5.3 Prije izdavanja certifikata o homologaciji, tijela za homologaciju moraju osigurati da su vozila u skladu s propisanim standardima.

2.5.4 Proizvođači moraju jamčiti da vozila opremljena tehnologijom ePoziv neće biti moguće neprestano pratiti.

2.5.5 Potreban je dovoljan broj mehanizama protiv nadzora, a korisnike treba informirati o načinu na koji će se postupati s podacima koje sustav koristi.

2.5.6 Komisija se ovlašćuje za usvajanje delegiranih akata u svrhu uspostavljanja tehničkih potreba za sustave u vozilu, određivanja uvjeta u odnosu na privatnost korisnika i na temelju analize troškova i koristi, izuzimanja određenih kategorija putničkih automobila i gospodarskih vozila lake kategorije.

3. Opće napomene

3.1 Odbor navodi da je 2012. godine na europskim cestama 28 000 osoba izgubilo živote, a da ih je 1,5 milijuna ozlijeđeno. U trenutku nesreće kada se uputi poziv centrima za hitne intervencije svaka minuta je bitna kako bi se spasili životi i umanjila ozbiljnost ozljeda. Međutim, ozlijeđene osobe nisu uvijek u fizičkoj mogućnosti da upute poziv centrima za hitne situacije.

3.2 Tehnologija za ePoziv rješava ovaj problem na način da odmah upozorava centre za hitne intervencije čak i ako je vozač bez svijesti ili na drugi način u nemogućnosti da uputi poziv. EGSO također navodi da se od tehnologije za ePoziv očekuje da će za 40 % na gradskim područjima i za 50 % na ruralnim područjima ubrzati dolazak timova hitne pomoći, te da će nakon početka široke uporabe spasiti više stotina života svake godine u Europi, umanjujući ozbiljnost ozljeda i trauma u desetima tisuća slučajeva.

⁽¹⁾ SL C 80, 30.3.2004, str. 77, SL C 168, 20.7.2007, str. 71, SL C 77, 31.3.2009, str. 70, SL C 48, 15.2.2011, str. 27 i SL C 132, 3.5.2011, str. 94.

3.3 Brojne države članice uspostavile su tijela za sigurnost u cestovnom prometu uz nadzor na nacionalnoj razini kako bi ocijenila strategiju za sigurnost u cestovnom prometu te savjetovala svoje vlade o prioritetnim akcijama. Europska agencija za sigurnost u cestovnom prometu koja bi imala jasan nadzor nad svim područjima sigurnosti u cestovnom prometu EU-a (infrastruktura, vozila i cestovni korisnici) mogla bi poboljšati provođenje usklađene strategije EU-a za sigurnost u cestovnom prometu. Takva bi agencija mogla imati određene zadatke u vezi s određivanjem, specifikacijom, utvrđivanjem i promicanjem najboljih praksi kao i s poboljšanjem prekogranične razmjene informacija i suradnje.

4. Posebne napomene

4.1 Prijedlog se odnosi samo na zahtjev za homologaciju novih putničkih automobila i gospodarskih vozila lake kategorije te neće nametati zahtjev da se tehnologija za ePoziv prilagodi za vozila koja još nisu registrirana, što znači da se već

postojeći modeli tih vozila mogu nastaviti proizvoditi i prodavati bez sustava ePoziv. Odbor napominje da se zbog ove politike usluge ePoziv neće u potpunosti koristiti ni do 2033. godine. Iako razumije potrebu za sagledavanjem mogućih financijskih troškova i problema u dizajnu s kojima se proizvođači motornih vozila mogu suočiti, Odbor bi želio da oni što prije ugrade tehnologiju ePoziv i u već postojeće modele vozila koji će se proizvoditi nakon listopada 2015. godine.

4.2 Uredba o zahtjevima za homologaciju EZ-a za uvođenje sustava ePoziv u vozila neće se primjenjivati na vozila s pogonom na dva kotača (motocikle, itd.). Opasnost od ozbiljnih ozljeda za vozače vozila na dva kotača s pogonom veća je za 18 do 20 puta nego za vozače automobila. Potrebna je posebna pažnja kako bi se riješili problemi sigurnosti u cestovnom prometu za ovu visokorizičnu kategoriju. Uz uvođenje tehnologije za ePoziv prijeko su potrebni i prijedlozi za poboljšanje aktivne i pasivne sigurnosti vozila na dva kotača s pogonom.

U Bruxellesu, 19. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uvjetima ulaska i boravka državljana trećih zemalja u svrhu istraživanja, studiranja, razmjene učenika, plaćenog i neplaćenog osposobljavanja, dobrovoljnog rada i rada *au pair*“

COM(2013) 151 final – 2013/0081 (COD)

(2013/C 341/12)

Izvjestitelj: **Cristian PÎRVULESCU**

Dana 26. travnja 2013., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament i Vijeće odlučili su se savjetovati s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

*Prijedlogu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uvjetima ulaska i boravka državljana trećih zemalja u svrhu istraživanja, studiranja, razmjene učenika, plaćenog i neplaćenog osposobljavanja, dobrovoljnog rada i rada *au pair**

COM(2013) 151 final – 2013/0081 (COD).

Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 5. rujna 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 392. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna 2013.), sa 126 glasova za, 2 glasa protiv i 1 suzdržanim glasom.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Odbor pozdravlja inicijativu Europske komisije te smatra da je potrebno preinačiti dvije Direktive u svrhu rješavanja demografskih i gospodarskih izazova s kojima se EU suočava.

1.2 Ako želi ostvariti ciljeve utvrđene strategijom Europa 2020. i drugim velikim inicijativama, Europska unija hitno treba razumnu i čvrstu migracijsku politiku. Ukoliko želi ostati žarište inovacija i snažno industrijsko središte, njezina je zadaća privući talente i osigurati učinkovito "kruženje mozgova".

1.3 Odbor smatra da politika promicanja migracije i mobilnosti treba biti duboko ukorijenjena u sustavu temeljnih ljudskih prava. Načela Povelje o temeljnim pravima trebala bi se primjenjivati na svim razinama.

1.4 Odbor potiče Europsku komisiju i Agenciju za temeljna prava da ocijene nedaće kojima su državljani trećih zemalja ovdje izloženi te da predloži državama članicama aktivne mjere za njihovo uklanjanje. Kako bi se suzbili slučajevi diskriminacije potrebno je uložiti odlučne napore na svim razinama.

1.5 Odbor snažno podržava Europsku komisiju u njezinim nastojanjima da razvije "bilateralna partnerstva za mobilnost",

koja nude okvir za suradnju između Europske unije i država koje nisu njezine članice, a ponajviše njezinih susjednih država.

1.6 Odbor potiče Europsku komisiju i države članice da uzmu u obzir spol te da razviju programe namijenjene poticanju većeg sudjelovanja žena.

1.7 Potrebna je dubinska analiza prepreka, neovisno o njihovoj prirodi, koje ometaju postupke izdavanja viza te je potrebno odrediti mjere za njihovo otklanjanje. Postupak izdavanja vize treba biti jednostavan, ravnopravan, pristupačan i nediskriminirajući.

1.8 Odbor ističe važnost načela jednakog postupanja s državljanima trećih zemalja u odnosu na državljane zemalja članica koje ih primaju, što se tiče pristupa dobrima i uslugama.

1.9 Odbor skreće pažnju na potrebu osiguravanja odgovarajuće zaštite studentima, istraživačima, volonterima i osobama koje rade *au pair* poslove tijekom njihova plaćenog rada ili njihove aktivnosti na tržištu rada. Takav plaćeni rad često prikriva radne odnose i zlouporabe koje bi mogle proizaći iz takvih situacija, a to se treba spriječiti omogućavanjem jednakog postupanja sa svim navedenim kategorijama. Posebnu pažnju treba posvetiti osobama, koje obavljaju kućanske poslove u okviru rada *au pair*, a posebno ženama.

1.10 Odbor pozdravlja članak 24. prema kojemu državljani trećih zemalja nakon završetka svojih istraživanja ili studija imaju pravo ostati u državi članici u razdoblju od 12 mjeseci u cilju nalaženja posla. Međutim, odredbe o jednakom postupanju iz Direktive 2011/98/EU sadrže odstupanja koja ne odgovaraju ciljevima obuhvaćenima prijedlogom o preinaci dviju Direktiva.

1.11 Odbor smatra da Komunikacija predstavlja ključan čimbenik za osiguranje uspjeha ove politike. Države članice i europske institucije trebale bi biti u vezi s državljanima trećih zemalja i jamčiti im pristup kvalitetnim informacijama.

2. Uvod

2.1 Unija se suočava s velikim strukturnim izazovima, demografske i gospodarske prirode. Radno aktivno stanovništvo se smanjuje, a poduzeća se bore s teškoćama nalaženja kvalificiranog osoblja.

2.2 Globalni pristup EU-a migraciji i mobilnosti uspostavlja sveobuhvatan okvir migracijske politike EU-a. Također određuje način na koji EU organizira dijalog i suradnju s državama koje nisu članice EU-a.

2.3 EU je suočen s hitnom situacijom na području inovacija. Među ciljevima strategije Europa 2020. i njezine vodeće inicijative "Unija inovacija" nalazi se i povećanje ulaganja u istraživanje i inovacije, za koje je potrebno, kako se procjenjuje, milijun dodatnih istraživačkih poslova. Useljavanje državljana iz zemalja koje nisu članice EU-a može potonjoj osigurati visokokvalificirane i talentirane osobe koje države članice mogu i trebaju privući.

2.4 Članak 79. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) povjerava EU-u zadatak razvoja zajedničke politike useljavanja, čiji je cilj osigurati učinkovito upravljanje migracijskim tokovima i pravedno postupanje s državljanima trećih zemalja koji zakonito borave u državama članicama.

2.5 Direktiva 2004/114/EZ utvrđuje obvezne odredbe za ulazak studenata iz trećih zemalja. Njezina primjena u slučaju učenika, volontera i neplaćenih pripravnika ostavljena je na procjenu država članica. Direktiva 2005/71/EZ omogućuje brz postupak za ulazak znanstvenika iz trećih zemalja, koji su potpisali sporazum o boravku s istraživačkim organizacijama priznatima od strane određene države članice.

2.6 Komisija je 2011. godine Europskom parlamentu i Vijeću predstavila izvješća o provođenju tih dviju direktiva koja su pokazala da direktive sadrže niz nedostataka.

2.7 Glavni problem ovih dviju Direktiva odnosi se na dozvolu ulaska i boravka u EU-u (dugoročne vize, dozvole boravka) za državljane trećih zemalja. Pravne odredbe su u tome često složene i nejasne. Postupci su predugi te se ne

primjenjuju uvijek na pravedan i dosljedan način. Postojeće odredbe o useljavanju ne promiču dovoljno programe Unije koji uključuju mjere za mobilnost, poput programa Erasmus Mundus ili Marie Curie.

2.8 Što se tiče tržišta rada, diplomirani državljani trećih zemalja po završetku studija nemaju dovoljno mogućnosti za pronalaženje posla, a isto vrijedi i za znanstvenike kada završe svoje istraživačke projekte. U određenim slučajevima državljani trećih zemalja ne mogu biti zaposleni na sveučilištima, s obzirom na to da se njih smatra ustanovama javnog sektora. Potrebno je prvenstveno poticati pristup žena znanstvenim zanimanjima, uklanjajući sve oblike izravne ili neizravne diskriminacije te druge prepreke koje im onemogućavaju pristup visokokvalificiranim radnim mjestima u području znanosti.

3. Opće napomene

3.1 Odbor pozdravlja inicijativu Europske komisije te smatra da je potrebno preinačiti ove dvije Direktive.

3.2 Europskoj uniji je otvaranje vanjskom svijetu i dalje prioritet, iako je taj cilj teško ostvariti u trenutnim uvjetima. EU bi trebao olakšati mobilnost i korištenje svih raspoloživih instrumenata za poboljšanje pristupa građanima trećih zemalja obrazovnim i istraživačkim aktivnostima, kao i tržištu rada.

3.3 Europska unija treba novi pristup gospodarskim migracijama, koji bi omogućio državljanima trećih zemalja stjecanje znanja i vještina. Suradnja s tim državama treba poticati "kruženje mozgova", koje koristi kako državama koje ih primaju, tako i onima koje ih šalju.

3.4 U listopadu 2010. Europska komisija usvojila je inicijativu koja predlaže niz ambicioznih mjera i politika, potrebnih kako bi se EU pretvorila u "Uniju inovacija". Da bi se to postiglo EU treba olakšati pravila za ulazak i boravak državljana trećih zemalja.

3.5 Državljanima trećih zemalja mogu unijeti dinamičnost i raznolikost u obrazovne, znanstvene, kulturne i gospodarske aktivnosti u Europi. Odbor smatra da je olakšavanje mobilnosti državljana trećih zemalja jedan od odgovora na izazove demografskog i gospodarskog razvoja Europske unije. Istovremeno vjeruje da ta politika treba biti duboko ukorijenjena u sustavu temeljnih ljudskih prava.

3.6 Odbor pozdravlja obvezu objedinjavanja i pojednostavljenja postupaka potrebnih za ulazak na teritoriju Europske unije. Trenutni gospodarski i politički uvjeti mogli bi dovesti do fragmentacije sustava, politika i nacionalnih zakonodavstava koji se tiču državljana trećih zemalja.

3.7 Uloga Europske unije sastoji se u poticanju rasprava, pronalasku zajedničkih rješenja te promicanju dobre prakse i podržavanju nastojanja država članica, trećih zemalja i njihovih državljana.

3.8 Odbor također pozdravlja načinjeno pojašnjenje o tome koje će skupine državljana trećih zemalja imati olakšani pristup području Unije. Ova inicijativa stvari čini jasnijima i predvidljivijima, kako za države članice, tako i za državljane trećih zemalja. Iako se njihovi uvjeti ulaska i boravka razlikuju, uvrštavanje svih skupina u novu Direktivu doprinosi promicanju osnovnih međusobno povezanih stanovišta, poput poštivanja temeljnih prava.

3.9 Državljanima trećih zemalja imaju i prava i obveze kojih trebaju biti svjesni te koje trebaju izvršavati.

3.10 Odbor cijeni pokušaj stvaranja učinkovitijeg povezivanja pristupa državljana trećih zemalja i glavnih političkih područja u području migracije, obrazovanje i istraživanje, naročito u vezi s priznatim programima kao što su Erasmus Mundus i Marie Curie.

3.11 Odbor također pozdravlja naglasak koji je stavljen na temeljna prava državljana trećih zemalja. Ipak, potrebno je posvetiti više pažnje aktivnim mjerama kako bi se osiguralo pravedno postupanje s državljanima trećih zemalja. U praksi se državljani trećih zemalja često nalaze u osjetljivoj situaciji, posebice kada je riječ o studentima i osobama koje rade *au pair* poslove. Odbor potiče Europsku komisiju i Agenciju za temeljna prava da ocijene nedaće kojima su državljani trećih zemalja ovdje izloženi te da predloži državama članicama aktivne mjere za njihovo uklanjanje.

3.12 Odbor izražava zabrinutost zbog širenja rasističkih i ksenofobičnih stavova prema državljanima trećih zemalja. Ako olakšamo njihovu mobilnost, a ne uspijemo spriječiti širenje takvih stavova, svi ciljevi ove politike bit će dovedeni u pitanje.

3.13 Odbor primjećuje da Prijedlog sadrži konkretne odredbe koje olakšavaju integraciju državljana trećih zemalja u europska područja znanosti i obrazovanja, kao i na tržište rada.

3.14 Potrebno je poticati pristup državljana trećih zemalja vidovima zapošljavanja koji kombiniraju rad s obrazovanjem i osposobljavanjem. Potrebno je ojačati načelo jednakog postupanja u pogledu zapošljavanja i uvjeta rada osoba čija je situacija regulirana ovim Direktivama.

3.15 Odbor potiče Europsku komisiju i države članice da uzmu u obzir spol te da razviju programe namijenjene poticanju većeg sudjelovanja žena. Što se tiče ostvarivanja toga cilja, potrebno je dati prednost mobilnosti studenata, naročito znanstvenika.

3.16 Odbor želi potaknuti države članice i europske institucije da razmisle o širem području interakcije uključujući i područja istraživanja, obrazovanja i zapošljavanja. Europski prostor je takav da umjetničke produkcije i kreativne djelatnosti predstavljaju poticaj integracije i društvenog napretka, kao i gospodarskog razvoja.

3.17 Za državljane trećih zemalja koji su stigli u svrhu studiranja, istraživanja ili rada *au pair*, Odbor poziva Europsku komisiju, države članice i Europski parlament da ojačaju njihovu zaštitu na radnome mjestu ili tamo gdje sudjeluju na tržištu rada. Naročito smatra da je u slučaju studenata, znanstvenika i osoba koje rade na *au pair* poslovima, potrebno ukloniti odstupanja od odredbi Direktive 2011/98/EU o jednakom postupanju.

4. Posebne napomene

4.1 Odbor smatra da bi bilo prikladno proširiti ukupno područje primjene Direktive tako da ona obuhvaća i plaćene pripravnike i zaposlenike *au pair*.

4.2 Odbor smatra da u praksi i dalje postoje nebrojene postupovne i institucionalne prepreke mobilnosti. Te prepreke se većinom odnose na postupak izdavanja viza. Ti postupci su dugotrajni, nepredvidivi pa čak i proizvoljni. Podnositeljima zahtjeva oni predstavljaju vrlo visoke troškove, zbog čega su im gotovo nedostupni. Mogućnosti pristupa veleposlanstvima ili konzularnim uredima često su ograničene. Potrebna je dubinska analiza prepreka, neovisno o njihovoj prirodi, te je potrebno odrediti mjere za njihovo otklanjanje. Postupak izdavanja vize treba biti jednostavan, ravnopravan, pristupačan i nediskriminirajući.

4.3 Privatni sektor ima važnu ulogu u ostvarivanju ciljeva povezanih s financiranjem i razvojem istraživanja. Potrebno je poticati tvrtke na usvajanje proaktivnog stava, kako bi privukle znanstvenike. Također, nadležne vlasti država članica trebale bi, u suradnji s privatnim institucijama i poduzećima, osmisliti posebne mjere kojima je cilj uklanjanje praktičnih prepreka, koje se nalaze na putu prema integraciji državljana. Primjerice, postupak otvaranja bankovnog računa može biti dugotrajan i složen.

4.4 Odbor primjećuje postupovne poteškoće u dobivanju viza za osobe koje traže posao na dobrovoljnoj osnovi. Dobrovoljni rad posebna je aktivnost koja ne predstavlja ni posao, ni obrazovanje, ali u određenoj mjeri uključuje oba elementa. Dobrovoljni bi rad službeno trebao biti priznat kao aktivnost koja jamči izdavanje viza.

4.5 U tom kontekstu EGSO bi pozdravio uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti.

4.6 Odbor izražava zadovoljstvo zbog odredbe koja državama članicama daje mogućnost odobravanja uvjeta povoljnijih za osobe na koje se primjenjuje Prijedlog Direktive, jer ona tim državama omogućuje razvoj posebnih politika za privlačenje državljana trećih zemalja na njihovo područje. Iako ovo ne ulazi u područje primjene Direktive, politike država članica ne bi trebale izazivati diskriminaciju prema određenim kategorijama državljana ili prema određenim državljanima.

4.7 U okviru ove politike Odbor podržava razvoj partnerstava za mobilnost te ustraje na potrebi poboljšanja suradnje između EU-a i trećih zemalja kako bi se učinkovito osiguralo "kruženje mozgova". Zbog razvoja obrazovanja i istraživanja u EU-u, treće zemlje ne smiju ostati bez vještina vlastitih građana. Prijedlog Komisije ne pokazuje jasno koje su konkretne mjere planirane u tom pogledu.

4.8 Što se tiče situacije studenata i novoosnovane kategorije plaćenih pripravnika, Odbor podržava prijedlog prema kojemu će oni moći boraviti u drugoj državi članici u razdoblju od tri do šest mjeseci ukoliko ispunjavaju opće uvjete predviđene Direktivom.

4.9 Odbor se slaže s poboljšanjem pristupa studenata tržištu rada, pod uvjetima iz Direktive, koji bi im pružili mogućnost rada najmanje dvadeset sati tjedno. Svaka država članica određuje maksimalan dozvoljen broj radnih sati tjedno ili pak broj radnih dana ili mjeseci godišnje pri takvoj djelatnosti, koji ne može biti manji od dvadeset sati tjedno ili jednako toliko u danima ili mjesecima godišnje. Budući da je njihov glavni cilj završiti studije, odobreno razdoblje aktivnosti ipak bi trebalo

ostati ograničeno na razinu koja im omogućava ispunjenje tog cilja. Studenti bi redovito trebali pružati dokaze o studijskom napretku.

4.10 Odbor ističe važnost načela jednakog postupanja s državljanima trećih zemalja u odnosu na državljane zemalja članica koje ih primaju, što se tiče pristupa dobrima i uslugama.

4.11 U svom mišljenju o Zelenoj knjizi o gospodarskim migracijama, usvojenom 2006. ⁽¹⁾ godine i u mišljenju o jedin-stvenim dozvolama, usvojenom 2008. ⁽²⁾ godine, Odbor se zalagao za pravo na obrazovanje i stručno osposobljavanje legalnih migranata uz jednakost postupanja na njihovim radnim mjestima (uvjeti rada, plaće i otpuštanje, zdravlje i sigurnost na radnom mjestu, sloboda udruživanja itd.).

4.12 Države članice trebale bi osigurati poštivanje temeljnih prava državljana trećih zemalja u praksi.

4.13 Odbor smatra da Komunikacija predstavlja ključan čimbenik za osiguranje uspjeha ove politike. Države članice i europske institucije trebale bi biti u vezi s državljanima trećih zemalja i jamčiti im pristup kvalitetnim informacijama.

4.14 Europski gospodarski i socijalni odbor će nastaviti djelovati kao poveznica između organiziranog civilnog društva i europskih institucija te namjerava neprestano promicati dobre prakse u području useljavanja i integracije.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ SL C 286 od 17. 11. 2005, str. 20.

⁽²⁾ SL C 27 od 3.2.2009, str. 114.

Mišljenje Europskog ekonomskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za lakše ostvarivanje prava radnika u kontekstu slobode kretanja radnika“

COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD)

(2013/C 341/13)

Izvjestitelj: **g. Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Suizvjestiteljica: **gđa Vladimíra DRBALOVÁ**

Sukladno člancima 46. i 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament (21. svibnja 2013.) i Vijeće (13. svibnja 2013.) odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za lakše ostvarivanje prava radnika u kontekstu slobode kretanja radnika

COM (2013) 236 final – 2013/0124 (COD)

Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i državljanstvo, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 5. rujna 2013. godine.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na svom 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 19. rujna 2013.), sa 133 glasa za, 1 protiv i 2 suzdržana.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Odbor konstatira da se, od četiri slobode utjelovljene u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (UFEU), na najveće zapreke u praksi nailazi pri ostvarivanju slobode kretanja radnika.

1.2 S obzirom da je pravo slobodnog kretanja radnika bez zapreka i diskriminacije jedan od stupova strategije Europa 2020., Odbor smatra da će njegovo ostvarivanje pridonijeti očuvanju temeljnih prava, poboljšati konkurentnost EU-a, produktivnost poduzeća i kvalitetu zapošljavanja radnika.

1.3 Sloboda kretanja radnika u Europi i dalje treba biti politički prioritet za EU. Odbor smatra da će direktiva pridonijeti poštenoj i uravnoteženoj mobilnosti.

1.4 EGSO podržava prijedlog direktive Komisije kojom bi se europskim radnicima koji ostvaruju pravo slobodnog kretanja olakšao jednaki tretman i nediskriminacija na osnovi državljanstva. Ipak, preostaju druge prepreke na putu za ostvarivanje mobilnosti na koje je Odbor upozorio u drugim mišljenjima.

1.5 U cilju umanjivanja prepreka mobilnosti potrebno je usvojiti dodatne mjere kao što je pružanje informacija mobilnim radnicima o radnim i socijalnim pravima na vlastitom jeziku.

Radnicima je također potrebno priznati autonomno pravo na savjetovanje. Odgovarajuće savjetodavne strukture trebale bi surađivati i održavati blisku vezu sa socijalnim partnerima i mrežom EURES, te već u zemlji podrijetla osigurati pružanje informacija mobilnim radnicima o socijalnoj i pravnoj situaciji u odredišnim državama.

1.6 EGSO podržava ciljeve koje Komisija namjerava doseći ovom direktivom kao što su zaštita prava proisteklih iz načela jednakosti tretmana radnicima i njihovim obiteljima pri zapošljavanju i u vezi s različitim socijalnim pravima, administrativnim ili pravnim procedurama, djelatnosti udruga, organizacija i drugih pravnih subjekta, imenovanje potpornih i nadzornih struktura na nacionalnoj razini, socijalni dijalog i poboljšanje informiranja za poduzeća i radnike. Odbor izražava zadovoljstvo jer će se primjena nacionalnih zakonodavstava provesti u skladu s nacionalnim pravnim postupcima u praksi.

1.7 Odbor podržava uspostavljanje usluga informiranja i savjetovanja za ostvarivanje prava slobodnog kretanja i mobilnosti, s ciljem podržavanja radnika. Također je potrebno na odgovarajući način informirati i poslodavce.

1.8 EGSO podržava nastojanja Europske komisije da izmjeni i proširi ulogu mreže EURES-a s ciljem olakšavanja mobilnosti i poboljšanja usklađivanja vještina i potreba tržišta rada.

2. Prijedlog direktive

2.1 Mario Monti u svom izvješću pod nazivom *Nova strategija za jedinstveno tržište* od svibnja 2010. ističe činjenicu da je s pravnog stajališta slobodno kretanje radnika uspjeh, iako se od četiri slobode jedinstvenog tržišta ta sloboda najmanje provodi u djelo. Nerazmjernost između teorije i prakse odražava se u političkim smjernicama za 2010.-2014. koje je predstavio predsjednik Komisije José Manuel Barroso.

2.2 Komisija predlaže direktivu s ciljem poboljšanja primjene zakonodavstva Europske unije i lakšeg ostvarivanja prava koja imaju radnici u okviru slobode kretanja. Ugovor i europsko zakonodavstvo jamče svakom europskom građaninu pravo da se slobodno preseli u drugu državu članicu kako bi tamo radio i prebivao te ga pri zapošljavanju štiti od diskriminacije na temelju nacionalnosti i jamči mu jednak tretman.

2.3 Tijekom posljednjih godina (1997., 2002. i 2007.) počela su se primjenjivati tri akcijska plana⁽¹⁾ za mobilnost radnika. Međutim, samo 3 % europskih radnika ostvaruje pravo na mobilnost unutar EU-a. Komisija, Parlament, Odbor regija, EGSO i socijalni partneri ukazali su na prepreke koje otežavaju praktično ostvarivanje prava a to su:

- nacionalne vlasti koje krše zakonodavstvo EU-a (neusklađeno ili nepravilno primijenjeno zakonodavstvo) što ima negativan utjecaj na radnike migrante u Europskoj uniji;
- poslodavci i pravni savjetnici koji krše zakonodavstvo EU-a;
- radnici migranti EU-a koji nemaju pristup informacijama ni sredstvima koja su im potrebna za ostvarivanje prava.

2.4 Zbog toga u mnogim slučajevima diskriminacija na nacionalnoj osnovi i dalje često predstavlja veliku prepreku za radnike migrante EU-a.

2.5 Komisija je ostvarila opsežan program za savjetovanje upućen državama članicama, socijalnim partnerima, civilnom društvu i specijaliziranim agencijama te zaključila da je za lakše ostvarivanje prava radnika u okviru slobode kretanja najprikladniji pravni instrument u obliku direktive kako bi se ravnomjerno postigla prava iz članka 45. Ugovora o funkcioniranju EU-a i članka 1. i 10. Uredbe br. 492/2011.

2.6 Područje primjene direktive odnosi se na aspekte koji po pitanju slobodnog kretanja radnika uključuju Uredbu (EU) br. 492/2011 koja jamči jednak tretman i nediskriminaciju pri:

- mogućnostima zapošljavanja;

— uvjetima zapošljavanja i rada, posebice onima vezanim za odštete i otkaze;

— pristupu socijalnim i financijskim prednostima;

— pripadnosti sindikatima;

— mogućnostima obrazovanja;

— mogućnostima dobivanja stanova;

— obrazovnim mogućnostima djece radnika.

2.7 Direktiva će obavezati države članice da:

— stvore nacionalne kontaktne punktove gdje će radnici migranti moći dobiti informacije, pomoć i savjete o pravima koja im europsko zakonodavstvo jamči, između ostalog o nediskriminaciji te pravu na slobodu kretanja;

— na nacionalnoj razini pribave i osiguraju administrativne i/ili pravne resurse;

— omogućiti sindikatima, NVO-ima i drugim pravnim osobama da pokrenu administrativne ili sudske postupke kako bi se osiguralo poštovanje prava iz članka 45. UFEU-a te članaka 1. i 10. Uredbe (EU) br. 492/2011 ime, ili kao potpora, radnicima i članovima njihovih obitelji, te se primjenjuje uz njihovo odobrenje i u skladu s nacionalnim zakonodavstvom;

— bolje informiranje radnika migranata EU-a i poslodavaca o europskom zakonodavstvu u vezi sa slobodom kretanja.

3. Opće napomene: Europski građani i slobodno kretanje

3.1 Europska unija trebala bi mobilizirati sve kapacitete tržišta rada kako bi potaknula rast i zapošljavanje, u potpunosti razvila potencijale jedinstvenog tržišta i stvorila dinamično i integrirano europsko tržište rada s najboljim perspektivama za dugoročno zapošljavanje. Za to je neophodno ukloniti prepreke za slobodno kretanje radnika i jamčiti prava i odgovornosti radnika i poduzeća.

3.2 EGSO pozdravlja činjenicu da je u Europskoj godini građana Komisija prihvatila ovaj prijedlog direktive kako bi se olakšalo slobodno kretanje europskih radnika. Sloboda kretanja radnika čini jednu od četiri temeljne slobode (sloboda kretanja, dobara, kapitala i usluga) na kojima se temelji jedinstveno tržište te je navedena u Ugovoru koji jamči građanima EU-a, koji se presele u drugu državu članicu kako bi tamo radili, pravo da ne budu predmet diskriminacije na nacionalnoj osnovi.

⁽¹⁾ COM(1997) 586 final, COM(2002) 72 final, COM(2007) 773 final.

3.3 Odbor je 2011. godine sastavio razmatračko mišljenje⁽²⁾ koje je zatražilo belgijsko predsjedništvo, u kojem je analizirana uloga imigracije u demografskom kontekstu EU-a. Zaključak EGSO-a bio je da Europa mora poboljšati unutarnju mobilnost europskih radnika i olakšati emigraciju iz trećih zemalja zbog posljedica negativne demografske situacije i neravnoteža na tržištu rada.

3.4 Češko je predsjedništvo 2009. godine također zatražilo izradu razmatračkog mišljenja⁽³⁾ u kojem su identificirane prepreke na putu za ostvarivanje mobilnosti prisutne na unutarnjem tržištu. Odbor smatra kako, unatoč Ugovoru i europskom zakonodavstvu, građani Unije koji se žele preseliti u drugu državu članicu kako bi se tamo zaposlili i dalje nailaze na brojne probleme koji ozbiljno otežavaju ostvarivanje prava slobodnog kretanja. Mišljenje navodi, između ostalog, da „mobilnost u Europi mora i dalje biti politički prioritet EU-a“, a odredbe moraju pridonijeti pravednoj i uravnoteženoj mobilnosti i izbjegavati srozavanje socijalnih uvjeta i rad na crno.

3.5 Prijedlog direktive Komisije olakšat će jednakost tretmana i nediskriminaciju na nacionalnoj osnovi za europske radnike koji ostvaruju pravo slobodnog kretanja. No i dalje postoje druge prepreke koje otežavaju ili ugrožavaju mobilnost radnika koje je EGSO istaknuo u raznim mišljenjima⁽⁴⁾ u kojima je predložio razna rješenja za sljedeća pitanja:

- prijelazni periodi koji u općim ili određenim sektorima privremeno ograničavaju slobodu kretanja radnika koji su europski građani;
- zakoni o radu država članica koji stvaraju pravne i administrativne prepreke; zajednički sporazumi trebali bi olakšati slobodno kretanje radnika.
- problemi u području poreznih obaveza i socijalne sigurnosti s kojima se pogranični radnici susreću kako bi ostvarili pravo slobodnog kretanja;
- nepoznavanje jezika;
- nedovoljna koordinacija javnih sustava socijalnog osiguranja i problemi pri prijenosu i priznavanju dodatnih mirovina;
- ozbiljni problemi koji i dalje postoje pri priznavanju profesionalnih kvalifikacija i akademskih titula;
- teškoće u pristupu cjeloživotnom obrazovanju;
- manjak informacija i savjeta o europskom zakonodavstvu i postupcima u vezi sa slobodnim kretanjem radnika na koje

radnici, poduzeća, socijalni partneri, nevladine organizacije, sudovi i ostali pravni akteri na nacionalnoj razini imaju pravo;

- nedostatak informacija i savjetovanja radnicima o pitanjima u vezi s radnim i socijalnim pravima koji bi im trebali biti omogućeni već u državi podrijetla kao i kontaktne točke u odredišnoj državi.
- nedostatak prilika na tržištu nekretnina te njihove cijene kao i nedostatak socijalnih stambenih prostora.
- diskriminirajuće porezne obaveze, doprinosi socijalnom osiguranju i društvene beneficije;
- problemi pri pristupu zdravstvenoj skrbi;
- prepreke u obrazovnim sustavima djece radnika.

3.6 EGSO je također sastavio Mišljenja⁽⁵⁾ o zakonodavstvu protiv raznih vrsta diskriminacije. Odbor smatra kako bi se Uredba (EU) br. 492/2011, kao i protudiskriminacijske direktive 2000/43 EZ i 2000/78 EZ, trebale provoditi i koristiti kako bi se eliminirala diskriminacija u nacionalnim zakonodavstvima i administrativnim i pravnim praksama te u zajedničkim sporazumima, i tako olakšala radna pokretljivost u EU-u.

3.7 Smatra se da je mobilnost pozitivna, kako za poduzeća, tako i za radnike, ako se provodi na prikladan i pravedan način. S time se slažu organizacija BUSINESSEUROPE i Europska konfederacija sindikata. Poduzeća bi trebala imati na raspolaganju više mogućnosti pri zapošljavanju radnika, a radnici bi mogli birati iz šireg spektra poslovnih mogućnosti.

3.8 Slobodno kretanje radnika na koje se odnosi ovaj prijedlog direktive treba se razlikovati od slobodnog pružanja usluga poduzećima. EGSO je nedavno usvojio mišljenje⁽⁶⁾ u vezi s posljednjim prijedlogom direktive o selidbi radnika u okviru pružanja usluga.

3.9 EGSO podržava nove napore za poboljšanje funkcioniranja unutarnjeg tržišta EU-a i mjera koje olakšavaju mobilnost, eliminirajući prepreke koje postoje. Odbor podupire prijedlog direktive koji će obavezati države članice da prilagode svoja zakonodavstva i institucije. Odbor izražava želju da se ne stvara nepotrebna birokracija za poduzeća.

3.10 Nacionalne vlasti i organi za potporu i nadzor posebno će se brinuti za zaštitu jednakosti tretmana radnika migranata EU-a i radnika s invalidnošću.

⁽²⁾ SL C 48, 15.2.2011., str. 6.-13.

⁽³⁾ SL C 228, 22.9.2009., str. 14.-23.

⁽⁴⁾ SL C 68, 6.3.2012., str. 11.-14., SL C 191, 29.6.2012., str. 103.-107.

⁽⁵⁾ SL C 204, 18.7.2000., str. 82.-90., SL C 155, 29.5.2001., str. 65.-71., SL C 77, 31.3.2009., str. 102.-108.

⁽⁶⁾ SL C 351, 15.11.2012., str. 61.-64.

4. Posebne napomene i preporuke

4.1 Ako se pravilno primjenjuju u zemljama članicama, članak 45. Ugovora i Uredba (EU) br. 492/2011 jamče jednaki tretman migranata EU-a u okviru slobode kretanja, međutim i dalje se javljaju problemi u njihovoj praktičnoj primjeni. Odbor stoga smatra da je prijedlog direktive prikladan pravni instrument kojim bi se olakšalo ostvarivanje prava radnika, jer omogućava ravnomjerno postizanje predviđenih ciljeva kada se uvedu u nacionalno zakonodavstvo. Odbor izražava želju da Parlament i Vijeće također podrže prijedlog direktive.

4.2 EGSO smatra kako će se zaštitom prava vezanih za slobodu kretanja europskih radnika i jamstvom o jednakom tretmanu olakšati mobilnost te ojačati jedinstveno tržište. Europski poslodavci i radnici imat će na raspolaganju nove mogućnosti za bolje iskorištavanje potencijala europskog tržišta rada.

4.3 Odbor također smatra da će jednakost tretmana i nediskriminacija olakšati integraciju radnika migranata i njihovih obitelji.

4.4 Savjetodavni odbor za slobodno kretanje radnika ⁽⁷⁾, kao i Europska konfederacija sindikata poput organizacije BUSINESSEUROPE izrazili su pozitivan stav prema prijedlogu direktive. EGSO sa zadovoljstvom prihvaća zajedničke napore europskih socijalnih partnera za podršku poštenoj mobilnosti i ekonomskoj migraciji u Europskoj uniji ⁽⁸⁾.

4.5 Uz to, tehnički odbor ⁽⁹⁾ za slobodno kretanje radnika mora usvojiti nove smjernice za poboljšanje radne mobilnosti.

4.6 U cilju umanjivanja prepreka mobilnosti potrebno je usvojiti dodatne mjere kao što je pružanje informacija mobilnim radnicima o radnim i socijalnim pravima na vlastitom jeziku. Radnicima je također potrebno priznati njihovo vlastito pravo na savjetovanje. Odgovarajuće savjetodavne strukture trebale bi surađivati i održavati blisku vezu sa socijalnim partnerima i mrežom EURES, te već u zemlji podrijetla osigurati pružanje informacija mobilnim radnicima o socijalnoj i pravnoj situaciji u odredišnim državama.

4.7 Ako se pravilno prenese u nacionalna zakonodavstva, Direktiva će obvezati javne vlasti da jamče izvršavanje europskog zakonodavstva o slobodi kretanja. Također će olakšati aktivnost poslodavaca i pravnih savjetnika koji trenutno ne

poznaju europsko zakonodavstvo. Isto tako, radnici i njihove obitelji imat će bolji pristup informacijama i bolju zaštitu svojih prava.

4.8 EGSO podupire četiri cilja koja je identificirala Komisija:

— smanjiti diskriminaciju radnika migranata u EU-u na temelju nacionalnosti;

— ukloniti razlike između teorijskih prava koja imaju radnici migranti u EU-u te njihove uloge i ostvarivanju u praksi, olakšavajući pravilnu primjenu zakonodavstva;

— smanjiti pojavu nepravednih praksi koje štete radnicima migrantima u EU-u;

— osposobiti radnike migrante u EU-u da se izbore za poštivanje svojih prava.

4.9 Odbor je u potpunosti suglasan s ciljem Direktive (članak 1.) da se jednako primjenjuju i ostvaruju prava iz članka 45. UFEU-a i članaka 1. i 10. Uredbe (EU) br. 492/2011 te u potpunosti podržava opseg primjene direktive (članak 2.), koja se odnosi na aspekte koji su u pogledu slobodnog kretanja radnika obuhvaćeni Uredbom.

4.10 EGSO smatra da Uredba i Direktiva štite prava pograničnih radnika koji su također europski radnici koji ostvaruju pravo slobodnog kretanja.

4.11 Odbor također podržava da se jamstvo zaštite prava, pravo na jednaki tretman te pravna sredstva i rokovi uključe u administrativne i pravne sustave i procedure svake države članice (članak 3.). Odbor državama članicama savjetuje da se troškovi za administrativne i pravne postupke svedu na minimum kako bi ti postupci bili dostupni radnicima i članovima njihovih obitelji.

4.12 EGSO također smatra prikladnim tekst članka 4.: "Države članice moraju osigurati da udruge, organizacije i drugi pravni subjekti, koji, u skladu s kriterijima propisanim nacionalnim zakonodavstvom, imaju legitimni interes da se pobrinu za poštivanje odredbi ove Direktive, mogu pokrenuti, u ime radnika ili kao potpora radniku i članovima njihovih obitelji, uz odobrenje radnika, sudski i/ili administrativni postupak predviđen u svrhu provedbe prava u skladu s člankom 45. Ugovora i člancima 1. do 10. Uredbe (EU) br. 492/2011", ne dovodeći u pitanje nacionalna pravila o postupku zastupanja i obrane pred sudovima. Direktiva mora voditi računa o tome da je uloga koju na tom području nacionalno zakonodavstvo dodjeljuje sindikatima izuzetno važna.

⁽⁷⁾ Sastanak od 30.10.2012.

⁽⁸⁾ Zajednički program europskih socijalnih partnera (2012-2014): Mobilnost, gospodarska migracija i integracija radnika migranata na tržište rada.

⁽⁹⁾ Predviđeno Uredbom (EU) br. 492/2011.

4.13 Odbor podržava članak 5. kojim se države članice obvezuju na uspostavljanje struktura i tijela radi očuvanja jednakosti tretmana, analiza, nadzora i podrške. EGSO se slaže da se ove konkretne zadaće dodijele novim strukturama koje će se stvoriti, ili već postojećim nacionalnim agencijama sa sličnim ciljevima u pogledu jednakosti tretmana i nediskriminacije, ovisno o određenoj situaciji svake države. Socijalni partneri trebali bi obavezno sudjelovati u donošenju ovih odluka, u okvirima nacionalnih sistema. U oba slučaja strukture i organizmi trebaju jasno uključiti ovaj novi zadatak među svoje nadležnosti i imati dovoljno ljudskih i financijskih resursa za ostvarivanje novih zadaća. Odbor predlaže potpunu neovisnost tih agencija i organizacija od vlada. Socijalni partneri na nacionalnoj i regionalnoj razini moraju prikladno sudjelovati u tim tijelima unutar okvira nacionalnih sustava.

4.14 Direktiva ne spominje ulogu inspekcije rada ni tijela za zapošljavanje koji bi, u okviru primjene direktive, trebali nadgledati poštivanje normi jednakosti u vezi s ugovorima o radu, kolektivnim sporazumima i sustavima socijalne zaštite. Odbor predlaže da se u Direktivu uključi i ovo pitanje.

4.15 EGSO podržava dodjeljivanje četiriju ovlasti ovim organizmima, (članak 5. stavak 2.) a to su: pravna ili druga pomoć, studije, izvješća i informacije.

4.15.1 Sustav „jedinstvenih kontaktnih točaka“ može biti vrlo važan kako bi se omogućile informacije i smjernice raspoložive radnicima migrantima o tome kako živjeti i raditi u svakoj državi članici. Socijalni partneri trebaju biti usko povezani s ovim sistemom te također surađivati s uredima za informacije i pomoć koji već postoje na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini kao i s organizmima za cjeloživotno obrazovanje. Potrebno je održavati i podržavati ulogu mreže EURES s obzirom da je to važan instrument EU-a, koji se fokusira na mobilnost radnika kao i na bolju usklađenosti između vještina i

potreba tržišta rada. U ovom pogledu također je važno poboljšati i osigurati sudjelovanje socijalnih partnera u najvećoj mogućoj mjeri.

4.16 EGSO smatra kako je socijalni dijalog između partnera na tržištu rada, te trodijelni dijalog između vlade, sindikalnih organizacija i poslodavaca te dijalog s civilnim društvom⁽¹⁰⁾ vrlo važan instrument javnih politika i ima pozitivan utjecaj na građane. Zbog toga Odbor podupire članak 6. koji se odnosi na socijalni dijalog u okviru nacionalnih pravnih zakonodavstava.

4.17 Širenje informacija u državama članicama (članak 7.) vrlo je važno kako bi se migracija radnika Unije odvijala pravilno. Od bitne je važnosti da radnici i poslodavci imaju pristup informacijama jer će unutarnje tržište i europsko tržište rada na taj način bolje funkcionirati. Točna i lako dostupna informacija može ograničiti zlouporabu poslodavaca i pasivno prihvaćanje diskriminacije radnika.

4.18 EGSO također potiče radnike migrante i njihove obitelji da koriste postojeće sustave informiranja poput Your Europe, i mreže EURES.

4.19 Odbor izražava zadovoljstvo jer se europski socijalni partneri u sadašnjem zajedničkom programu rada za razdoblje od 2012.do 2014. bave pitanjem unutarnje mobilnosti u EU-u i gospodarske migracije iz trećih zemalja te predlaže Europskoj komisiji da pokrene nove programe u suradnji s Europskom konfederacijom sindikata i organizacijom BUSINESSEUROPE. To će poboljšati razmjenu informacija između sindikata i udruga poslodavaca na nacionalnoj razini kako bi se europskim radnicima i njihovim obiteljima omogućilo poštenije slobodno kretanje i zaštita njihovih prava.

U Bruxellesu, 19. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ SL C 181, 21.6.2012., str. 137.-142.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Zelenoj knjizi o Europskoj strategiji za plastični otpad“

COM(2013) 123 final

(2013/C 341/14)

Izvjestitelj: **g. ZBOŘIL**

Dana 10. travnja 2013. godine, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o sljedećem dokumentu:

Zelena knjiga o Europskoj strategiji za plastični otpad

COM(2013) 123 final.

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, odgovorna za pripremu rada Odbora na tu temu, usvojila je mišljenje 3. rujna 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor usvojio je mišljenje na svom 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 19. rujna), sa 138 glasova za, 6 protiv i 6 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Nekontrolirani tokovi otpada općenito, a plastičnog otpada naročito, predstavljaju ozbiljan problem budući da taj otpad često završava u okolišu, bilo u nereguliranim odlagalištima ili u morskome okolišu. Iako je plastični otpad u okolišu globalni problem, rješenja su, očito, lokalna, a pojedinačni pristupi ovise o lokalnim uvjetima i mogućnostima.

1.2 Zelena knjiga o Europskoj strategiji za plastični otpad donosi mnoštvo statističkih podataka iz izvora Europskog gospodarskog prostora (EGP-a) i Eurostata te upućuje na druge publikacije, knjige, akademska izvješća itd. Preporučamo da se ti podaci kategoriziraju i analiziraju kako bi se lakše razumjeli i upotrijebili za donošenje zaključaka o odgovarajućim načinima obrade tokova plastičnog otpada.

1.3 U vodenom i morskome okolišu, plastični otpad čini veliku većinu vidljivog plutajućeg otpada. Problem pogoršava raspadanje plastičnih materijala koji postaju nevidljivi i tako ulaze u hranidbeni lanac. Stoga je od ključne važnosti povećati točnost analiza o tokovima materijala i otpada koji sadrže plastiku, uključivši i analize načina na koji taj otpad dolazi u morski okoliš. Ne bismo smjeli tolerirati kršenja postojećih pravila do kojih dolazi uslijed lošeg upravljanja odlaganjem otpada. Plastični otpad u morskome okolišu je neprihvatljiv.

1.4 EGSO izuzetno cijeni inicijative koje razne interesne skupine organiziraju kako bi umanjile taj ozbiljan problem. Europska unija mogla bi predložiti međunarodnu inicijativu za čišćenje najgorih nakupina plutajućeg plastičnog otpada u oceanima. Ona bi trebala poduzeti sve korake u svojoj moći da spriječi da plastični otpad porijeklom iz Europe dospije u

more, razmotriti mogućnosti korištenja programa pomoći u razvoju za promicanje i podržavanje održivijih načina upravljanja otpadom u zemljama u razvoju te, naročito, smanjiti nakupljanje plastičnog otpada iz tih zemalja u oceanima.

1.5 U skladu s hijerarhijom otpada, treba poduzeti mjere da se, prije svega, proizvodi manje plastičnog otpada. Upotreba plastike u neke svrhe mogla bi se ograničiti ako postoje ekološki i izvedljivije alternative.

1.6 Odbor također konstatira da su identifikacija i odvajanje tokova smeća, kako na izvoru, gdje se pojavljuju, tako i nakon prikupljanja, preduvjet uspješnog recikliranja. On smatra da je potrebno steći bolji pregled nad cjelokupnim procesom prikupljanja otpada iz domaćinstava kako bi se utvrdile i proširile najbolje prakse. Odbor poziva Komisiju da usporedi razne usvojene sustave prikupljanja otpada kako bi vidjela ostavljaju li različite posljedice, naročito u odnosu na širenje plastičnog otpada po okolišu.

1.7 Odbor uviđa da se tri ključna dokumenta iz zakonodavstva Europske unije koje se odnosi na plastični otpad (Okvirna direktiva o otpadu, Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu i Direktiva o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi) u Europskoj uniji ne provode na pravilan način. Stoga se zalaže za njihovu bolju provedbu i, po potrebi, ažuriranje. Potrebno je pravilno ocijeniti sve neželjene posljedice i popraviti sve utvrđene nedostatke na temelju detaljne stručne analize odgovarajućeg broja relevantnih podataka i postupaka. Napori poduzeti u cilju učinkovitije uporabe i recikliranja općenito trebali bi pomoći i u rješavanju problema vezanih uz plastični otpad, navedenih u Zelenoj knjizi.

1.8 Konačno, EGSO naglašava sve veću ulogu potrošača i prihvaća stajalište Zelene knjige o tome da potrošačima treba omogućiti da znaju što kupuju: "Obaviješteni potrošač može odigrati ključnu ulogu u promicanju održivijih modela proizvodnje plastike i plastičnih proizvoda koja istovremeno poboljšava učinkovitost resursa". Jasne, jednostavne i kratke informacije mogle bi doprinijeti informiranosti potrošača o plastici koju proizvodi sadrže i njezinim potencijalno štetnim aditivima/bojama i time utjecati na njihovo ponašanje (...). Mogla bi im se ponuditi cjelovita informacija o proizvodu detaljnija od postojećih programa, a koja bi uključivala vrstu plastike te mogućnosti njenog recikliranja, kako bi kupci bili informirani pri kupnji plastičnog proizvoda

1.9 Brojni dionici koji sudjeluju u programu EU-a za otpad i plastični otpad predložili su inicijative za smanjenje plastičnog otpada i što veću uporabu tog vrijednog resursa. Njihovo znanje i stručnost dobra su osnova za razmjerno brz napredak ka postupnom povlačenju plastičnog otpada s odlagališta, a ključnu ulogu u poticanju provedbe i promjeni ponašanja igra civilno društvo.

2. Zelena knjiga

2.1 Svrha Zelene knjige jest pokrenuti široku raspravu o mogućim odgovorima na izazove koje plastični otpad predstavlja za javnu politiku, a koji trenutno nisu konkretno obuhvaćeni zakonodavstvom EU-a o otpadu.

2.2 Osobine svojstvene plastici stvaraju specifične probleme u gospodarenju otpadom:

- plastika široke upotrebe relativno je jeftina i prilagodljiva te ima višestruku primjenu u industriji, što je dovelo do naglog porasta u njezinoj uporabi tijekom prošlog stoljeća, a taj se trend nastavlja;
- plastika je veoma trajan materijal koji živi dulje od proizvoda koji su od nje napravljeni, te se stoga u svijetu stvara sve više plastičnog otpada;
- njegovo nekontrolirano odlaganje je problematično jer plastika u okolišu može opstati vrlo dugo;
- naročito je važno nastaviti poduzimati korake za smanjivanje pojavljivanja plastike u morskom okolišu i njezinog učinka na taj okoliš.

2.3 Bez obzira na trenutne poteškoće, bolje gospodarenje plastičnim otpadom također nudi nove mogućnosti. Premda se termoplastika u pravilu može u potpunosti reciklirati, trenutno se doista reciklira samo jedan njen djelić.

2.4 Poboljšano recikliranje doprinijet će postizanju ciljeva Plana za učinkovito korištenje resursa u Europi (*Roadmap to a Resource Efficient Europe*)⁽¹⁾ te smanjenju emisije stakleničkih plinova i uvoza sirovina i fosilnih goriva. Dobro osmišljene mjere recikliranja plastike također bi mogle povećati konkurentnost i stvoriti nove gospodarske aktivnosti i radna mjesta.

2.5 Zelena knjiga, čiji bi pristup trebao biti utemeljen na pristupu analize životnog ciklusa (*Lifecycle Analysis, LCA*), trebala bi pomoći ponovo procijeniti rizik koji plastika predstavlja za okoliš i ljudsko zdravlje jednom kad proizvod postane otpad.

2.6 Također bi trebala pomoći da se postigne napredak u uključivanju životnog ciklusa plastike, od ekstrakcije sirovine do završne faze njezina životnog ciklusa, u troškove plastičnih proizvoda.

3. Opće napomene

3.1 EGSO uviđa da je potrebno steći bolji pregled nad cjelokupnim procesom prikupljanja otpada iz domaćinstava kako bi se utvrdilo što je zapravo najbolja praksa i što je prikladno za različite razine BDP-a, različita podneblja, razlike u raspoloživosti zemlje, itd. Najbolje prakse trebalo bi prilagoditi specifičnim uvjetima pojedinih zemalja članica i regija i zatim proširiti.

3.2 Nekontrolirani tokovi otpada općenito, a plastičnog otpada naročito, predstavljaju ozbiljan problem budući da taj otpad često završava u okolišu, bilo u nereguliranim odlagalištima, u tlu (tj. zahvaljujući upotrebi plastičnih folija u poljoprivredi) ili u morskom okolišu. Iako je plastični otpad u okolišu globalni problem, a rješenja, očito, lokalna, ipak bi se trebala primjenjivati u cijeloj Europskoj uniji.

3.3 Trebali bismo shvatiti važnost plastike u svom svakodnevnom životu. Problem nije plastika sama po sebi, već naš loš način upravljanja otpadom, uključivši i plastični otpad. Usvojene mjere trebale bi se prvenstveno pozabaviti tim problemom budući da je sprečavanje i postupno smanjenje otpada jedno od temeljnih načela održivosti.

3.4 Da bi se velika količina statističkih podataka iz Zelene knjige lakše razumjela i upotrijebila, preporučamo da ih se prvo kategorizira na način koji će omogućiti njihovu usporedbu i utvrđivanje trendova kako bi se, potom, mogle predložiti opcije za rješavanje problema.

(¹) COM(2011) 571.

3.5 Stoga treba napraviti razliku između termoplastike, za koju se pretpostavlja da je ključni problem jer završava u okolišu unatoč tome što se može reciklirati i ponovno iskoristiti, od duromernih materijala (smole), koji se proizvode u daleko manjim količinama, koriste u proizvodnji tehničke opreme i koje je danas nemoguće, ili vrlo teško, reciklirati.

3.6 Većina plastika idealna je za zalihe goriva, ali za PVC spaljivanje nije najbolje rješenje. U velikom broju slučajeva spaljivanje plastike zajedno s ostalim otpadnim proizvodima moglo bi biti najbolji način budući da se time izbjegava uporaba svježe nafte ili plina kako bi se pomoglo u sagorijevanju. Analiza LCA mogla bi na to dati odgovor, ali se takva analiza u komunikaciji Komisije jedva i spominje.

3.7 Zelena knjiga trebala bi se primarno baviti termoplastikom, posebice plastičnom folijom (tehničkim folijama i ambalažom od PE-a, PP-a i PVC-a) te ambalažom za piće (posebice od PET-a), čija je upotreba u svijetu doživjela procvat i većim dijelom zamijenila staklo ili limenke i koja, kad se nekontrolirano odlaže, predstavlja najveći rizik za morski okoliš.

3.8 Sintetička vlakna (PE, PP i poliamidi) koja potječu iz raznih tkanih materijala i netkanih industrijskih i potrošačkih proizvoda te pjene koje se upotrebljavaju za ambalažu i jastuke također bi mogle završiti u okolišu budući da se dotrajali tekstilni proizvodi ne sakupljaju. Komunikacija tu vrstu otpada ne spominje.

3.9 U onečišćenim morima plastični otpad čini veliku većinu vidljivog plutajućeg otpada, kao i nevidljivih čestica, što predstavlja problem za morsku faunu poput ptica, sisavaca (delfina, kitova), kornjača i drugih životinja. S druge strane, manja gustoća plastike mogla bi olakšati čišćenje.

3.10 Stoga je, prema mišljenju Komisije, od ključne važnosti poboljšati točnost analiza materijala i tokova otpada koji sadrže plastiku, kao i načina na koji taj otpad ulazi u morski okoliš. Potrebno je obratiti pažnju i na glavne tokove materijala i na zauzimanje postupnog pristupa koji se prvo bavi najvažnijim tokovima.

3.11 Postoje dva glavna kopnena izvora morskog otpada:

- plaže i rijeke gdje ljudi jednostavno odlažu svoje otpatke,
- odlagališta kojima se loše upravlja i koja su, ponekad, čak namjerno smještena u blizini mora ili rijeka, da se ne bi prebrzo napunila.

Drugi važan izvor je (namjerno ili nesavjesno) neodgovorno bacanje otpada s brodova i izgubljene ribarske mreže. Nažalost, do sada još nije predočena niti jedna analiza tih izvora koja bi nam olakšala donošenje pouzdanih zaključaka.

3.12 Odbor upućuje na činjenicu da, s obzirom na globalni karakter problema u morskom okolišu, korektivne mjere treba usvojiti i provesti također na globalnoj razini. Odbor preporuča poduzimanje mjera kako bi se spriječio izvoz otpada EU-a bilo koje vrste u druge dijelove svijeta isključivo zbog deponiranja (ukoliko takvih slučajeva ima). Ako se smeće može ponovno upotrijebiti, onda to više nije smeće i trebalo bi ga tretirati kao koristan tok sirovina.

3.13 Odbor također konstatira da su identifikacija i odvajanje tokova smeća, kako na izvoru, gdje se pojavljuju, tako i nakon prikupljanja, preduvjet uspješnog recikliranja. Treba uvesti nove tehnologije sortiranja koje, na primjer, iz tokova miješanog otpada iz domaćinstava mogu odvajati metale, plastiku i celulozna vlakna. Odbor također ukazuje na činjenicu da se, premda te tehnologije troše energiju, nedvojbeno isplati dalje ulagati u njihov razvoj.

3.14 Brojni dionici koji sudjeluju u programu za otpad i plastični otpad predložili su inicijative za smanjenje plastičnog otpada i što veću uporabu tog vrijednog resursa. Njihovo znanje i stručnost dobra su osnova za razmjerno brz napredak ka postupnom povlačenju plastičnog otpada s odlagališta. Takve inicijative zaslužuju odgovarajuću podršku.

4. Posebne napomene – odgovori na pitanja iz Zelene knjige

4.1 *Političke opcije za poboljšanje gospodarenja plastičnim otpadom u Europi*

4.1.1 **Može li se problem plastike učinkovito riješiti u sklopu postojećeg zakonodavnog okvira?** Trenutna Okvirna direktiva o otpadu zahtijeva da se 50 % (težine) otpada iz domaćinstava reciklira i na taj način implicitno stvara infrastrukturu za odvojeno prikupljanje. Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu pruža zakonodavni okvir za proširenje odgovornosti proizvođača, a Direktiva o električnom i elektroničkom otpadu (WEEE) za plastiku u takvim proizvodima. Odbor uviđa da ta tri zakona nisu bila pravilno provedena u cijeloj Europskoj uniji te se stoga zalaže za njihovu bolju provedbu i, po potrebi, ažuriranje. Potrebno je pravilno ocijeniti sve neželjene posljedice i ispraviti sve utvrđene nedostatke na temelju detaljne stručne analize odgovarajućeg broja relevantnih podataka i postupaka.

4.1.2 Kako je najbolje moguće osmisлити mjere koje će potaći veću reciklažu plastike? Jedino što još treba napraviti jest pravilno postaviti ciljeve ovih direktiva. To, međutim, zahtijeva održavanje ravnoteže između ciljeva recikliranja i korištenja energije, kako potrošači ne bi bili izloženi velikim troškovima, a kako bi ekološka učinkovitost ostala ista. Na primjer, dok je recikliranje raširene PE i PET plastike i ekonomski prihvatljivo i ekološki učinkovito, recikliranje rjeđih vrsta plastike zahtijevalo bi skup prijevoz na mali broj mjesta gdje se, zbog slabe potražnje za njihovim recikliranjem, nalaze specijalizirana strojenja. Također, prijevoz na velike udaljenosti učinio bi recikliranje manje ekološki opravdanim od energijske uporabe. Problem je osigurati stalan dotok konstantne kvalitete i potrebnog volumena. Ovdje bi od pomoći trebale biti smjernice LCA.

4.1.3 Da li bi potpuna i učinkovita primjena uvjeta koje se tiču obrade otpada iz postojećeg zakonodavstva o odlagalištima u dovoljnoj mjeri smanjila trenutno odlaganje otpada? Poseban problem je proturječnost između ciljanog smanjenja mase ambalažnog otpada na izvoru i potrebe za većim recikliranjem. To je zato što mjere koje se poduzimaju za smanjenje mase uz istovremeno očuvanje potrebnih barijernih svojstava podrazumijevaju upotrebu višeslojne ambalaže, sastavljene od raznih vrsta plastike, koja se praktički ne može reciklirati. Umjesto da se plastiku pokušava učiniti lakšom, trebalo bi koristiti koncept "dizajniranja za recikliranje". Iako bi pravila o tome trebala izmijeniti, ona bi trebala ostati što jednostavnija.

4.1.4 Još jedan koristan korak bio bi stimuliranje, npr. pomoću nagrada ili drugih poticaja, inovativnih rješenja za određene ambalažne probleme – na primjer laminirana kutija za mlijeko ili sokove koja se u potpunosti i na isplativ način može reciklirati bila bi tržišni pobjednik (a možda je čak i dostupna).

4.1.5 Koje bi mjere bile odgovarajuće i učinkovite za promicanje ponovne upotrebe i uporabe plastike umjesto njezinog odlaganja na odlagalište? Vrlo važan element je rigorozno i učinkovito poštivanje uvjeta obrade otpada sadržanih u sadašnjoj legislativi o odlagalištima: dosljedna provedba pravila apsolutan je preduvjet za povećanje kako recikliranja, tako i pravilno kontroliranog odlaganja plastičnog otpada. Naravno, postupna etapna obustava odlaganja plastičnog otpada mogla bi povisiti stopu uporabe i recikliranja, ali je prije toga potrebno razviti odgovarajuću infrastrukturu.

4.1.6 Pomoću kojih drugih mjera bi uporaba plastičnog otpada mogla zauzeti više mjesto na hijerarhijskoj ljestvici upravljanja otpadom? Konkretna zabrana odlaganja ili previšoko oporezivanje odlagališta samo će dovesti do masovne ekspanzije dobivanja energije iz miješanog otpada, uključujući

i plastiku. Postupna obustava odlaganja plastike mora biti pažljivo organizirana da ne bi dovela tek do većeg spaljivanja. Ipak, spaljivanje je bolje od odlaganja, naročito nekontroliranog i protuzakonitog.

4.1.7 Da bi porez na energijsku uporabu imao željene rezultate, mora biti veoma pažljivo osmišljen i sagledan u široj perspektivi, tj. u obzir se mora uzeti utjecaj na alternativne tokove i, na primjer, moguću uporabu praktički čistog ugljikovodika iz poliolefinske plastike za proizvodnju alternativnih tekućih goriva.

4.1.8 Da li bi u Europi trebalo promicati kombinaciju odvojenog prikupljanja svog plastičnog otpada od vrata do vrata i sustava za preostali otpad zasnovanih na načelu "plati koliko baciš"? Poželjno je odvajati plastiku od ostalih tokova materijala i trebalo bi odrediti kazne koje bi ljude odvratile od loših praksi. Pritom ne bi trebalo podcijeniti neke od povezanih poteškoća poput temeljnih gospodarskih i ekoloških problema koji otežavaju recikliranje plastike, na primjer težak prijevoz velikih (iako laganih) količina na veće razdaljine. Pri nametanju odvojenog prikupljanja svakom proizvođaču otpada mogle bi se uvesti iznimke za slučajeve gdje ima malo plastike za odvajanje pa troškovi prijevoza poništavaju prednosti recikliranja.

4.1.9 Je li potrebno postaviti konkretne ciljeve da bi se povećala stopa recikliranja plastičnog otpada? Iako bi u Okvirnu direktivu o otpadu bilo moguće uvrstiti konkretan cilj, to bi imalo svrhe učiniti tek nakon što se procijeni učinkovitost sadašnje direktive.

4.1.10 Je li neophodno potrebno uvesti mjere za izbjegavanje nekvalitetnog recikliranja ili deponiranja plastičnog otpada koji se izvozi u treće zemlje a može se reciklirati? Plastični otpad za recikliranje postao je roba kojom se globalno trguje. Odlaganje na odlagališta u trećim zemljama malo je vjerojatno, jer strani subjekti neće kupovati plastični otpad u tu svrhu. Troškovi prijevoza plastične ambalaže vrlo su visoki, što bilo kakav izvoz za odlaganje na odlagalištima čini malo vjerojatnim. Vrlo je teško definirati "nekvalitetno recikliranje" i pratiti provedbu s time povezanih propisa. Stoga su mjere za njegovo sprečavanje više ili manje neprovedive i lako ih je zaobići.

4.1.11 Da li bi dodatne volonterske inicijative, naročito od strane proizvođača i trgovaca na malo, mogle biti odgovarajući i učinkovit instrument? Dobrovoljne inicijative, naročito proizvođača i trgovaca na malo, mogle bi biti prikladan i učinkovit instrument za bolju upotrebu resursa u životnom ciklusu plastičnih proizvoda, naročito u odnosu na dogovore o uporabi plastične ambalaže koja sadrži elemente (kombinacija materijala, boje itd.) koji olakšavaju recikliranje.

4.2 Ciljanje na ponašanje potrošača

4.2.1 Ima li prostora za razvijanje sustava kaucija s povratom ili zakupa za određene kategorije plastičnih proizvoda? Treba se usmjeriti na ponašanje potrošača i njihovu dobru volju a da to ne utječe na ciljanije prikupljanje otpada i procese recikliranja koji većinom ovise o raspoloživosti financijskih sredstava u lokalnoj zajednici, osim ako su zaista komercijalno isplativi za operatere. Budući da gotovo nijedna vlast, čak ni u Njemačkoj, trenutno nema dovoljno sredstava, trebalo bi predložiti rješenja za koja nisu potrebne velike subvencije i koja bi stoga ostavila više novca za obrazovanje, zdravlje, socijalnu skrb, održavanje javnog reda, itd.

4.2.2 Za povrat depozita i slične sustave nema mnogo prostora. Takvi sustavi već postoje u poslovanju među poduzećima i nije im potrebna posebna podrška. Jedno od područja u kojem bi se to moglo upotrijebiti je ambalaža pića. Odvajanje kaucijskog otpada od ostatka sakupljenog otpada moglo bi zbuniti potrošače, čime bi se smanjila učinkovitost sakupljanja otpada koji ne spada u sustav kaucije i smanjila ekonomičnost sortiranja. Dobre informacije zasnovane na pouzdanim analizama stoga moraju ići ruku pod ruku s provedbom takvih sustava.

4.2.3 Koje podatke bi, po vašem mišljenju, potrošači trebali imati na raspolaganju kako bi pri odabiru plastičnog proizvoda izravno doprinijeli učinkovitoj upotrebi resursa? Navesti potrošače da izravno sudjeluju nije lak zadatak. Da bismo uspješno promijenili njihovo ponašanje, moramo ne samo podići razinu njihove osviještenosti već im, iznad svega, ponuditi i proizvode i sustave koji su jednostavni za korištenje i koji im omogućavaju dobar izbor, kako pri kupovini proizvoda, tako i pri njegovom odlaganju. Za potrošače su od velike važnosti informacije koje se tiču pravilnog rukovanja plastikom pri odvojenom prikupljanju otpada iz domaćinstava, tj. označavanja predmeta ili uputa za sortiranje. Obvezatne informacije o kemijskom sastavu otpada koji se može reciklirati moraju biti jasne i razumljive kako bi potrošači bili informirani pri donošenju odluke.

4.2.4 Kako bi se informacije o kemijskom sastavu plastike mogle staviti na raspolaganje svim sudionicima u lancu recikliranja otpada? Informacije o kemijskom sastavu plastike ili proizvoda od plastike lako su dostupne sve do trenutka prodaje. Vrijednost takvih informacija za potrošača je upitna: jedini način na koji bi se to moglo napraviti bilo bi pomoću jednostavnih tekstova koji se lako čitaju te upotrebom tvari, u proizvodnji plastike ili drugog ambalažnog materijala, čija je sigurnost provjerena izlaganjem i testiranjem utjecaja (REACH).

4.2.5 Kako se najbolje mogu riješiti problemi koji nastaju upotrebom mikroplastike u proizvodima ili industrijskim procesima te nanočestica u plastici? Pitanje

mikroplastike i nanočestica u plastici zahtijeva da se analizira do koje mjere one – uglavnom njihovi inertni sastavni dijelovi koji se koriste u malim koncentracijama – mogu ući u okoliš u rizičnim količinama. Postoje, zapravo, dva odvojena problema: mikroplastika, ili bolje, ostaci plastike i nanočestice, koje, zbog njihova porijekla i učinaka, treba rješavati zasebno. Ipak, premalo toga se zna o njihovim učincima na okoliš, potencijalnim rizicima za ljudsko zdravlje te njihovom utjecaju na morski svijet. Pravilno upravljanje otpadom općenito bi pomoglo u rješavanju većeg dijela ovog problema. Plastični ostaci pojavili su se pred vjerojatno više od 50 godina, a problem predstavljaju samo u slučajevima gdje se pokaže da stvaraju ili povećavaju rizik za ljudski život i okoliš.

4.3 Trajnost plastike i plastičnih proizvoda

4.3.1 Da li bi politika proizvodnog dizajna trebala rješavati problem zastarijevanja plastičnih proizvoda i stremiti ka većem stupnju ponovne upotrebe proizvoda i modularnom dizajnu kako bi što više smanjila količinu plastičnog otpada? Kod nekih proizvoda, plastični otpad je posljedica zastarjelosti uslijed tehničkih inovacija. Kod drugih, npr. prozorskih okvira, automobilskih dijelova, namještaja, kućanskih proizvoda, medicinske opreme, građevinskog materijala, električne i toplinske izolacije, cipela, odjeće ... i mnogih drugih primjena, problem je u dotrajalosti. Ti proizvodi ne predstavljaju značajan udio ukupnog obujma plastičnog otpada i u načelu nisu dio otpada iz domaćinstava. Mjere politika koje se bave trajnošću proizvoda ne bi imale nikakav veći utjecaj na količinu otpada, a mogle bi naštetiti konkurentnosti proizvoda EU-a. Kriteriji ekološkog dizajna uglavnom neće utjecati na ovo područje jer se oni uglavnom tiču funkcije i ekološke učinkovitosti osnovnog proizvoda, a ne njegovih plastičnih komponenti.

4.3.2 Da li bi trebalo uvesti tržišne instrumente koji bi točnije odražavali ekološki trošak od proizvodnje plastike do konačnog bacanja. S obzirom na veliku raznolikost proizvoda, treba detaljno proučiti internalizaciju vanjskih čimbenika za komponente plastičnih proizvoda kao i za druge sirovine, čime će se izbjeći preveliko administrativno opterećenje, smanjenje konkurentnosti te davanje prednosti uvozu. Za sve materijale koji su konkurencija plastici trebalo bi provesti potrebne analize životnog ciklusa, a te bi analize trebalo provesti i za robu koja se uvozi iz trećih zemalja.

4.3.3 Kako je najbolje riješiti problem opterećenja otpadom koji stvaraju potrošni plastični proizvodi i plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu? Opterećenje otpadom nastalo zbog kratkotrajnih plastičnih proizvoda i plastičnih proizvoda za jednokratnu uporabu najbolje se može riješiti odvojenim prikupljanjem prema vrsti plastike i odgovarajućim sortiranjem. Neke zemlje to uspješno rade, dok kod drugih zbog većih troškova to nije slučaj.

4.4 Biorazgradiva plastika

4.4.1 Zbog kojih bi vrsta primjene trebalo promicati biorazgradivu plastiku? Trenutno nije moguće identificirati područje u kojem dokazana korist biorazgradive plastike nije popraćena negativnim nuspojavama. Biorazgradiva plastika primjenjena je u slučajevima kad recikliranje ne dolazi u obzir, na primjer tamo gdje su plastični predmeti pomiješani s hranom i drugim otpadom, namijenjenim prvenstveno za kompost. U svakom slučaju, potrebno je osigurati da se ta plastika jasno razlikuje i odvaja kako bi se izbjegla kontaminacija procesa recikliranja. Prije nego što se predloži šira upotreba takvih plastika, njihovu ekološku i gospodarsku vjerodostojnost trebalo bi potkrijepiti analizom životnog ciklusa.

4.4.2 Da li bi bilo prihvatljivo pooštriti postojeće zakonske uvjete postavljanjem jasne razlike između plastike koja se u kompost može pretvoriti prirodnim putem i one koja je biorazgradiva uz pomoć tehnologije? O tim problemima treba raspravljati na stručnoj razini i na temelju relevantnih informacija i podataka. Znanje o tom području treba proširiti.

4.4.3 Da li bi pri upotrebi oksorazgradljivih plastika trebalo poduzeti mjere kako bi se osigurao proces recikliranja? EGSO nema dovoljno informacija da bi podržao ili odbacio upotrebu oksorazgradljivih plastika.

4.4.4 Kako bi trebalo sagledati plastiku dobivenu od bioloških sirovina u odnosu na upravljanje plastičnim otpadom i očuvanje resursa? Promicanje uporabe plastike od bioloških sirovina trebalo bi biti utemeljeno na temeljitoj analizi životnog ciklusa. Potrebno je shvatiti da "bio" nužno ne predstavlja ništa novo (plastika na osnovi kazeina, na primjer, koristila se i u prošlosti), a prošla iskustva potrebno je veoma kritički procijeniti. Plastika dobivena od bioloških sirovina nije biorazgradljiva. Biorazgradljivost je suštinsko materijalno svojstvo vezano uz molekularnu strukturu polimera.

4.5 Inicijative EU-a koje se bave morskim otpadom uključujući plastični otpad; međunarodne mjere

4.5.1 Koje bi se mjere, osim onih opisanih u Zelenoj knjizi, mogle predvidjeti za smanjenje morskog otpada?

Analize načina na koji plastični otpad dopire u morski okoliš, bilo slučajno ili sustavnim procesima, treba provjeriti te proširiti na međunarodnu i europsku razinu. Na temelju njih treba razmotriti mogućnost potpune zabrane ispuštanja otpada, uključujući i plastiku, u more. Naravno, da bi se u potpunosti promijenilo javno mišljenje treba sustavno raditi na informiranju i poticanju javnosti, u što spada i čišćenje plaža i druge aktivnosti.

4.5.2 Kako postavljanje kvantitativnih ciljeva za smanjenje morskog otpada na razini cijelog EU-a može poboljšati mjere koje općenito smanjuju plastični otpad? Postavljanje kvantitativnih ciljeva za smanjenje otpada u oceanima neće ograničiti količinu postojećeg plastičnog otpada jer se, zapravo, radi o otpadu koji nije na taj način odbačen te nije, pravno govoreći, bio ni obrađen kao otpad. Cilj bi trebalo formulirati kao sprečavanje neprikladnog ponašanja ljudi koji otpad bacaju tamo gdje mu nije mjesto. Ovdje se, zapravo, radi o motiviranju javnosti na nacionalnoj i, nadasve, lokalnoj razini, čak i kad su ljudi negdje drugdje na godišnjem odmoru. "Vlasništvo" i odgovornost idu zajedno. Dobra iskustva i prakse treba širiti.

4.5.3 Kako bi EU mogao učinkovitije promicati međunarodne mjere za poboljšanje upravljanja plastičnim otpadom u cijelom svijetu? Kad se radi o predlaganju mogućih međunarodnih mjera za upravljanje morskim okolišem i obalama, moramo provesti studije koje će procijeniti situacije tamo gdje studije još nisu bile provedene te predložiti rješenja problema utvrđenih bilateralnim i multilateralim pregovorima s trećim zemljama i regijama.

4.5.4 EGSO izuzetno cijeni inicijative koje razne interesne skupine organiziraju kako bi uklonile taj ozbiljan problem. Europska unija će možda predložiti međunarodnu inicijativu za čišćenje najgorih nakupina plutajućeg plastičnog otpada u oceanima. Ona bi trebala poduzeti sve korake u svojoj moći da spriječi da plastični otpad porijeklom iz Europe dopire u more, razmotriti mogućnosti korištenja programa pomoći u razvoju za promicanje i podržavanje održivijih načina upravljanja otpadom u zemljama u razvoju te, naročito, smanjiti nakupljanje plastičnog otpada iz tih zemalja u oceanima.

U Bruxellesu, 19. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

PRILOG I

mišljenju Odbora

Sljedeći odlomci mišljenja Stručne skupine izmijenjeni su da bi odrazili amandmane koje je usvojila Skupština, a koji su dobili više od četvrtine danih glasova (Pravilo 54., stavak 4. Poslovnika):

Točka 4.1.8.

Da li bi u Europi trebalo promicati kombinaciju odvojenog prikupljanja svog plastičnog otpada od vrata do vrata i sustava za preostali otpad zasnovanih na načelu "plati koliko baciš"? Poželjno je odvajati plastiku od ostalih tokova materijala, no pritom ne bi trebalo podcijeniti neke od s time povezanih poteškoća, među kojima su temeljni gospodarski i ekološki problemi koji otežavaju recikliranje plastike tj. zahtjevan prijevoz velikih (iako laganih) količina na dulje razdaljine. Nametanje odvojenog prikupljanja svakom proizvođaču otpada moglo bi dovesti do toga da, u slučajevima gdje ima malo plastike za odvajanje, troškovi prijevoza ponište prednosti recikliranja. Stoga se ta obveza ne bi smjela primjenjivati na sve proizvođače u EU-u, a o detaljima bi trebale odlučivati države članice, u skladu s načelom supsidijarnosti.

Rezultat glasovanja

Za: 74
Protiv: 50
Suzdržani: 22

Točka 4.1.11.

Da li bi dodatne volonterske inicijative, naročito od strane proizvođača i trgovaca na malo, mogle biti odgovarajući i učinkovit instrument? Dobrovoljne inicijative, naročito proizvođača i trgovaca na malo, mogle bi biti prikladan i učinkovit instrument za bolju upotrebu resursa u životnom ciklusu plastičnih proizvoda, posebice s obzirom na dogovore o uporabi plastične ambalaže koja sadrži elemente (kombinacija materijala, boje itd.) koji olakšavaju recikliranje. Međutim, to bi moglo biti protiv pravila tržišnog natjecanja jer pretpostavlja postojanje dogovora o usklađivanju marketinških praksi. Također, moglo bi dodatno pojačati ogorčenost javnosti zbog uplitanja Europske unije u aspekte svakodnevnog života koji su već sami po sebi problematični. Prije nego što se predlože rješenja koja bi se mogla pokazati neuspješnima potrebno je situaciju sagledati na realan način.

Rezultat glasovanja

Za: 77
Protiv: 57
Suzdržani: 15

Točka 4.2.3.

Koje podatke bi, po vašem mišljenju, potrošači trebali imati na raspolaganju kako bi pri izboru plastičnog proizvoda izravno doprinijeli učinkovitoj upotrebi resursa? Navesti potrošače da izravno sudjeluju nije lak zadatak. Da bismo uspješno promijenili ponašanje potrošača, moramo ne samo podići razinu njihove osviještenosti već im, iznad svega, ponuditi i proizvode i sustave koji su jednostavni za korištenje i koji im omogućavaju da naprave dobar odabir, kako pri kupovini proizvoda, tako i pri njegovom odlaganju. Jedina informacija relevantna za potrošače tiče se pravilnog rukovanja plastikom pri odvojenom prikupljanju otpada iz domaćinstava, tj. označavanja predmeta ili uputa za sortiranje. Obvezatne informacije o kemijskom sastavu otpada koji se može reciklirati bile bi kontraproduktivne jer potrošači možda ne bi mogli donijeti informiranu odluku o tome što treba uraditi.

Rezultat glasovanja

Za: 74
Protiv: 66
Suzdržani: 13

Točka 4.2.4.

Kako bi se informacije o kemijskom sastavu plastike mogle staviti na raspolaganje svim sudionicima u lancu recikliranja otpada? Informacije o kemijskom sastavu plastike ili proizvoda od plastike lako su dostupne sve do trenutka prodaje. Doista ne bi bilo realno očekivati da ih se sačuva u fazi recikliranja i obrade otpada. Vrijednost takvih informacija za potrošača je upitna: učinkovitije je u proizvodnji plastike ili drugog ambalažnog materijala upotrebljavati supstance čija je sigurnost provjerena izlaganjem i testiranjem utjecaja (REACH).

Rezultat glasovanja

Za: 86

Protiv: 51

Suzdržani: 6

Mišljenje Stručne skupine za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi okvira za pomorsko prostorno planiranje i integrirano upravljanje obalnim područjem“

COM(2013) 133 final — 2013/0074 (COD)

(2013/C 341/15)

Izvjestitelj: **g. BUFFETAUT**

Sukladno članku 43. stavku 2., članku 100. stavku 2., članku 192. stavku 1 i članku 194. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Vijeće (27. ožujka 2013.) i Europski parlament (15. travnja 2013.), odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi okvira za pomorsko prostorno planiranje i integrirano upravljanje obalnim područjem“

COM(2013) 133 final — 2013/0074 (COD).

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, odgovorna za pripremu rada Odbora na tu temu, usvojila je mišljenje 3. rujna 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor je mišljenje usvojio na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna), sa 185 glasova za, 2 protiv i 5 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor ukazuje na činjenicu da 50 % stanovništva Europske unije živi u obalnim područjima. To znači da su politike pomorskog prostornog planiranja i upravljanja obalnim područjem naročito važne za Europsku uniju. Tim je više dobrodošla namjera da se uspostavi administrativna suradnja unutar država članica i među njima, naročito u prekograničnim područjima, s punim sudjelovanjem predstavnika civilnog društva koji u njima djeluju.

1.2 EGSO naglašava da je potrebno primijeniti participativni pristup koji će udružiti sve one koji aktivno rade ili posluju u obalnim i pomorskim područjima kako bi savjetovanje donijelo praktične rezultate. Uprkos općoj podršci Komisijinim ciljevima, pri odlučivanju je li direktiva uspješno provedena ili ne, od ključne će važnosti biti metoda njezine provedbe. U tim pomorskim područjima odvija se veliki broj različitih aktivnosti: gospodarski ribolov, akvakultura, rekreacijski ribolov, pomorski prijevoz, turizam, ronjenje, vojne aktivnosti, energetske izvor, itd. Iako međusobno konkurentne, te aktivnosti mogu se i dopunjavati.

1.3 Da bi bila učinkovita, savjetovanja se moraju odvijati na lokalnoj razini. Provedba Direktive o staništima (Natura 2000.) i Direktive o pomorskoj strategiji pokazala je da postoji potreba za teritorijalnom dinamikom. Uprkos velikom broju različitih zainteresiranih dionika, korisnici morskih područja moraju naučiti komunicirati i postići dogovor o jasnim, ostvarivim ciljevima. Stoga je metodologija koja se koristi od ključne važnosti za stvaranje grupne dinamike koja nije moguća ako ne postoji usuglašeni stav o trenutnoj situaciji zasnovan na stvarnim uvjetima na lokalnom području i očekivanom razvoju lokalnih događaja.

1.4 Da bi se pravila prihvatila, postavljeni ciljevi i poduzeti koraci moraju biti razumljivi i transparentni. Da bi se poštivala, pravila se moraju razumjeti. Njihova logika mora biti jasna svim sudionicima, a organizacija morskih i obalnih područja mora biti dostupna i uključivati sve sudionike.

1.5 Osim načela sustavnog savjetovanja, treba utvrditi prioritete i među djelatnostima koje se mogu obavljati u morskom i obalnom području. Ti se prioriteti ne mogu unaprijed utvrditi jer će, ovisno o situacijama i s obzirom na geografske, ekološke, ljudske i gospodarske razlike, neminovno varirati. Stoga se načelo supsidijarnosti na tom području primjenjuje kako na razini EU-a, tako i unutar samih država članica.

1.6 EGSO ističe da države članice nisu jedini dionici kojih se ovo tiče te da bi se trebalo savjetovati s lokalnim i regionalnim vlastima, kao i s gospodarskim sektorima. Trebalo bi uključiti i socijalne partnere budući da bi neke odluke mogle utjecati na radna mjesta i uvjete rada (na primjer u sektorima ribarstva ili turizma). Odbor podsjeća da je uvođenje mreže Natura 2000. već zasnovano na raznim oblicima lokalnog upravljanja.

1.7 Do poteškoća u konkretnoj provedbi većinom dolazi zbog razlika u pravnim sustavima kopna i mora, iako su dotična područja međusobno ovisna i povezana. Osim toga, pristup problemima često je korporacijski. Stoga je nužno, bez ikakvih ideoloških predrasuda, uspostaviti ravnotežu između legitimnih interesa i onoga što je potrebno za opće dobro.

1.8 Kako se ne bi iz vida izgubilo ono što se događa u stvarnom životu, EGSO se slaže s načelom redovite revizije planskih programa i upravljačkih strategija, ali naglašava da se stvari ne smiju sagledavati isključivo s regulatornog aspekta. Radi se o upravljanju ljudskim aktivnostima na osjetljivom i promjenjivom području, te je stoga potrebno razmišljati dinamično i uzeti u obzir sve tokove.

1.9 Naravno, od velike su važnosti i izvori financiranja tih politika. Izvore financiranja za ribarstvo, upravljanje okolišem (Natura 2000.) i politiku regionalnog razvoja, čak i zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP), trebalo bi koristiti zajedno s izvorima financiranja za integriranu pomorsku politiku. Potrebno je, dakle, pobrinuti se da ti brojni izvori financiranja ne otežaju primjenu relevantnih politika. Makroregionalne strategije trebale bi pomoći povezati razne kohezijske fondove.

1.10 EGSO naglašava da je ovo financiranje od ključne važnosti za naknadno dinamično praćenje aktivnosti koje uslijede nakon savjetovanja, kao i mjera poduzetih u vezi s novom direktivom. Bez uključivanja onih koji znaju usmjeriti pažnju i podržati provedbu, svi naponi bit će beznačajni i neće donijeti rezultate.

1.11 Budući da do brojnih problema sa zagađenjem morskog okoliša dolazi zbog onečišćenja s kopna, bilo bi logično da se pomorsko planiranje uskladi s prostornim planiranjem obale, ili čak uklopi u njega.

1.12 EGSO također naglašava da se određene države članice nalaze u posebnoj situaciji, pa je tako gotovo cijela poljska obalna zona obuhvaćena mrežom Natura 2000., čime je otežano nove gospodarske djelatnosti uskladiti sa zaštitom okoliša na tim područjima. (Kao i na kopnu, aktualne i tekuće gospodarske djelatnosti uključene su u ciljne dokumente).

1.13 Što se tiče procjene, prikupljanja podataka i razmjene informacija, kriteriji se mogu razlikovati od jedne države članice do druge. Stoga bi bilo korisno kad bi Komisija odredila neku vrstu zajedničkog pristupa kako bi osigurala da procjene i prikupljeni podaci budu usklađeni i usporedivi.

1.14 Europski gospodarski i socijalni odbor naglašava da je potrebno osigurati da novo zakonodavstvo nije u proturječnosti sa zakonodavstvom koje je već na snazi, poput Direktive o staništima (Natura 2000.) i Direktive o pomorskoj strategiji, niti ometa njegovu provedbu, već naprotiv, da te ga podrži u početnim stadijima provedbe. Ovu bi novu direktivu stoga trebalo smatrati novim stupom u strukturi integrirane pomorske politike Europske unije.

1.15 Na kraju, Odbor poziva da se pri primjeni odredbi o sudjelovanju javnosti iz članka 9. prijedloga što više u obzir

uzme stvarna situacija na lokalnoj razini, budući da svako područje ima svoje ekološke, geografske i gospodarske specifičnosti.

2. Uvod

2.1 Ovaj je prijedlog dio politike čiji je cilj Europskoj uniji osigurati jaku pomorsku dimenziju. Taj je cilj sasvim razumljiv ako se uzme u obzir duljina Europske obale i opseg njezinih ekskluzivnih gospodarskih zona, među koje spadaju i one u najudaljenijim regijama, koje su od izuzetne važnosti za države članice poput Španjolske, Francuske, Ujedinjene Kraljevine, Irske i Portugala.

2.2 Cilj Komisije je uskladiti gospodarske, socijalne i ekološke aspekte, što se čini samo po sebi očitim. Ta se zadaća u jednakoj mjeri tiče pomorskog prostornog planiranja i integriranog upravljanja obalnim područjima te s njima povezanih složenih interakcija između mora i kopna.

2.3 Glavni cilj prijedloga predstavljen je uobičajenim žargonom: promicanje održivog razvoja pomorskih i priobalnih djelatnosti te održivo korištenje obalnih i morskih resursa.

2.4 Europska komisija želi da se tim područjima upravlja na planiran i usklađen način kako bi se izbjegle konfliktne djelatnosti i osiguralo usklađeno korištenje. Zato predložena inicijativa nije sektorska već transverzalna. Područje primjene dokumenta stoga je vrlo široko, što postavlja pitanje njegove konkretne provedbe.

2.5 U prijedlogu je predviđena suradnja država članica koje će biti odgovorne za primjenu takvog integriranog planiranja i upravljanja. Cilj je koordinirati nacionalne ili regionalne sektorske politike kako bi se primijenio koherentni opći pristup koji bi obuhvatio i pograničnu dimenziju. Ipak, valjalo bi napomenuti da se ovaj prijedlog direktive ne odnosi na djelatnosti „kojima je jedini cilj obrana ili nacionalna sigurnost“.

3. Ciljevi prijedloga

3.1 Komisija želi da države članice utvrde i provedu pomorske prostorne planove te jednu ili više strategija upravljanja obalnim zonama. Naravno da ti instrumenti moraju voditi računa, s jedne strane, o regionalnim i podregionalnim specifičnostima te, s druge, o sektorskim djelatnostima.

3.2 S obzirom na ta opća načela, konkretni ciljevi su sljedeći:

— pomoći u opskrbi Europske unije energijom kroz eksploataciju morskih izvora energije (oceanske struje, plima i oseka, valovi, vjetar, itd.);

- razvijati pomorski promet na učinkovit način;
- poticati održiv razvoj sektora ribarstva i akvakulture;
- brinuti se o očuvanju i poboljšanju okoliša;
- osposobiti priobalne zone za prilagodbu i učiniti ih otpornima na posljedice klimatskih promjena.

4. Zahtjevi Komisije

4.1 Po običaju, Komisija je definirala niz prilično birokratskih zahtjeva za koje smatra da bi mogli pomoći u ostvarenju tih ciljeva. Među tim obvezama su:

- koordinacija među državama članicama;
- prekogranična suradnja;
- svijest o prekograničnim posljedicama politika.

4.2 Pri prostornom planiranju moraju se uzeti u obzir aktivnosti povezane s energijom iz održivih izvora, eksploatacijom rezervi nafte i plina, pomorskim prometom, podvodnim kablovima i cijevima, ribarstvom, akvakulturom te područjima očuvanja prirode.

4.3 U strategijama upravljanja priobalnim područjima u obzir se moraju uzeti: korištenje prirodnih resursa (posebice u energetici), razvoj infrastrukture (energija, luke, pomorski radovi, itd.), poljoprivreda i industrija, ribarstvo i akvakultura, upravljanje ekosustavima i njihova zaštita, priobalni lokaliteti i pejzaži te posljedice klimatskih promjena.

4.4 U dokumentu se od država članica očekuje da uspostave modele za sudjelovanje javnosti u razradi pomorskih prostornih planova i strategija upravljanja priobalnim područjima, što je, očito, od velikog interesa za EGSO.

4.5 Ništa od ovoga ne može se učinkovito provesti ukoliko među državama članicama, kao i s trećim državama, ne postoji istinska suradnja, budući da su pomorska područja po prirodi otvoreni prostori koji su u stalnoj međusobnoj interakciji.

5. Konkretna provedba

5.1 Svaka država članica dužna je odrediti tijelo nadležno za implementaciju direktive te Komisiji dostaviti popis tih tijela. Države članice dužne su Komisiji slati i izvješća o provedbi direktive. Pri donošenju odluka, treba što više voditi računa o ljudima kojih se one tiču (oni koji koriste more) i o lokalnoj razini.

5.2 Dokument Komisiji omogućuje upotrebu provedbenih akata za preciziranje određenih podataka ili administrativnih obveza, što je savršeno prihvatljivo pod uvjetom da se time ne stvaraju nove obveze koje nisu predviđene referentnim dokumentom.

6. Opće napomene

6.1 Područje na koje se odnosi ovaj prijedlog koji dopunjuje postojeće dokumente (Direktivu o staništima, bolje poznatu kao Natura 2000., i Direktivu o pomorskoj strategiji koja pokriva sva obalna područja), izuzetno je široko. Svime time upravljat će nova vladina tijela na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

6.2 Ključno je pitanje kako koordinirati i sinkronizirati planirano zakonodavstvo s postojećim direktivama.

6.3 Široko područje primjene novog prijedloga moglo bi dovesti do velikog broja birokratskih izvješća, što bi oslabilo njegov učinak. Od vitalne je važnosti ne izgubiti iz vida stvarnu situaciju.

6.4 Predviđeni cilj je bolje usklađivanje politika o morskom okolišu. Iako se tom cilju nema što zamjeriti, možemo se zapitati ne bi li bilo mudrije, prije dodavanja nove regulatorne razine, pričekati da postojeće zakonodavstvo postigne potpuni učinak. Zakonima treba vremena da počnu postizati željene rezultate i važno je jasno razumjeti što se mora provesti. Kardinal Richelieu rekao je da je dobar zakon onaj zakon koji ljudi razumiju.

6.5 Usklađenost treba poboljšati i zbog dodjele europskih fondova namijenjenih podršci provedbe nove direktive. Makro-regionalne strategije moraju se sagledati kao okvir koji povezuje razne kohezijske fondove koji se mogu upotrijebiti.

6.6 U različitim djelatnostima koje se odvijaju u priobalnom i pomorskom području sudjeluju brojni gospodarski, znanstveni, politički i upravni dionici. Za iste izvore natječu se i različiti gospodarski sektori: ribarstvo, promet, energetika, turizam, itd. Osim toga, zbog složenog i važnog utjecaja kopnenih djelatnosti na obalna područja, kopnena i pomorska područja ne mogu se sagledavati odvojeno.

6.7 Stoga je potrebno izbjeći pretjerano birokratski pristup koji bi stvari samo usložnio, a inicijative usporio i otežao. Istovremeno, izuzetno je važno osigurati da se takvim pomorskim i obalnim regijama bave i u njima djeluju svi dionici: gospodarski akteri, socijalni partneri, znanstvenici, NVO-i, itd. Svrha toga nije da se proces omete, već da se spriječe potencijalni kasniji prigovori (možda i na sudu) i osigura da proces donošenja odluka ne bude previše udaljen od stvarne situacije na terenu.

7. Posebne napomene

7.1 Treba istaknuti da se pomorsko prostorno planiranje i integrirano upravljanje priobalnim zonama mora uklopiti u već usvojene direktive, na primjer Okvirnu direktivu o morskoj strategiji (2008.) i Direktivu o staništima (Natura 2000., 1992., naknadno primijenjena na obalna staništa). To su dokumenti koji čine trenutnu integriranu pomorsku politiku (IPP) Europske unije.

7.2 Istovremeno, nova se direktiva mora provoditi u skladu s načelom supsidijarnosti između Europske unije i država članica, ali i podnacionalnih razina. Prioriteti određeni tom direktivom trebali bi biti poredani u skladu s određenim prioritetima koji variraju od jednog područja do drugog. Zbog geografskih i

ekoloških karakteristika, Baltičko i Sredozemno more ne mogu se tretirati na isti način, a slične razlike postoje među pojedinim regijama i priobalnim zonama.

7.3 Jedno od najkorisnijih područja obuhvaćenih ovim prijedlogom jest organizacija uzajamne suradnje između upravljačkih tijela, popraćena informativnim mjerama i mjerama praćenja. Da bi to zaista i funkcioniralo, trebalo bi utvrditi opće zajedničke kriterije što bi omogućilo jednostavno razmjenjivanje i prenošenje informacija i podataka, ne samo među tijelima vlasti, već i među svim dionicima priobalnih i pomorskih djelatnosti. Međutim, uspjeh ovisi o odabiru odgovarajuće metode koja će lokalne javne i privatne dionike potaći da rade na zajedničkim ciljevima koji će se odrediti na temelju ocjene trenutnog stanja. Ključ cijelog procesa je osigurati da ljudi koji se bave brojnim aktivnostima na istim obalnim i pomorskim područjima međusobno komuniciraju.

7.4 Budući da onečišćenje s kopna (gradska i industrijska kanalizacija, mikrootpad nošen vodom tijekom poplava, itd.) i strukture ugrađene u more (luke, nasipi, protupoplavne brane, itd.) jako štete pomorskim područjima, prostorno planiranje područja u blizini obale trebalo bi se uskladiti sa, čak i ugraditi u, politike upravljanja priobalnim područjem i pomorskog prostornog planiranja.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Stručne skupine za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša o „Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju određenih prijelaznih odredbi o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i izmjenama Uredbe (EU) br. [...] [RR] u pogledu sredstava i njihove raspodjele za godinu 2014. i o izmjenama Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009 i Uredbi (EU) br. [...] [IP], (EU) br. [...] [HZ] i (EU) br. [...] [JZOT] u pogledu njihove primjene u 2014.“

COM(2013) 226 final – 2013/0117 (COD)

(2013/C 341/16)

Izvjestitelj: **Seamus BOLAND**

Dana 21. svibnja 2013. i 17. srpnja 2013., sukladno članku 43. stavku 2., članku 207. stavku 2. i članku 304 Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament i Europsko vijeće su odlučili savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju određenih prijelaznih odredaba o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i izmjenama Uredbe (EU) br. [...] [RR] u pogledu sredstava i njihove raspodjele za godinu 2014. i o izmjenama Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009 i Uredaba (EU) br. [...] [IP], (EU) br. [...] [HZ] i (EU) br. [...] [JZOT] u pogledu njihove primjene u 2014.

COM(2013) 226 final – 2013/0117 (COD)

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, odgovorna za pripremu rada Odbora na tu temu, usvojila je mišljenje 3. rujna 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor je mišljenje usvojio na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sastanak od 18. rujna), sa 138 glasova za, 2 protiv i 3 suzdržana.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO pozdravlja prijedlog o utvrđivanju prijelaznih odredbi za 2014. u vezi s određenim pravilima koja se odnose na Zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP), posebice na sustav izravnih plaćanja i potporu ruralnom razvoju koja se financira iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR).

1.2 EGSO snažno podržava prijelazne odredbe za 2014. kojima se osigurava kontinuitet isplata korisnicima u slučaju kasnog usvajanja planova za novi ruralni razvoj i zbog potrebe za odgađanjem primjene novog programa izravnog plaćanja iz praktičnih i upravnih razloga. U suprotnom bi obitelji poljoprivrednika bile ugrožene i ostale bez mjera potpore za zaštitu okoliša, a nestao bi i velik dio zaštite koja postoji u ovom području.

1.3 EGSO izrazito preporučuje da prijelazne odredbe korisnike „klasičnih“ programa koji se nalaze u zabačenim brdskim predjelima ni na koji način ne stave u nepovoljan položaj. EGSO također izražava zabrinutost jer bi se zabačene zajednice, koje izuzetno ovise o poljoprivredno-okolišnim ugovorima koji im osiguravaju prihod u zamjenu za pružanje ključnih usluga od opće koristi, mogle suočiti sa smanjenjem prihoda u novom programskom razdoblju do 2020.

1.3.1 EGSO preporučuje da prijelazne isplate tim zajednicama budu na razini financiranja već dogovorenoj u sklopu starog programa.

1.4 EGSO izrazito preporučuje da Komisija analizira prijelazne postupke kako bi osigurala da predložena smanjenja što manje utječu na ruralne obitelji te da njihov utjecaj na inicijative za zaštitu okoliša bude, u najmanju ruku, neutralan.

1.5 U tom pogledu EGSO smatra da bi prijelazni postupci trebali omogućiti preuzimanje novih obveza na području mjera povezanih s površinom i životinjama u 2014., čak i ako su sredstva za tekuće razdoblje već iskorištena.

1.6 U okviru horizontalnih pravila za financiranje ZPP-a odgoda primjene novog programa izravnih plaćanja ukazuje na to da su prijelazne mjere potrebne za Službu za savjetovanje poljoprivrednika (Farm Advisory Service, FAS), Integrirani sustav upravljanja i kontrole (Integrated Administration and Control System, IACS) te višestruku sukladnost. EGSO stoga smatra ključnim da Vijeće i Europski parlament usvoje posebna prijelazna pravila do kraja godine, uz izmjene temeljnih akata ZPP-a gdje je to potrebno.

1.7 EGSO naglašava da nijedno prijelazno pravilo ne bi trebalo ugroziti nametanjem nerealnih nacionalnih gornjih granica dostupnim sredstvima.

2. Uvodne primjedbe

2.1 Europska komisija nastavlja intenzivno raditi s Europskim parlamentom i Vijećem na postizanju konačnog političkog dogovora o reformi ZPP-a. Suština dogovora postignuta je krajem lipnja 2013. što bi trebalo omogućiti provođenje novih pravnih propisa od 1. siječnja 2014. Međutim, konačni dogovor tek se mora postignuti, što znači da nije realno očekivati da sve države članice do navedenog datuma uspostave potrebne administrativne postupke.

2.2 Nakon rasprave u Europskom parlamentu i Vijeću, očekuje se odobrenje raznih uredbi i provedbenih akata do kraja 2013. pri čemu bi reforma ZPP-a stupila na snagu 1. siječnja 2014.

2.3 Da bi se osigurao kontinuitet, u prijedlogu Komisije od 18. travnja 2013. nastoje se uspostaviti prijelazna pravila za neke elemente politike. To bi značilo da će se postojeća pravila programa jedinstvenih plaćanja, programa jedinstvenih plaćanja po površini i plaćanja određenih „člankom 68.” nastaviti i u godini potraživanja 2014. Nova pravila, primjerice ona koja se odnose na „ekologizaciju”, mogla bi se stoga primjenjivati tek od početka 2015. godine, čime se agencijama za plaćanje daje više vremena za pripremu na navedene promjene.

2.4 Prvobitni politički dogovor o reformi poljoprivredne politike EU-a postignut je između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije 27. lipnja nakon tri mjeseca intenzivnih trostranih pregovora. Taj dogovor ovisi o službenom završetku pregovora o proračunu višegodišnjeg financijskog okvira EU-a (2014.-2020.) te odobrenju Odbora za poljoprivredu, plenarne sjednice Parlamenta i Vijeća.

2.5 Prijedlog se odnosi na Uredbu (EU) br. 335/2013 od 12. travnja 2013. o izmjenama Uredbe (EZ) br. 1974/2006 koja utvrđuje pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 o potpori ruralnom razvoju iz EPFRR-a.

2.6 Kod plaćanja za ruralni razvoj, uobičajena je praksa da se odrede prijelazna pravila kako bi se povezala dva višegodišnja programska razdoblja. Međutim, potrebni su i posebni prijelazni postupci, poglavito kako bi se riješio problem odgode novog režima izravnih plaćanja. Prijedlog obuhvaća i nova prijelazna pravila za Hrvatsku.

2.7 Namjera Komisije jest osigurati agencijama za plaćanje dovoljno vremena da uspostave administrativne postupke i zajamče odgovarajuće upravljanje sredstvima EU-a, kako bi poljoprivrednici razumjeli nova pravila i kako ne bi bili prisiljeni na nešto novo prije nego sve bude spremno.

3. Kratki sadržaj dokumenta Komisije

3.1 Cilj prijedloga Komisije jest utvrditi određene prijelazne odredbe o potpori ruralnom razvoju iz EPFRR-a.

3.2 Prijelazna pravila potrebna su kako bi se definirali tehnički postupci koji će omogućiti neometanu prilagodbu novim uvjetima, dok će istovremeno osigurati kontinuitet različitih oblika potpore iz programskog razdoblja 2007.-2013.

3.3 Da bi države članice imale dovoljno vremena započeti s rješavanjem potreba svojih poljoprivrednih sektora ili ojačati politike ruralnog razvoja na fleksibilniji način, treba im se omogućiti prijenos sredstava iz gornjih granica izravnih plaćanja u potporu za ruralni razvoj i obratno. Istovremeno se državama članicama u kojima je razina izravne potpore niža od 90 % prosjeka u EU-u treba omogućiti prijenos dodatnih sredstva iz potpore za ruralni razvoj u gornje granice izravnih plaćanja. Takav izbor, uz određena ograničenja, trebao bi biti jednokratn i odnositi se na cjelokupno razdoblje financijskih godina 2015.-2020.

3.4 Program jedinstvenih plaćanja po površini utvrđen Uredbom (EZ) br. 73/2009 prijelazne je prirode i trebao je završiti 31. prosinca 2013. Budući da će 1. siječnja 2015. novi program osnovnih plaćanja zamijeniti program jedinstvenih plaćanja, potrebno je produljiti program jedinstvenih plaćanja po površini na godinu 2014. kako bi se spriječilo da nove države članice primjenjuju program jedinstvenih plaćanja tijekom samo jedne godine.

3.5 Kad je riječ o izravnim plaćanjima, treba predvidjeti dovoljno vremena kako bi države članice, a osobito njihove agencije za plaćanja, mogle pripremiti postupke koji omogućuju isplate korisnicima, a istovremeno uspostaviti postupke potrebne za početak novog programa. Stoga će potraživanja za 2014. biti obrađena u skladu s prijelaznim pravilima.

3.6 U pogledu drugog stupa, utvrđivanje prijelaznih pravila između dva programska razdoblja uobičajena je praksa. Prijelazna pravila uglavnom su potrebna kako bi se povezala dva uzastopna programska razdoblja. Međutim, za područje ruralnog razvoja ovog su puta potrebni posebni prijelazni postupci, poglavito kako bi se riješile posljedice odgode novog režima izravnih plaćanja na određene mjere ruralnog razvoja, a naročito na polazne vrijednosti poljoprivredno-okolišnih i klimatskih mjera i primjenu pravila o višestrukoj sukladnosti. Prijelazni postupci potrebni su i kako bi se državama članicama omogućilo daljnje preuzimanje novih obveza na području mjera koje se odnose na površine i životinje u 2014. godini, čak i ako se iskoriste sredstva za tekuće razdoblje. Te nove obveze, kao i odgovarajuće tekuće obveze, moći će se pokriti iz novih financijskih omotnica za programe ruralnog razvoja sljedećeg programskog razdoblja.

3.7 Prema pravnim obvezama iz Uredbe (EZ) br. 1698/2005 države članice mogu i dalje preuzimati nove pravne obveze prema korisnicima u 2014. u skladu s programima ruralnog razvoja donesenim na temelju Uredbe (EZ) br. 1698/2005, čak i nakon što se iskoriste financijska sredstva iz programskog razdoblja 2007.-2013., dok se ne donese odgovarajući program ruralnog razvoja za programsko razdoblje 2014.-2020. Izdaci nastali na temelju tih obveza prihvatljivi su u skladu s člankom 3. ove Uredbe.

4. Proračunske posljedice

4.1 Ovim prijedlogom uredbe samo se provode prijedlozi Komisije o višegodišnjem financijskom okviru i reformi ZPP-a za financijsku godinu 2015., pri čemu se uzimaju u obzir zaključci Europskog vijeća od 8. veljače 2013. U njega je uvrštena vanjska konvergencija izravnih plaćanja, fleksibilnost među stupovima ZPP-a i stopa sufinanciranja za ruralni razvoj.

4.2 Kad je riječ o izravnim plaćanjima, zaključci Europskog vijeća od 8. veljače 2013. u usporedbi s prijedlogom Komisije predstavljaju smanjenje od 830 milijuna EUR (u tekućim cijenama) u financijskoj godini 2015. (koja odgovara godini potraživanja 2014. za izravna plaćanja).

4.3 Pri raspodjeli gornjih granica izravnih plaćanja među državama članicama vodi se računa o vanjskoj konvergenciji koja bi trebala započeti financijske godine 2015. U usporedbi s prijedlogom Komisije, u zaključcima Europskog vijeća izmijenjen je vremenski okvir konvergencije (6 godina) i dodano da se do financijske godine 2020. mora postići minimalna vrijednost od 196 EUR/ha. U usporedbi s prijedlogom Komisije, zaključci Europskog vijeća povećavaju fleksibilnost među stupovima. Ona neće imati utjecaja na proračun jer će potpuno jednak iznos za koji se umanjuju sredstva jednog fonda (EFJP ili EPFRR) biti dostupan u drugom fondu.

4.4 U pogledu ruralnog razvoja, ovim se prijedlogom uredbe želi osigurati kontinuitet niza mjera koje se odnose na višegodišnje obveze. Te odredbe nemaju financijskog učinka jer sredstva dodijeljena za ruralni razvoj ostaju nepromijenjena. Međutim, raspodjela isplata tijekom vremena mogla bi se ponešto promijeniti, ali se to u ovoj fazi ne može brojčano odrediti.

4.5 Prijedlog sadrži odredbe kojima se Komisiji daje ovlaštenje da usvoji delegirane akte u skladu s člankom 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

5. Opće napomene

5.1 Ključno je osigurati kontinuitet isplata korisnicima u ruralnim područjima, kao što je vidljivo iz sljedećih činjenica:

— više od 77 % teritorija EU-a klasificirano je kao ruralno (47 % su poljoprivredna zemljišta, a 30 % šume) i u njemu živi otprilike polovica stanovništva (poljoprivrednih zajednica i drugih stanovnika),

— na poljoprivredu i poljoprivredno-prehrambenu industriju, koja u svojoj nabavci jako ovisi o poljoprivrednom sektoru, otpada ukupno 6 % BDP-a EU-a, one se sastoje od 15 milijuna poduzeća i osiguravaju 46 milijuna radnih mjesta,

— u Europi se nalazi 12 milijuna poljoprivrednika, a prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva iznosi 15 hektara (u odnosu na 2 milijuna poljoprivrednika s prosječnom veličinom poljoprivrednog gospodarstva od 180 hektara u SAD-u).

5.2 EGSO pozdravlja prijedlog Komisije za regulaciju razdoblja između dva programa.

5.3 Godine 2014. završit će velik broj poljoprivredno-okolišnih programa širom Europe, koji se financiraju iz EPFRR-a. Postoji mnoštvo „klasičnih” poljoprivredno-okolišnih programa koji se provode 10 ili više godina. Brojni korisnici tih „klasičnih” programa nalaze se u zabačenim brdskim predjelima i jako ovisi o poljoprivredno-okolišnim dogovorima koji im osiguravaju prihod u zamjenu za pružanje ključnih usluga od opće koristi. Čak i ako se bez daljnje odgode postigne dogovor o novoj uredbi za ruralni razvoj, gotovo je sigurno da se novi programi neće odobriti i pokrenuti do 1. siječnja 2014. Bez novog programa i mjera potpore, ti poljoprivrednici neće imati nikakav alternativni programe za potporu ruralnom razvoju na koji bi se mogli prijaviti kad im postojeće obveze završe 2014.

5.4 Komisija mora uspostaviti sustave koji će osigurati da se dostignuća koja su na području zaštite okoliša ostvarili prethodni programi za ruralni razvoj održe, a prihodi tih poljoprivrednika osiguraju. Važno je pobrinuti se da poljoprivrednici i okoliš ne ispaštaju ako se dogovori o proračunu EU-a ili prijedlogu za ZPP ne postignu na vrijeme za početak novih programa ruralnog razvoja 2014. godine.

5.5 Kad je riječ o izravnim plaćanjima, treba predvidjeti dovoljno vremena kako bi se države članice, a osobito njihove agencije za plaćanja, mogle dobro pripremiti te kako bi poljoprivrednici bili podrobno i dovoljno unaprijed obaviješteni o novim pravilima. Stoga će se potraživanja za 2014. morati obraditi u skladu s prijelaznim pravilima. U pogledu drugog stupa, utvrđivanje prijelaznih pravila između dva programska razdoblja uobičajena je praksa. Prijelazna pravila uglavnom su potrebna kako bi se povezala dva uzastopna programska razdoblja, što se pokazalo već na početku tekućeg programskog razdoblja. Međutim, na području ruralnog razvoja bit će potrebni posebni prijelazni postupci, naročito zbog ozbiljnih posljedica koje bi odgoda novog režima izravnih plaćanja mogla imati na određene mjere ruralnog razvoja, a naročito na polazne vrijednosti poljoprivredno-okolišnih i klimatskih mjera te primjenu pravila o višestrukoj sukladnosti.

5.6 Prijelazni postupci potrebni su i kako bi se državama članicama omogućilo daljnje preuzimanje novih obveza na području mjera koje se odnose na površine i životinje u 2014. godini, čak i ako se iskoriste sredstva za tekuće razdoblje.

5.7 Kada je riječ o horizontalnoj uredbi, prijelazne mjere potrebne su samo za Sustav za savjetovanje poljoprivrednika, Integrirani sustav upravljanja i kontrole i za višestruku sukladnost zbog njihove veze s izravnim plaćanjima. U tom pogledu Vijeće i Europski parlament trebaju do kraja godine donijeti posebna prijelazna pravila, uz potrebne izmjene temeljnih akata ZPP-a.

5.8 Izmjene nacionalnih gornjih granica mogu negativno utjecati na sredstva koja poljoprivrednici prime u 2014. Da bi se ta mogućnost smanjila, svaka nacionalna vlada morat će prije podnošenja prijedloga pojasniti svoje namjere u tom pogledu.

5.9 U Uredbi (EZ) br. 1698/2005 stoji da države članice mogu i dalje prihvaćati nove pravne obveze što znači da država članica može odbiti ispoštovati svoju obvezu jer je ta dužnost diskrecijska.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) 1198/2006 o određenim odredbama o financijskom upravljanju za određene države članice koje imaju ozbiljne poteškoće, ili bi ih mogle imati, u pogledu svoje financijske stabilnosti“

COM(2013) 428 final – 2013/0200 (COD)

(2013/C 341/17)

Izvjestitelj: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Dana 1. i 10. srpnja 2013., u skladu s člankom 43. stavkom 2. i člankom 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament i Vijeće odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) 1198/2006 o određenim odredbama o financijskom upravljanju za određene države članice koje imaju ozbiljne poteškoće, ili bi ih mogle imati, u pogledu svoje financijske stabilnosti

COM(2013) 428 final – 2013/0200 (COD).

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, zadužena za rad na ovu temu, zadužila je izvjestitelja Gabriela SARRÓ IPARRAGUIRREA za izradu mišljenja koje je usvojila dana 3. rujna 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na svom 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 19. rujna 2013.), sa 128 glasova za, 1 protiv i 8 suzdržanih.

1. Zaključci

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor smatra da su nacionalni financijski resursi pod pritiskom zbog dugotrajne financijske i gospodarske krize uslijed koje države članice provode potrebne politike fiskalne konsolidacije.

1.2 Stoga smatra da je Prijedlog izmjene Uredbe (EZ) br. 1198/2006, koji predlaže Europska komisija, potreban i pravodoban te ga čvrsto podupire, uvjeren da će proračunski resursi biti upotrijebljeni na najučinkovitiji način.

2. Kontekst

2.1 Dugotrajna globalna financijska kriza i nezapamćena gospodarska recesija ozbiljno su naškodile gospodarskom razvoju i financijskoj stabilnosti te uzrokovale ozbiljno pogoršanje financijskih i gospodarskih uvjeta u više država članica.

2.2 Stanje se naročito pogoršalo u državama članicama koje su najteže pogođene krizom i koje su primile financijsku pomoć u okvirima programa prilagodbe. Do pogoršanja je došlo zbog problema s likvidnošću proizašlih iz fiskalne konsolidacije koji utječu na njihov gospodarski rast i financijsku sigurnost te zbog povećanja deficita i javnog duga. Sufinanciranje povećava učinkovitost dodjeljivanja pomoći. Smanjenje sufinanciranja od strane države članice moglo bi oslabiti učinkovitost te pomoći pa bi trebalo poduzeti sve da se taj rizik smanji.

2.3 U tom smislu je osiguranje nesmetane uporabe Europskog fonda za ribarstvo od naročite važnosti za ulaganje u ribarstveni sektor.

2.4 Uredba (EZ) br. 1198/2006 o Europskom fondu za ribarstvo (EFR) sadrži sljedeće definicije:

— Operativni program: jedinstveni dokument koji sastavlja država članica i odobrava Komisija i koji sadrži usklađen niz prioriteta osi koje je potrebno postići uz pomoć EFR-a;

— Prioritetna os: svaki prioritet u operativnom programu koji obuhvaća skupinu međusobno povezanih mjera s određenim mjerljivim ciljevima;

2.5 Prioritetne osi EFR-a:

— 1. prioritetna os: mjere za prilagodbu ribarske flote Zajednice.

— 2. prioritetna os: akvakultura, slatkovodni ribolov, prerada i stavljanje na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture.

— 3. prioritetna os: mjere od zajedničkog interesa.

— 4. prioritetna os: održivi razvoj ribarskih područja

— 5. prioritetna os: tehnička pomoć

2.6 Pri odobravanju operativnog programa kojeg predstavlja svaka država članica, Komisija sa svakom od njih utvrđuje stopu sufinanciranja za svaku prioritarnu os kojom se također određuje maksimalni iznos doprinosa EFR-a.

2.7 Komisija EFR-u plaća financijske doprinose u obliku prethodnih i privremenih plaćanja te konačne isplate, i to nakon suglasnosti tijela koje izdaje dozvole i revizijskog tijela svakog operativnog programa.

3. Trenutno stanje

3.1 Kao što je navedeno u točki 2.7, članci 76. i 77. Uredbe (EZ) br. 1198/2006 predviđaju privremena plaćanja i konačne isplate sukladno financijskom planu za svaku prioritetnu os.

3.2 Financijska i gospodarska situacija na koju se odnose točke 2.1 i 2.2 potaknula je Komisiju da predloži izmjenu spomenutih članaka 76. i 77. kako bi pomogla ubrzati ulaganja te poboljšati pristupačnost fondova.

3.3 Stoga su Europski parlament i Vijeće usvojili Uredbu (EZ) br. 387/2012 koja, izmjenom navedenih članaka, državama članicama koje su najpogođenije krizom i koje su s Komisijom ugovorile program makroekonomske prilagodbe, omogućuje potraživanje povećanja stope sufinanciranja privremenih plaćanja i konačnih isplata iz EFR-a.

3.4 Do sada je financijsku pomoć primilo sedam država članica te ugovorilo program prilagodbe: Cipar, Mađarska, Rumunjska, Latvija, Portugal, Grčka i Irska. Prema izmjeni Uredbe (EZ) br. 1198/2006, korist od navedenih povećanja sufinanciranja može imati bilo koja država članica koja u budućnosti zatraži ili dobije financijsku pomoć iz članka 76. stavka 3. točaka (a), (b) i (c) spomenute Uredbe.

3.5 Privremena plaćanja i konačne isplate se na zahtjev države članice povećavaju za iznos koji je za 10 postotnih bodova viši od stope sufinanciranja koja se primjenjuje na

svaku prioritetnu os, do maksimalnih 100 %, koji se primjenjuju na iznos javnih rashoda koji zadovoljava uvjete za dobivanje pomoći, koji se iznova objavljuju u svakoj novoj ovjerenj izjavi o rashodima koja se podnosi u razdoblju tijekom kojeg država članica ispunjava jedan od uvjeta iz točaka (a), (b) i (c) članka 76. stavka 3.

3.6 Izmjenom uredbe također je predviđeno da, u svrhu izračuna privremenih plaćanja i konačne isplate nakon što država članica prestane koristiti financijsku pomoć EU-a opisanu u članku 76. stavku 3., Komisija neće uzeti u obzir uvećane iznose isplaćene u skladu s tim stavkom.

3.7 Novi tekst Uredbe (EZ) br. 1198/2006 uključuje novi članak 77. čiji stavak 5. isplatu tih povećanja sufinanciranja ograničava na prijave rashoda koje zainteresirane države članice podnesu do 31. prosinca 2013. godine.

4. Izmjena prijedloga Uredbe

4.1 Izmjena predviđena prijedlogom Uredbe o kojem je u ovom mišljenju riječ tiče se ograničenja nametnutih stavkom 5. članka 77.a.

4.2 S obzirom da države članice i dalje imaju ozbiljne poteškoće u vezi s financijskom stabilnošću, Komisija smatra da se povećana stopa sufinanciranja treba nastaviti primjenjivati i nakon 2013. godine.

4.3 Stoga predlaže da se Uredba (EZ) br. 1198/2006 izmjeni brisanjem stavka 5. članka 77.a.

5. Općenito

5.1 Europski gospodarski i socijalni odbor u potpunosti podupire prijedlog Europske komisije i smatra ga primjerenim.

5.2 On se slaže s time da se financiranje koje je Fond dodijelio dotičnim državama i programima za to razdoblje ne treba promijeniti.

U Bruxellesu, 19. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Akcijskom planu za pomorsku strategiju u Atlantskoj regiji — Promicanje pametnog, održivog i uključivog rasta”

COM(2013) 279 final

(2013/C 341/18)

Izvjestitelj: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Dana 3. srpnja 2013., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija je odlučila savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Akcijskom planu za pomorski razvoj u Atlantskoj regiji – Promicanje pametnog, održivog i uključivog rasta

COM(2013) 279 final.

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, odgovorna za pripremu rada Odbora na tu temu, usvojila je njegovo mišljenje 3. rujna 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor mišljenje je usvojio na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna), sa 184 glasa za, 3 protiv i 8 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO podržava akcijski plan za pomorsku strategiju u Atlantskoj regiji koji određuje prioritete za istraživanje i ulaganje u regiju te Europi pruža znatnu dodatnu vrijednost u smislu osnaživanja plavog rasta unutar Strategije Europa 2020. U sklopu ovog strateškog okvira razvit će se suradnja između tijela vlasti i gospodarskih i socijalnih subjekata atlantskih regija pet država članica na koje se ona odnosi, a to su: Irska, Ujedinjena kraljevina, Francuska, Španjolska i Portugal.

1.2 Međutim, Odbor izražava žaljenje što je akcijski plan ograničen na Atlantski bazen i predlaže da to bude prvi korak bude u uspostavi makroregionalne strategije koja bi izričito uključila i teritorijalni stup i bila povezana s ciljevima kohezijske politike. Uzimajući u obzir iskustva Baltičke i Dunavske regije, pristup bi trebao biti ambiciozniji kako bi se plan pretvorio u makroregionalnu strategiju prije 2017. godine, za kada je predviđena revizija tijekom provedbe.

1.3 Odbor žali što akcijski plan ne predviđa odgovarajući sustav upravljanja, nego samo slabi mehanizam provedbe. EGSO je već u svom prethodnom mišljenju⁽¹⁾ predložio sustav višerazinskog upravljanja koji bi jamčio sudjelovanje svih dionika i temeljio se na pristupu od baze prema vrhu koji bi regionalnim i lokalnim vlastima, privatnom sektoru i civilnom društvu omogućio da pojačaju svoje aktivnosti i svojim znanjem izravno doprinesu situaciji na terenu.

1.4 EGSO izražava žaljenje što je Komisija usvajanjem akcijskog plana okončala rad Atlantskog foruma te predlaže da on

nastavi s radom do 2020. godine i da redovito održava sastanke dionika kako bi se potakle aktivnosti i programi strategije, ocijenila njihova provedba i mobilizirali svi politički, gospodarski i društveni činitelji u Atlantskoj regiji.

1.5 Od ključne je važnosti da se održi jaka politička predanost europskih institucija i država članica te osigura učinkovito sudjelovanje svih relevantnih dionika: lokalnih i regionalnih vlasti, gospodarskih i socijalnih činitelja i civilnog društva. U okviru Rukovodeće skupine (Leadership Group) i Upravljačke skupine (Steering Group) na Atlantskom forumu mogle su sudjelovati europske institucije, države članice, regije i civilno društvo. Komisija mora imati na raspolaganju potrebne ljudske resurse i materijale.

2. Kontekst

2.1 Nakon pokretanja makroregionalnih strategija za Baltičku i Dunavsku regiju pojavile su se razne inicijative za usvajanje sličnog pristupa za Atlantik. Vijeće je zadužio Komisiju da razvije pomorsku strategiju za Atlantsku regiju nakon čega je Komisija 21. studenog 2011. godine⁽²⁾ objavila komunikaciju na tu temu.

2.2 Godine 2011., Europski parlament je također usvojio rezoluciju o strategiji kohezijske politike EU-a za atlantski prostor. EGSO je usvojio mišljenje 24. svibnja 2012.⁽³⁾, a Odbor regija 10. listopada 2012.⁽⁴⁾ Europski parlament, EGSO i OR podržali su prijedlog Komisije, smatrajući, međutim,

⁽¹⁾ SL C 229, 31.7.2012., str. 24.

⁽²⁾ COM(2011) 782 final.

⁽³⁾ SL C 229, 31.7.2012., str. 24.

⁽⁴⁾ SL C 391, 18.12.2012., str. 1.

kako je potreban širi pristup da bi se u potpunosti uzeo u obzir regionalni aspekt i ustanovile jasne veze između pomorskih i kopnenih područja. Odbor je predložio ambiciozniji pristup: makroregionalnu strategiju koja bi, uzimajući u obzir iskustva Baltičke i Dunavske regije, uključivala i pomorski i teritorijalni stup.

2.3 Komisija, Europski parlament, EGSO i OR, zajedno s pet atlantskih država članica, zajedno su uspostavili Atlantski forum za izradu akcijskog plana. Forum je omogućio da u tome sudjeluju dotične države članice, Europski parlament, EGSO, OR, lokalne i regionalne vlasti, civilno društvo i sve zainteresirane strane. U sklopu Atlantskog foruma održano je pet sastanaka: u Horti, Brestu, Bilbao, Cardiffu i Corku. Osnovana je Rukovodeća skupina Atlantskog foruma koju tvore institucije EU-a i dotičnih pet država. Osnovana je i Upravljačka skupina. Sudjelovanje EGSO-a omogućilo je da u događanjima na Forumu sudjeluju predstavnici civilnog društva iz Atlantske regije kao i Atlantska transnacionalna mreža gospodarskih i socijalnih odbora (ATN) te gospodarski i socijalni akteri.

2.4 EGSO je u svom mišljenju predložio da se ciljevi Atlantske regije temelje na tematskim stupovima Strategije Europa 2020, da se Atlantski forum ne raspušta nakon izrade akcijskog plana, da se prevladaju ograničenja koja su nametnula «tri NE» (ne novom zakonodavstvu, ne novom financiranju, ne novim institucijama) te da se uspostavi sustav višerazinskog upravljanja.

3. Komunikacija Komisije: akcijski plan

3.1 Akcijskim planom razvija se pomorska strategija za područje Atlantskog oceana (COM(2011) 782 final) i određuju prioritete za ulaganje i istraživanje koji bi potaknuli plavi rast u Atlantskoj regiji i održivi razvoj obalnih područja te osigurali dobrobit atlantskog ekosustava s aspekta okoliša i ekologije.

3.2 Države članice, europske institucije, lokalne i regionalne vlasti te predstavnici civilnog društva raspravljali su na Atlantskom forumu o načinu rješavanja riješiti pet izazova Atlantske regije utvrđenih u strategiji. Održano je i pet tematskih radionica te savjetovanje putem interneta.

3.3 Na osnovi rasprava vođenih s državama članicama i odgovora Atlantskog foruma, Komisija je izradila akcijski plan s brojnim prioritetnim područjima, usmjeren na promicanje plavog rasta i unapređivanje održivog razvoja u Atlantskoj regiji.

3.4 Vremenski raspored akcijskog plana prilagođen je zajedničkom strateškom okviru za strukturne i investicijske fondove.

Akcijski plan temelji se na tri stupa djelovanja: pravilnom usmjerenom ulaganju, rastu istraživačkih kapaciteta i poboljšanju vještina i kvalifikacija.

3.5 Akcijski plan ima četiri prioriteta:

3.5.1 promicati poduzetnički duh i inovacije putem: međusobne razmjene znanja između institucija visokog obrazovanja, poduzeća i istraživačkih centara, jačanja konkurentnosti i inovacijskih kapaciteta u pomorskom gospodarstvu te prilagodbe i diversifikacije gospodarskih aktivnosti u svrhu promicanja potencijala Atlantske regije.

3.5.2 zaštititi, osigurati i razviti potencijal atlantskog morskog i obalnog okoliša putem poboljšanja pomorske sigurnosti i zaštite, istraživanja i zaštite morskih voda i obalnih zona, provođenja održivog upravljanja morskim resursima i razvoja potencijala obnovljivih izvora energije morskog i obalnog okoliša.

3.5.3 poboljšati dostupnost i povezanost putem promicanja suradnje među lukama.

3.5.4 stvoriti socijalno uključiv i održiv model regionalnog razvoja putem boljeg razumijevanja socijalnih izazova Atlantske regije te očuvanja i promicanja njezinog kulturnog nasljeđa.

3.6 Vremenski raspored akcijskog plana omogućit će državama članicama da njegove prioritete uzmu u obzir u partnerskim ugovorima koje ugovaraju 2013. godine za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Pri određivanju prioriteta područja ti ugovori moraju uzeti u obzir Atlantsku strategiju. Financiranje putem fondova zajedničkog strateškog okvira (Europski fond za regionalni razvoj - EFRR, Europski socijalni fond - ESF, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj - EPFRR i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo - EPFR) koordinirat će se s drugim izvorima financiranja.

3.7 Akcijski plan služiti će Komisiji kao smjernica za izravno upravljanje fondovima kao što su Obzor 2020, LIFE+, COSME i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.

3.8 Javna ulaganja potaknut će privatne poduzetničke inicijative. Europska investicijska banka također je spremna mobilizirati svoje financijske instrumente i stručno znanje kako bi pružila podršku u provedbi akcijskog plana.

3.9 Akcijskim planom potaknut će se izrada zajedničkih projekata za pet država članica, primjerice u okviru programa Obzor 2020, teritorijalne europske suradnje koju financira EFRR, programa Erasmus te ostalih europskih programa.

3.10 Komisija predlaže stvaranje provedbenog mehanizma koji će promicati sudjelovanje nacionalnih, regionalnih i lokalnih činitelja te omogućiti praćenje napretka, uzimajući u obzir lekcije naučene na Atlantskom forumu.

3.11 Provedbeni mehanizam promicat će političke obveze i nadzor, sudjelovanje privatnog sektora i ocjenu. Bit će jednostavan i utemeljen na drugim strategijama. Takav će se mehanizam odrediti u dogovoru s državama članicama i dionicima prije kraja 2013. godine. Mogao bi poslužiti i kao smjernica promotorima projekta i poveznica s vlastima koje upravljaju programima te promicati suradnju u Atlantskoj regiji.

3.12 Komisija će surađivati s državama članicama na uspostavljanju metode praćenja provedbe. Revizija tijekom provedbe i neovisna ocjena predviđene su prije kraja 2017. godine.

3.13 Komisija i države članice će u provedbu strategije također nastojati uključiti međunarodne partnere iz Amerike i Afrike.

4. Opće napomene o akcijskom planu: Atlantska strategija kao strategija morskog bazena

4.1 EGSO je u ostalim mišljenjima podržao integriranu pomorsku politiku. Pojavom „Plave knjige” o integriranoj pomorskoj politici lansiran je novi pristup politikama povezanim s morem, zasnovan na zajedničkim horizontalnim instrumentima i usmjeren na razvoj morskih sektora.

4.2 Integrirana pomorska politika istaknula je pomorsku dimenziju EU-a i postavila temelje za gospodarski razvoj mora i njihovo održivo iskorištavanje zasnovano na međusektorskom i integriranom pristupu.

4.3 Ovaj novi pristup pomorstvu dodatno je potaknut inicijativom „plavog rasta” predstavljenom u komunikaciji Komisije o *Plavom rastu – Mogućnosti za održivi rast u morskome i pomorskom sektoru* (COM(2012) 494 final), koja ističe važan doprinos plavog gospodarstva u gospodarskom rastu i stvaranju radnih mjesta u Europi. Plavo gospodarstvo je pomorski stup Strategije Europa 2020.

4.4 EGSO je u svojem mišljenju o Plavom razvoju^(?) istaknuo kako je ovaj pristup „potreban i logičan nastavak nastojanja da se provede integrirana pomorske politike u Europskoj uniji”.

4.5 Akcijski plan je korak dalje koji će pomoći pomorskim Atlantskim regijama da iskoriste mogućnosti koje pružaju gospodarski rast i stvaranje radnih mjesta. Atlantska strategija

i njezin akcijski plan zasnovani su na premisi provedbe integrirane pomorske politike i inicijative Plavog rasta u skladu s posebnim karakteristikama Atlantskog bazena.

4.6 U okviru strategija za morske bazene, pomorske aktivnosti će se usmjeravati u skladu sa specifičnim okolnostima svakog bazena, čime će se pomoći u stvaranju učinkovitijeg pristupa koji bolje odražava potencijal Atlantske regije. Za to će biti potrebna suradnja svih aktera na međusektorskoj, prekograničnoj i međunarodnoj razini.

4.7 EGSO izražava zadovoljstvo jer akcijski plan nije usmjeren samo na nove, već i na tradicionalne sektore, poput ribarstva i pomorskog prometa, čije se ponovno oživljavanje predviđa kako bi im se povećala konkurentnosti i smanjio njihov utjecaj na okoliš. Ako upotrijebe inovativne postupke i tehnologije, ovi tradicionalni sektori ostvarit će stalni rast i otvoriti radna mjesta u Atlantskoj regiji.

4.8 Međutim, iako podržava prijedlog Komisije koji inicijative za istraživanje morskog okoliša prepoznaje kao prioritete, EGSO smatra da među prioritetima spadaju i mjere osmišljene za poboljšanje kapaciteta i mogućnosti industrijskih sektora koji izravno stvaraju radna mjesta i gospodarski rast.

4.9 Pružanje podrške kako bi se poboljšala konkurentnost malih i srednjih poduzeća ne bi smjelo biti ograničeno samo na sektore turizma, akvakulture i ribarstva, već bi se trebalo proširiti i na sva područja iz akcijskog plana, poput brodogradnje (važne prerađivačke industrije), lučkih djelatnosti, obnovljivih izvora morske energije i biotehnologije. To su sve sektori koji u nekim dijelovima Atlantske regije trenutno imaju čvrsto gospodarsko uporište.

4.10 Odbor smatra kako mala i mikropoduzeća pokreću gospodarske aktivnosti u udaljenijim regijama. Važno je da i takva poduzeća sudjeluju u aktivnostima Atlantske strategije.

4.11 EGSO predlaže postizanje bolje ravnoteže između gospodarske, socijalne i ekološke dimenzije Akcijskog plana. U svom mišljenju o „plavom rastu” on ističe važnost ljudskog faktora u pomorskom gospodarstvu te ukazuje na to da su uvjeti rada često teški.

4.12 Akcijski plan trebao bi spominjati i poboljšanje uvjeta rada i socijalnih standarda pomorskih zanimanja, kao i prepoznavanje i priznavanje stručnih kvalifikacija. U obalnim zajednicama trebalo bi poticati obrazovanje i prekvalifikaciju kako bi se radnicima olakšala prilagodba tradicionalnim gospodarskim djelatnostima i novim zanimanjima. Potrebno je poboljšati imidž i kvalitetu pomorskih zanimanja kako bi mladima postali što privlačniji.

^(?) SL C 161, 6.6.2013., str. 87.

4.13 Razvoj novih gospodarskih aktivnosti mora biti kompatibilan sa zaštitom morskog okoliša. Akcijski plan mora potaknuti istraživačke programe na ovom području. Istraživanjem usmjerenim na izbjegavanje štetnih učinaka na morski okoliš umanjit će se neizvjesnost aktivnosti vezanih uz morske izvore energije, modernizaciju luka, akvakulturu i pomorski turizam. Takvim će s istraživanjima ubrzati proces izdavanja dozvola.

4.14 EGSO smatra da održiv i društveno kohezivan model regionalnog razvoja treba očuvati atlantsku pomorsku kulturu koja je usko povezana s tradicionalnim načinom života priobalnih zajednica i predstavlja važan aspekt kulturnog nasljeđa i identiteta.

4.15 EGSO smatra da akcijski plan i njegove prioritetne mjere treba dopuniti zakonodavnim mjerama kako bi se poboljšale struktura i jasnoća regulatornog okvira za pomorske industrije.

4.16 EGSO pozdravlja činjenicu da strategija uključuje i suradnju s drugim atlantskim nacijama i smatra da je od ključne važnosti pokrenuti ugovore o suradnji na području istraživanja ne samo sa Sjedinjenim Državama i Kanadom, već i s državama Južne Amerike i Afrike.

5. Prijedlog EGSO-a za pretvaranje strategije morskog bazena u makroregionalnu strategiju

5.1 U skladu sa sporazumom koji je usvojilo Vijeće ministara, Atlantska strategija i njezin akcijski plan isključivo su pomorskoga karaktera.

5.2 Europska unija pokrenula je brojne makroregionalne strategije koje će se u budućnosti razviti u okviru ovlasti Ugovora za poboljšanje gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije.

5.3 Odbor smatra da bi pomorska strategija za Atlantski bazen treba uključivati teritorijalni stup povezan s ciljevima kohezijske politike.

5.4 Odbor je u svom mišljenju koje se odnosi na tu temu ⁽⁶⁾ već naveo da „predlaže ambiciozniji pristup: makroregionalnu strategiju, koja uz pomorski stup uključuje i teritorijalni stup, uzimajući u obzir iskustva Baltičke i Dunavske regije,” i da „Pomorska dimenzija Atlantske regije predstavlja mnoge izazove i pruža mnoge mogućnosti u toj regiji, ali da, uzimajući u obzir vitalnu važnost njezine povezanosti s kopnenim područjem, EGSO predlaže da se uz pomorsku dimenziju uključi i ona kopnena. Kontinentalna regija upravlja zaleđem i razvija ga, a bez toga bi svaki pokušaj jačanja pomorskog potencijala bio

uzaludan. Morskom obalnom području potrebno je aktivno i dinamično zaleđe i sinergije koje omogućavaju dosljedan razvoj cjelokupne regije”.

5.5 Atlantske regije moraju razviti svoje strategije unutar usklađenog okvira pomorske i regionalne politike. Razvoj aktivnosti u lukama nije moguć bez koordinacije s regionalnim ulaganjem u željeznički ili cestovni promet, razvoj morskih izvora energije bez povezivanja s infrastrukturom prijenosa energije ili očuvanje obale i morskog okoliša bez uzimanja u obzir sustava pročišćavanja voda u gradovima i selima u unutrašnjosti Atlantske regije.

5.6 Odbor stoga smatra da se pomorski problemi u Atlantskoj regiji ne mogu riješiti bez sagledavanja regije kao cjeline budući da se oni moraju uklopiti u gospodarski i društveni program cijele regije. Samo jačanjem usklađenosti pomorskih kopnenih aktivnosti mogu se iskoristiti sve koristi plavog razvoja.

5.7 Stoga EGSO predlaže da se na temelju akcijskog plana pomorska strategija za Atlantik pretvori u makroregionalnu strategiju.

6. Upravljanje

6.1 EGSO je razočaran jer akcijski plan ne pristupa provedbenim mehanizmima s više preciznosti. U svom gorenavedenom mišljenju ⁽⁷⁾ predložio je uspostavu sustava višerazinskog upravljanja koji bi osigurao sudjelovanje svih aktera.

6.2 Financiranje akcijskog plana pomoću raznih europskih strukturnih i investicijskih fondova te fondova povezanih s europskim politikama kojima neposredno upravlja Europska komisija, zahtijeva njezinu usku suradnju s nacionalnim i regionalnim vlastima.

6.3 Izradu akcijskog plana koja je uslijedila nakon sastanaka na Atlantskom forumu provele su Rukovodeća i Upravljačka skupina, koje su činili predstavnici pet država članica Atlantske regije i europskih institucija. Atlantske regije su sudjelovale putem Upravljačke skupine u kojoj su imale status promatrača, dok je gospodarske i socijalne aktere predstavljao Europski gospodarski i socijalni odbor. Društveno-gospodarski akteri iz Atlantske regije sudjelovali su u velikom broju i s velikim oduševljenjem, kako na pet konferencija, tako i na savjetovanju.

6.4 EGSO izražava žaljenje što je Komisija usvajanjem akcijskog plana prekinula rad Atlantskog foruma umjesto da njegovo postojanje produži tijekom cijelog razdoblja trajanja strategije, do 2020.

⁽⁶⁾ SL C 229, 31.7.2012., str. 24.

⁽⁷⁾ Ibid.

6.5 Odbor smatra da je neophodno održati momentum i angažiranost koji su postignuti tijekom Atlantskog foruma, kako bi svi važni činitelji (regije, privatni sektor i civilno društvo) bili angažirani u fazama provođenja, praćenja i ocjenjivanja.

6.6 Sustav upravljanja od ključne je važnosti te EGSO izražava žaljenje jer je tom pitanju u akcijskom planu posvećen samo mali odjeljak pod naslovom „Podrška”, u kojem se na vrlo neprecizan način predlaže uspostavljanje „provedbenog mehanizma” čiji će se oblik i funkcije odrediti naknadno.

6.7 Načelo „tri NE” sprječava uvođenje novih administrativnih struktura što, međutim, ne sprečava uspostavu sustava višerazinskog i participativnog upravljanja kao, na primjer, u strategijama za Baltičku i Dunavsku regiju.

6.8 EGSO predlaže uvođenje pravog sustava višerazinskog, participativnog upravljanja koji će se temeljiti na pristupu od baze prema vrhu i omogućiti državama članicama, europskim institucijama, regionalnim i lokalnim vlastima, privatnom sektoru i civilnom društvu Atlantske regije da budu na čelu procesa provedbe akcijskog plana i svojim saznanjima neposredno doprinesu situaciji na terenu.

6.9 EGSO smatra da regije moraju sudjelovati u upravljanju Atlantskom strategijom. Europske atlantske regije svjesne su da more predstavlja ključni dio njihova načina života. Politički gledano, mnoge atlantske regije imaju široke ovlasti za osmišljavanje i provedbu sektorskih politika i strategija u vezi s pomorskim i obalnim aktivnostima.

6.10 Gospodarski i društveni akteri tih regija su najzainteresiraniji jer su angažirani na gospodarskom razvoju i stvaranju novih radnih mjesta u plavom gospodarstvu. Imaju stručno znanje i organizacije koje djeluju na lokalnoj razini.

6.11 Odbor predlaže da se aktivnosti Atlantskog foruma nastave te da se redovito održavaju sastanci zainteresiranih strana kako bi se potakle aktivnosti i programi strategije, ocijenila njihova provedba i mobilizirali svi kreatori politika te gospodarski i društveni akteri.

6.12 Također predlaže naglašavanje europskog karaktera ove strategije za što je neophodno jamčiti sudjelovanje europskih

institucija, a naročito Europskog parlamenta, Europskog gospodarskog i socijalnog odbora i Odbora regija, u upravljačkim strukturama. Budući da Komisija ima ključnu ulogu u održavanju dinamike postupka te omogućuje i podržava sudjelovanje ključnih aktera, ona mora imati dovoljno resursa na raspolaganju.

6.13 Odbor preporuča da se osigura sudjelovanje raznih Atlantskih mreža: Komisije regionalnih ovlasti Atlantskog luka, Transnacionalne mreže gospodarskih i socijalnih vijeća te Konferencije gradova Atlantskog luka. Te mreže igraju ključnu ulogu u poticanju angažmana svih aktera te Europi pružaju značajnu dodanu vrijednost. Duboko su ukorijenjene na tom teritoriju, imaju dugu tradiciju suradnje i izvanredno dobro poznaju atlantsko područje, njegove probleme i aktere. Njihovo sudjelovanje u provedbi strategije osigurat će transnacionalni, višerazinski i međusektorski pristup. Nadalje, te mreže predstavljaju vezu s lokalnom stvarnošću, potencijalom i potrebama atlantskih regija koje su često udaljene od glavnih gradova država članica.

7. Financiranje

7.1 EGSO apelira na države članice i Europsku komisiju da prioritete atlantskih regija uključe u sporazume o suradnji za europske strukturne i investicijske fondove za razdoblje od 2014. do 2020. godine.

7.2 Europska komisija trebala bi dati visoki prioritet ciljevima akcijskog plana i fondovima kojima neposredno upravlja, poput Obzora 2020, LIFE +, COSME i Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo.

7.3 Prekogranična i transnacionalna suradnja ključne su za provedbu strategije zbog toga što Europi daju dodanu vrijednost, a izazove u Atlantskoj regiji mogu riješiti učinkovitije od pojedinačnih država članica. Upravo u takvoj suradnji, u kojoj je potrebno imati europski pristup, akcijski plan ima najveću dodanu vrijednost.

7.4 Budući da neće raspolagati posebnim proračunom, Komisija, države članice i regije koje upravljaju programima trebaju djelovati na dosljedan i komplementaran način.

7.5 Odbor vjeruje da će ove javne mjere promicati ulaganja i privatne inicijative. Suradnja Europske investicijske banke je presudna i ona treba aktivno doprinijeti strategiji.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o budućnosti hvatanja i skladištenja ugljika u Europi“

COM(2013) 180 final

(2013/C 341/19)

Izvjestitelj: **g. ADAMS**

Europska komisija je 27. ožujka 2013., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučila savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o budućnosti hvatanja i skladištenja ugljika u Europi

COM(2013) 180 final.

Stručna skupina za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, odgovorna za pripremu rada Odbora na tom području, usvojila je mišljenje 2. rujna 2013. godine.

Europski socijalni i gospodarski odbor mišljenje je usvojio na svom 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna), sa 168 glasova za, 5 protiv i 12 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

Zaključci

1.1 Energetska i klimatska politika EU-a mora uvažavati i reagirati na globalna tržišta i međunarodne sporazume. Ona također mora razviti odgovore u trenutku kada tržište ne uspije odgovoriti na socijalne prioritete i riješiti problem manjka političke koherentnosti.

1.2 Rasprava o hvatanju i skladištenju ugljika (CCS) ilustrira napetosti utjelovljene u takvoj jednoj politici.

1.3 Postojeće svjetsko energetske tržište ne uzima u obzir velike i štetne posljedice povezane sa sve većom upotrebom svih fosilnih goriva, a osobito utjecaj na javno zdravlje i nakupljanje stakleničkih plinova u atmosferi. Svjetske političke inicijative tek će imati značajan učinak na smanjenje ugljika.

1.4 Hvatanje i skladištenje ugljika poznat je tehnološki postupak koji bi mogao odgovoriti na temeljno pitanje klimatske politike: prije nego što u atmosferu ispuštimo toliko ugljika da prouzroči pogubne klimatske promjene, možemo li ga početi zakopavati jednakom brzinom kojom ga vadimo i upotrebljavamo?

1.5 Ipak, inicijativa za politiku o CCS-u, koja se smatra bitnim elementom ublažavanja tržišnih slabosti, naišla je na ozbiljne prepreke. Program je bio doveden u pitanje kad je zamalo propao sustav Europske unije za trgovinu emisijama (zbog loše osmišljenosti, recesije, nepostojanja globalnog dogovora o klimatskoj politici i određivanju cijene ugljika).

1.6 Ipak, još uvijek postoje jaki razlozi za to da se CCS razvije do te mjere da postane izvediv i široko upotrebljiv, ali da bi bio prihvaćen, potrebno je uzeti u obzir neke stvari koje su definirane u sljedećim preporukama.

Preporuke

1.7 Potrebno je uložiti maksimalni napor u sklapanje međunarodnog sporazuma o stabilizaciji klimatske politike, što uključuje provedbu dogovorenog i učinkovitog programa određivanja cijene ugljika kako bi se sustavno ograničila upotreba fosilnih goriva i posljedične emisije CO₂ te osigurala sredstva za sprečavanje ili ublažavanje posljedica njihove upotrebe.

1.8 Neovisno o takvom sporazumu, potrebno je nastaviti s aktivnim programom predstavljanja projekata CCS-a kako bi se smanjila zabrinutost javnosti. Moguće koristi, na primjer u tehnologiji, industrijskoj suradnji, javnoj osviještenosti, zakonskom i regulatornom definiranju te smanjenju troškova, jaki su razlozi za daljnji razvoj. EGSO smatra da je ovaj program od vitalnog strateškog značaja za daljnje proširenje uporabe.

1.9 Takvom bi programu izuzetno koristilo kad bi bio uključen u koordinirani javni dijalog na visokoj europskoj razini o budućnosti našeg cjelokupnog energetskeg sustava i potrebi da se prijeđe na sustav s niskim udjelom ugljika. Prihvatanje infrastrukture CCS-a u javnosti i dalje predstavlja bitan faktor njenog razvoja.

1.10 U ovom kontekstu u obzir se mogu uzeti učinkovitost u usporedbi s drugim strategijama niskog udjela ugljika kao što su ponovna uporaba CO₂, dubinska analiza rizika i primjena načela predostrožnosti.

1.11 Svaka politika čiji je cilj promicanje CCS-a trebat će financijsku potporu javnih organa i mehanizme koji će nadoknađivati troškove europskim industrijama izloženim međunarodnoj konkurenciji.

2. Uvod i kontekst

2.1 Energetska politika EU-a je složena. Njezin je cilj prepoznati i postići ravnotežu između održivosti, konkurentnosti i sigurnosti, uzimajući istovremeno u obzir stvari koje su većinom izvan njezine kontrole, poput tehnoloških promjena, faktora na svjetskom tržištu i međunarodnog razvoja na području klimatskih promjena. Potrebno je nastaviti reagirati na brze promjene i njihove posljedice, što dodatno komplicira zacrtano uspostavljanje okvira unutar kojeg se mogu donositi nužne dugoročne odluke. Hvatanje i skladištenje ugljika mora se razmotriti u tom kontekstu. Radi se o potencijalno vrlo važnoj tehnologiji. Energetski putokaz (*Energy Roadmap*) za 2050. jasno ukazuje na to da bi CCS mogao imati značajnu ulogu, iako srednje i dugoročne strateške odluke u vezi s CCS-om sadrže niz gospodarskih, društvenih, političkih i tehničkih neizvjesnosti.

2.2 Te kompleksnosti prikazane su u komunikaciji Komisije o CCS-u, u kojoj je nedostatak dugoročne poslovne perspektive naveden kao glavni razlog neuspjeha u razvoju CCS-a. Međutim, to gospodarsko stajalište skriva cijeli niz ekoloških, tehničkih, društvenih i političkih čimbenika koji određuju uvjete u kojima se ta perspektiva može izgraditi. Uz pokušaj da se razmotre pitanja Komisije o CCS-u, u ovom mišljenju pokušava se razmotriti i temeljna problematika.

3. Sažetak komunikacije

3.1 CCS je predstavljen kao jedan od ključnih elemenata provedbe europskog programa smanjenja ugljika. Smatra se da nudi jedinu relevantnu mogućnost za rješavanje problema CO₂ koji će se u nadolazećim desetljećima proizvesti uslijed uporne upotrebe energije dobivene iz fosilnih goriva. Cilj (u području klime) za 2050. može se postići samo ako se emisije nastale zbog izgaranja fosilnih goriva uklone iz sustava.

3.2 Europska unija od 2007. godine na razne načine nastoji poduprijeti razvoj CCS-a; izradila je zakonodavni okvir za hvatanje, prijevoz i skladištenje CO₂, dala je podršku 10-12 programa za demonstraciju projekta te ulaže stalne napore da se kroz Europski sustav trgovanja emisijama uspostavi cijena ugljika što bi poslužilo kao izvor financiranja razvoja te pokretač provedbe i dugoročne uporabe.

3.3 Međutim, u EU-u još ne postoje veliki demonstracijski projekti, a „čak i onim projektima EU-a koji najviše obećavaju prijete velika kašnjenja“. To je zbog toga što „gospodarski subjekti danas nemaju razloga za ulaganje u predstavljanje CCS-a“. Europski sustav trgovanja emisijama nije uspio osigurati financijska sredstva za ulaganja u takve pogone, kao ni stabilnu cijenu CO₂ za njihov rad u budućnosti. Trenutna cijena CO₂ iznosi oko 10 % onoga što mnogi smatraju apsolutnim minimumom potrebnim kako bi CCS poslovno bio zanimljiv. Međutim, u komunikaciji je naglašeno da, čak i kad bi gospodarska isplativost bila dokazana, nipošto nije sigurno da bi javnost nekih država, posebice onih kojima bi CCS bio najpotrebniji, prihvatila rizike koje povezuje s geološkim skladištenjem.

3.4 Ipak, u komunikaciji se ističe da je bitno steći iskustva u uvođenju CCS-a na komercijalnoj razini čime bi se smanjili troškovi, pokazalo da je geološko skladištenje CO₂ sigurno, stvorilo prenosivo znanje o potencijalu CCS-a te za ulagače smanjila rizičnost tehnologija. Promicanje takvog programa usmjereno je i na odgovarajući regulatorni okvir i potiče odaziv javnosti. Sa znanjem stečenim na takav način pružit će se mogućnost za aktivno sudjelovanje u budućem globalnom programu CCS-a i ojačati potencijalna uloga EU-a kao opskrbljivača tehnologijama i vještinama.

3.5 Kako bi se popunila praznina nastala zbog velikog neuspjeha Europskog sustava trgovanja emisijama, predlažu se dopunski mehanizmi potpore, kao što su obvezatna nabava certifikata za CCS, uspostava obvezatnih standarda za emisije ili stvaranje potpore demonstracijskim projektima kroz sustave po uzoru na poticajne cijene (*feed-in tariffs*).

3.6 Na kraju, pojavljuje se niz pitanja koja zahtijevaju da i druga strana iznese svoje mišljenje o ključnim izazovima koji proizlaze iz budućeg razvoja CCS-a.

4. Opće napomene

4.1 Dokument Komisije prijedlog je i pregleda i savjetovanja koji završava nizom pitanja o problemima vezanim uz CCS u Europi. Cilj komunikacije je ograničen: razmotriti "glavni izazov, a to je poticanje ulaganja u predstavljanje CCS-a (...) provjeriti jesu li naknadno uspostavljanje i gradnja infrastrukture za CO₂ izvedivi". Takav program predstavljanja treba prethoditi uvođenju CCS-a, ali da bi se to dogodilo treba zadovoljiti još brojne druge uvjete i svladati prepreke.

4.2 Komisija je po mišljenju EGSO-a ispravno utvrdila potrebu za hitnim političkim odgovorom. Komisija predlaže da CCS postane ili komercijalno izvediv ili obavezan. Međutim, potrebno je upitati se je li u trenutnim uvjetima moguće očekivati takav odaziv politike. Stoga se Odbor odlučno zalaže za veću usredotočenost programa CCS-a. Potrebno je pritom priznati da je za realizaciju bilo kojeg programa predstavljanja CCS-a u ovoj fazi potrebno više javnog novca, po mogućnosti iz

više izvora. Treba se usmjeriti na dovoljan broj demonstracijskih programa, ali uz dva do tri puta veću financijsku potporu te osiguranu potporu za daljnji rad.

4.3 Uzevši sve u obzir, EGSO smatra da se takva obveza i dalje može opravdati kao rizično ulaganje u tehnologiju koja bi mogla imati značajnu ulogu u kontekstu međunarodnog sporazuma o određivanju cijena ugljika ili sustava kvota. Smatramo da je takav sporazum preduvjet za bilo kakav značajniji napredak u razvoju CCS-a (kako u Europi tako i u svijetu). Također smatramo da detaljan odgovor na pitanja postavljena u komunikaciji može uslijediti samo nakon ponovne procjene ciljeva Europskog vijeća i nakon preusmjeravanja ciljeva i instrumenata politike, a takvo preusmjeravanje mora sadržavati pragmatičan pristup energetske i klimatske politici.

4.4 O ovoj problematičnoj temi najbolje se može raspraviti ako se zapitamo pod kojim bi uvjetima došlo do široke primjene CCS-a u onim dijelovima Europe gdje već postoji zakonodavni i regulatorni okvir u obliku direktive CCS-a. Odgovori se većinom nalaze u dokumentu Komisije.

— Potreban je provediv globalni sporazum o djelovanju u području klimatskih promjena koji će ravnomjerno raspodijeliti troškove mjera za ublažavanje i prilagodbu. Bez takvog sporazuma nijedna si zemlja ili trgovinski blok koji gospodarski ovisi o zadržavanju konkurentnog položaja na svjetskom tržištu srednjoročno ili dugoročno ne može priuštiti program minimalizacije ugljika. Svaki prijedlog za jednostrano nametanje mehanizama realnog određivanja "cijena" ugljika bio bi neprihvatljiv, kako s političkog aspekta, tako i s aspekta konkurentnosti, posebice u trenutnim uvjetima. Kako bi se u demokratskim zemljama zadobila potpora građana potreban je opći, iako postupan i progresivan, globalni sporazum.

— Takvim sporazumom na prvo mjesto se mora staviti minimalizacija proizvodnje ugljika, te utvrditi „cijena“ ugljika (nevažno na koji način) zbog koje bi usmjeravanje sredstava u CCS bilo poslovno isplativo. Međutim, hvatanje i skladištenje ugljika još uvijek treba biti konkurentnije u odnosu na alternativne tehnologije koje traže ulaganja u iste svrhe, kao primjerice programe biološkog skladištenja te programe hvatanja i uporabe ugljika. EGSO smatra da je CCS čvrsto zauzeo poziciju vodeće tehnologija sekvenciranja ugljika.

— Države članice EU-a u kojima je CCS realna mogućnost moraju osigurati njegovu javnu (i stoga političku) prihvatljivost kao niskorizične tehnologije sekvenciranja ugljika. Ovo osobito vrijedi za pretpostavljene rizike skladištenja na

kopnu, što je za većinu država članica jedina opcija, te u slučajevima gdje treba poštivati načelo predostrožnosti.

4.5 Sudeći prema dosadašnjim međunarodnim pregovorima o klimi, mala je vjerojatnost da će prva dva uvjeta biti ispunjena. Postoje znatne dvojbe o tome hoće li se na UN-ovoj konferenciji u Parizu 2015. godine postići učinkoviti svjetski klimatski sporazum za klimu. Također nema dokaza da su kreatori te politike potrošačima uspjeli uvjerljivo objasniti buduće troškove povezanog tržišnog neuspjeha. Zbog toga trenutne cijene dobara i usluga ne odražavaju u potpunosti očekivane troškove posljedica klimatskih promjena koje će najviše osjećati buduće generacije. Građani, bilo kao potrošači ili birači, nevoljko se suočavaju s tim posljedicama, osobito u vremenu mjera štednje te niskog ili negativnog gospodarskog rasta.

4.6 Glavnina ovog mišljenja do sada je bila opravdano pesimistična. Smatramo da to na odgovarajući način odražava trenutnu zabrinutost civilnog društva. Očite posljedice neutemeljeno optimističnog mišljenja pri oblikovanju politika za neke su izvor očaja a za mnoge izvor razočaranja. Ipak, ima razloga vjerovati da bi se trenutna situacija i perspektiva energetske i klimatske politike (i pitanja povezanih s CCS-om) postupno mogle promijeniti.

4.7 Postaje sve jasnije da će, kao što bi i trebala, legitimnost politike EU-a sve više ovisiti o razumijevanju javnosti i o njezinoj uključenosti u proces odlučivanja. Ako javnost ne shvati temeljna načela klimatske i energetske politike i ne prihvati tehnologiju CCS-a, sekvenciranja ugljika vjerojatno će ostati na demonstracijskoj razini ili trenutnoj primjeni u komercijalne svrhe poput metode povećanja iscrpka te primjene u hrani i piću.

4.8 Također se mora priznati da se, na kraju krajeva, svaka odluka neke zemlje o izvorima energije, i s time povezanim problemima, zapravo više temelji na vrijednosnom sudu toga društva nego na gospodarskim i tehničkim argumentima. Takve odluke uvijek imaju društvenu i etičku komponentu, što otežava razvoj zajedničke politike EU-a, posebice stoga što je, kao i u slučaju energije, sama država članica nadležna za izvore i sastav opskrbe.

4.9 Jedna od posljedica pomanjkanja osviještenosti građana jest ta da javnost ne uviđa potencijal tehnologija za ublažavanje posljedica klimatskih promjena kao što je CCS. Primjer koristi koje to donosi su radna mjesta, vodeći položaj u svijetu na području inovacija, nove metode investiranja i financiranja te razvoj novih tehnologija. Uvođenje CCS-a također bi moglo pružiti veću sigurnost radnih mjesta u tradicionalnim industrijama kao što je rudarstvo.

4.10 EGSO se stoga zalaže za razvoj europskog energetskeg dijaloga (European Energy Dialogue) u obliku uključivog, transparentnog, pouzdanog i koordiniranog razgovora na više razina unutar i između država članica te će aktivno na tome raditi. Ključne točke "energetske tranzicije" i s njom povezani problemi kao što su CCS, energetska siromaštvo itd. trebale bi se prevesti na svakodnevni jezik. Raspravu o prelasku na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika treba uvesti u učionice, kafiće i kuhinje. Taj dijalog mora biti osmišljen tako da se uklopi u izradu politike te potakne raspravu o tome u kojoj se mjeri mogu pomiriti ponekad proturječni ciljevi kao što su sigurna, održiva, konkurentna i cijenom prihvatljiva energija. Takav postupak bi građanima i organizacijama omogućio da bolje i više doprinesu budućim službenim savjetovanjima o energiji. Dijalog se također mora usredotočiti na suradnju prema van, na to da bude „pošten posrednik“ koji u državama članicama potiče i osnažuje raspravu o energiji te ima ključnu komunikacijsku ulogu u stvaranju zajedničkog stava o energiji diljem Europe. U tome kontekstu moguće je napraviti usporednu procjenu CCS-a kao tehnologije koja pomaže u smanjenju količine ugljika u atmosferi te raspraviti o mogućnostima i kompromisima.

5. Posebne napomene

5.1 Prema temeljnom stavu Komisije eliminiranje CO₂ koji nastaje izgaranjem fosilnih goriva ključno je za postizanje ciljeva na području klime koje je EU postavio za 2050. godinu. Na svjetskoj se razini mora usvojiti sličan pristup, a kreatori politika moraju pojmiti razmjere problema i uskladiti ga s gospodarskim težnjama. Sagorijevanjem svih poznatih svjetskih rezervi fosilnih goriva stvorilo bi se oko 3 000 milijardi tona ugljikovog dioksida. Želimo li da vjerojatnost zadržavanja porasta globalne temperature ispod 2 stupnja Celzijusa bude 80 %, smijemo spaliti samo 31 % tih rezervi. Za vjerojatnost zadržavanja porasta temperature na 2 stupnja Celzijusa ili manje, smjelo bi se spaliti samo 38 % tih zaliha (Unburnable Carbon <http://www.carbontracker.org/wp-content/uploads/downloads/2012/08/Unburnable-Carbon-Full1.pdf>). Međutim, ublažujuću ulogu koju bi CCS mogao imati potrebno je sagledati realno. Čak i kad bi, optimistički gledano, u svijetu bilo 3 800 komercijalnih projekata CCS-a, mogli bismo upotrijebiti samo dodatnih 4 % rezervi fosilnih goriva (IEA World Outlook 2012) ... U stvarnosti to znači da će, ako trenutne klimatske ciljeve želimo ispuniti bez hvatanja i skladištenja ugljika, energetska dobra procijenjena na trilijune eura morati ostati neiskorištena u zemlji, što će imati dalekosežne gospodarske posljedice. Važno je priznati da se mora pronaći način rješavanja ove temeljne dileme ako želimo da klimatska i energetska politika (i CCS) budu učinkovite.

5.2 Važno je napomenuti da se ugljikov dioksid može ne samo skladištiti, već i upotrijebiti. Kemijski i biološki inženjering, uz metodu povećanja iscrpka, primjenu u hrani i piću te ostale manje upotrebe, mogli bi igrati ulogu u korištenju CO₂ za građevinski materijal, sirovi materijal, ostale kemijske procese i druge proizvode uz mogućnost daljnjeg istraživanja i razvoja. Međutim, raspon ekstrakcije fosilnih goriva ukazuje na to da će u dogleđnoj budućnosti ovaj pristup tek u manjoj mjeri doprinijeti rješavanju problema CO₂.

6. Odgovori na pitanja postavljena u komunikaciji

1) *Da li bi države članice koje trenutno imaju visok udio ugljena i plina u svojim mješavinama energetskih izvora i industrijskim postupcima, ali i one koje još nisu, trebale:*

- a. *izraditi jasan plan za restrukturiranje sektora proizvodnje energije i prijelaz na izvore energije bez ugljika (nuklearna energija ili obnovljivi izvori energije) do 2050. godine,*
- b. *razviti državnu strategiju kojom bi se pripremile za uporabu tehnologije CCS-a.*

Dobra strana toga što se od država članica zahtijeva da unaprijed planiraju energiju s niskim udjelom ugljika i uporabu CCS-a je da se time, s jedne strane, podiže razina osviještenosti uključenih strana, a s druge, pruža mogućnost dragocjene, iako zastrašujuće, procjene troškova i utjecaja koja bi bila sastavni dio budućih zakonodavnih prijedloga. To se čini korisnim, ali bi trebalo uključiti i odvagivanje usporedivih mogućnosti koje se nude na nacionalnoj razini, poput bioloških, kemijskih i fizičkih procesa sekvenciranja i tehnologija niskih emisija ⁽¹⁾.

2) *Na koji način bi trebalo restrukturirati Europski sustav trgovanja emisijama kako bi se osigurali odgovarajući poticaji za uvođenje CCS-a? Treba li to nadopuniti instrumentima zasnovanim na prihodima od aukcija, kao što je NER300?*

Potrebno je uzeti u obzir da je Europski sustav trgovanja emisijama podložan svjetskim gospodarskim silama. Jasno je da će usvajanje (ili neuspjelo usvajanje) klimatske politike na svjetskoj razini odlučiti budućnost Europskog sustava trgovanja emisijama, da će rezultat pregovora 2015. biti odlučujući te da se korjenite popravne mjere koje Europski sustav trgovanja emisijama zahtijeva ne mogu poduzeti bez jasnijih globalnih politika. S obzirom na financijske poticaje u cjelini, jasno je da je, uz sredstva za pokrivanje troškova razvoja i kapitala, potrebna i potpora za operativne troškove demonstracijskih postrojenja CCS-a.

3) *Treba li Komisija predložiti druge načine potpore ili razmotriti druge mjere kako bi omogućila brzu provedbu, na primjer:*

- a. *pružanjem podrške kroz aukcije recikliranog materijala ili financiranjem na druge načine*
- b. *emisijskim standardima*
- c. *sustavima certifikata za CCS*
- d. *drugim mjerama*

Komisija svakako treba istražiti druge načine financiranja projekata za predstavljanje CCS-a, iako se smatra da je zbog navedenih razloga šira primjena CCS-a preuranjena. Ovo, dakako, ne utječe na javno financiranje malog broja projekata za njegovo predstavljanje. Pri radu na području emisijskih

⁽¹⁾ SL, C 299, 4. 10. 2012.

standarda i sustava certifikata za CCS mogu se istražiti i testirati metode za regulatorne procese koje će u budućnosti najvjerojatnije biti potrebne.

4) *Treba li obvezati energetska poduzeća da, prilikom novih ulaganja, instaliraju opremu pogodnu za CCS (ugljen, a možda i plin) kako bi omogućila naknadnu ugradnju tehnologije za CCS?*

Kad bi uvođenje tehnologije CCS-a imalo veliku vjerojatnost uspjeha, ovo bi bio logičan korak. Međutim, trenutno je to malo vjerojatno. Važno je istaknuti da se na sličan način trebaju tretirati i veliki industrijski proizvođači CO₂ koji koriste primarne fosilne izvore energije, a osobito proizvođači cementa.

5) *Trebaju li dobavljači fosilnih goriva posebnim mjerama za dodatno financiranje doprinijeti demonstraciji i širenju CCS-a?*

Rizici povezani s mogućim neuspjehom primjene tehnologije CCS-a svrstavaju CCS u kategoriju tehnologija u potpunosti financiranih iz javnih sredstava, tj. *pro bono publico*. Dobavljači fosilnih goriva svakako bi morali biti uključeni u daljnje financiranje njezinog uvođenja, a mogli bi dati svoj doprinos i za troškove razvoja. Međutim, potrebno je uzeti u obzir razna pitanja kao što su, primjerice, posljedice primjene pravila WTO-a i potrebe da se u to uključe svi izvori fosilnih goriva, čak i oni u kojima postupci CCS-a trenutno nisu prisutni u značajnom obimu, posebice promet.

6) *Koje su glavne prepreke koje sprečavaju da CSS bude u dovoljnoj mjeri predstavljen u Europskoj uniji?*

Glavne prepreke su:

- neuspjeh u uspostavljanju realističnog mehanizma za "određivanje cijena" ugljika, održivog na globalnoj razini;
- "konkurencija" drugih tehnologija sekvenciranja ugljika ili tehnologija s niskom emisijom;
- potreba da javnost prihvati tehnologiju koja se smatra potencijalno opasnom;
- mogući neuspjeh u dobivanju dovoljnih sredstava za pokrivanje troškova kapitala i tekućih troškova programa.

7) *Kako povećati javno prihvaćanje hvatanja i skladištenja ugljika?*

U kontekstu cjelovitog i sustavnog pristupa energetskej osviještenosti trebalo bi uspostaviti aktivni dijalog s javnošću o prirodi CCS-a i njegovim potencijalnim prednostima te provesti realnu i neovisnu procjenu rizika. U nekim zemljama i regijama trebalo bi također uzeti u obzir činjenicu da bi uvođenje CCS-a moglo doprinijeti zapošljavanju.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Stručne skupine za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo o „Pripremi za potpuno usklađen audiovizualni svijet: rast, stvaranje i vrijednosti (Zelena knjiga)“

COM(2013) 231 final

(2013/C 341/20)

Izvjestitelj: **g. PEGADO LIZ**

Dana 8. srpnja 2013. Europska komisija, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučila se savjetovati s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o sljedećoj temi:

Priprema za potpuno usklađen audiovizualni svijet: rast, stvaranje i vrijednosti (Zelena knjiga)

COM(2013) 231 final.

Stručna skupina za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 2. rujna 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor je mišljenje usvojio na 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sastanak od 18. rujna), sa 175 glasova za, 2 protiv i 8 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO pozdravlja inicijativu Komisije da ponovno otvori predmet audiovizualne politike u kontekstu usklađivanja kako bi proširila pristup različitim sadržajima u Europi i pokrenula novu javnu raspravu o njezinim posljedicama na gospodarski rast, zapošljavanje i inovacije na razini EU-a.

1.2 Međutim, EGSO žali što Komisija nije iskoristila ovu priliku da predstavi konkretnije i strukturiranije prijedloge o tom pitanju.

1.3 EGSO smatra da bi bilo bolje da se, pri izradi nacrtu Zelene knjige, Komisija prvo usmjerila na temeljne vrijednosti slobode izražavanja, medijskog pluralizma, poštovanja ljudskog dostojanstva te prava i interesa građana korisnika, posebice kad je riječ o maloljetnicima i drugim ranjivim skupinama, a potom prešla na programske ciljeve promicanja inovacija, razvoja tržišta i odgovarajućeg financiranja.

1.4 Unatoč tome, EGSO je zadovoljan većinom tema iznesenih u Zelenoj knjizi i priznaje relevantnost velike većine pitanja danih na javnu raspravu, iako primjećuje da dokumentu katkad fali nit koja bi povezivala različite teme i pitanja.

1.5 Odbor je naročito svjestan novih izazova i mogućnosti koje donosi konvergencija pri čemu se neovisnim proizvođačima otvaraju nove poslovne mogućnosti koje bi mogle dovesti do promjena u postojećim poslovnim modelima tog sektora.

1.6 Iako je svjestan sve veće gospodarske važnosti audiovizualnih usluga na zahtjev u europskom audiovizualnom prostoru, EGSO želi naglasiti da vrlo velik broj europskih potrošača pri upotrebi medija još uvijek ima naviku korištenja tradicionalne ponude linearnih audiovizualnih usluga, naročito zbog primjene tehnoloških inovacija u tradicionalnoj ponudi, u kojoj su uistinu ukorijenjeni temelji identiteta te kulturne i jezične raznolikosti koje se moraju očuvati.

1.7 Isto tako, iako priznaje mnoge pozitivne aspekte strategije inovacija i tehnološke konvergencije audiovizualnih usluga prema internetu, EGSO želi ukazati na posljedice koje bi to moglo imati na tradicionalne medijske sektore, tj. regionalne i lokalne medije, naročito u državama članicama u kojima se govore manjinski jezici Europske unije. Stoga treba stvoriti i održavati uvjete koji će im omogućiti da nastave pružati svoje usluge relevantne za javni interes kako bi podržale jezičnu i kulturnu raznolikost i zaštitile pluralizam informacija.

1.8 Odbor također smatra da su očuvanje pluralizma informacija i promicanje kulturne i jezične raznolikosti te očuvanje ključne uloge medija kao javne službe u europskom medijskom ekosustavu vrijednosti od općeg interesa koje buduće politike moraju nužno ne samo očuvati već i promicati kao element europskog socijalnog modela.

1.9 Ukratko, EGSO smatra da bi jedan od središnjih ciljeva europske rasprave o konvergenciji audiovizualnog svijeta trebalo biti promicanje europskih kultura i, s time neraskidivo povezana, zaštita interesa građana i njihovih temeljnih prava, a naročito zaštita maloljetnika i drugih ranjivih skupina.

1.10 Stoga EGSO poziva Komisiju da u svojim budućim zakonodavnim i drugim aktivnostima vodi računa o preporukama sadržanim u njegovim brojnim mišljenjima, a naročito posebnim napomenama iz ovog mišljenja.

2. Tema Zelene knjige

2.1 Ovom Zelenom knjigom (COM (2013) 231 final) Komisija namjerava pokrenuti široku javnu raspravu o posljedicama transformacije kroz koju prolaze usluge na području audiovizualnih medija, koju potiče sve veća konvergencija tih usluga prema internetu.

2.2 Komisija tu promjenu tehnološkog okruženja vidi kao mogućnost proširenja pristupa raznolikim i kvalitetnim europskim sadržajima. Da bi se to postiglo, potrebno je razmotriti prikladnost postojećeg regulatornog okvira i moguće političke reakcije u okviru Europe.

2.3 U okviru tog strateškog cilja, Komisija postavlja dva ključna pitanja:

— kako proces konvergencije na širokom europskom tržištu pretvoriti u gospodarski rast europskih poduzeća i njihove poslovne inovacije?

— koje su posljedice konvergencije na vrijednosti poput pluralizma medija, kulturne raznolikosti i zaštite potrošača uključiviši i posebne kategorije poput maloljetnika?

2.4 Ona iz tog dokumenta izričito isključuje aspekte vezane uz autorska prava i prava intelektualnog vlasništva, koji su tema jedne druge Zelene knjige ⁽¹⁾, kao i aspekte vezane uz zaštitu podataka, kojima se bavi u svojim nedavnim prijedlozima ⁽²⁾, iako priznaje njihovu važnost i povezanost s temama o kojima je riječ.

2.5 Priznaje da ova javna rasprava ne pretpostavlja nikakve određene rezultate. Međutim, priznaje i da može pridonijeti pronalasku potencijalnih dugoročnih rješenja na političkom i regulatornom planu, posebice kad je riječ o internetu prilagođenijem za djecu, području medijske slobode i pluralizma te inicijativama za samoregulaciju.

⁽¹⁾ COM(2011) 427 final, SL C 143, 22.5.2012, str. 69-73.

⁽²⁾ COM(2012) 10 final, COM(2012) 11 final, SL C 229, 31.7.2012, str. 90-97.

3. Opće napomene

3.1 EGSO pozdravlja inicijativu Europske unije s obzirom na važnost i aktualnosti teme o kojoj je riječ. Sve veće usklađivanje usluga linearne televizije s internetom priznaje se kao jedan od neminovnih pravaca evolucije audiovizualnog tržišta.

3.2 Međutim, Odbor smatra da upotrijebljeni instrument (Zelena knjiga) stiže prekasno, da nije dovoljno ambiciozan te da mu nedostaje nit koja bi povezivala razne teme i pitanja, što bi neke moglo navesti da pomisle da Komisija nije sasvim sigurna kojim se smjerom želi kretati na tom području.

3.3 U nastavku svojih brojnih mišljenja o raznim aspektima ove teme te kao predradnju za stvaranje integrirane audiovizualne politike u kontekstu tehnološke konvergencije u Europskoj uniji, EGSO smatra da bi bilo bolje da se Komisija prvo opredijelila za pristup usmjereniji na temeljne vrijednosti poput slobode izražavanja, pluralizma medija, poštovanja ljudskog dostojanstva te prava i interesa korisnika, naročito onih najranjivijih, a potom razmotrila ključne aspekte inovacija, tržišta i financiranja, u skladu s rezolucijom Europskog parlamenta od 21. svibnja 2013. (P7_TA(2013)0203), a ne obratno.

3.4 Unatoč tome, EGSO pozdravlja većinu tema iznesenih u Zelenoj knjizi i priznaje relevantnost velike većine pitanja danih na javnu raspravu.

3.5 Svjestan je sve veće gospodarske važnosti audiovizualnih usluga na zahtjev u europskom audiovizualnom prostoru.

3.5.1 Ipak, treba naglasiti da vrlo velik broj europskih potrošača pri upotrebi medija još uvijek ima naviku korištenja tradicionalne ponude linearnih audiovizualnih usluga.

Naime, 2012. godine prosječni europski građanin gledao je televiziju 3 sata i 55 minuta dnevno, tj. sedam minuta dulje nego 2011.

3.6 Štoviše, iako priznaje stratešku važnost inovacija i tehnološke konvergencije audiovizualnih usluga prema internetu, EGSO želi ukazati na posljedice koje bi to moglo imati na tradicionalne medijske sektore poput tiska i radija.

3.6.1 EGSO smatra da bi Komisija trebala odigrati važnu ulogu u stvaranju uvjeta koji će tradicionalnim medijskim oblicima omogućiti da se prilagode digitalnoj eri a, imajući na umu određene socijalne i kulturološke karakteristike populacije kojoj su namijenjeni, nastaviti svoje postojanje i izvan interneta.

3.6.2 On stoga smatra da bi na razini Europe trebalo stvoriti odgovarajuće uvjete kako bi tradicionalni mediji, naročito oni regionalni i lokalni, u okviru očuvanja europskog socijalnog modela, mogli nastaviti obavljati svoju važnu javnu funkciju potpore jezičnoj i kulturološkoj raznolikosti te čuvati pluralizam informacija.

3.7 Odbor također smatra da su očuvanje pluralizma informacija, promicanje kulturne i jezične raznolikosti te očuvanje ključne uloge koju mediji igraju kao javna služba u europskom medijskom ekosustavu vrijednosti od interesa kako za društvo uopće tako i za korisnike medija, što buduće politike moraju nužno uzeti u obzir ⁽³⁾.

3.8 Da zaključimo, EGSO smatra da zaštita javnog interesa, kao i zaštita interesa i prava građana, moraju predstavljati primarne ciljeve europske rasprave o usklađivanju audiovizualnog prostora i temeljne odrednice politike EU-a na tom području.

4. Posebne napomene

4.1 Pitanja postavljena u okviru javnog savjetovanja mogu se podijeliti u šest tematskih skupina: pristup sadržajima i platformama (pitanja od 1. do 3.); financiranje audiovizualne produkcije (pitanja 4. i 5.); interoperabilnost (pitanje 6.); politika na području infrastrukture i spektra (pitanja od 7. do 9.); posljedice konvergencije na regulativu (pitanja od 10. do 19.); zaštita maloljetnika (pitanja od 20. do 25.) i dostupnost (pitanja 26. i 27.).

4.2 Pristup sadržajima i platformama

4.2.1 EGSO također brine pomisao da bi platforme koje sakupljaju sadržaje mogle narušiti slobodno tržišno natjecanje u ponudi audiovizualnih usluga i time negativno utjecati na slobodu izbora korisnika i njihov pristup različitim i kvalitetnim sadržajima.

4.2.2 Stoga smatra da bi trebalo predvidjeti specifične regulatorne mjere koje nadilaze pravila konkurencije, kako bi se pospešio i olakšao pristup tim platformama na nacionalnoj i transnacionalnoj razini, kako je to već određeno komunikacijom Komisije iz 2009. godine ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ SL C 140, 18.5.2000., str. 19-23; SL C 116, 20.4.2001., str. 30-36; i SL C 77, 31.3.2009., str. 109-114.

⁽⁴⁾ SL C 257, 27.10.2009., str. 1-14.

4.3 Financiranje audiovizualne produkcije

4.3.1 EGSO je u više navrata potvrdio važnost europskih kulturnih industrija, koje obuhvaćaju i audiovizualni sektor, za strategiju razvoja Unije. ⁽⁵⁾

4.3.2 Imajući na umu promjene u lancu vrijednosti audiovizualnog sektora, a naročito sve veću važnost platformi i sakupljača informacija, EGSO smatra da uvjeti sadržani u Direktivi o audiovizualnim medijskim uslugama ne predstavljaju najprimjereniji, najproporcionalniji i najučinkovitiji način za promicanje stvaranja, distribucije i upotrebe europskih djela.

4.3.3 Odbor zato smatra da bi Komisija trebala preispitati okvir obveza televizijskih operatera i proširiti područje primjene tih obveza na nove aktere u lancu vrijednosti audiovizualnih usluga u kontekstu konvergencije. Pri tome bi trebala imati na umu sve veći utjecaj tih usluga na građane i što prije započeti s revizijom direktive.

4.4 Interoperabilnost povezane televizije

4.4.1 EGSO smatra da bi promicanjem jednakih uvjeta konkurencije za sve ponuđače sadržaja i usluga Komisija trebala jamčiti interoperabilnost raznih usluga koje se nude putem hibridnih platformi te da bi se morala starati da korisnici mogu slobodno i bez diskriminacije, naročito geografske, izvršiti svoj odabir iz raznolike i kvalitetne ponude.

4.5 Politika vezana uz spektar

4.5.1 EGSO se ovdje, u osnovi, poziva na svoja mišljenja o Prvom programu za politiku radiofrekventijskog spektra/širokopoljnom internetu u Europi: ulaganju u rast potaknut digitalizacijom ⁽⁶⁾, o Komunikaciji Komisije "Pretvaranje digitalne dividende u društvenu korist i gospodarski rast" ⁽⁷⁾ te o Komunikaciji Komisije "Poticanje zajedničke uporabe izvora radiofrekventijskog spektra na unutarnjem tržištu" ⁽⁸⁾.

4.5.2 Što se tiče pružatelja audiovizualnih usluga koji sve više koriste hibridne modele u kojima je zemaljska radiodifuzija spojena s upotrebom širokopoljnom interneta za prijenos sadržaja, Odbor smatra neophodnim, i preporuča, da se izrade studije o utjecaju takvih poslovnih modela na lanac vrijednosti u audiovizualnom sektoru, pri čemu će se naročita važnost pridati pristupu sadržajima i platformama, kako javnosti, tako i samih ponuđača i proizvođača sadržaja. EGSO uviđa neophodnost infrastrukture koja cijeloj Europi jamči pristup širokopoljnom internetu jer to predstavlja jedan od ključnih faktora razvoja digitalne jednakosti građana.

⁽⁵⁾ SL C 181, 21.6.2012., str. 35-39, SL C 198, 10.7.2013., str. 39-44., SL C 77, 31.3.2009., str. 63.,

SL C 248, 25.8.2011., str. 144-148. i SL C143, 22.5.2012., str. 69-73.

⁽⁶⁾ SL C 107, 6.4.2011., str. 53-57.

⁽⁷⁾ SL C 44, 11.2.2011., str. 178-181.

⁽⁸⁾ SL C 133, 9.5.2013., str. 22-26.

4.6 Posljedice po regulativu

4.6.1 U svjetlu najnovijeg razvoja tehnologije i tržišta, EGSO smatra da bi Komisija trebala što prije započeti s javnim savjetovanjem o reviziji Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama.

4.6.2 U sklopu tog savjetovanja, Komisija bi trebala proučiti područje primjene direktive, a naročito mogućnost uključivanja odredbi o transparentnosti i koncentraciji vlasništva audiovizualnih medijskih usluga, bilo linearnih ili nelinearnih, te ključno pitanje definicije uređivačke odgovornosti u audiovizualnim medijskim uslugama. Ta bi se revizija trebala temeljiti na načelu jednakog poštovanja i jamčenja temeljnih vrijednosti, bez obzira na vrstu pojedinog audiovizualnog medija i prilagodbu njegovim posebnostima.

4.6.3 EGSO smatra da bi bilo jednako korisno kad bi Komisija predstavila prijedlog revizije i sistematizacije pravila o komercijalnim porukama u audiovizualnim medijskim uslugama koja su trenutno raspršena po brojnim zakonodavnim instrumentima, kako je naznačeno u prethodnim mišljenjima ⁽⁹⁾.

4.7 Sloboda izražavanja i pluralizam medija

4.7.1 Važno je u obzir uzeti činjenicu da su poštovanje slobode tiska i pluralizma medija, kao temeljnih načela aktivnog građanstva i participativne demokracije, utjelovljenih člankom 11. Povelje o temeljnim pravima, od suštinske važnosti za konsolidaciju procesa povezivanja Europske unije.

4.7.2 Stoga EGSO, u skladu sa zabrinutošću koju je izrazio Europski parlament, smatra da bi prioritet Komisije trebao biti poduzimanje odgovarajućih mjera u tom pogledu. To bi obuhvaćalo i predstavljanje zakonodavne inicijative o pluralizmu i koncentraciji medija, naročito kao nastavak na izvještaj Centra za pluralizam i slobodu medija te izvještaj Skupine na visokoj razini o slobodi medija i pluralizmu.

4.7.3 S obzirom na specifične karakteristike europskog audiovizualnog tržišta koje, fragmentirano i suočeno s jezičnim i kulturnim barijerama, obitava u izuzetno problematičnom gospodarskom kontekstu, EGSO naglašava važnost *medija kao javne usluge* za očuvanje političkog pluralizma i promicanje kulturne raznolikosti. Stoga predlaže da Komisija potakne široku raspravu o modelu upravljanja koji bi se primijenio na *medije kao javne usluge* u novom kontekstu konvergencije, imajući na umu nedavne zaključke Vijeća Europe o toj temi.

4.8 Zaštita maloljetnika i ranjivih skupina

4.8.1 Imajući na umu kulturnu dimenziju medija i njihov utjecaj na društvo uopće, EGSO zaštitu maloljetnika i drugih ranjivih društvenih skupina suočenih s audiovizualnim medijima i digitalnim okruženjem (internetom, socijalnim mrežama, itd.) smatra jednom od svojih glavnih preokupacija koja se tiče važnih aspekata kao što su pravo na privatnost, zaštita slike i druga temeljna prava koja, između ostalih, priznaje Europska konvencija o ljudskim pravima, a danas su utjelovljena i u Povelji o temeljnim pravima Europske unije koja je, na sreću, uključena u Ugovor. Iako usklađivanje audiovizualnog prostora, koje gledatelja pretvara u medijskog aktera (interaktivnost), otvara beskrajne mogućnosti za komunikaciju i informiranje, ona ranjivije osobe može izložiti i nezakonitom ponašanju (kibernetički kriminal).

4.8.2 To je stoga jedan od aspekata koji je EGSO već imao prilike naglasiti u mnogim svojim nedavnim mišljenjima, naročito onima koja su se ticala određenih inicijativa Komisije koje su, iako same po sebi hvalevrijedne, po njegovom mišljenju, bile previše skromne. Naročito je insistirao na tome da osobama zaduženim za obrazovanje djece treba osigurati postojanje i dostupnost sredstava za filtriranje sadržaja i razvrstavanje sadržaja prema dobi.

4.8.3 EGSO je uvjeren da u zaštiti maloljetnika i drugih ranjivih osoba pri upotrebi interneta općenito, a osobito audiovizualnih medija, treba osigurati ravnotežu i pronaći pravu mjeru između temeljnog prava na slobodu izražavanja i zaštite maloljetnika, kao cilja od javnog interesa, bez obzira na medij koji koriste.

4.8.4 Međutim, ne treba smetnuti s uma da i sama Komisija priznaje ⁽¹⁰⁾ da pružatelji usluga televizije na zahtjev nisu poduzeli adekvatne korake u pogledu sustava suregulacije ili samoregulacije osmišljenih za zaštitu maloljetnika od štetnih sadržaja ili tehničkih sredstava koja djeci omogućavaju selektivan pristup sadržajima na internetu.

4.8.5 To je tema koju bi EGSO želio izdvojiti kao jednu od najvažnijih u osmišljavanju buduće integrirane audiovizualne politike EU-a, za koju ne predviđa samo zakonodavne mjere (regulaciju, samoregulaciju i suregulaciju) već i mjere na području obrazovanja o medijima, informacijama, medijske pismenosti i osnaživanja kako maloljetnika, tako i obitelji i škola. U tom smislu, poziva Komisiju i države članice da poduzmu mjere kako bi roditelje i osobe zadužene za obrazovanje djece potakli da što više upotrebljavaju filtere za sadržaj.

⁽⁹⁾ SL C 351, 15.11.2012., str. 6-11.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 556 final.

4.9 Dostupnost

4.9.1 EGSO ovdje primarno želi spomenuti svoja mišljenja o dostupnosti ⁽¹⁾.

4.9.2 On u tim mišljenjima naglašava opću potrebu poboljšanja dostupnosti kao temeljnog prava, dok u specifičnom slučaju audiovizualnih usluga i internetskih stranica naglašava da ih se treba smatrati uslugama od općeg interesa ⁽¹²⁾.

4.9.3 Stoga su potrebne brzo primjenjive zakonske obveze o dostupnosti audiovizualnih usluga kako bi se zajamčio pristup osobama s raznim vrstama invaliditeta i nemogućnošću komuniciranja.

Takve zakonske obveze trebale bi se temeljiti na jačanju europskih standarda, ne samo što se tiče audiovizualnog sadržaja, već i distribucije putem mreža, korisničkih terminala i sučeljnih programa. Od vitalne je važnosti osigurati da je tržište na kojem se nude rješenja za dostupnost doista europsko kako bi moglo privući nove operatere i sniziti cijene.

4.10 Konačno, EGSO podsjeća da treba zauzeti globalni i objedinjeni pristup planiranom cilju digitalne uključenosti u okviru kojeg bi Europska unija i njezine države članice, promicanjem i davanjem podrške inicijativama za kontinuirano učenje digitalnih vještina i razvoj digitalne kulture, trebale svim europskim građanima jamčiti dostupnost digitalnom okruženju, a naročito uslugama povezane televizije ⁽¹³⁾.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ SL C 94, 18.4.2002., str. 9-13; SL C 117, 30.4.2004., str. 49-51; SL C 110, 9.5.2006., str. 26-32; SL C 175, 27.7.2007., str. 91-95; Dostupnost internetskih stranica tijela javnog sektora (još neobjavljeno u Službenom listu) i Dostupnost kao ljudsko pravo (još neobjavljeno u Službenom listu).

⁽¹²⁾ Financijska dostupnost usluga od općeg gospodarskog interesa (još neobjavljeno u Službenom listu).

⁽¹³⁾ SL C 318, 29.10.2011, str. 9-18.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Nacrtu prijedloga za Direktivu Vijeća kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 2009/71/EURATOM o uspostavi okvira Zajednice za nuklearnu sigurnost nuklearnih postrojenja“

COM(2013) 343 final

(2013/C 341/21)

Izvjestitelj: **Richard ADAMS**

Europska komisija je 13. ožujka 2013., sukladno člancima 31. i 32. Ugovora o Euratomu, odlučila savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Nacrtu prijedloga za Direktivu Vijeća kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 2009/71/EURATOM o uspostavi okvira Zajednice za nuklearnu sigurnost nuklearnih postrojenja

COM(2013) 343 final.

Stručna skupina za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, odgovorna za pripremu rada Odbora na tom području, usvojila je mišljenje dana 2. rujna 2013.

Europski socijalni i gospodarski odbor mišljenje je usvojio na svojem 492. plenarnom zasjedanju održanom 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna), sa 160 glasova za, 9 protiv i 15 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO s odobravanjem pozdravlja pravovremene izmjene Direktive o nuklearnoj sigurnosti, rezultat mandata Europskog vijeća upućenog Komisiji da razmotri i predloži potrebne izmjene zakona nakon katastrofe u Fukushimi. Zatim su se ispitivanjima rizika i sigurnosti europskih nuklearnih elektrana utvrdila područja koja treba poboljšati. Nuklearna sigurnost važno je prekogranično pitanje za EU. Javno mišljenje o tom problemu ima važan utjecaj na nacionalnu politiku. Građani s pravom očekuju provjerljive visoke standarde i dosljednost.

1.2 Odbor je ohrabren činjenicom da se u ovom prijedlogu Komisija osvrće na nekoliko problema istaknutih u našim prethodnim mišljenjima ⁽¹⁾ o nuklearnoj sigurnosti. Među njima su odlučniji pristup usklađivanju među državama članicama, pojašnjenje regulatornih odgovornosti, nadležnosti i kapaciteta, neovisnost nacionalnih regulatora te djelovanje po pitanju pripravnosti i intervencija na mjestu djelovanja u kriznim situacijama. Osobito pohvaljujemo ojačani pristup cjelokupnoj transparentnosti te poticaje na uključivanje specifičnih obveza kao potrebnih i potencijalno učinkovitih doprinosa u rješavanju javnih briga.

1.3 Odbor osobito pozdravlja znatno poboljšani pristup nacionalnoj regulatornoj odgovornosti, nadležnosti, primjeni i neovisnosti, koje osnažuju svako od navedenih područja te također osiguravaju mehanizme potpore i provjere.

1.4 Članak s proširenim „definicijama“ doprinijet će jasnijem tumačenju i pomoći u povećanju pravne provedivosti, iako bi se trebalo pobrinuti da tekst odgovara istovjetnim definicijama koje su osmislile WENRA (Udruženje zapadnoeuropskih regulatornih agencija za nuklearnu sigurnost) i IAEA (Međunarodna agencija za atomsku energiju) te ih po potrebi ažurirati kako bi ostale u skladu s međunarodnim sporazumima.

1.5 Primjećuje se jačanje odredbi za pripravnost i intervencije na mjestu djelovanja u kriznim situacijama. Bit će potreban brz odgovor na preporuke iz izvješća u pripremi o pripravnosti izvan mjesta djelovanja u kriznim situacijama u slučaju njezine dostupnosti. To je područje osobito bitno za europske građane te zahtijeva uspostavljanje brzih i učinkovitih dodatnih mjera.

1.6 Poboljšane su odredbe o javnim informacijama i transparentnosti, no trebalo bi zahtijevati od država članica da osiguraju aktivnu i praktičnu podršku javnim organizacijama i organizacijama civilnog društva u razvijanju, u suradnji s regulatornim tijelom, uključujućih postupaka za jačanje sudjelovanja javnosti u planiranju, reviziji i donošenju odluka.

1.7 Odbor cijeni brzo djelovanje Komisije u vidu donošenja ove direktive s izmjenama. Također primjećujemo da se nastavlja međunarodna analiza pouka koje se mogu izvući iz katastrofe u Fukushimi te da provedba trenutačne Direktive o nuklearnoj sigurnosti može donijeti nove sigurnosne uvide u dogledno vrijeme. Sve strane predane su neprekidnom poboljšavanju, a iskustvo pokazuje da se i dalje mora raditi na daljnjim poboljšanjima nuklearne sigurnosti.

⁽¹⁾ SL C 306, 16.12.2009, str. 56.-63.
SL C 218, 23.7.2011, str. 135.-139.
SL C 44, 15.2.2013, str. 140.-146.

2. Uvod

2.1 U svojem mišljenju iz 2009. godine o predloženom okviru Zajednice za nuklearnu sigurnost⁽²⁾, EGSO je izrazio zabrinutost zbog vremena koje je bilo potrebno za razvoj prve direktive o nuklearnoj sigurnosti (2009/71/Euratom) i dobivanje suglasnosti za njezino donošenje. U Rezoluciji Vijeća od 22. srpnja 1975. o tehnološkim problemima nuklearne sigurnosti poziva se na odgovarajuće djelovanje i usklađeni pristup na razini Zajednice. Za razliku od toga bilo je potrebno svega četiri umjesto 34 godine da se predlože trenutne izmjene Direktive iz 2009.

2.2 Postoji cijeli niz razloga za tu promjenu ritma. Kao prvo, predložene izmjene odgovor su na izvješće o opsežnom programu „ispitivanja rizika i sigurnosti”, koji je proveden u Europi uslijed utjecaja tsunamija na nuklearni kompleks Fukushima Daiichi u ožujku 2011. U Japanu je to razotkrilo cijeli niz tehničkih, operativnih i regulatornih slabosti i propusta. Međutim, u izmjenama se također odražava zabrinutost izražena prije 2009. godine, koja se zbog stavova regulatora, država članica i nuklearne industrije nije mogla uključiti u originalnu Direktivu. Fukushima nije samo omogućila ponovno razmatranje tih briga, već je imala velik i izravan utjecaj na nuklearnu politiku u nekoliko država članica.

2.3 U ovom Mišljenju izražava se odgovornost Europskog gospodarskog i socijalnog odbora da odražava mišljenja i brige civilnog društva, odgovornost koja je u ovom slučaju poboljšana postupkom iz članka 31. Ugovora o Euratomu (o zdravlju i sigurnosti) prema kojem je Mišljenje Odbora glavni zahtjev. Odbor je već imao primjedbe da budući da direktive o nuklearnoj sigurnosti obuhvaćaju osnovna pitanja o zdravlju radnika, okolišu i javnoj sigurnosti (hitna intervencija), kojima se EU također bavi u UFEU-u i UFEU-u, postoji mogućnost da ti ugovori umjesto onog o Euratomu obuhvate nuklearnu sigurnost. To bi dodatno povećalo demokratsku vjerodostojnost, jer bi u odluci trebao sudjelovati i Europski parlament.

2.4 Dio javnosti i dalje je zabrinut zbog 133 funkcionalna nuklearna reaktora u Europi. Iako se stavovi razlikuju ovisno o državi članici, nuklearne elektrane i dalje su izvor prikrivene tjeskobe, osjećaja koji mogu dodatno potaknuti vanjski događaji. Mnogi su građani u potrazi za razumljivim i vjerodostojnim jamstvom pa se okreću Europskoj uniji koja ima opsežno iskustvo i osobito dobar ugled u poboljšavanju i rješavanju problema javne sigurnosti. Vrlo je značajno što je Fukushima ukazala na to da promicanje načela *potpune* sigurnosti, kojem se naginjalo u Japanu, u tehnološkom i institucionalnom smislu nije održivo. Svaki zakonodavni pristup sada se nalazi pred izazovom podupiranja *relativnog* pristupa sigurnosti, koji može zadržati povjerenje javnosti. Takvo povjerenje temeljit će se na kombinaciji poimanja rizika i pouzdanosti sigurnosnih mjera ili mjera za ublažavanje. Još uvijek ne postoje potpuno usklađeni sigurnosni standardi za Europu, a u javnosti jedne države javlja se zabrinutost ako postoji uvjerenje da sigurnosni standardi ili

njihova provedba nisu na istoj razini u susjednoj državi. Razumljivo je da se jedno rješenje za takvu raznolikost krije u uspostavljanju nadležnog tijela na razini EU-a.

2.5 Za nuklearnu je sigurnost u svim državama članicama odgovoran voditelj postrojenja, koji djeluje u skladu s okvirom koji nadzire nacionalno regulatorno tijelo. Fukushima je otvorila pitanja o nizu problema, uključujući ona o dizajnu postrojenja i obrambenim mjerama, mjerama za ublažavanje, hitnim intervencijama, razmjeni informacija, ljudskoj pogrešci, upravljanju, transparentnosti i regulatornom nadzoru. U ispitivanjima rizika i sigurnosti te popratnim izvješćima osvrnulo se na posljedice ograničenog broja tih problema s obzirom na to da se mogu primijeniti na europske nuklearne elektrane.

2.6 Nuklearna sigurnost prekogranično je pitanje pa je EU poduzeo određene mjere, jer međunarodni sigurnosni standardi i konvencije koji uređuju nuklearnu sigurnost, nisu pravno obvezujući ili ih se ne može izravno provesti po pravnoj osnovi. Trenutačni prijedlozi izmjena ishod su mandata Europskog vijeća upućenog Komisiji da pregleda postojeći pravni i regulatorni okvir te predloži sva potrebna poboljšanja.

3. Sažetak prijedloga Komisije

3.1 Predlaže se pregled postojećih pravnih i regulatornih okvira za nuklearnu sigurnost koji nastoji zajamčiti pouzdane i visokokvalitetne standarde za nuklearnu sigurnost i nadzor. S obzirom na ispitivanja rizika i sigurnosti te pouka naučenih iz istraga u Fukushimi, predlaže se usklađivanje okvira EU-a za nuklearnu sigurnost, u nekim dijelovima i gdje je to moguće, s najnovijim tehničkim standardima te se zahtijeva veća transparentnost.

3.2 Ojačale bi se ovlasti i neovisnost nacionalnih regulatornih tijela, a ona bi dobila veću ulogu uz potporu stručnog osoblja i resursa. Zajedno s voditeljima postrojenja ona bi bila obvezna razviti i objaviti strategiju u svrhu informiranja javnosti, osobito u slučaju nezgoda, no i za uobičajen rad. Građani bi mogli u većoj mjeri sudjelovati u licenciranju nuklearnih postrojenja.

3.3 Smještaj, projektiranje, izgradnja, puštanje u pogon, rad i stavljanje izvan pogona nuklearnih postrojenja bit će podložno novim sigurnosnim ciljevima, a uveo bi se i sustav stručnih revizija koje se provode svakih šest godina na razini EU-a, što bi dovelo do razvoja tehničkih smjernica za poboljšanje nuklearne sigurnosti.

3.4 Nove nuklearne elektrane trebale bi biti dizajnirane tako da oštećenja jezgre reaktora ne mogu imati posljedice izvan postrojenja, a svako postrojenje mora imati dobro zaštićen centar za hitne intervencije i precizne smjernice za upravljanje nezgodama.

(²) SL C 306, 16.12.2009, str. 56.-63.

4. Opće napomene

4.1 EGSO je posebno pratio raspravu o nuklearnoj sigurnosti, ispitivanjima rizika i sigurnosti te popratni razvoj događaja. U svojem mišljenju *Konačno izvješće o ispitivanjima rizika i sigurnosti nuklearnih postrojenja* ⁽³⁾ EGSO se zalaže za ambicioznu reviziju direktive iz 2009. godine. Europska komisija također je jasno iskazala svoje ambicije vezane za direktivu u svom izvješću o ispitivanjima rizika i sigurnosti ⁽⁴⁾. Utvrdila je četiri glavna područja koje je potrebno revidirati u Direktivi o nuklearnoj sigurnosti, a ona su sljedeća:

- sigurnosni postupci i okviri;
- uloga i sredstva djelovanja regulatornih tijela za nuklearnu sigurnost;
- otvorenost i transparentnost;
- nadzor i provjera.

Kratki pregled o postizanju ciljeva utvrđenih u ta četiri zaglavlja nalazi se u šestom odjeljku.

4.2 U trenutnom prijedlogu navedeno je 90 izmjena postojeće direktive od kojih su neke iznimno duge i sadržajne. Opsežne uvodne izjave direktive služe kao smjernice za tumačenje načela i praktične provedbe iako se mora naglasiti da se ključan tekst, na koji se odnosi ovo mišljenje, nalazi u člancima Direktive.

4.3 EGSO primjećuje da unatoč detaljnom objašnjenju, termin „razumno moguće doseći”, koji se koristi u tekstu, može dovesti do davanja prekomjernog značaja gospodarskim ili političkim čimbenicima. Alternativa tome bila bi uporaba termina „najbolje dostupne tehnologije (NDT)” i „najbolje regulatorne prakse (NRP)”, ovisno o kontekstu, no to bi imalo značajne troškovne posljedice.

4.4 EGSO primjećuje da, iako Komisija tvrdi da bi direktive trebale osigurati takvo projektiranje novih nuklearnih elektrana da se potpuno onemogući širenje posljedica oštećenja jezgre reaktora izvan postrojenja, trenutna tehnička i znanstvena mišljenja ukazuju na to da se ne mogu davati tako dalekosežne tvrdnje i da je praktički nemoguće u potpunosti ukloniti sve posljedice izvan postrojenja.

5. Posebne napomene

5.1 Originalna direktiva osnažit će se, proširiti i pojasniti ovom direktivom s izmjenama, a osvrnut će se na niz specifičnih problema značajnih za umirivanje javnosti po pitanju sigurnosti. Odbor posebice pozdravlja sljedeće:

— proširivanje i pojašnjavaanje definicija termina iz članka 3., osobito u slučaju nejasnoća. Primjerice, preciznije definicije termina kao što je „praktički eliminira” uklanjaju mnoštvo mogućih dvosmislenosti te će povećati povjerenje javnosti u konzistentan pristup. Međutim, potrebno je osigurati usklađenost terminologije s istovjetnim definicijama koje su osmislile IAEA i WENRA te je po potrebi ažurirati.

— konkretan zahtjev da sigurnosne mjere obuhvaćaju sve stadije životnog ciklusa nuklearnih postrojenja. (čl. 4. stavak 1. točka a)

— održavanje načela pravne neovisnosti nacionalnih regulatornih tijela i njihovo značajno jačanje, uključujući specifične reference na neovisnost od političkih interesa, osiguravanje odgovarajućeg proračuna kojim se samostalno upravlja i odgovarajućeg stručnog osoblja (čl. 5. stavak 2) te preciznije definicije pravnih ovlasti (čl. 5. stavak 3.).

— konkretno uključivanje provjere, i to precizno definirane, u uvjete za „dubinsku obranu” (čl. 6. stavak 3.).

— uvjet da podnositelji zahtjeva za dozvolu moraju predati detaljne dokaze o sigurnosti koji su razmjerni ljestvici opasnosti (čl. 6. stavak 4. točka a)

— proširenje uvjeta na podugovornatelje zbog održavanja opsežnih nadležnosti vezanih uz sigurnost (čl. 6. stavak 5).

— uključivanje potpore pripravnosti i intervencijama na mjestu djelovanja u kriznim situacijama (čl. 7.)

5.2 EGSO pohvaljuje preimenovanje i proširenje članka 8. koji se sada odnosi na transparentnost i novi odjeljak 2. u kojem se definiraju opsežne specifične obveze. Prethodni članak 8. naslova „Informacije za javnost” bio je vrlo ograničenog opsega. Točke a - f članka 8. i proširene „definicije” iz članka 3. zajedno čine gotovo 50 % teksta izmijenjene Direktive. Ove odredbe trebale bi poboljšati pravnu provedbu, iako neka područja ostaju otvorena za različita tumačenja. Osobito je ohrabrujuće vidjeti nove predložene opsežne odredbe koje bi trebale značajno poboljšati rješavanje razumljivih građanskih briga. Među njima se mogu istaknuti:

— obveza razvijanja i primjene strategije transparentnosti koja pokriva sve slučajeve (čl. 8. stavak 1.).

⁽³⁾ SL C 44, 15.2.2013, str. 140.-146.

⁽⁴⁾ COM(2012) 571 final.

- naglasak na pružanju informacija o međunarodnim obvezama (čl. 8. stavak 3.). Iako nije spomenuto u tekstu direktive, u preambuli stoji da su razmjene stručnjaka, u kojima je EGSO sudjelovao, potvrdile vrlo važnu ulogu javnosti u donošenju odluka i primjenjivost odredbi Aarhuške konvencije.
- snažna potpora strožim sigurnosnim ciljevima i metodologiji (čl. 8. točke a - c).
- razvijanje uvjeta (zajedno s čl. 7.) potrebnih za pripravnost i intervencije na mjestu djelovanja u kriznim situacijama (čl. 8. točka d).
- širenje i produbljivanje obaveznog provođenja međunarodne stručne revizije (čl. 8. točka e).

5.3 EGSO primjećuje da se u ovoj direktivi ne osvrće na važnu temu, tj. pripravnost izvan mjesta djelovanja u kriznim situacijama i komunikaciju u krizi, no zato je ona predmet trenutačnog pregleda i izvješća s preporukama koji će se predstaviti do kraja 2013. godine. Sva djelovanja vezana uz te preporuke moraju imati visok stupanj hitnosti.

5.4 Pitanje zaštite nuklearnih postrojenja od terorističkih napada obrađeno je kao zasebna tema uz program ispitivanja rizika i sigurnosti te je 2012. g. podneseno relevantno izvješće Europskom vijeću. Države članice smatraju sigurnosne mjere pitanjem suverene nadležnosti koja ne ulazi u opseg odredbi Direktive o nuklearnoj sigurnosti. Primjećuje se da je Regulatorno tijelo za nuklearnu sigurnost u Japanu u analizi nakon Fukushima odlučilo zatražiti od svih nuklearnih elektrana da poduzmu odgovarajuće mjere za zaštitu nuklearnih postrojenja od mogućih terorističkih napada.

5.5 Direktivom se do određene mjere proširuju zakonodavni zahtjevi. Važno je da su novi zahtjevi potrebni, proporcionalni i služe osiguravanju javne sigurnosti. EGSO smatra da je postignuta odgovarajuća ravnoteža u direktivi s izmjenama.

6. Hoće li prijedlog ukloniti propuste uočene u postojećoj direktivi?

6.1 Zbog postojanih razlika među državama članicama ne postoji jedinstven pristup nuklearnoj sigurnosti. To je Komisija utvrdila kao ključno otkriće koje se može ispraviti zakonodavnim okvirima. Ističe se nepostojanje sustavnih mehanizama EU-a za dogovor o tehničkim standardima i načinima provedbe sigurnosnih pregleda. Izmjena točke f čl. 8. uspostavlja se takav mehanizam, iako EGSO vjeruje da rečenica „*Države članice,*

uz potporu nadležnih regulatornih tijela, zajednički će razviti i uspostaviti smjernice“ nije dovoljno precizna i da ukazuje na preslabu odlučnost o ovom pitanju. Učinkovitost tog pristupa stoga bi se trebala nadzirati, a u slučaju da se pojave ozbiljne nedoumice trebala bi se razmotriti mogućnost uspostave Regulatorne agencije EU-a za nuklearnu sigurnost. Takav bi pristup mogao ponuditi značajne prednosti manjim državama članicama po pitanju pristupa stručnjacima i resursima.

6.2 Područja na koja se je potrebno osvrnuti obuhvaćaju pitanja o neovisnosti nacionalnih regulatora, podijeljenim odgovornostima, manjku usklađenosti, odgovarajućim resursima i utvrđenim nadležnostima. Izmjena čl. 5. postavlja se puno precizniji zakonodavni zahtjevi za države članice. Oni bi trebali značajno poboljšati rješavanje tih pitanja. Međutim, potrebno je provjeriti neovisnost i nadležnost nacionalnih regulatora – jedno od područja koja su ciljano istaknuta u izvješću Komisije. Takva provjera trebala bi se smatrati sredstvom poboljšanja, a ne zadiranja u neovisnost nacionalnih regulatora i ne bi se trebala odnositi na samoprocjenu svakih deset godina s međunarodnom stručnom revizijom kao dopunom. EGSO predlaže da se procjena i stručna revizija provedu u državama članicama najkasnije do kraja 2018., a zatim svakih šest godina.

6.3 Trenutačno su mehanizmi za nadzor i provjeru na razini EU-a ograničeni na stručnu reviziju nacionalnog okvira za nuklearnu sigurnost i nadležnih regulatornih tijela. U poglavlju 2. točki a direktive s izmjenama značajno se povećava opseg međunarodnih stručnih revizija, što je dobrodošla promjena. Međutim, plan pregleda „jedne ili više određenih tema“ svakih šest godina mogao bi ostaviti mjesta za izostanak dubinskog ispitivanja nekih područja desetljećima. Odbor stoga predlaže da se tematski pregledi provedu istovremeno s pregledom na Konvenciji o nuklearnoj sigurnosti koja se održava svake tri godine. Kao dio obveze o transparentnosti, javnost bi također trebala sudjelovati u raspravi o određenim temama koje bi bile podložne pregledu.

6.4 Javne informacije i transparentnost dobile su na važnosti u direktivi s izmjenama, pri čemu su u nekoliko slučajeva specifični zahtjevi zamijenili one koji su trenutačno opći. Međutim, u praksi je često otežano uključiti pojedince i organizacije civilnog društva u mehanizme za javno savjetovanje i informiranje. Učinkovitost sudjelovanja javnosti bila je vidljiva na dva sastanka vezana uz ispitivanja rizika i sigurnosti koja je organizirao ENSREG. EGSO predlaže da bi trebalo zahtijevati od država članica da osiguraju da se javne organizacije i organizacije civilnog društva aktivno podupiru u razvijanju, u suradnji s regulatornim tijelom, inkluzivnih postupaka za jačanje uključivosti i savjetovanja javnosti u planiranju, pregledu i donošenju odluka. To bi se trebalo primjenjivati na formalna ili de facto produljenja životnog vijeka postrojenja. Uspostavljeni procesi kao što je model RISCUM za transparentnost (http://www.karita.se/our_approach/riscom_model.php) mogu, kada se nezavisno provode, ponuditi učinkovite načine za uključivanje javnosti.

6.5 Razumijevanje o tome što sačinjava sveobuhvatni pristup nuklearnoj sigurnosti u neprestanom je razvoju. Etički, socio-ekonomski i psihološki čimbenici prihvaćeni su u većoj mjeri tijekom razdoblja žustre rasprave nakon katastrofe u Fukushimi. Odbor vjeruje da druga područja proizvodnje i uporabe energije, osobito u prijelaznom razdoblju i pod svjetskim pritiskom, mogu imati koristi od takve analize.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća kojom se izmjenjuju određene uredbe o ribarstvu i zdravlju životinja, zbog promjene statusa Mayottea u odnosu na Europsku uniju“

COM(2013) 417 final – 2013/0191 (COD)

i o

„Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća kojom se izmjenjuju određene uredbe o okolišu, poljoprivredi, socijalnoj politici i javnom zdravstvu, zbog promjene statusa Mayottea u odnosu na Europsku uniju“

COM(2013) 418 final – 2013/0192 (COD)

(2013/C 341/22)

Sukladno članku 43. stavku 2., članku 141., članku 153. stavku 2, članku 168. i članku 192. stavku 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament (1. srpnja 2013.) i Vijeće (27. lipnja, odnosno 16. srpnja 2013.) odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća kojom se izmjenjuju određene uredbe o ribarstvu i zdravlju životinja, zbog promjene statusa Mayottea u odnosu na Europsku uniju

COM(2013) 417 final – 2013/0191 (COD)

i o

Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća kojom se izmjenjuju određene uredbe o okolišu, poljoprivredi, socijalnoj politici i javnom zdravstvu, zbog promjene statusa Mayottea u odnosu na Europsku uniju

COM(2013)418 final – 2013/0192 (COD)

Budući da Odbor prihvaća sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svojem 492. plenarnom zasjedanju 18. i 19. rujna 2013. (sjednica od 18. rujna 2013.), sa 170 glasova za, 6 protiv i 12 suzdržanih, odlučio je o prijedlogu dati pozitivno mišljenje.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o vraćanju kulturnih predmeta nezakonito uklonjenih s teritorija države članice“

COM(2013) 311 final — 2013/0162 (COD)

(2013/C 341/23)

Europski parlament i Vijeće su 10. i 24. lipnja 2013., sukladno člancima 114. i 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučili savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o vraćanju kulturnih predmeta nezakonito uklonjenih s teritorija države članice (preinaka)

COM(2013) 311 final — 2013/0162 (COD).

Budući da Odbor prihvaća sadržaj prijedloga, na svojem 492. plenarnom zasjedanju, održanom 18. i 19. rujna 2013. (sastanak od 18. rujna), odlučio je s 192 glasa za i 10 suzdržanih o prijedlogu dati pozitivno mišljenje.

U Bruxellesu, 18. rujna 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

<u>Obavijest br.</u>	Sadržaj (<i>nastavlja se</i>)	Stranica
2013/C 341/14	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Zelenoj knjizi o Europskoj strategiji za plastični otpad“ COM(2013) 123 <i>final</i>	59
2013/C 341/15	Mišljenje Stručne skupine za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi okvira za pomorsko prostorno planiranje i integrirano upravljanje obalnim područjem“ COM(2013) 133 <i>final</i> — 2013/0074 (COD)	67
2013/C 341/16	Mišljenje Stručne skupine za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša o „Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju određenih prijelaznih odredbi o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i izmjenama Uredbe (EU) br. [...] [RR] u pogledu sredstava i njihove raspodjele za godinu 2014. i o izmjenama Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009 i Uredbi (EU) br. [...] [IP], (EU) br. [...] [HZ] i (EU) br. [...] [ZOT] u pogledu njihove primjene u 2014.“ COM(2013) 226 <i>final</i> — 2013/0117 (COD)	71
2013/C 341/17	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) 1198/2006 o određenim odredbama o financijskom upravljanju za određene države članice koje imaju ozbiljne poteškoće, ili bi ih mogle imati, u pogledu svoje financijske stabilnosti“ COM(2013) 428 <i>final</i> — 2013/0200 (COD)	75
2013/C 341/18	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Akcijskom planu za pomorsku strategiju u Atlantskoj regiji — Promicanje pametnog, održivog i uključivog rasta“ COM(2013) 279 <i>final</i>	77
2013/C 341/19	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o budućnosti hvatanja i skladištenja ugljika u Europi“ COM(2013) 180 <i>final</i>	82
2013/C 341/20	Mišljenje Stručne skupine za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo o „Pripremi za potpuno usklađen audiovizualni svijet: rast, stvaranje i vrijednosti (Zelena knjiga)“ COM(2013) 231 <i>final</i>	87
2013/C 341/21	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Nacrtu prijedloga za Direktivu Vijeća kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 2009/71/EURATOM o uspostavi okvira Zajednice za nuklearnu sigurnost nuklearnih postrojenja“ COM(2013) 343 <i>final</i>	92
2013/C 341/22	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća kojom se izmjenjuju određene uredbe o ribarstvu i zdravlju životinja, zbog promjene statusa Mayottea u odnosu na Europsku uniju“ COM(2013) 417 <i>final</i> — 2013/0191 (COD) i o „Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća kojom se izmjenjuju određene uredbe o okolišu, poljoprivredi, socijalnoj politici i javnom zdravstvu, zbog promjene statusa Mayottea u odnosu na Europsku uniju“ COM(2013) 418 <i>final</i> — 2013/0192 (COD)	97
2013/C 341/23	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o vraćanju kulturnih predmeta nezakonito uklonjenih s teritorija države članice“ COM(2013) 311 <i>final</i> — 2013/0162 (COD)	98

EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) omogućuje izravan i besplatan pristup zakonodavstvu Europske unije. Ta stranica omogućuje pregled *Službenog lista Europske unije*, kao i Ugovora, zakonodavstva, sudske prakse i pripremljenih akata.

Više obavijesti o Europskoj uniji može se pronaći na stranici: <http://europa.eu>

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR